

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณานูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สุพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรัช บัญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง
พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ, นางสาวณิชาภัทร เกิดฤทธิ์

วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.ศิวะ ศรีโกคางกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศักรินทร์ วรวิวัฒนะปริญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษุกร นาคน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.นงศ์ลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรฉัตร วรวิรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จิตวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เสกสรร สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ประทีป พิฆทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.จิตติพร อุ๋นใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอางค์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุภชัย ตรีเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวังค์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ผศ.ดร.ปรารฐมาศ พิษฐ์ภักคกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อ.ดร.ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.กรกต ขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร	มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด
อ.ดร.ณัฐพัชร มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.พกามาศ ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกุมภาพันธ์ 2565 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 32 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุปัญญาในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนวัต กระสังข์
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.....	1
มนิรัตน์ ขอนทอง, ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร, บุศรา เชื้อดี มาลัย วงศ์ทัยวัฒนา, ระวีวรรณ วชิสุวรรณ, เอกธนาช ศรีบุญมา	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบ ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.....	15
เดชจรินทร์ ศรีวรรณ, วิชากร เฮงภูมิกุล	
แนวทางที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.....	23
จอมชัย เลิศอมรรฐ์, กัญญ์รัชการย์ เลิศอมรรค์ดี, เพชรเกล้า ทองนาค	
การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.....	31
สินิทธา สุขสวัสดิ์	
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1.....	49
ฉัตรชัย ศรีทอง, มาลัย วงศ์ทัย, ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร, บุศรา เชื้อดี พรพรรณ สีเทียน, เบญญาภา กันทะวงศ์วาร	
การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	61
ชลิตดา ศิริธรรม, กรรณิการ์ ทองรักษ์, ประจวบ ขวัญมัน	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ.....	73
สุกฤต พุทธชาติ, วิชากร เฮงภูมิกุล	

สารบัญ (Content)

หน้า

รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด.....	83
วุฒิชัย ตาลเพชร	
ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของ พนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่.....	105
เฉลิมฤทธิ์ อำนวยวรชัย, สฐิต ท่วงสุวรรณ, กมล น้อยทองเล็ก	
บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.....	119
พิสิษฐ์ แสงอบ, มาลัย วงศ์ทัยวัฒนา, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, บุศรา เชื้อดี พรพรรณ สีเทียน, สาลินี ชัยวัฒนพร	
การศึกษาปริวรรตบทสุขวัณ ลำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.....	133
สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม	
การจัดกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (STEM Education) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.....	149
ชัณธ์ชัย อธิเกียรติ, ธนารักษ์ สารเลื่อนแก้ว, คำขวัญ ชูเอียด, เสาวณีย์ แก้ววิฑูรย์ สุกัญญา สมมณีดวง	
การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพระราชานุสรณ์สามัคคี.....	161
ชญานันท์ จิระจิตต์มีชัย, พิกุล เอกวรารังกูร, วันดี เกษมสุขพิพัฒน์	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	173
หัตสนัยน์ ศรีจุมพล, ทรงวุฒิ ดีจงกิจ	
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.....	185
พิภัส สงวนไว้, วิจิตรา ศรีสอน	
แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือ บ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	197
ทัตพงศ์ นามวัฒน์	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี.....	211
รัศมี ทองสิริไพโรศรี, วิจิตรา ศรีสอน, สันฐาน ชยนนท์	

สารบัญ (Content)

หน้า

ข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้างในชีวนมทลช้างเลี้ยง ในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.....	227
สมศรี บุญมี, ทองอินทร์ ไหวดี, สิงหา จันทริยวงษ์, ปิยศักดิ์ สีดาก	
การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ภาคใต้ของประเทศไทย.....	243
ญาณิกา เกื้อตุ้ง, พิไลวรรณ ประพฤติ	
การพัฒนานวัตกรรมสื่อร่าเริงนกกพิทิตเพื่อสื่อสารและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชน ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	257
เมธาวี จำเนียร, กรกฎ จำเนียร, ทองพูล มุขรักษ์, ศศิพัชร บุญขวัญ ยงยุทธ ปาณะศรี, วรรณภา เทพมรงค์	
การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิค การศึกษานอกสถานที่ของวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.....	271
วีรวิทย์ บุญส่ง	
ผลการใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.....	283
เดชกุล มัทวานุกุล	
ความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง.....	297
ดวงแข รักไทย, นิตยา ชีพประสพ	
การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก.....	307
ธีระพงษ์ คงมณี, วัลลภ พิริยวรรณะ	
The Relationship Between L2 Motivational Self System and Self-Regulated Learning Strategies Among Thai Undergraduate Students.....	319
Sivakorn Thungsakul	
การพัฒนาตลาดยาผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์และการบริหารต้นทุนของบ้านดง อีต้อย ตำบลแพด อำเภอคำตาก้า จังหวัดสกลนคร.....	333
ชฎาพร แนนชิด, จินตนา จันทนนท์, กาญจนารักษ์ นิลจินดา	

สารบัญ (Content)	หน้า
แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน. ยศกร วรณวิจิตร	345
การจัดการการสื่อสารเชิงประยุต์ของภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19..... กฤษฎา ฉิมพลีวัฒน์	355
สังคมพลวัต: คุณ (ต้องทำ)-เรา (ก็ต้อง) ทำ..... พระครูโสภาสนนทกิตติ์, พระครูวิมลสุวรรณกร	369
การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง..... พัททล เสวตวรรณ, พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์	377
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน..... ไกรสร วันละ, ยุภาพร ยุภาศ	391
การสร้างห้องเรียนผู้นำของสถาบันการศึกษาในศตวรรษที่ 21..... ธนกิจ อาโอง, ทศพร มะหะหมัด	405
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	419

**การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
Participatory Academic Administration of Schools in Payalithai Network
under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2**

มนิรัตน์ ขอนทอง¹ ขจรอรุณพงษ์ พงศ์วิริทธิ์ธร² บุศรา เชื้อดี³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴
ระวีวรรณ วจีสุวรรณ⁵ เอกธนาช ศรีบุญมา⁶

Maneeratt Khonthong, Kajornatthapol Pongwiritthon, Busara Chuadee,
Malai Wongruethaiwattana, Raveewan Vajeesuwan, Eakthanach Sribunma

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและการเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 97 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนและนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประกันคุณภาพ

Received: 2020-12-29 Revised: 2021-01-17 Accepted: 2021-01-19

¹ โรงเรียนไชยะวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 Chaiwittaya School Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

ภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ =4.16, S.D.=0.65) ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.71) ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X}$ =4.07, S.D.=0.71) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.02, S.D.=0.84) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=0.70) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ =3.99, S.D.=0.73) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ =3.98, S.D.=0.81) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}$ =3.50, S.D.= 0.56) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ =3.49, S.D.=0.60) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; งานวิชาการ; มีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to study the level and to compare the development of the participatory academic administration of schools in Payalithai network under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were 97 administrators, teachers and educational personnel from 9 schools in Payalithai network under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. The table of Krejcie and Morgan was used to determine the sample size and applied using purposive sampling method. The respondents had to voluntarily provide the information due to the importance of the data. The research tool was a combination of checklist and 5-level rating scale questionnaire. The quantitative data were analyzed using the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, as well as one-way ANOVA. The research results showed that the development level of participatory academic administration of schools in Payalithai network under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.70). Once considered each aspect, it was found the results as follows: internal quality assurance and educational standard ($\bar{X}$ =4.16, S.D.=0.65), educational measurement, assessment, and grade transferring ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.71), educational guidance ($\bar{X}$ =4.07, S.D.=0.71), development of learning resources ($\bar{X}$ =4.02, S.D.=0.84), development of learning process ($\bar{X}$ =4.00, S.D.=0.70), developing the institutional curriculum ($\bar{X}$ =3.99, S.D.=0.73), educational supervision ($\bar{X}$ =3.98, S.D.=0.81), development of educational media, innovation, and technology ($\bar{X}$ =3.50, S.D.= 0.56), and research for educational quality improvement

($\bar{X}$ =3.49, S.D.=0.60). The test that compared the different characteristics of the respondents in terms of gender, age, and position showed no different on the average level of the guideline for development of participatory academic administration of schools in Payalithai network under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2. Anyway, the different characteristics of the respondents in terms of levels of education and work experience showed the average level of the guideline for the development of participatory academic administration of schools in Payalithai network under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2 that were statistically significant at the level of 0.05.

Keywords: Administration; Academic Work; Participatory

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นที่จะให้องค์กรของสังคมทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา และให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปที่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีอำนาจอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของตนเองมากขึ้น ด้วยความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาน่าจะเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากที่สุด กระบวนการบริหารจัดการจึงต้องมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพราะผลการศึกษาหรือคุณภาพของนักเรียนจะเกิดขึ้นที่โรงเรียนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยหวังว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจออกจากกระทรวงไปแล้ว ขั้นตอนการบริหารจะน้อยลง เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจแต่ละเรื่องจะสั้นลงดังนั้นสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดจะต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการบริหารจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วม ให้ทุกคนทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่าง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลัก คือนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรกล่าวคือมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยปฏิบัติงานจึงต้องมีการกำหนดหลักการและแนวทางในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้แบ่งงานบริหารเป็น 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบริหารบุคคลงานงบประมาณและงานบริหารทั่วไป โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545แท้จริง นอกจากนี้ ในส่วนของการนิเทศการศึกษาได้มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ระบุให้การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมที่จะสามารถสนับสนุนการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมี

ประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
เป็นหน่วยงานที่บริหารจัดการศึกษาให้บริการด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา มี
ภารกิจเร่งด่วนในการพัฒนาด้านวิชาการทั้งด้านคุณภาพของสถานศึกษาและด้านบุคลากรทางการศึกษา
แต่อย่างไรก็ตามผลการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ยังประสบปัญหาด้านงานวิชาการเนื่องจากนักเรียน
มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดความพร้อมทางด้านปัจจัย เช่น มีครูไม่
ครบชั้นเรียน ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน รวมถึงปัญหาของสถานศึกษาและ
บุคลากรภายในสถานศึกษา ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจ
สำคัญของการจัดการศึกษา และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา
(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2562)

บริบทความสำคัญและที่มาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาของการ
บริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาจะส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทให้ผู้บริหาร
สถานศึกษา ครูบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน
เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารงานวิชาการและใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัด
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในการ
นำผลการวิจัยใช้ให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา จึงเป็นการสร้างประเทศให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน
ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่ม
เครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดย
คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการศึกษาการบริหารงาน
วิชาการแบบมีส่วนร่วม ที่สอดคล้องและเหมือนกันซึ่งได้ประมวลความรู้จากการพัฒนาการบริหารงาน
วิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยมีขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย 9 ด้าน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัย
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) การพัฒนา

แหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา และ 9) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 9 โรงเรียน ปีการศึกษา 2563 โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 123 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2562) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ในลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ใน 9 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.90 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol et. al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัว

แปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มประชากรสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (t- test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 97 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 71.10 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 38.10 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 90.70 และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80

การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.65) ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.71) ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.71) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.84) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.70) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.73) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.81) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}=3.50$, S.D.= 0.56) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.60) ดังตารางที่ 1

การวิเคราะห์ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อมการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ($\bar{X}=4.09$, 4.02, 3.99, 3.95 และ 3.89) ตามลำดับ

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีบทบาท การมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย การมีส่วนร่วมในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ ($\bar{X}=4.21$, 4.09, 3.99, 3.91 และ 3.78) ตามลำดับ

3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการกำหนดการสอนซ่อมเสริม และส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิเคราะห์ผลและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการเทียบโอนผลการเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาสาระการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การมีส่วนร่วมในการมีการจัดทำแผนการวัดผล ประเมินผล สรุปการวัดผลอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดระเบียบ และแนวปฏิบัติ ($\bar{X}=4.23$, 4.22, 4.20, 3.91 และ 3.91) ตามลำดับ

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ, การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และกำหนดเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ, การมีส่วนร่วมในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.67$, 3.48, 3.44, 3.42 และ 3.41) ตามลำดับ

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อส่งเสริมอย่างเป็นระบบ, การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา, การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการใช้สื่อ และนวัตกรรมในยุคปฏิรูปการศึกษาและยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ($\bar{X}=3.65$, 3.53, 3.46) ตามลำดับ

6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ, การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารการจัดแหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.14$, 4.10, 4.00) ตามลำดับ

7. ด้านการนิเทศการศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อและนวัตกรรม, มีส่วนร่วมในการดำเนินการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการจัดการงานนิเทศการสอนที่สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์, การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การนิเทศการสอนให้ผู้สอนทราบล่วงหน้าทุกครั้งก่อนการนิเทศการสอนครูผู้สอนกลุ่มสาระฯ ($\bar{X}$ =4.04, 4.03, 4.02) ตามลำดับ

8. ด้านการแนะแนวการศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ, การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการบริหารจัดการจัดแหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ =4.14, 4.10, 4.00) ตามลำดับ

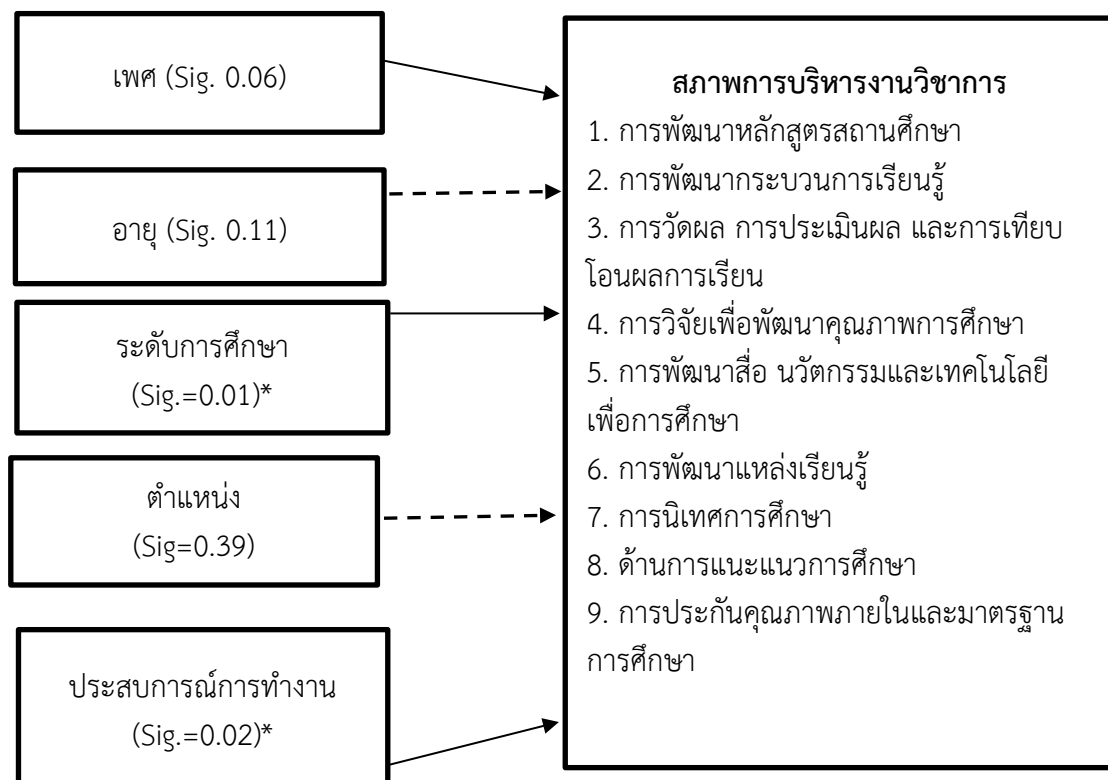
9. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.09, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ, การมีส่วนร่วมในการรายงานคุณภาพการศึกษา การปรับปรุง ตรวจสอบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ =4.20, 4.18, 4.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในกลุ่มเครือข่ายพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวม

ด้านที่	แนวทางการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วม
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.99	0.73	มาก
2	ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.00	0.70	มาก
3	ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน ผลการเรียน	4.09	0.71	มาก
4	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.49	0.60	ค่อนข้างมาก
5	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	3.50	0.56	ค่อนข้างมาก
6	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.02	0.84	มาก
7	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.98	0.81	มาก
8	ด้านการแนะแนวการศึกษา	4.07	0.71	มาก
9	ด้านการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐาน การศึกษา	4.16	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.92	0.70	มาก

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังภาพที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

—————> หมายถึง มีความแตกต่างกัน, - - - - -> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

มีแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อม มีการเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีบทบาท มีการกำหนดการสอน ช่อมเสริม และส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิเคราะห์ผลและประเมินผล มีส่วนร่วมในการการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อส่งเสริมอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อและนวัตกรรม มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐนิตา กสิคุณ (2560) ที่ได้ผลการศึกษา พบว่า 1. ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มีความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กรและหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระภรณ์ ปานจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2560) ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม และรายด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และตำแหน่ง มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่มีเพศ อายุ และตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไปในทิศทางเดียวกันว่าสถานศึกษามีการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยเปิดโอกาสให้ครู และ

บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมติดตาม ตรวจสอบ การร่วมประเมินผล และการร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งในการมีส่วนร่วมคิดไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการมากกว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี เนื่องจากว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรียังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไม่มากนักจึงมีความต้องการที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น และผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากกว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ทั้งนี้ผู้ที่ที่มีประสบการณ์น้อยจำเป็นต้องหาประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนร่วมในการเตรียมการและกำหนดมาตรการในการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการนิเทศการศึกษา มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา มีส่วนร่วมในการการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในกระบวนการสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จึงมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูนา จารง (2560) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกเพศ การศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของฐนิตา กสิคุณ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันและมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนครูที่เพศต่างกันและมีอายุต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุงไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลีไท โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อม การเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดการสอนซ่อมเสริม

2. ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ วิเคราะห์ผลและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการสรุปการประเมินผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาสื่อส่งเสริมอย่างเป็นระบบ

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความจำเป็นต่อการนิเทศการสอน ทั้งที่เป็นเอกสาร สื่อและนวัตกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรให้มีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพญาลีไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 และในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ฐนิตา กลีคุณ. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*. 13(1), 290-303.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนเครือข่ายตลิ่งชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิระภรณ์ ปานจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ นิลวรรณ (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*. 13 (3). 260-269.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรัทธกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2562). *นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล*. สืบค้น 25 กันยายน 2563 จาก http://sukhothai2.go.th/2020/?page_id=6314

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบ
ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Marketing Mix Factors Affecting Jeans Purchasing Intention via Online
System of Students of Southeast Asia University

เดชจรินทร์ ศรีวรรณ¹ วิชากร เฮงษฎ์กุล²
Detjarin Sriwan, Vichakorn Hengsadekul

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (2) เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวน 347 คน ตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan, (1970) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ค่าความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-Square และสถิติวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.556) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.538) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.535) รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.30$, S.D.=.564) รองลงมาคือ ด้านบุคคล ($\bar{X}=4.29$, S.D.=.535) รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.579) รองลงมาคือ ด้านกายภาพ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.553) รองลงมาคือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.590) ตามลำดับ
คำสำคัญ (Keywords): ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ; กางเกงยีนส์; ระบบการเลือกซื้อผ่านทางออนไลน์

Received: 2021-05-03 Revised: 2021-06-13 Accepted: 2021-06-15

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The objectives of this quantitative research are (1) to study personal factors affecting purchase intention (2) to perceive marketing mix factors affecting jeans purchasing intention via online system of students at Southeast Asia University. The sample group used in this research consists of 347 persons at Southeast Asia University according to the concept of Krejcie & Morgan (1970). Research tool is a questionnaire. Statistics used in this research include mean, percentage, Standard Deviation, t-test, F-test, Chi-Square, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) via Fisher's Least Significant Difference (LSD). The results revealed that overall of marketing mix was at good level ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.556), following by product was at good level ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.538), process ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.535), promotion ($\bar{X}=4.30$, S.D.=.564), people ($\bar{X}=4.29$, S.D.=.535), place ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.579), physical evidence ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.553), and price ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.590) respectively.

Keywords: Marketing Mix; Purchase Intention; Jeans; Online Shopping System

บทนำ (Introduction)

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้เป็นยุคทองของการค้าออนไลน์อย่างแท้จริง เนื่องจากคนส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการเดินทางออกนอกบ้านเพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสเชื้อโรค ประกอบกับการส่งสินค้าออนไลน์ในปัจจุบันมีองค์ประกอบเกื้อหนุนที่ช่วยให้การซื้อสินค้ามีความสะดวกสบายมากขึ้น เช่น การจ่ายเงินผ่านระบบ e-Payment ผู้ให้บริการขนส่งมีให้เลือกหลากหลาย ผู้ค้าในตลาดมีเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพและราคา ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบและเลือกซื้อสินค้า หรือบริการจากผู้ขายที่มีคุณสมบัติเหมือนกันแต่ราคาย่อมเยากว่า และเข้าถึงผู้บริโภคในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564)

กางเกงยีนส์ ถือว่าเป็นเครื่องแต่งกายที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ในกลุ่มผู้บริโภคทุกวัยทั้งผู้ชายและผู้หญิง ส่วนใหญ่ผ้าที่นำมาใช้จะเป็นผ้าเดนิม หรือผ้าที่มีความทนทาน ซึ่งผ้าเดนิมโดยทั่วไปแล้วจะมี 2 ประเภท คือ บลู เดนิม และ อินดิโก เดนิม กางเกงยีนส์เป็นเครื่องแต่งกายที่มีรูปแบบและลักษณะพิเศษเฉพาะ ซึ่งสามารถแสวงหาให้เหมาะสมกับบุคลิกของแต่ละบุคคลได้ กางเกงยีนส์ยังเป็นส่วนช่วยในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ แสดงให้เห็นถึงรสนิยม ภาพลักษณ์ และสังคม การเลือกกางเกงยีนส์ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของแต่ละบุคคลมากกว่ารูปแบบกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เมื่อสวมใส่แล้วจะดูดีขึ้นเสมอถ้าได้ใส่กางเกงยีนส์ที่เข้ากับบุคลิก เพราะหากใส่กางเกงยีนส์ที่ไม่ดีตรงจะทำให้รูปร่างของบุคคลเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง (ยลระวินทร์ เมฆรุ่งโรจน์, 2558) การที่กางเกงยีนส์เข้ามาทำการตลาดออนไลน์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ค้าหรือแบรนด์ต้องมีการปรับตัวเพื่อเอาตัวรอดในทางธุรกิจ โดยจากยอดขายหน้าร้านของกางเกงยีนส์ที่ผ่านมาปิดไตรมาสแรก ยอดติดลบอยู่ที่ 9% ในทางกลับกัน ยอดขายจากทางออนไลน์กลับสวนทางมีการเติบโตเพิ่มสูง

อยู่ที่ 34% (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) จากเดิมตลาดกางเกงยีนส์เมืองไทยช่วง 2558-2562 ที่ผ่านมามีการเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจากที่มีมูลค่าประมาณ 10,000 ล้านบาท ปัจจุบันนี้มูลค่าตลาดยีนส์ในไทยสูงถึง 22,000 ล้านบาท ซึ่งทุกคนต้องมีบรรจุอยู่ในตู้เสื้อผ้าอย่างน้อย 4-5 ตัวต่อคน (Marketeer Team, 2019) เป็นการตอบย้ำว่า ร้านค้าต้องปรับตัวมาเป็นการเปิดร้านขายทางออนไลน์ให้ขึ้น ทำโฆษณาส่วนลดต่าง ๆ สำหรับลูกค้าที่หันมาซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์

การปรับตัวให้ทันสถานการณ์และทันกระแสนิยมเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่พ่อค้า แม่ค้าออนไลน์ควรให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ เนื่องจาก ผู้ซื้อสินค้าออนไลน์ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ซึ่งข่าวสารที่เผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์จะมีความรวดเร็ว และเกิดเป็นกระแสขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้น การติดตามข่าวสารและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปรับตัวให้ทันแฟชั่น ทันคู่แข่ง ทันตลาด ปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอสินค้าให้มีความหลากหลาย ก็จะเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ได้เปรียบคู่แข่งในตลาด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความน่าสนใจของ “ตลาดกางเกงยีนส์ผ่านทางการซื้อในรูปแบบออนไลน์” ซึ่งเป็นสินค้าที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 3-5% และต้องการที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ โดยศึกษาเฉพาะนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในวัยรุ่นที่เปลี่ยนไป จากการซื้อแบบออฟไลน์เปลี่ยนมาซื้อแบบออนไลน์ และความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อกางเกงยีนส์ และเข้าใจถึงปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทาง ใช้ในการวางแผนการตลาด และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา สาขาที่เรียน และรายรับต่อเดือนที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล ด้านกายภาพ ด้านกระบวนการในการจัดการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวน 3,522 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวน 347 คน โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจาก Krejcie & Morgan, (1970)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา สาขาที่เรียน รายรับต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ จำนวน 28 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยวิธีการสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้จาก 2 แหล่ง ได้แก่

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ของ นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ได้แก่ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป (SPSS) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยใช้การทดสอบรายคู่ LSD (Least-Significant Different) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างอีกชั้นหนึ่ง และใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (correlation) คำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของ

นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ โดยคำนวณสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 201 คน ร้อยละ 57.93 อายุ 18-24 ปี จำนวน 150 คน ร้อยละ 43.23 ระดับชั้นการศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน ร้อยละ 28.82 สาขาการตลาด จำนวน 82 คน ร้อยละ 23.63 และมีรายรับต่อเดือน 12,001–15,000 บาท จำนวน 142 คน ร้อยละ 40.92

ระดับวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.556) โดยสามารถพิจารณาแบบเรียงลำดับรายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.538) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.31$, S.D.=.535) รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.30$, S.D.=.564) รองลงมาคือ ด้านบุคคลอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=.535) รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.579) รองลงมาคือ ด้านกายภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.553) รองลงมาคือ ด้านราคาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.590) ตามลำดับ

ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเองหรือรับข้อมูลข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้งานแล้ว ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 94.50 ตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์แล้วพบว่าการใช้งานที่ดี ท่านจะแนะนำ เพื่อน และคนรอบข้างที่สนใจให้ซื้อทางเคยีนส์ ตอบ ใช่ จำนวน คิดเป็นร้อยละ 94.50 มีการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์เพราะชอบในสินค้าและ คุณภาพของสินค้า ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 93.70 มีการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์เพราะคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือ พนักงานขาย ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 89.90 มีการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์ผ่านระบบออนไลน์เพื่อความสะดวกในการซื้อ ตอบใช่ คิดเป็นร้อยละ 89.90

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับชั้นการศึกษา สาขาที่เรียน และรายรับต่อเดือนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อทางเคยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จากผลการวิเคราะห์พบว่า

โดยภาพรวม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์แตกต่างกันเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่แตกต่างกันโดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศมีความแตกต่างกัน ส่วนด้าน บุคคลด้านอายุ ระดับชั้นการศึกษา สาขาที่เรียน และรายรับต่อเดือนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิตติพร ด่านดุขภู (2558) ศึกษาลักษณะส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทย ย่านสยามสแควร์ เขต ปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพฯ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อกางเกงยีนส์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อ พฤติกรรมการเลือกซื้อกางเกงยีนส์ ของวัยรุ่นไทย ย่านสยามสแควร์ เขตปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพฯ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทวัสค์ โยธินบุณนา (2558) ศึกษาภาพลักษณ์ร้านค้าที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของลูกค้า: กรณีศึกษา ร้านแม็คยีนส์ เขตกรุงเทพมหานครจากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท และมีรายได้ต่อเดือน ประมาณ 15,001-25,000 บาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มลูกค้าหลักที่เข้ามาในร้านแม็คยีนส์ต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ มากที่สุดในด้านกระบวนการ รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับ ญัฐ วัตร นวลวัฒน์ (2558) จากผลการศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับ ทักษะการเลือกซื้อกางเกงยีนส์ ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น กล่าวว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทาง การตลาดโดยรวม ส่งผลต่อที่ความสัมพันธ์กับทักษะการเลือกซื้อกางเกงยีนส์ ในเขตอำเภอเมือง ขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้หรือพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้มั่นใจในสินค้าและประโยชน์การใช้สอยที่คุ้มค่า เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ตรงตามความต้องการมากที่สุด

2. ด้านราคา นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ควรให้มีการให้ข้อมูลและแนะนำเกี่ยวกับราคากางเกงยีนส์ รวมไปถึงควรแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของราคา ทั้งด้านประโยชน์ในการใช้สอยได้อย่างคุ้มค่า

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้และพัฒนาให้ดีขึ้น เมื่อมีช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มขึ้นควรนำสินค้าไปจัดวางเพื่อเข้าถึงผู้บริโภคมากที่สุด

4. ด้านส่งเสริมการตลาด นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้และพัฒนาให้ดีขึ้น ให้มีการจัดกิจกรรมบ่อยๆ เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมที่มากขึ้น ควรมีของสมนาคุณที่น่าดึงดูดใจมากกว่านี้

5. ด้านบุคคล นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้และพัฒนาให้ดีขึ้น ฝึกอบรมพนักงานอยู่บ่อยๆ และให้คำแนะนำผู้บริโภค สามารถแก้ไขปัญหาให้ผู้บริโภคได้อย่างมืออาชีพ

6. ด้านกระบวนการ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้และพัฒนาให้ดีขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ถูกต้องและดำเนินการอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริโภคประทับใจมากที่สุด

7. ด้านกายภาพ นักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็น ดีมาก ทุกข้อ ควรรักษามาตรฐานไว้และพัฒนาให้ดีขึ้น ต้องมีการตกแต่งร้านค้าให้สวยงามและทันสมัยตลอด เพื่อเพิ่มบรรยากาศให้กับผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์เพราะปัจจัยด้านใด

2. ควรศึกษาในด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกางเกงยีนส์ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภคที่เลือกซื้อกางเกงยีนส์ เพื่อที่จะได้พัฒนาสินค้าให้ตอบโจทย์กับผู้บริโภคต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). โควิด-19 ยุคทองขายของออนไลน์ พาณิชย์แนะพ่อค้า-แม่ค้าออนไลน์. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก https://www.dbd.go.th/news_view.php?id=469419403.
- ฐิติพร ด้านคุชฎี และนันทสรี สุขโต. (2558). พฤติกรรมการเลือกซื้อกางเกงยีนส์ของวัยรุ่นไทย ย่านสยามสแควร์ เขตปทุมวัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิต*. 3(3), 87-95.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). ลีวายส์ ยอดขายตก โควิดระบดคนเมินค่านขายยีนส์. สืบค้น 14 เมษายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/business/market/2021> 775.
- พิทวัสค์ โยธินบุณนา. (2558). ภาพลักษณ์ร้านค้าที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของลูกค้า: กรณีศึกษา ร้านแม่คยีนส์ เขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยลระวินทร์ เมฆรุ่งโรจน์. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อกางเกงยีนส์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610
- Marketeer. (2019). ตลาดยีนส์ไทย Price war “จัดหนัก” “สุขใจ” คนซื้อ “ทุกซอกใจ” คนขาย. สืบค้น 25 ธันวาคม 2563, จาก <https://marketeeronline.co/archives/99874>.

แนวทางที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

Guidelines That Affect the Quality of Life of the Elderly
in the Phraya Prasit Community Dusit, Bangkok

จอมชัย เลิศอมรรฐ¹ กัญญรัชการย์ เลิศอมรศักดิ์² เพชรเกล้า ทองนา³

Chomchai Lertarmornrat, Ganratchakan Lertamornsak, Pechklao Tongnark

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ เครื่องมือใช้แบบสอบถามปลายปิด-เปิด กลุ่มตัวอย่าง 200 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบนิรนัย แบบย่อยไปใหญ่และนำเสนอผลการสรุปแบบเชิงตรรกะ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.083$) หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ 2) แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุความต้องการความรู้วิธีการหารายได้และส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงชีพจากเงินรายได้จากภาครัฐ เงินบำเหน็จบำนาญ และได้จากลูกหลาน หรือ ประกอบอาชีพที่มีรายได้ในชุมชน และการนำเทคโนโลยีถ่ายทอดองค์ความรู้จากภาครัฐสื่อสารสู่ประชาชน เช่น Line Application ต่างๆ และการได้รับอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่ถูกต้องเพื่อการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง

คำสำคัญ (Keywords): แนวทาง; คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ

Received: 2021-05-18 Revised: 2021-06-23 Accepted: 2021-06-25

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Chomchai.le@ssru.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Faculty of Education ,Suansunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The Research consisted of 2 objectives: 1) Quality of life level of the elderly physical health, psychological, social and environmental relations.; 2) to study the guidelines affecting the quality of life of the elderly in Phraya Prasit Community, Dusit District, Bangkok. This was a quantitative research Method by using the simple random sampling. The samples were 200 persons in the Phraya Prasit Community. The tool used was a Open-Close questionnaire. The data were analyzed by means of interpretation, inductive conclusion, and content analysis, derived from the study of documents by considering the context and presented mean s.d. in the descriptive method. From the study, it was found as follows: 1) Study the quality of life of the elderly physical health, psychological, social and environmental relations. It was found that the overall level was at a high level ($\bar{x} = 4.083$). If considered individually, there was a high level in every item.; 2) The Guidelines for caring for the elderly as well as improving the quality of life of the elderly in Phraya Prasit community. Dusit District, Bangkok, It was found that elderly people need knowledge and how to earn money and promote careers. In order to earn a living income from government income Pension And from their children or a career with income in the community and the introduction of technology to transfer knowledge from the government to communicate with the public such as various Line Applications and obtaining suitable food for the elderly. The right exercise for promoting good health

Keywords: Guidelines; Quality of Life; Elderly People

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นเห็นได้จากอัตราผู้สูงอายุระหว่างปี พ.ศ. 2553– 2583 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 13.20 ในปี พ.ศ.2553 เป็นร้อยละ 32.10 ในปี พ.ศ. 2583 ทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมของผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations UN) ที่นิยามว่าประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดย สมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น เป็น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น เป็น 14% และในขณะเดียวกันประชากรวัยแรงงานของไทยที่มีหน้าที่เกื้อหนุนดูแลผู้สูงอายุก็จะลดลงเช่นกัน เนื่องจากอัตราการเกิดของประเทศลดลง (National Board of the Elderly, 2015)

ปัญหาในอนาคตที่อาจตามมาจากการเพิ่มขึ้นของ ประชากรผู้สูงอายุในประเทศ อาทิ งบประมาณในการดูแลและรักษาสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมีกำไรเปลี่ยนแปลง ในทางเสื่อมถอยทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบต่าง ๆ ลดลง ความต้านทานต่อโรคลดลง ผู้สูงอายุจึงเกิดปัญหาสุขภาพได้มากกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อคงสภาพและชะลอความเสื่อมสภาพตามอายุให้ ยืนนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยองค์การอนามัยโลกนิยามคำว่า สุขภาพ คือ “Health is a State of Complete Physical, Mental Social and Spiritual Well-Being and Not Merely the Absence of Disease or Infirmary” หมายถึง สภาวะความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และ จิตวิญญาณ ไม่ใช่เพียงแค่ไม่มีโรคหรือความอ่อนแอของร่างกาย

ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี 2548 คือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 10 ประชากรสูงอายุกำลัง เพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่เร็วมากคือ สูงกว่าร้อยละ 4 ต่อปี ในขณะที่ประชากรรวม เพิ่มขึ้นด้วยอัตราเพียง ร้อยละ 0.5 เท่านั้น ในปี 2558 ประชากรไทยมีจำนวน 65.1 ล้านคนในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด ตามการคาดประมาณ ประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยจะ กลายเป็นสังคมสูงวัย อย่างสมบูรณ์ คือมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 ในปี 2564 และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดเมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 28 ในปี 2574 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจ ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการแสวงหาแนวทางที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามศักยภาพของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านความรู้ความสามารถ องค์กรความรู้และ ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ รวมถึงการสร้างคุณค่าทางสังคม แนวทางในการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจ ให้กับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สูงอายุของเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อความถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ฐานะ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย

3.1.2 แบบสอบถาม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ของของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3.1.3 แบบสอบถาม แนวทางที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

3.1.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อความถาม

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุของเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ฐานะ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระ การเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .67-1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .36 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .88

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามเรื่องแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้า คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1.1 เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย โดยการใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages)

5.1.1.2 ความคิดเห็นด้านแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านสุขภาพทางกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

5.2.1 T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different : LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการสุ่มตัวอย่างปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 ส่วนใหญ่อยู่ระดับประถมศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.083$) หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.44$) ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 4.43$) ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.05$)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเคลื่อนไหวร่างกายที่สะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมา คือ การมีสายตาที่ดี และมีอุปกรณ์ช่วยการมองเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมา การได้ยินเสียงที่ดี และมีอุปกรณ์ช่วยการฟัง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) และการมีสุขภาพแข็งแรง มีสถานที่ออกกำลังกายและ ปักจี้ 4 รองลงมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การได้รับการยอมรับจากสังคม การมีคุณค่ากับครอบครัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา การหันหน้าเข้าวัด ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) รองลงมา การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และรองลงมาประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มสังคมใหญ่ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อม การปรับตัวไม่ให้เกิดใจห่อเหี่ยวท้อแท้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมา โอกาสติดต่อกับบุคคลอื่นได้ ไม่มีโอกาสพูดคุยกับเพื่อนวัยเดียวกันที่ไม่ทำให้เกิดความกังวลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา และเพื่อนและกิจกรรมสังคมผู้สูงอายุ การใช้ชีวิตที่เรียบง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ

แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงชีพจากเงินรายได้จากภาครัฐ เงินบำเหน็จบำนาญ และได้จากลูกหลาน หรือ ประกอบอาชีพที่มีรายได้ในชุมชน และการนำเทคโนโลยีถ่ายทอดองค์ความรู้จากภาครัฐสื่อสารสู่ประชาชน เช่น Line Application ต่างๆ และการได้รับอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่ถูกต้องเพื่อการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

แนวทางที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้สูงอายุความต้องการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงชีพจากเงินรายได้จากภาครัฐ เงินบำเหน็จบำนาญ และได้จากลูกหลาน หรือ ประกอบอาชีพที่มี

รายได้ในชุมชน และการนำเทคโนโลยีถ่ายทอดองค์ความรู้จากภาครัฐสู่ประชาชน เช่น Line Application ต่างๆ และการได้รับอาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การออกกำลังกายที่ถูกต้องเพื่อการส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รตนา สุวรรณดารา (2554) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อหลัง อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน และหาแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาให้แก่คนในชุมชน และมีศักยภาพด้านการแพทย์สาธารณสุข แต่ผู้สูงอายุยังขาดศักยภาพในการศึกษา ด้านการเมืองการปกครอง และด้านอาชีพจึงไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมทางด้านการเมืองการปกครอง เพราะขาดความรู้ความสามารถด้านการศึกษา และไม่มีทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาด้านอาชีพ ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน จึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนให้ความร่วมมือช่วยเหลือและให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่านี้ และอรุณกมล สุขเอนก (2554) ที่ศึกษาการให้ความหมายและรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในการเดินทางทำบุญร่วมกันของผู้สูงอายุ ว่าผู้สูงอายุต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีหลังเกษียณ ประกอบด้วย อาหาร อารมณ์ และมีการออกกำลังกายที่ดี มีความสุขในการทำบุญเป็นหมู่คณะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำรูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. รูปแบบการจัดการความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมผู้สูงวัย เขตพื้นที่ชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และควรจัดให้มีการสัมมนาอบรมเชิงวิชาการหรืออบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ รวมถึงการปรับสิ่งต่างๆ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2. ควรมีเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการความรู้ต่างๆ ในชุมชนเพื่อถ่ายทอดไปยังประชาชน รวมถึงผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง (References)

- คมกฤตย์ รวบรวม. (2556). ปัญหาและกระบวนการนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ กรุงเทพมหานคร ไปปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รดา สุวรรณดารา. (2554). ศักยภาพผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อ หลัง อาเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณกมล สุขเอนก. (2554). การให้ความหมายและรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในการ เดินทางทำบุญร่วมกันของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- UNESCO. (1981). *indicators of Environment Quality and Quality of Life Quality of Life: An Orientation Population Education*. Bangkok: UNESCO.

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

The Potential Development of Multi-Cultural Tourism on
Khlong Nam Sai SubDistrict, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province

สินิตรา สุขสวัสดิ์¹

Sinittra Suksawat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม 3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม และ 4) เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และชาวบ้านในชุมชนตำบลคลองน้ำใส จำนวน 90 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และชาวบ้านในชุมชนตำบลคลองน้ำใส จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มเชิงปฏิบัติการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าตำบลคลองน้ำใสมีความเป็นพหุวัฒนธรรมเนื่องจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย-ไทยญ้อ และมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ทั้งทางด้านศักยภาพของชุมชน พบว่าชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่นทั้งทางด้านวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม เช่นเดียวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพด้านสิ่งดึงดูด

Received: 2021-05-19 Revised: 2021-07-02 Accepted: 2021-07-04

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมการค้า วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี Bachelor of Business Administration Program in Innovative Trading Management, College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage. Corresponding Author e-mail: sinittra@vru.ac.th

ใจทางการเมืองที่ยาวสูง เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และมีความเป็นมาอย่างยาวนาน ส่วนศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวกและด้านการเข้าถึง พบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกและเส้นทางการสัญจร และในส่วนของความร่วมมือของชุมชน พบว่าชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการดำเนินงานและปฏิบัติการ ด้านการติดตามและประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผนและด้านการรับผลประโยชน์ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): การท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม; ศักยภาพการท่องเที่ยว; การมีส่วนร่วม

Abstract

This research is a mixed method research between qualitative research and quantitative research. The objectives were 1) to study the context of the community in the development of multicultural tourism 2) to study the potential of the community in the development of multicultural tourism 3) to study the participation of the community in the development of multicultural tourism and 4.) to develop multicultural tourism routes Khlong Nam Sai sub district Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province. The samples of qualitative research were 90 people of community leaders, government officials and villagers in Khlong Nam Sai sub district community, which were obtained by purposive sample. The quantitative samples were 100 people community leaders, government officials and villagers in Khlong Nam Sai sub district community, which were obtained by purposive sample. The research instruments were questionnaires, interview forms, and workshop group meeting. Check the quality of the measuring device by using content validation and Cronbach's alpha coefficient. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research revealed that Khlong Nam Sai sub district has multicultural due to their mix between Thai and Thai Yo culture and their has a high potential to develop into a multicultural tourism destination in terms of the potential of the community found that the community is unique and outstanding in the way of life and cultural tradition. As well as the potential of a tourist attraction, it was found that tourist attractions have high potential in tourism attraction because of historical value and has a long history. The potential of facilities

and accessibility found that both of them have low potential due to there are less readiness in terms of facilities and traffic routes. Moreover, the community participation, it was found that the community had a high level of overall participation but when considering each aspect, it was found that the operational and operational aspects, monitoring and evaluation had a high level of participation whereas planning and receiving benefits part was found at a moderate level of participation, respectively.

Keywords: Multi-cultural Tourism; Potential of tourism; Participation

บทนำ (Introduction)

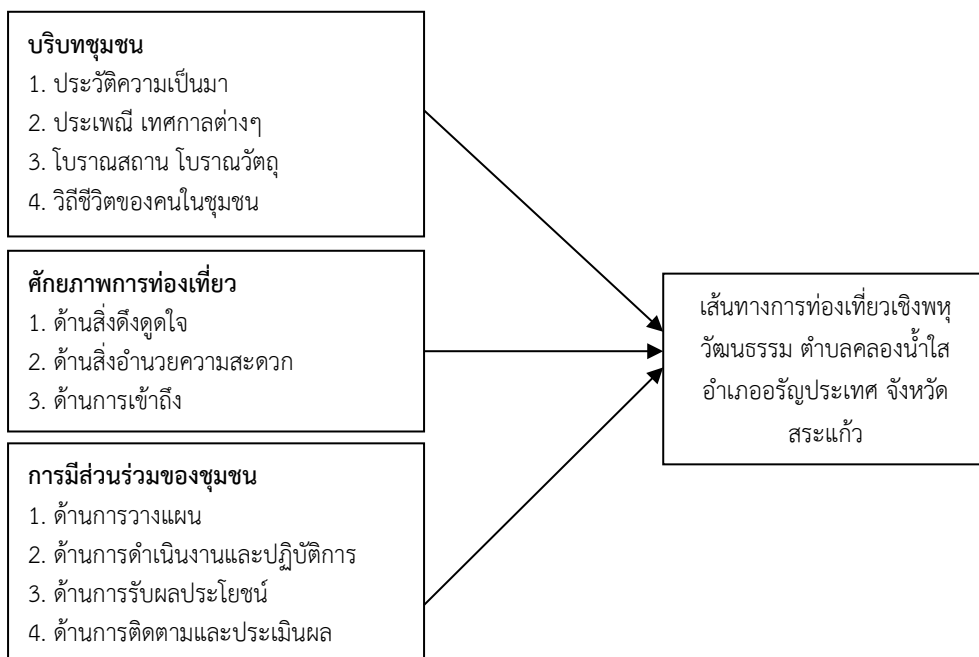
อำเภออรัญประเทศ เป็นหนึ่งในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการสร้างงาน กระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้อำเภออรัญประเทศยังเป็น 1 ใน 3 อำเภอในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนให้เติบโตเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเต็มรูปแบบ เพราะอำเภออรัญประเทศเป็นพื้นที่ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูง มีโอกาสในการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ค้าส่งค้าปลีก รวมทั้งธุรกิจขนส่งและคลังสินค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นประตูฝั่งตะวันออกของไทยบนระเบียงเศรษฐกิจแนวใต้หรือ Southern Economic Corridor (ฐานเศรษฐกิจ, 2559) รวมทั้งยังมีตลาดชายแดนบ้านคลองลึกและตลาดอินโดจีน ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่การค้าที่มีความคึกคัก โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ 2.63% และมีมูลค่ารวม 6.45 พันล้านบาท (สวท เกตุงาม (2561) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้อำเภออรัญประเทศยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมายที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในหลายพื้นที่ อาทิ ตำบลบ้านด่าน ตำบลหันทราย ตำบลเมืองไผ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำบลคลองน้ำใส ซึ่งมีโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์คือ ปราสาทเขาน้อย (สีชมพู) รวมทั้งยังมีวิถีชีวิตที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยและไทยญ้อ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ภาษาพูด อาหาร ศิลปะการแสดง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่หาได้ยาก มีเอกลักษณ์และความโดดเด่นเฉพาะตัว ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้มีการสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง รวมทั้งมีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมได้ อย่างไรก็ตามในการที่จะพัฒนาชุมชนหรือตำบลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้น สิ่งสำคัญที่จะต้องทำเป็นลำดับแรกก็คือ การศึกษาบริบทและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของชุมชน การมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิด

การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ ประสบความสำเร็จและดึงดูดนักท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อจะได้ทราบถึงบริบท การมีส่วนร่วม ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
4. เพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามรูปแบบวิธีการวิจัย คือ

2.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และชาวบ้านในชุมชนตำบลคลองน้ำใส จำนวน 90 คน ซึ่งได้มาจากหลักจริยธรรมของขนาดของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Allmark *et al.* 2009) และนำมาสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

2.2 วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และชุมชนในตำบลคลองน้ำใส จำนวน 100 คน ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (ประคอง กรรณสูตร, 2538) โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.2 แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาดำเนินการสร้างแบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.3 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.50-1.00 (Turner and Carlson, 2003)

3.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) พบว่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.882-0.897 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความเชื่อมั่นสูง (ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป) และสามารถนำไปใช้ในการทดสอบได้ (Tavakol and Dennick, 2011)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานในการเข้าพื้นที่กับผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำใส

4.2 จัดประชุมกลุ่มเชิงปฏิบัติการเพื่อรวบรวมประวัติความเป็นมาของชุมชน ทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม ศักยภาพของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจ และสืบค้นจากเอกสารทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน

4.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามโดยนักวิจัยในพื้นที่กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และชุมชนในตำบลคลองน้ำใส จำนวน 100 คน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha)

5.2 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

1.1 ประวัติศาสตร์ความเป็นมา

คนชาติพันธุ์อู้อในจังหวัดสระแก้ว อพยพมาจากเมืองเวียงจันทร์หรือท่าอุเทนเมื่อ ครั้งที่เจ้าพระยาราชสุภาวดี (สิงห์ สิงหเสนี) ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานยศและราชทินนามเป็นเจ้าพระยาบรินทรเดชา ยกทัพไปปราบกบฏแล้วก็ได้กวาดต้อนผู้คนลงมาด้วย เดิมชาติพันธุ์อู้อได้อพยพมาอยู่ที่บ้านดงอรัญ เขตจังหวัดศรีสะเกษ ราชอาณาจักรกัมพูชา ต่อมาได้อพยพเข้ามาอยู่ในไทยทางด่านตะวันออกของจังหวัดสระแก้ว ในเขตอำเภออรัญประเทศ ปัจจุบันชาติพันธุ์อู้อกลุ่มนี้ได้กลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ชาติพันธุ์อู้อ ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในตำบลคลองน้ำใส ตำบลเมืองไผ่ ตำบลท่าข้าม ตำบลผ่านศึก และในเขตเทศบาลตำบลอรัญประเทศ

1.2 ลักษณะที่อยู่อาศัย

บ้านเรือนของชาติพันธุ์อู้อปลูกสร้างด้วยไม้ หลังคามุงด้วยหญ้าแฝก แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสังกะสีหรือกระเบื้องตามแต่ฐานะของเจ้าบ้านเดิม ก่อนที่จะอพยพมาอยู่ที่ตำบลคลองน้ำใส

บ้านส่วนใหญ่ของชาติพันธุ์อู๋เป็นบ้านทรงไทยเดิมใต้ถุนสูงหลังคาโปร่ง ปัจจุบันเป็นบ้านใต้ถุนสูง แต่หลังคาไม่สูงมากนัก ภายในบ้านจะมีห้องสำคัญอยู่ 2 ห้อง คือ ห้องเปิง ซึ่งเป็นห้องที่ไว้หิ้งผีบรรพบุรุษ เป็นห้องเล็กๆ ไม่มีสิ่งของใดๆ นอกจากหิ้งบูชา ปิดไว้เฉพาะไม่มีผู้เข้าไปอยู่อาศัย ถือเคร่งครัดมาก จะไม่ให้เขยหรือสะใภ้เข้าไปในห้องนี้เด็ดขาด และอีกห้องหนึ่งคือ ห้องผู้หญิง อาจเป็นห้องลูกสาวเอาไว้แต่งตัว เก็บข้าวของและนอน ส่วนผู้ชายก็จะอยู่อาศัยบริเวณที่กว้างรอบๆห้อง และบริเวณที่เป็นครัว จะยกพื้นต่ำลงมาจากพื้นที่อยู่อาศัย ใช้เพื่อประกอบอาหารโดยเฉพาะ

1.3 ภาษา

ภาษาอู๋มีแต่ภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน ลักษณะจะคล้ายกับภาษาไทยลาวทั่วไป เพราะเป็นภาษาถิ่นย่อยของลาว แต่ภาษาอู๋จะแตกต่างกับภาษาไทยลาวในด้านการออกเสียง โดยภาษาอู๋จะมีเสียงที่แหลมและมีการทอดเสียงมากกว่าภาษาลาวทั่วไป

1.4 การแต่งกาย

ผู้ชาย สวมกางเกงขาก๊วยทำด้วยผ้าฝ้ายย้อมด้วยสีครามหรือสีดำ ผู้สูงอายุอาจนุ่งโจง ผ้าฝ้าย หรือผ้าไหม สำหรับผู้มีฐานะดี ในเวลาทำงานในหมู่บ้านไปไร่ไปนา จะนุ่งกางเกงขาสั้นมีความยาวเลยเข่าเล็กน้อย อาจใช้สีคราม สีขาว หรือนุ่งโจงกระเบน ชาติพันธุ์อู๋ เรียกว่า ผ้ายาวหรือผ้าเงิน ทำด้วยไหม จะนุ่งในโอกาสพิเศษ เสื้อใช้ทั้งไหมและฝ้ายตามฐานะทางสังคมและโอกาสในการใช้งาน

ผู้หญิง นุ่งผ้าถุงเรียกว่า ชิ่นคั่น มีทั้งชิ่นคั่นฝ้ายและชิ่นคั่นไหม ซึ่งจะเรียกตามวัสดุที่ทอ จะต่อหัวตอตีนด้วยผ้าฝ้ายสีดำ ผู้มีฐานะจะใช้ชิ่นคั่นไหม นุ่งไปงานบุญหรือในโอกาสพิเศษ เสื้อจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม ตัดเป็นเสื้อแขนงอกติดกระดุมหน้า ตัวเสื้อยาวลงมาคลุมสะโพก ไม่มีกระเป๋านิยมสืนวน สีคราม เวลาอยู่บ้านจะใส่เสื้อห้อย (เดิมใช้ผ้ารัดอก) เป็นเสื้อที่จับจีบบริเวณด้านหน้าอกและด้านหลัง แขนเสื้อเป็นเส้นเล็กๆขนาคาสาเสื้อชั้นใน สวมหัว ความยาวของตัวเสื้อเลยเอวลงมาเล็กน้อย ปลอยชายเสื้อ เวลาออกนอกบ้านจะสวมเสื้อที่มีแขนทับภายนอก เวลาทำบุญจะพาดผ้าเปี่ยงที่ไหล่ซ้ายทิ้งชายลงมาทั้งด้านหน้าและด้านหลังเพื่อประกอบชุดให้สวยงามในโอกาสพิเศษ ถ้าเป็นงานบุญ ใช้ผ้าเปี่ยงสีขาว

1.5 ประเพณีพิธีกรรมที่สำคัญ

ประเพณีแห่หอปราสาทผึ้ง ซึ่งถือเป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวไทยอู๋ของตำบลคลองน้ำใส โดยชาวอู๋เชื่อกันว่าประเพณีถวายปราสาทผึ้ง เป็นการทำบุญประจำเทศกาลออกพรรษาที่ทำกันมาเนิ่นนานแต่ครั้งบรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการสร้างบุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ จะทำให้มีความสุขความเจริญในภพหน้า สำหรับหอปราสาทผึ้ง จะใช้ไม้ไผ่เป็นโครงและรูปร่างปราสาท แล้วนำต้นกล้วยหรือกาบกล้วยทำเป็นหลังคาแกะสลักเป็นลวดลายไทย แล้วนำขี้ผึ้งมาหลอมเป็นรูปดอกไม้โดยใช้แม่พิมพ์จากมะละกอสลักเป็นลวดลายที่ต้องการจุ่มลงในขี้ผึ้งเหลว แล้วแช่ลงในน้ำให้

ซี่ผึ้งแข็งตัว นำไปเสียบบนปราสาทผึ้ง และจะประดับด้วยดอกผึ้งเหลืองอร่ามแซมด้วยดอกบานไม่รู้โรยสีม่วงสดก่อร่างรวมตัวเป็นปราสาทแห่งศรัทธาเพื่อถวายเป็นพุทธบูชามาช้านาน ซึ่งมักจะถวายเครื่องอัฐบริขารและปัจจัยไปพร้อมกันด้วย ใครมีข้าวสารอาหารแห้ง กะปิ น้ำปลา สมุด ยาสีฟัน ฯลฯ ก็ผูกใส่ปลายไม้ไผ่เหลาเป็นเส้น ๆ เพื่อเสียบประดับยอดของปราสาทผึ้ง บ้างตั้งเป็นองค์ฐานกันเลยทีเดียว และจะพากันแห่ห่อปราสาทผึ้งไปถวายที่วัดประจำหมู่บ้านใครใกล้วัดไหนก็ถวายวัดนั้น โดยนิยมจัดขึ้นในวันก่อนวันตักบาตรเทโวหรือตักบาตรดาวดึงส์ 1 วัน ซึ่งคือวันออกพรรษาขึ้น 14 ค่ำ ของเดือน 11 ของทุกปี

ประเพณีบุญข้าวประดับดิน การทำบุญข้าวประดับดินนั้น ชาวบ้านจะนำข้าวปลา อาหาร คาวหวาน ผลไม้ หมาก พลุ บุหรี่ มาห่อด้วยใบตอง และทำเป็นห่อเล็กๆ ก่อนจะนำไปวางตามโคนต้นไม้ใหญ่หรือตามพื้นดินบริเวณรอบๆ เจดีย์ หรือโบสถ์ โดยการทำบุญข้าวประดับดินนี้ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์นรกหรือเปรต โดยนิยมจัดในวันแรม 14 ค่ำ เดือนเก้า

ประเพณีทำบุญขึ้นเขาน้อย เป็นประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นตำบลคลองน้ำใสที่ได้ปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมาช้านานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อนมัสการเจ้าพ่อเขาน้อยบนเขาน้อยสี่ชมพู (หรือเจ้าพ่อขุนดาบ) ซึ่งสถิตอยู่ที่ปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู เชื่อกันว่าเจ้าพ่อเขาน้อยจะคอยคุ้มครองชาวบ้านคลองน้ำใสให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ข้าว น้ำ อุดมสมบูรณ์โดยนิยมจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 บริเวณเขาน้อย (สี่ชมพู)

1.6 อาหาร

ส่วนใหญ่คนชาติพันธุ์ญ้อ จะนิยมรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก ต่างจากคนชาติพันธุ์ญ้อที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่รับประทานข้าวเหนียว อาหารคล้ายกับชาวไทย-ลาว จะนำสิ่งที่หาได้ตามธรรมชาติ เช่น ต้นกล้วย ขนุน มาประกอบอาหาร เช่น แกงหยวกกล้วย และแกงขนุน นอกจากนี้ยังมีอาหารและขนมประจำถิ่น คือ แหนมมะเขือหรือซุปะมะเขือ และขนมแบน หรือเรียกอีกอย่างว่าขนมข้าวโพด โดยขนมแบนจะมีกลิ่นหอมของข้าวโพดและน้ำตาลมะพร้าว

1.7 ศิลปะการแสดง

ชาวไทยเชื้อสายญ้อ มีศิลปะการแสดงคือการฟ้อนไทยญ้อ โดยจะพบในช่วงเทศกาลสงกรานต์เดือนเมษายน และเทศกาลที่สำคัญๆ เท่านั้น ในช่วงสงกรานต์ ชาวชาติพันธุ์ญ้อจะมีการสงฆ์พระในตอนกลางวัน โดยมีการตั้งขบวนแห่จากคุ้มเหนือไปยังคุ้มใต้ตามลำดับ ตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 เป็นต้นไป จนถึงวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 5 นอกจากนี้ในชุมชนยังมีศิลปะการแสดงหมอลำและหมอลำ

1.8 โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ตำบลคลองน้ำใส มีโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นโบราณสถานที่ชาวบ้านให้ความเคารพ เลื่อมใส ศรัทธา และยังเป็นโบราณสถานที่ เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสระแก้ว นั่นก็คือ ปราสาทเขาน้อย หรือปราสาทเขาน้อยสีชมพู ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านคลองน้ำใส ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากพรมแดนไทย-กัมพูชา ประมาณ 1 กิโลเมตร สันนิษฐานว่า ปราสาทนี้สร้างในพุทธศตวรรษที่ 12 และมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ในพุทธศตวรรษที่ 15 และคงความสำคัญจนถึงพุทธศตวรรษที่ 16 เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ตัวปราสาทเป็นโบราณสถานไม่ก่ออิฐสอปูน ประกอบด้วยปราสาทก่อด้วยอิฐ 3 หลังคือ ปราสาททิศเหนือ ปราสาทองค์กลาง และวิหารทิศใต้ แต่คงเหลือเพียงปราสาทองค์กลางเท่านั้นที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนปราสาททิศเหนือ และวิหารทิศใต้ เหลือเพียงฐานเท่านั้น ที่หน้าเขาน้อยมีการสร้างศาลไว้ เรียกว่า ศาลเจ้าพ่อเขาน้อย หรือ เจ้าพ่อขุนตาบ และมีการเซ่นไหว้ทุกเดือน 6 และเดือน 12 ของทุกปี ข นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่ามีหลายครั้งที่ประเทศกัมพูชาในสมัยก่อนได้พยายามยิงปืนใหญ่เข้ามาทางปราสาทเขาน้อย แต่ปรากฏว่ากระสุนปืนใหญ่ไม่เกิดการระเบิด จึงทำให้ปราสาทเขาน้อยเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของคนในพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

1.9 ภูมิปัญญา

ชาติพันธุ์อยู่ในตำบลคลองน้ำใส ส่วนใหญ่ทำการเกษตร มีภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม ได้แก่ การทำหอปราสาทผึ้ง การบายศรี การทอผ้า การทำกระทงใบตอง การทำดอกผึ้ง เพอร์นิเจอร์จากไม้ไผ่ การปั้นดินเหนียว การร้อยมาลัย และการจักสาน อาทิ ตะกร้า ช้อน ไซ สุ่มไก่ เป็นต้น นอกจากนี้ในชุมชนยังมีประชาชนชาวบ้านในด้านต่างๆ อาทิ พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบายศรี งานบวช เป็นต้น ส่วนอาชีพของชุมชนโดยส่วนใหญ่จะทำการเกษตร ทำนาและปลูกข้าว

2. ผลการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

สำหรับการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมของชุมชน ผู้วิจัยใช้การประชุมกลุ่มเชิงปฏิบัติการเพื่อเก็บข้อมูลผ่านเครื่องมือ 2 ชนิด ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) และการวิเคราะห์ศักยภาพตามหลักองค์ประกอบของการท่องเที่ยว 3As ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ (Attractive) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) และการเข้าถึง (Accessibility) (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2542) โดยผลการวิเคราะห์ของแต่ละเครื่องมือมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis)

2.1.1 จุดแข็ง

- มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ และสืบทอดต่อกันมา ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร ภาษา การแต่งกาย ศิลปะการแสดง และประเพณี ความเชื่อต่างๆ

- มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย-ไทยญ้อ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่แตกต่างและมีคุณค่า
- มีโบราณสถาน และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา
- มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง
- มีปราชญ์ชุมชนที่เข้มแข็ง
- มีตลาดขายสินค้าชุมชนทุกวันอาทิตย์
- มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มทอผ้า กลุ่มไม้กวาด และกลุ่มจักสาน

2.1.2 จุดอ่อน

- คนในชุมชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

- มีการรวมกลุ่มของชุมชน แต่ไม่มีความเข้มแข็งของแต่ละกลุ่มที่จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนของกลุ่มได้ นั่นคือ ขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี

- ไม่มีนวัตกรรมที่เป็นจุดเด่นหรือเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- ไม่มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนให้บุคคลภายนอกหรือนักท่องเที่ยว
- ไม่มีสื่อ เช่น แผ่นพับ โบรชัวร์ เว็บไซต์ สำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลหมู่บ้าน
- ไม่มีจุดเช็คอินในแหล่งท่องเที่ยว
- ป้ายบอกทางมีค่อนข้างน้อย
- ไม่มีการจัดตั้งโฮมสเตย์สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว
- ไม่มีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2.1.3 โอกาส

- โบราณสถานมีศักยภาพที่สามารถจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในอนาคต

- เป็นพื้นที่ที่มีตลาดโรงเกลือ ซึ่งถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ซึ่งจะเป็นโอกาสที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้

- มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย-ไทยญ้อ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในอนาคตได้

- มีร้านค้าสินค้าโอท็อปภายในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์ขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวในอนาคต

- การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์หรือพหุวัฒนธรรมระหว่างตำบล เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวในอนาคต

- นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของรัฐบาล
- กระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนมีมากขึ้น

- มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง ซึ่งเป็นโอกาสที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น

2.1.4 อุปสรรค

- การไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ
- ขาดงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมหรือปรับปรุงโบราณสถานต่างๆ
- ขาดงบประมาณในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- พื้นที่ตั้งของตำบลมีอาณาเขตติดชายแดน ซึ่งอาจทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมชมเกิดความหวาดกลัวและไม่กล้าเดินทางมาท่องเที่ยว
- ไม่มีตลาดสำหรับรองรับสินค้าของชุมชน
- ไม่มีรถโดยสารสาธารณะที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือเข้าไปในชุมชน 2.2 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวตามหลักขององค์ประกอบการท่องเที่ยว 3As สิ่งดึงดูดใจ (Attractive) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) และการเข้าถึง (Accessibility)

2.2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractive)

2.2.1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้

ตำบลคลองน้ำใส เป็นชุมชนที่มีเชื้อสายชาวไทยญ้อ ซึ่งมีเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการแต่งกาย ผู้หญิง จะนิยมนุ่งผ้าถุง เรียกว่า ซิ่น คั่น ส่วนเสื้อจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม ตัดเป็นเสื้อแขนกุดผ่าอกติดกระดุมหน้า ส่วนผู้ชาย จะสวมกางเกงขาก๊วยทำด้วยผ้าฝ้ายย้อมด้วยสีครามหรือสีดำ และจะสวมเสื้อแขนสั้นผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม สำหรับอาหาร ชาวไทยญ้อจะนิยมทำอาหารจากสิ่งที่หาได้ตามธรรมชาติ โดยอาหารและขนมพื้นถิ่นคือ แหนมมะเขือหรือซูปะมะเขือ และขนมแนบ หรือเรียกอีกอย่างว่าขนมข้าวโพด นอกจากนี้ในเรื่องของภูมิปัญญานั้น พบว่า ชาวไทยญ้อมีภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม ได้แก่ การทำห่อปราสาทผึ้ง การบายศรี การทอผ้า รวมทั้งยังมีปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่างๆ อาทิ พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบายศรีงานบวช เป็นต้น

2.2.1.2 คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรม ความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

ตำบลคลองน้ำใส มีโบราณสถานที่มีคุณค่าและถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสระแก้ว นั่นก็คือ ปราสาทเขาน้อย โดยปราสาทเขาน้อย เป็นปราสาทศิลปะแบบขอม ประกอบด้วยปราสาทก่อด้วยอิฐ 3 หลังคือ ปราสาททิศเหนือ ปราสาทองค์กลาง และวิหารทิศใต้ เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู สันนิษฐานว่าถูกสร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 12 และมีการบูรณะปฏิสังขรณ์ในพุทธศตวรรษที่ 15 และคงความสำคัญจนถึงพุทธศตวรรษที่ 16 จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติจากกรมศิลปากร รวมทั้งมีการค้นพบโบราณวัตถุที่สำคัญ อาทิ

เครื่องปั้นดินเผา ทับหลังหินทราย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเรื่องเล่าสืบต่อๆ กันมาว่ามีหลายครั้งที่ประเทศกัมพูชาในสมัยก่อนได้พยายามยิงปืนใหญ่เข้ามาทางปราสาทเขาน้อย แต่ปรากฏว่ากระสุนปืนใหญ่ไม่เกิดการระเบิด จึงทำให้ปราสาทเขาน้อยเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของคนในพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

2.2.1.3 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

ชาวไทยเชื้อสายญ้อในตำบลคลองน้ำใส มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และมีการสืบสานวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน โดยประเพณีที่นิยมทำกันเป็นประจำในทุกๆ ปี คือ ประเพณีแห่หอปราสาทผึ้ง ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีเก่าแก่และมีชื่อเสียงในระดับจังหวัด นิยมจัดขึ้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี นอกจากนี้ยังมีประเพณีทำบุญขึ้นเขาน้อย จัดขึ้นเพื่อนมัสการเจ้าพ่อเขาน้อยซึ่งสถิตอยู่ที่ปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู โดยเชื่อกันว่าเจ้าพ่อเขาน้อยจะคอยคุ้มครองชาวบ้านให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ข้าว น้ำ อุดมสมบูรณ์ นิยมจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 และประเพณีบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว รวมถึงอุทิศส่วนกุศลให้กับสัตว์นรก หรือเปรต โดยนิยมจัดในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 นอกจากนี้ตำบลคลองน้ำใสยังมีศิลปะการแสดงที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม คือการฟ้อนไทยญ้อ ซึ่งจะนิยมทำการแสดงในช่วงเทศกาลสำคัญๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น รวมทั้งยังมีศิลปะการแสดงหมอแคนและหมอลำที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ความสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม

2.2.1.4 ความผูกพันต่อท้องถิ่นและความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

คนในชุมชนตำบลคลองน้ำใส มีความผูกพันต่อท้องถิ่นค่อนข้างสูง เนื่องจากคนในท้องถิ่นเป็นคนที่มีเชื้อสายญ้อถึงร้อยละ 80 ทำให้คนในชุมชนมีความรัก สามัคคี และเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้คนในชุมชนยังมีการรวมกลุ่มกันเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาวไทยญ้อ โดยจะเห็นได้จากการการถ่ายทอดภูมิปัญญา องค์ความรู้ วัฒนธรรม ประเพณี สืบต่อไปยังคนรุ่นหลัง นอกจากนี้ยังสังเกตได้จากการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ เป็นประจำทุกปี อาทิ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน ประเพณีทำบุญขึ้นเขาน้อย และประเพณีแห่หอปราสาทผึ้ง ซึ่งมีการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดสระแก้ว ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่ออนุรักษ์สิ่งต่างๆ เหล่านี้ไว้ และสามารถนำมาเป็นจุดเด่นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

2.2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)

ตำบลคลองน้ำใส มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย และยังไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านขายสินค้าที่ระลึก/ร้านขายสินค้าชุมชน และสถานที่จอดรถ ซึ่งหากในอนาคตมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น

อาจจะไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวหลักของตำบลคลองน้ำใส นั่นคือ ปราสาทเขาน้อย พบว่า ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของที่พัก รถจักรยานยนต์ ร้านอาหาร เครื่องดื่ม หรือห้องน้ำไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งป้ายประชาสัมพันธ์การให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ในบริเวณปราสาทเขาน้อย พบว่า บางป้ายมีสภาพเสื่อมโทรมและไม่ได้รับการบูรณะซ่อมแซม และไม่มีร้านขายสินค้าชุมชน/ร้านขายของที่ระลึกไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดการจดจำ บอกต่อ และไม่กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ นอกจากนี้ยังไม่มีไกด์ท้องถิ่นเพื่อคอยให้ความรู้และเล่าเรื่องราวประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับปราสาทอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของจุดเช็คอินและจุดพักคอย พบว่าปราสาทเขาน้อยมีจุดเช็คอินที่สวยงาม ที่นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายภาพเป็นที่ระลึกได้ และมีที่พักคอยสำหรับนักท่องเที่ยวนั่งพักก่อนเดินทางกลับลงจากปราสาทเขาน้อย

สำหรับในส่วนของโรงแรมและที่พัก พบว่า ตำบลคลองน้ำใสไม่มีโรงแรม ที่พัก หรือโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว แต่ในอดีตเคยมีบ้านพักที่มีการจัดทำโฮมสเตย์ แต่เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว จึงไม่ได้มีการขอต่อใบอนุญาต แต่ก็มีความพร้อมและความต้องการที่จะพัฒนาเป็นโฮมสเตย์ในอนาคต หากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พบว่าไม่มีการประชาสัมพันธ์หรือจัดทำข้อมูลเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ โบรชัวร์ หรือเว็บไซต์ ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จักและนักท่องเที่ยวไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติม

2.2.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ตำบลคลองน้ำใสมีป้ายบอกทางตลอดเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว มีถนนที่มีสภาพดีเหมาะสมต่อการเดินทาง และสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้สะดวก อย่างไรก็ตามพบว่าไม่มีรถโดยสารประจำทางหรือรถสำหรับรับส่งนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถสาธารณะ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ และเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ดังนั้นหากต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ภาครัฐควรส่งเสริมให้มีรถโดยสารประจำทางหรือรถโดยสารสาธารณะที่เชื่อมโยงระหว่างตำบลหรือหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น

3. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมด้วย ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงานและปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการติดตาม

และประเมินผล โดยทำการเก็บแบบสอบถามกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ได้แก่ ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 100 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

การมีส่วนร่วมของชุมชน	n = 100		ระดับการมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D	
ด้านการวางแผน	3.34	0.56	ปานกลาง
ท่านมีโอกาสในการวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน	3.25	0.67	ปานกลาง
ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.43	0.78	มาก
ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมในพื้นที่	3.46	0.66	มาก
ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.32	0.74	ปานกลาง
ท่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.23	0.80	ปานกลาง
ด้านการดำเนินงานและปฏิบัติการ	3.65	0.40	มาก
ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้	3.36	0.67	ปานกลาง
ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมต่างๆของชุมชน	3.70	0.58	มาก
ท่านมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.67	0.60	มาก
ท่านปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการในการดูแลรักษาชุมชนของท่าน	3.85	0.64	มาก
ด้านการรับผลประโยชน์	3.26	0.58	ปานกลาง
ท่านได้รับประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	3.54	0.80	มาก
ท่านได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.36	0.73	ปานกลาง
ท่านได้รับรายได้เพิ่มขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	2.88	0.77	ปานกลาง
ด้านการติดตามและประเมินผล	3.63	0.45	มาก
ท่านได้มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆของชุมชน	3.45	0.73	มาก
ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมต่างๆของชุมชน	3.43	0.78	มาก
ท่านได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น	3.80	0.74	มาก
ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดของชุมชน	3.83	0.82	มาก
รวม	3.47	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุมชนตำบลคลองน้ำใสมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ($\bar{X} = 3.47$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินงานและปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ($\bar{X} = 3.65$) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ($\bar{X} = 3.34$) และด้านการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ($\bar{X} = 3.26$) ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผลการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่าชุมชนมีศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่าง มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมทั้งมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยังมีโบราณสถานที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของอำเภอรัญประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ จุสปาโล (2559) กล่าวว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการ

ท่องเที่ยวชุมชนต้องประกอบกับคนในชุมชนควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว จะต้องมีความคิดที่ชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากร เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเนื่องจากใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นต้นทุนจากชุมชน ดังนั้นควรพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้ดำเนินงานได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจและความสามารถ เพื่อดำเนินการในกระบวนการอันเกิดประโยชน์แก่ชุมชนคือการวางแผน การวิเคราะห์ และการประเมินผลหรือสรุปบทเรียนความสำเร็จหรือล้มเหลวในชุมชน

2. ศักยภาพการท่องเที่ยวของตำบลคลองน้ำใสด้านสิ่งดึงดูดใจในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์อยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทย-ญ้อ และมีเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น การแต่งกาย อาหาร นอกจากนี้ยังมีปราสาทเขาน้อย ซึ่งถือว่าเป็นโบราณสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งยังมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์คือ ประเพณีขึ้นเขาน้อย ซึ่งเป็นจัดกิจกรรมที่จัดอย่างต่อเนื่องในทุกปี ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และถือว่าเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประพัทธ์ชัย ไชยนอก (2553) พบว่า บ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสถานที่สำคัญต่างๆ ทางประวัติศาสตร์ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่ ซึ่งส่งผลต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตามศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของตำบลคลองน้ำใสยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ร้านอาหาร เครื่องดื่ม ที่พัก ร้านขายสินค้าที่ระลึก และสถานที่จอดรถ ซึ่งยังไม่พร้อมและไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำเช่นเดียวกัน เพราะยังไม่มีป้ายบอกทางและไม่มีรถโดยสารสาธารณะสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้พร้อมสำหรับการท่องเที่ยวในอนาคต เนื่องจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา ญพิกุล (2554) พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว โดยเน้นความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ ที่พัก ที่จอดรถ ป้ายบอกทางควรมีความชัดเจน ซึ่งมีส่วนต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และงานวิจัยของประพัทธ์ชัย ไชยนอก (2553) พบว่า ระบบการคมนาคมขนส่งเพื่อเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย การพัฒนาระบบการคมนาคมให้มีความเพียงพอแก่ความต้องการของนักท่องเที่ยว ในด้านเส้นทางการเดินทางส่วนใหญ่มีปลอดภัย และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจนส่งผลต่อการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว

3. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่าชุมชนมีความต้องการและมีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในทุก

ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินงานและปฏิบัติการ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผน และด้านการรับผลประโยชน์ ซึ่งการให้ความร่วมมือของคนในชุมชนและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทศพล ชื่นอุปการณันท์ (2549) กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนทั้งด้านการกระจายรายได้ การทำนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการประสานงานกับภายนอก จะทำให้สมาชิกในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว เกิดการหวงแหน ตระหนักและร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและจะทำให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และงานวิจัยของ อรพรรณ เกิดจันทร์ (2557) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งขั้นตอนต่างๆของกระบวนการมีส่วนร่วมจะส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน มีประสิทธิภาพและทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการทำความเข้าใจ และอบรมให้ความรู้กับชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว และประโยชน์จากการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

1.2. ชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ชุมชนสามารถดึงอัตลักษณ์ออกมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนเกิดรายได้และเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในชุมชนให้คงอยู่สืบต่อไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากชุมชนมีศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติเชิงวัฒนธรรมในระดับสูง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในอนาคตได้

1.4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว อาทิ ที่จอดรถ ห้องน้ำ ที่พัก รวมทั้งเส้นทางการสัญจร เพื่อให้สามารถเดินทางได้สะดวก และเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจากการจัดการการท่องเที่ยว

2.3 ควรมีการศึกษาศักยภาพด้านอื่นๆ หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพิ่มเติม เพื่อจะได้นำมาเป็นต้นแบบให้กับการจัดการท่องเที่ยวเชิงพหุวัฒนธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- จริญญา ฦพิกุล. (2554). การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด เชียงราย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2543). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2559). รู้จักเส้นทางเศรษฐกิจสายอาเซียน GMS Economic Corridors (ตอนที่ 1). สืบค้น 30 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.thansettakij.com/content/108820>.
- ทศพล ชื่นอุปการนันท์. (2549). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรี อย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรรณสูตร. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพัทธ์ชัย ไชยนอก. (2553). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาบ้านด่าน ช้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- สวาท เกตุงาม. (2561). อนุรักษ์ประเทศ ด่านค้าชายแดนอินโดจีน. โพสต์ทูเดย์ดอทคอม. สืบค้น 30 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.posttoday.com/aec/news/536373>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำใส. (2564). ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตำบลคลองน้ำใส. สืบค้น 30 มิถุนายน 2564, จาก <http://klongnumsai.go.th/public/history/data/index/menu/22>.
- อรรณณ เกิดจันทร์. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคก จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย.
- Allmark, P., Boote, J., Chambers, E., Clarke, A., McDonnell, A., Thompson, A. and Tod, A. (2009). Ethical Issues in the Use of In-Depth Interviews: Literature Review and Discussion. *Research Ethics Review*. 5(2), 48-54.
- Tavakol, M. and Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*. 2, 53-55.
- Turner, Ronna & Carlson, Laurie. (2003). Indexes of Item-Objective Congruence for Multidimensional Items. *International Journal of Testing*. 3(2), 163-171.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
Creative Leadership of the School Administrators under
Phichit Primary Educational Service Area Office 1

ฉัตรชัย ศรีทอง¹ มาลัย วงศ์ทัตย์² ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร³ บุศรา เชื้อดี⁴
พรพรรณ สีเทียน⁵ เบญญาภา กันทะวงศ์วาร⁶

Chatchai Sritong, Malai Wongruethaiwattana, Kajornatthapol Pongwiritthon,
Busara Chuadee, Pornpan Seethian, Benyapa Kantawongwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 130 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนและที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างและนำมาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา และครู บุคลากรทางการศึกษา ในแต่ละสถานศึกษา แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.43), ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.38), ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.51), ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}=$

Received: 2020-12-23 Revised: 2021-01-11 Accepted: 2021-01-18

¹ โรงเรียนบ้านหัวดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 BanHuadong School Primary Educational Service Area Office 1. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁶ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

3.75, S.D.=0.54) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; ผู้บริหารสถานศึกษา; การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to study the level and compare creative leadership of school administrators under Phichi Primary Educational Service Area Office 1. The population and sample were 130 school administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1. This research used the table of Krejcie and Morgan to determine the sampling size at a 95% confidence level, then used the stratified sampling method and based on the size of the schools using the proportion of the number of the school administrators, teachers, and educational personnel in each school, then using simple random sampling method. Since the information of the respondents were important, then they must voluntarily provide the information. The research tool was a questionnaire that contained both a checklist part and 5-level rating scale part. The quantitative data were analyzed by descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results showed that the level of creative leadership of the school administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=0.28). When the researcher considered each aspect, it was found the result as follows: adaptation and flexibility to the change ($\bar{X}$ =3.98, S.D.=0.43), having a vision ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.38), creativity ($\bar{X}$ =3.86, S.D.=0.51), and work as a team ($\bar{X}$ =3.75, S.D.=0.54). For the test that compared the characteristics of the respondents who were different in terms of gender, age, educational level, and work experience, the results showed the average level of the creative leadership of the school administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1 that were not different at a significance level of 0.05.

Keywords: Creative Leadership; School Administrators; Primary Educational

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศระยะ 5 ปี โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการมุ่งเสริมสร้างกลไกในการพัฒนาประเทศให้มีการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงาน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก และกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

จึงทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลงหลังยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผู้นำยุคใหม่ต้องรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเรื่องใหม่ ๆ คิดทำสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่มาของการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมผู้นำที่ควรพัฒนาอย่างกว้างขวางเพราะเป็นการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ของการเป็นผู้นำเชิงคุณภาพ (Quality Leadership) (Janjira Namkhaw, 2020) ดังนั้นผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทุกระดับของสังคมเพราะผู้นำเป็นผู้ริเริ่ม การกระทำและการแสดงบทบาทที่สำคัญในการตัดสินใจขององค์กร การเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ต้องคำนึงถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปแล้วยังจะต้องให้ความสำคัญแก่การมีภาพลักษณ์ที่ดีและในปัจจุบันสิ่งที่ยังขาดอยู่คือการ นั้นคือ “ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ” (Leadership) คือการเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่ การเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีอุปนิสัยใจคอดี มีความประพฤติหรือพฤติกรรมและการปฏิบัติตนที่ดี แสดงความคิดเห็นเชิงบวก มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถกระตุ้นจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เป็นนักคิดและนักวางแผนที่ดีมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างฉลาดและยุติธรรม มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการทำงานและเป็นผู้ประสานงานที่มีประสิทธิผลระหว่างผู้บริหารระดับสูงและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือบริหารจัดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2017) ทั้งนี้ความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนในปัจจุบัน โดยใส่ใจที่จะเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อนนั้น รู้จักดึงศักยภาพส่วนตนของทั้งตนเองและสมาชิกในองค์กรหรือชุมชนมาเป็นพลังกลุ่มในการจัดการสิ่งต่าง ๆ มีการให้ข้อมูลข่าวสารเสนอความคิดและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพรู้จักริเริ่มความคิดที่ผ่านการตรวจสอบและทดสอบอย่างอิสระ และรู้จักการใช้กระบวนการของการเรียนรู้อย่างเป็นสาระบันทึงเพื่อค้นหาความคิดใหม่ ๆ และรู้จักสังเคราะห์ทุกเนื้อหาและการกระทำที่ปรากฏ มีความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมงานและสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ (Palus and Horth, 2009)

การดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันทั้งสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งมีการบริหารที่แตกต่างกัน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเฉลี่ยรวมไม่เท่ากัน ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับการบริหารของผู้บริหารของสถานศึกษานั้น ๆ สภาพปัญหาที่แสดงถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานของสถานศึกษามีหลายปัจจัย ปัจจัยที่น่าสนใจและเห็นว่ามีผลสำคัญคือ ปัจจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างสรรค์ผลงานและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับแก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเรื่องของภาวะผู้นำไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารครู นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียนเกิดความ

พึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ถ้าบุคลากรที่เกี่ยวข้องขาดความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารในการปฏิบัติงานหรือมีทัศนคติไม่ดีต่อสถานศึกษาแล้วปัญหาต่าง ๆ จะเกิดขึ้น ได้แก่ ความแตกแยก การไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้จะไม่เกิดขึ้นในสถานศึกษาก็จะสิ้นเปลืองทั้งทรัพยากรและงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ในทางตรงกันข้ามถ้าหากผู้เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดีมีความพึงพอใจต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารและการปฏิบัติงานหรือต่อหน่วยงาน องค์กร ย่อมทำให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาประสบผลสำเร็จต่อการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาลักษณะของผู้บริหารที่ตรงกับความต้องการของครูรวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในระดับพื้นที่ เพื่อการนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารให้มีคุณภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 4) ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถทำให้การวิจัยครั้งนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 134 คน ครู และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 1,427 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน และนำมาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของ

สถานศึกษา โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา และครู บุคลากรทางการศึกษา ในแต่ละสถานศึกษา แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) จำนวน 6 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วยด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งวัดโดยใช้ไลเคิร์ต สเกล (Likert Scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดจนถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.97 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornattthapol et. al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผู้ที่ตอบ

แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one - way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 394 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิง จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 มีตำแหน่งเป็นครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 75.40 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40

การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.43), ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.38), ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.51), ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.54) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน โดยภาพรวม

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
1	ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.86	0.51	มาก
2	ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง	3.98	0.43	มาก
3	ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.96	0.38	มาก
4	ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม	3.75	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.89	0.28	มาก

การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ดี, ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ และประสานงานผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ, ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจ และแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากร ($\bar{X}=4.04$, 3.97, 3.94, 3.93, 3.92, 3.83, 3.82 และ 3.81) ตามลำดับ

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=$

3.98) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ และได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจอย่างเต็มที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.15, 4.12, 4.10) ตามลำดับ

3. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.96) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารคน บริหารตน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาปลูกฝังเป็นค่านิยม และสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษามีแรงบันดาลใจและ กระตือรือร้นด้วยการทำให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกัน กับสมาชิกคนอื่น ๆ ($\bar{X}$ = 4.13, 4.09, 4.09 ตามลำดับ

4. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่บุคลากรในการร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการมอบหมายงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ($\bar{X}$ = 3.88, 3.86, 3.81) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		ประสบการณ์ การทำงาน	
	t-test	Sig	F	Sig	t-test	Sig	t-test	Sig
1. ด้านความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์	0.31	0.76	1.54	0.20	-1.73	0.09	-0.27	0.79
2. ด้านการปรับตัวและ ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง	0.61	0.55	0.37	0.78	-2.65	0.01	0.42	0.67
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์	0.13	0.90	0.06	0.99	-0.40	0.69	0.70	0.48
4. ด้านการทำงานร่วมกัน เป็นทีม	-0.30	0.77	0.11	0.95	1.56	0.12	-0.32	0.75
โดยภาพรวม	0.28	0.78	1.38	0.25	-1.24	0.22	0.11	0.91

* แทนนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง, ด้านการมีวิสัยทัศน์, ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์, ด้านการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ดี สามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ และได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจอย่างเต็มที่ สามารถบริหารคน บริหารตน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปลูกฝังเป็นค่านิยม และสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ สามารถเป็นผู้นำทีมบุคลากรในการร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิก มีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ (2559) ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มี 4 ตัวบ่งชี้และการทำงานเป็นทีม มี 5 ตัวบ่งชี้ รวม 21 ตัวบ่งชี้ซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีอันดับความต้องการมากที่สุดคือการศึกษาด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรม โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และ 4.24 ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษพล อัมระนันท์ (2559) ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่วงก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดดังนี้ คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิบดิ์ ทัทพไทย (2560) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัฒตรา ธิพรพันธ์ (2561) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน คือ การมีจินตนาการ การมีวิสัยทัศน์การมีความยืดหยุ่น และการมีแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์ (2562) ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาส ชื่นห้วน (2562) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านการแก้ปัญหา และด้านจินตนาการ ตามลำดับ

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ดี สามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ และได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจอย่างเต็มที่ สามารถบริหารคน บริหารตน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปลูกฝังเป็นค่านิยม และสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ สามารถเป็นผู้นำที่มโนบุคลากรในการร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิก มีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ส่งผลให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษพล อัมระนันท์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน กลุ่มอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน ประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่ต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช วิจิตร (2560) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560) ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ของครู โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม และรายด้านมีความแตกต่าง อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมุ่งเน้นการมีความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ดี การที่จะสามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามที่ต้องการได้ และได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจอย่างเต็มที่ การที่จะสามารถบริหารคน บริหารตน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะสามารถปลูกฝังเป็นค่านิยม และสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้สามารถปฏิบัติได้สำเร็จ การที่จะสามารถเป็นผู้นำทีมบุคลากรในการร่วมกันกำหนดบทบาทของสมาชิก การมีความสัมพันธ์กับคนในกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มทำให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคต ได้แก่ ควรให้มีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่ฮ่องสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. การค้นคว้าอิสระ. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิตติกร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จุฑามาส ชุนหวน. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11.

- วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จุฑาธิปต์ ทัพไทย. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บงกช วิจบ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุณรดา ทรงบุญศาสตร์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพัฒตรา ธิพรพันธ์. (2561). *การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1. (2563). *ข้อมูลสารสนเทศ*. สืบค้น 25 กันยายน 2563, จาก <http://phichit1.go.th/web/index.php?name=datainformation1>.
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Namkhaw. (2020). Formative Leadership of Administrators and Academic Affairs Administration in School under Secondary Educational Service Area Office 6. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*. 3(3), 389-420.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Pongwirithon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Palus, C.J. and D.M. Horth. (2009). *The Leader's Edge: Six Creative Competencies for Navigating Complex Challenges*. San Francisco: Jossey Bass.

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทาง
คณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of Learning Activities to Improve Mathematical
Problem-Solving Abilities based on Fraction Word Problems according
to Polya's Problem- Solving Method for Prathomsuksa 6 Students

ชลิตดา ศิริธรรม¹ กรรณิการ์ ทองรักษ์² ประจวบ ขวัญมัน³

Chalitda Siritham, Kannika Thongrak, Prajob Kwanmun

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาตามขั้นตอนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มเดียว และการทดสอบสมมุติฐานด้วย T-test ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทาง

Received: 2021-05-21 Revised: 2021-08-25 Accepted: 2021-08-27

¹ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College
Corresponding Author e-mail: chalitda.koy23@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College, e-mail:
aood396@gmail.com

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร Faculty of Education, Kamphaeng Phet
Rajabhat University, e-mail: krujob@hotmail.com

คณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 85.79/77.85 2.ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.71 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.29 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.14 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.57 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และ 4.ความพึงพอใจของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): ความสามารถในการแก้ปัญหา; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of the research seemed to 1) create and calculate efficiency of learning activities to improve mathematical problem-solving abilities based on fraction word problems according to Polya's problem-solving method for Prathomsuksa 6 students according to the efficiency criteria of 75/75, 2) compare mathematical problem-solving abilities before and after learning using learning activities to improve mathematical problem-solving abilities, 3) compare the learning achievement of mathematics before and after learning using learning activities to improve mathematical problem-solving abilities, and 4) explore the students' satisfaction towards learning activities to improve mathematical problem-solving abilities. The samples of the research were 7 Prathomsuksa 6 students of Banhuaykung School. The research instruments were 1) lesson plans of word problems according to Polya's steps to solving problems, 2) tests for assessing mathematical problem-solving abilities, 3) mathematics achievement tests, and 4) satisfaction questionnaires. The collected data were analyzed by mean, percentage, standard deviation, one - sample t-test, and t-test. The findings of the research indicated that; 1. Efficiency of learning activities to improve mathematical problem-solving abilities based on fraction word problems according to Polya's problem-solving method for Prathomsuksa 6 students had a value of 85.79/77.85 according to the criteria. 2. In terms of the mathematical problem-solving abilities, it was found that the mean of the achievement before learning was 21.71 and the mean of the achievement after learning was 38.29, which showed that the students' achievement after learning was higher than the achievement before learning according to the hypothesis. 3. For the learning achievement of mathematics, it can be said that the mean of the achievement before learning was 6.14 and the mean of

the achievement after learning was 15.57, which showed that the students' achievement after learning was higher than the achievement before learning according to the hypothesis. 4. In terms of the students' satisfaction, it was found that it was at the highest level.

Keywords: Problem Solving Ability; Academic Achievement

บทนำ (Introduction)

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐาน ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวนักเรียน ครูผู้สอน และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาแล้วยังมีปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและนักเรียน โดยเฉพาะเนื้อหาที่นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจยากดังเช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านการสื่อสาร การสืบเสาะและเลือกสรรสารสนเทศ การตั้งข้อสมมติฐาน การให้เหตุผล การเลือกใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวิชาการด้านอื่น ๆ ด้วย (ทรายทอง พวงสันเทียะ, 2563)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม ในช่วงระยะเวลา 3 ปีย้อนหลัง คือปี พ.ศ.2560-2562 พบว่าสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.00, 25.50 และ 28.57 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะสาระที่ 1 มาตรฐาน ค 1.3 ใช้การประมาณค่าในการคำนวณและแก้ปัญหา นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 14.29 เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในหน่วยเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.76 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าร้อยละ 50 เมื่อให้นักเรียนแสดงวิธีการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน ไม่สามารถแสดงวิธีการดำเนินการในการหาคำตอบรวมทั้งหาคำตอบไม่ได้ จึงสะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของครูในระยะเวลาที่

ผ่านมายังไม่สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการแก้โจทย์ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของปรางมาศ เมืองพรม (2557) ที่กล่าวว่าสาเหตุที่นักเรียนไม่สามารถไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาได้นั้น เนื่องจากนักเรียนตอบสิ่งที่โจทย์กำหนดและสิ่งที่โจทย์ต้องการหาได้ แต่ไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาเพื่อหาคำตอบได้ เนื่องจากนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เกี่ยวกับโจทย์ที่นักเรียนเรียนอยู่ที่สำคัญนักเรียนยังขาดทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ไม่สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่โจทย์ต้องการให้มา ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องปรับวิธีเรียนวิธีสอนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ฝึกการคิดวิเคราะห์และการแก้โจทย์ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน แนวคิดการแก้ปัญหของจอร์จ โพลยา นักคณิตศาสตร์ชาวฮังการี (George Polya, 1957) การแก้ปัญหเป็นกิจกรรมพื้นฐาน ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ปัญหาบางปัญหาเราสามารถหาทางแก้ปัญหได้ทันที แต่บางปัญหาอาจต้องใช้เวลานานในการค้นหาคำตอบ ซึ่งคำตอบที่ได้ต้องพิสูจน์ได้ว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือและสามารถนำไปอ้างอิงต่อได้ การแก้ปัญหของแต่ละบุคคลมีขั้นตอนและใช้เวลาที่แตกต่างกัน เนื่องจากความรู้และประสบการณ์จะส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญห ซึ่งจอร์จ โพลยา (George Polya, 1957) ได้เสนอขั้นตอนการแก้ปัญห ดังนี้ 1) การวิเคราะห์และกำหนดรายละเอียดของปัญหา สิ่งที่ต้องการคืออะไร ข้อมูลที่กำหนดให้คืออะไรบ้าง 2) พิจารณาข้อมูลและเงื่อนไขที่กำหนดให้เพียงพอที่จะหาคำตอบของปัญหาหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอควรหาข้อมูลเพิ่มเติม 3) การวางแผนในการแก้ปัญห เมื่อทำความเข้าใจแล้ว ควรวางแผนในการแก้ปัญหด้วยการเลือกใช้เครื่องมือ และวิธีการเพื่อให้ได้ซึ่งคำตอบ ประสบการณ์จะนำมาใช้ในขั้นตอนนี้ "เคยแก้ปัญหในลักษณะนี้หรือไม่" ในกรณีที่มีประสบการณ์มาก่อน ควรใช้ประสบการณ์มาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหโดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับปัญหาใหม่ 3) การดำเนินการแก้ไขปัญห เมื่อวางแผนในขั้นตอนที่ 2 แล้ว จึงดำเนินการเพื่อแก้ปัญห 4) การตรวจสอบและปรับปรุงเมื่อดำเนินการตามขั้นที่ 3 แล้ว จึงนำผลมาตรวจสอบว่าแก้ปัญหได้หรือไม่ ถ้าแก้ได้ถือว่าสำเร็จ แต่ถ้าแก้ไม่ได้ จะต้องมียวิธีปรับปรุงให้ดีขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาด้านความคิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนสามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญห รวมทั้งนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีสมรรถนะด้านความสามารถในการแก้ปัญห ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75

2. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 1,665 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา จำนวน 11 แผน

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โจทย์ปัญหาเศษส่วนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อดนัยแบบเขียนตอบ จำนวน 5 ข้อ

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านการจัดการเรียนรู้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543, : 94-106) จำนวน 1 ชุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในกลุ่มทดลอง ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม จำนวน 7 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ โดยการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา

4.2 ขั้นเตรียมนักเรียนก่อนดำเนินการสอน แนะนำวิธีการศึกษา พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์และเงื่อนไขในการศึกษาให้กลุ่มทดลองทราบ และทำการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา จำนวน 1 ชุด เป็นปรนัย จำนวน 20 ข้อ

4.3 ขั้นดำเนินการสอน ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 11 แผน เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ 11 ชั่วโมง

4.4 ขั้นหลังการสอน เมื่อดำเนินการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว จึงดำเนินการทดสอบหลังเรียนนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง และใช้แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 2 ชั่วโมง

4.5 นำคะแนนหลังเรียนที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน มาวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน

4.5.1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา

4.5.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา

4.6 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา จากนั้นนำผลที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

5.2 การทดสอบสมมติฐาน

5.2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for One Sample)

5.2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for One Sample)

5.2.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Result)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ 85.79/77.85 หมายความว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.71 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.29 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.14 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.57 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้เป็นจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 85.79/77.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ หมายความว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ โดยคะแนนได้จากพฤติกรรมในการเรียนด้านทักษะ / กระบวนการทางคณิตศาสตร์แต่ละเรื่อง และใบงานหรือกิจกรรมมีค่า 85.79 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยคะแนนได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่า 77.85 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง มีการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพื่อให้ทราบรายละเอียดแนวคิด เป้าหมายของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีระบบ มีขั้นตอน สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ฉัตรกาญจน์ ธาณิพน (2562) ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับบาร์โมเดล เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เลขคณิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 91.58/86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และ ณัฐวลัญช์ เข้มทอง (2559) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล เรื่องการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับบาร์โมเดลมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.56/77.1 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ความสามารถทางการเรียนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน คะแนนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่าหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) น่าสนใจ ทำท่ายความสามารถ และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ 2) ไม่เน้นเพียงทักษะการคิดคำนวณ แต่ควรมีการแก้ปัญหาสถานการณ์ทั่วไป 3) เป็นลำดับขั้นตอนเรียนรู้จากความซับซ้อนน้อยไปมาก 4) ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเลือกใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย และ 5) นักเรียนควรได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยวอย่างสม่ำเสมอ 4. พฤติกรรมการสอนของครูนั้นได้ปรับเปลี่ยนจากการเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียนแต่อย่างเดียว เป็นทั้งผู้ให้ความรู้ เป็นผู้เสนอแนะ และคอยช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น 5. พฤติกรรมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีพัฒนาการดี

ขึ้น กล่าวคือ ในขั้นทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนใช้เวลามากในการอ่าน วิเคราะห์โจทย์ และแสดง ร่องรอยการคิดเขียนเพื่อทำความเข้าใจโจทย์ในส่วนที่สำคัญได้มากขึ้น ในขั้นการวางแผนการแก้ปัญหา นักเรียนแสดงการวางแผนได้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และแลกเปลี่ยนแนวคิดในการแก้ปัญหากันมากขึ้น ในขั้นดำเนินการตามแผน นักเรียนแสดงกระบวนการค้นหาคำตอบได้ชัดเจน และมีความพยายาม ในการแก้ปัญหามากขึ้น และในขั้นตอนตรวจสอบผล นักเรียนอธิบายหรือวิเคราะห์คำตอบได้อย่าง สมเหตุสมผล และสามารถแสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาแบบอื่นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพรัช ศีลาเจริญ, (2550) กล่าวว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะทำโจทย์ปัญหาได้ถูกต้อง เมื่อโจทย์ปัญหานั้นเป็น โจทย์ปัญหาขั้นตอนเดียวและมีขั้นตอนการคิดคำนวณเพียงขั้นตอนเดียว ดังนั้นนักเรียนจะต้องใช้ ความสามารถพื้นฐานด้านการอ่านและการเขียน แล้วจึงจะสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหา ได้ความ แปรความและสรุปความของโจทย์เพื่อเขียนเป็นประโยคสัญลักษณ์ได้ นักเรียนกลุ่มเก่ง และกลุ่ม ปานกลางจะทำแบบฝึกหัดได้เร็วและมีความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะ สามารถอ่านและตีความโจทย์ปัญหาได้รวดเร็วและต่อเนื่องในแต่ละขั้นตอนตามกระบวนการแก้ โจทย์ปัญหาของโพลยาส่วนนักเรียนกลุ่มอ่อนที่ขาดความรู้พื้นฐานด้านการอ่านและการเขียน ทำให้ การทำความเข้าใจกับโจทย์ปัญหาค่อนข้างช้า เกิดความวิตกกังวล ทำกิจกรรมได้ไม่ครบตามเวลา สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิพาพร สกุลฮูฮา (2552) กล่าวว่า การแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ นั้น สามารถใช้วิธี ได้หลากหลาย ไม่จำเป็นต้องใช้ยุทธวิธีหนึ่งเสมอไป ควรจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ใช้วิธีการที่ตนเอง ได้วางไว้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน คณะแผนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม อำเภอสบเมย จังหวัด แม่ฮ่องสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่าหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะใบงานกิจกรรมฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน เป็น กิจกรรมที่น่าสนใจ มีสีสันสวยงามที่ดึงดูดความสนใจนักเรียน โจทย์ปัญหาเป็นโจทย์ที่สอดคล้องกับ ประสบการณ์ใกล้ตัวนักเรียน รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้วิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างเป็นขั้นตอน เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กอ่อน การทำงานกลุ่มร่วมมือกันเพื่อให้ กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพานี เหมืองแสง (2561) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการกำลังสอง ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา พบว่าหลังการเรียนสูง กว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสมภิสัย สุวรรณ (2554) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา เศษส่วนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คำถามนำในการชี้แนะ แนวทางให้นักเรียนนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วน โดย ขั้นตอนทั้งสี่ของกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสามารถยึดหยุ่นได้ นักเรียนส่วนใหญ่มี ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาในด้านการทำความเข้าใจปัญหาและการวางแผนการแก้ปัญหา

แต่ยังมีความบกพร่องในด้านการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากนักเรียนไม่สามารถทำได้ครบทุกขั้นตอน ในด้านการตรวจสอบคำตอบนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้ปัญหาของโพลยาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน นักเรียนสามารถวิเคราะห์โจทย์และหาคำตอบได้มากขึ้น ทำให้นักเรียนสนุก ใบงานกิจกรรมมีขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม ใบงานกิจกรรมมีความน่าสนใจและมีรูปแบบที่หลากหลาย ใช้ภาษาที่ใช้เข้าใจง่ายทำให้นักเรียนมีความชอบ ความสนใจ รวมไปถึงปริมาณใบงานและเวลาที่ใช้ทำใบงานมีความเหมาะสมทำให้นักเรียนพอใจตลอดถึงมีเนื้อหาที่การเรียบเรียงเกิดความรู้ใหม่ แนวทางเลือกใหม่ ๆ ทำให้นักเรียนสนุกสนานเมื่อเรียน นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ด้วยตนเองและหาคำตอบและทราบผลการเรียนได้ทันทีหลังจบการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิชา น้อยพลี (2559 : 76) ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ และใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอราวัด โถแก้วเขียว (2561: 45). ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ รหัสวิชา ค22101 รายวิชา คณิตศาสตร์พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับมากและ ปราณี ผิวแดง.(2553 : .81) กล่าวว่า วิธีแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาร่วมกับสถานการณ์ในห้องเรียนพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำสถานการณ์ในห้องเรียนมาสร้างเป็นโจทย์ปัญหา เป็นเรื่องที่นักเรียนพบเห็นและปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน สิ่งที่เรียนนั้นสอดคล้องกับประสบการณ์เดิม มีความรู้ มีคุณค่ามีความหมายต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้ประโยชน์ ทั้งสามเรื่องที่เรียนรู้อาจได้จากการสังเกตพบว่า โจทย์ปัญหาข้อใดที่มีชื่อและบุคคลในครอบครัวของนักเรียนปรากฏอยู่ นักเรียนจะตั้งใจอ่านและมีความสุข ขณะทำกิจกรรม มีรอยยิ้มมีบรรยากาศที่ผ่อนคลายสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาเป็นกิจกรรมที่นักเรียนต้องปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความรู้พื้นฐานเดิมไม่เท่ากัน ดังนั้นผู้สอนควรมีการกระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา มีกิจกรรม สื่อที่หลากหลายและมีการเสริมแรงด้วยบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมากผู้สอนควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาในชั้นวางแผนการแก้ปัญหาควรฝึกให้นักเรียนเขียนอธิบายตามความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาของตนเองได้ โดยสามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคในการในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย จะทำให้นักเรียนนำไปใช้ในขั้นตอนดำเนินการแก้ปัญหาได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ในระดับชั้นอื่น ๆ หรือในเรื่องอื่น ๆ ด้วย

2.2 ควรศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ฉัตรกาญจน์ ธาณิพน. (2562). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเลขคณิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับบาร์โมเดล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2551). ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐลัญช์ เข้มทอง. (2554). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยแบบการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล. ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทอง พวงสนั่นเหิยะ.[ออนไลน์]. (2563). การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้คณิตศาสตร์. สืบค้น 1 เมษายน 2563, จาก <https://www.scimath.org/article-mathematics/item/622-learning-mathematics>.
- ทิวาพร สกุลสุฮา. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคต์ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรางมาศ เมืองพรม. (2557). การวิเคราะห์ห้วงนิมิตงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผล การศึกษาคณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ไพรัช ศีลาเจริญ. (2550). การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โจทย์ปัญหากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามขั้นตอน

- การสอนของโพลยากับวิธีการสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุพาณี เหมืองแสง. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาสมการกำลังสองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โสมภิลัย สุวรรณ. (2554). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอราวัต โถแก้วเขียว. (2561). รายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ รหัสวิชา ค22101 รายวิชา คณิตศาสตร์พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สืบค้น 18 มิถุนายน 2563, จาก <https://t2math2.files.wordpress.com/2018/08/1e0b89ae0b897e0b884e0b8b1e0b894e0b8a2e0b988e0b8ad.pdf>.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ

Marketing Mix Factors Affecting Motorcycle Purchase Decision of Non-Commissioned Aircrews in Directorate of Aeronautical Engineering

สุกฤต พุทธชาติ¹ วิชากร เฮงษฎ์กุล²

Sukrit Phutthachat, Vichakorn Hengsadeekul

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ (2) เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบกับ การตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ จำนวน 306 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ค่าความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-Square และสถิติวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Analysis of Variance (ANOVA) โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 288 คน ร้อยละ 94.1 ชัยยศ พ.อ.อ. จำนวน 103 คน ร้อยละ 33.70 มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 206 คน ร้อยละ 67.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 133 คน ร้อยละ 43.50 สถานภาพโสด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 139 คน ร้อยละ 45.40 ระดับวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =4.15, S.D.=.547) สามารถพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =4.56, S.D.=.618) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=.542) รองลงมา คือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=.597) รองลงมา คือ ด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=.512) รองลงมา คือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=.523) รองลงมา คือ ด้าน

Received: 2020-05-03 Revised: 2021-06-02 Accepted: 2021-06-08

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

กระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=.523) รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=.529) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): ส่วนประสมทางการตลาด 7P; การตัดสินใจซื้อ; รดจักรยานยนต์; ทหารอากาศชั้นประทวน

Abstract

The objectives of this research are (1) to study marketing mix factors affecting motorcycle purchase decision of non-commissioned aircrews in Directorate of Aeronautical Engineering (2) to perceive marketing mix factors affecting decision making to purchase motorcycles of non-commissioned aircrews in Directorate of Aeronautical Engineering. The sample group consists of 306 non-commissioned aircrews in Directorate of Aeronautical Engineering. Research tool is a questionnaire. Statistics used in this research include mean, percentage, Standard Deviation, t-test, F-test, Chi-Square, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) via Fisher's Least Significant Difference (LSD). The results revealed that most respondents were male 288 persons (94.1 percentage), aircrews holding the rank of Flight Sergeant First Class 103 persons (33.70 percentage), age 21-30 years 206 persons (67.30 percentage), graduated in bachelor's degree 133 persons (43.50 percentage), single 172 persons (56.20 percentage), income lower than or equal to 15,000 baht 139 persons (45.40 percentage). Marketing Mix Analysis level, the result revealed that overall, of marketing mix was in good level ($\bar{X}$ =4.15, S.D.=.547) follow by high to low were promotion ($\bar{X}$ =4.56, S.D.=.618), product ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=.542), price ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=.597), place ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=.512), people ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=.523) process ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=.523), Physical Evidence ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=.529) respectively.

Keywords: 7P Marketing Mix; Purchase Decision; Motorcycle; Non-Commissioned Aircrews

บทนำ (Introduction)

ในยุคสมัยที่มีการใช้รถใช้ถนนมากในปัจจุบันนี้ ทำให้การจราจรเกิดความหนาแน่นมาก การเดินทางจึงไม่สะดวกสบาย เพราะในปัจจุบันมีตัวเลือกมาให้เลือกสำหรับผู้ที่ต้องการใช้ยานยนต์ส่วนตัวในการเดินทางทั้ง รถยนต์ และ รดจักรยานยนต์ การใช้เลือกรดจักรยานยนต์จึงเหมาะสมกับการใช้ถนนในตัวเมืองกรุงเทพฯ เพราะถนนในตัวเมืองกรุงเทพฯ ปัจจุบันนี้การจราจรติดขัดมาก คนส่วนใหญ่ที่ทำงานอยู่ในตัวเมืองกรุงเทพฯ จึงเลือกใช้รดจักรยานยนต์ เพราะใช้เดินทางสะดวกในช่วง

ที่รถติดก็ยังสามารถสัญจรได้ง่ายกว่ารถยนต์ และรถจักรยานยนต์มีราคาไม่แพงมากนัก ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าใช้จ่ายการบำรุงรักษาถูกกว่ารถยนต์ (ธนพงษ์ เวียนศรี, 2562)

ปัจจุบันรถจักรยานยนต์ในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามขนาดเครื่องยนต์ ประกอบด้วย 1.) รถจักรยานยนต์ขนาดเล็ก (Lightweight) มีความจุกระบอกสูบ 50-250 ซีซี 2.) รถจักรยานยนต์ขนาดกลาง (Middleweight) มีความจุกระบอกสูบ 251-500 ซีซี 3.) รถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ (Heavyweight) มีความจุกระบอกสูบ 501-800 ซีซี และ 4.) รถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่มาก (Super Heavyweight) มีความจุกระบอกสูบ มากกว่า 800 ซีซี ขึ้นไป การผลิตรถจักรยานยนต์ในไทยส่วนใหญ่ยังเป็น รถจักรยานยนต์ขนาดเล็กซึ่งเป็นแบบครบครันและเกียร์อัตโนมัติ คิดเป็นสัดส่วนถึง 85% ของจำนวนรถจักรยานยนต์ทั้งหมดที่ผลิตในไทย เนื่องจากเป็นการผลิตเพื่อสนองความต้องการของตลาดในประเทศ (วรรณ ยงพิศาลภพ, 2560)

จักรยานยนต์เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สามารถซื้อตัวกำลังซื้อของผู้บริโภคได้ โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มีรายได้น้อย และชนชั้นกลาง ครึ่งปีแรกของปี 2562 ที่ผ่านมารถจักรยานยนต์ติดลบ 4% จากสภาพเศรษฐกิจ และกำลังซื้อของผู้บริโภคยังไม่ฟื้น ในปีถัดมา 2563 ได้เจอกับสถานการณ์แบบไม่คาดคิดอย่างการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ รวมถึงประเทศไทย ที่ทั้งต้องล็อกดาวน์ประเทศ พนักงาน แรงงาน ได้รับผลกระทบจากที่ผู้ประกอบการต้องหยุดกิจการชั่วคราว นั่นก็หมายถึงรายได้ของผู้บริโภคลดลง (วันเพ็ญ พุทธานนท์, 2563) และเงินที่เคยคิดว่าอาจจะเอามาใช้ซื้อมอเตอร์ไซด์สักคันต้องกลับมาคิดใหม่ และถูกแปลงสภาพเงินในส่วนนี้มาเป็นเงินสำรองในภาวะฉุกเฉิน และระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น ทิศทางดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวเลขยอดขายรถจักรยานยนต์รวมในประเทศปี 2563 ที่ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดว่าน่าจะอยู่ในช่วงประมาณ 1,300,000-1,350,000 คัน เข้าสู่จุดต่ำสุดในรอบ 19 ปีของตลาดซื้อขายรถจักรยานยนต์ในประเทศ ด้วยอัตราการหดตัวลงที่สูงถึงกว่า 21-24% โดยคาดว่ารถจักรยานยนต์ทั่วไปประเภทต่ำกว่า 125 ซีซี จะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ด้วยยอดขายที่น่าจะลดลงเหลือ 966,000 ถึง 1,003,000 คัน หดตัวลงกว่า 25-28% จากในปี 2562 เพราะมีกลุ่มผู้ซื้อหลักที่เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่มีกำลังซื้อที่ลดลงแล้ว สถาบันการเงินเองก็มีแนวโน้มเพิ่มความระมัดระวังในการให้สินเชื่อมากกว่าปกติด้วยขณะที่กลุ่มรถจักรยานยนต์ขนาด 125-250 ซีซี หดตัวน้อยกว่า มีจำนวนยอดขาย 266,000-277,000 คัน หดตัวลง 10-13% จากปีที่แล้วในจำนวนนี้พบว่ารุ่นรถจักรยานยนต์ที่หดตัวจะเป็นกลุ่มสัญชาติญี่ปุ่น ขณะที่กลุ่มจักรยานยนต์สายคลาสสิก เช่น สกู๊ตเตอร์ เป็นต้น แม้มีระดับราคาที่สูงกว่าแต่ยังมีโอกาสขายได้ดี แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มผู้ซื้อที่ยังคงมีกำลังทรัพย์ไม่ได้รับผลกระทบมากนักในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ศูนย์วิจัยกสิกรไทยยังพบว่ารถจักรยานยนต์ที่มีขนาดเครื่องยนต์ 250 ซีซี ขึ้นไปจนถึงบิ๊กไบค์ แม้ในช่วงที่ผ่านมาจะได้รับผลกระทบบ้างจากการล็อกดาวน์ธุรกิจต่าง ๆ ทำให้การซื้อขายดำเนินไปไม่สะดวกนัก แต่ในช่วงที่เหลือนี้ยังเป็นกลุ่มที่พอขายได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้เนื่องจากมีค่ายรถจักรยานยนต์เข้ามาลงทุนประกอบในประเทศหลายรุ่น ทำให้ราคาขายลดต่ำลงไปพอสมควร

ขณะที่กลุ่มผู้ซื้อเองอยู่ในกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านรายได้น้อย รวมถึงมีเครดิตดีสามารถยื่นขอสินเชื่อผ่านได้ง่าย และบางส่วนอาจมีการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเดินทางด้วยรถไฟฟ้าไปขับซื้อรถจักรยานยนต์ส่วนตัวแทนเพื่อหลีกเลี่ยงการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ในปี 2563 มีโอกาสที่ตลาดรถจักรยานยนต์เครื่องยนต์ 250 ซีซี จะหดตัว 2% ถึงทรงตัวจากปีก่อน คิดเป็นยอดขายประมาณ 68,000 ถึง 70,000 คัน (Marketeer, 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวมาทั้งหมด ทางผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในการทำตลาดเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ โดยศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการ พนักงานผู้ให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้สนใจได้อ่านหรือเป็นแนวทางในการทำตลาดด้านรถจักรยานยนต์หรือตลาดที่มีความใกล้เคียงกันได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบกับ การตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ จำนวน 1,500 คน (บัญชีกองกำลังพลกรมช่างอากาศ, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ จำนวน 306 คน โดยใช้ตารางการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชัยยศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสินค้า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม ด้านบุคคลหรือพนักงาน ด้านกระบวนการ และ

ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 28 ข้อ โดยมีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ ทั้งหมด 5 ข้อ โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้านการยอมรับและรับรู้ถึงปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคำแนะนำและข้อเสนอแนะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ถึงกรมช่างอากาศ เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ทหารอากาศชั้นประทวนเป็นจำนวน 306 ชุด และได้มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางด้านสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติสำเร็จรูป (Statistic Package for Social Science) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ ด้วยสถิติ Pearson Chi-Square และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Analysis of Variance (ANOVA) โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ” มีผลการวิจัยพบว่า

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 288 คน ร้อยละ 94.1 ชัยยศ พ.อ.อ. จำนวน 103 คน ร้อยละ 33.70 มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 206 คน ร้อยละ 67.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 133 คน ร้อยละ 43.50 สถานภาพโสด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 56.20 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40

ระดับวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของระดับส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.15$, S.D.=.547) สามารถพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.56$, S.D.=.618) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.39$,

S.D.=.542) รองลงมาคือ ด้านราคาอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=.597) รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =4.08, S.D.=.512) รองลงมาคือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=.509) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=.523) รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=.529) ตามลำดับ

ข้อมูลวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่มีการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 98.10 มีการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเองหรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้งานแล้ว ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 93.10 มีการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์เพราะชอบในตราสินค้าและคุณภาพของตราสินค้า ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 65.70 มีการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์เพราะคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนครอบครัว หรือพนักงานขาย ตอบ ไม่ใช่ หลังจากท่านตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์แล้วพบว่าการใช้งานที่ดี ท่านจะแนะนำเพื่อน และคนรอบข้างที่สนใจให้ซื้อรถจักรยานยนต์ ตอบ ไม่ใช่ คิดเป็นร้อยละ 53.90

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม เพศ ชั้นยศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์โดยค่าของผู้บริโภคในจังหวัดสมุทรสาครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ จากผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศที่แตกต่างกันในหัวข้อ ท่านมีการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์เพื่อความสะดวกในการเดินทาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศแตกต่างกันเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ” สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ วันพิชิต รัตนพิกุล และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล (2560) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานีต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ พชร ไฉนจั่น และวิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2562) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านการส่งเสริมการตลาด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ ที่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับ วันพิชิต รัตนพิกุล และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล (2560) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด โดยรวม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ พชร ไฉนจั่น และวิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ (2562) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง พบว่า ผู้บริโภคที่มีความสนใจในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง ให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วน ประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด การตัดสินใจซื้อ รถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับแรกคือด้านการส่งเสริมการตลาด รองลงมาคือด้าน ผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และอันดับสุดท้ายคือด้านราคา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ บริษัทผู้ผลิตรถจักรยานยนต์ทุกยี่ห้อควรที่จะผลิตรถจักรยานยนต์ให้มีมาตรฐานเหมือนเดิมหรือดีขึ้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

2. ด้านราคา ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านราคา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ยกเว้นเรื่องราคาที่ยังไม่ค่อยเหมาะสมกับคุณภาพที่ควรแก้ไข เพราะราคาอาจจะแพงเกินความจำเป็นกับผู้บริโภค

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับดี ตัวแทนจำหน่ายหรือศูนย์ซ่อมบำรุง ควรมีที่ตั้งอยู่ในท่าเลหรือสถานที่ที่สะดวกต่อการเดินทาง มีที่จอดรถเพียงพอ และควรปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการรอเข้ารับบริการหลังการขายให้ถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

4. ด้านส่งเสริมการตลาด ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ควรรักษาการส่งเสริมการตลาดให้ผู้บริโภคมีระดับความคิดเห็นที่ดีมากอยู่ตลอดเวลา

5. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับดี ควรปรับปรุงในเรื่อง ผู้รับบริการควรที่จะสร้างความพึงพอใจ มีทัศนคติที่สามารถตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้ใช้บริการ และพนักงานขายควรมีอัธยาศัยดีและพร้อมให้คำแนะนำเกี่ยวกับรถจักรยานยนต์มากยิ่งขึ้น

6. ด้านกระบวนการให้บริการ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับดี ควรปรับปรุงในเรื่อง การต้อนรับ การเอาใจใส่ในการให้บริการอย่างเท่าเทียม การตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ถูกต้องและดำเนินการอย่างรวดเร็ว และต้องมีความรู้ในการให้บริการอย่างแท้จริง มากยิ่งขึ้น

7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับดี ควรปรับปรุงในเรื่อง ป้ายบอกข้อมูลต่างๆ ควรชัดเจน การแต่งตัวของพนักงานควรสะอาดดูเรียบร้อย การตกแต่งภายในร้านขายรถจักรยานยนต์ สิ่งแวดล้อมรอบๆร้านขายรถจักรยานยนต์ ควรปรับปรุงแก้ไขให้ดูดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศของรถจักรยานยนต์แต่ละยี่ห้อ เพื่อศึกษาว่าทำไมผู้บริโภคถึงตัดสินใจเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ยี่ห้อไหนเพราะอะไร

2. ควรศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ ของทหารอากาศชั้นประทวนในกรมช่างอากาศ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมในการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์ของผู้บริโภค เพื่อที่ทางบริษัทผู้ผลิตรถจักรยานยนต์ จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงรถจักรยานยนต์ เพื่อออกผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่สู่ตลาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมช่างอากาศยาน. (2560). ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกรรมการช่าง. สืบค้น 1 เมษายน 2563, จาก <http://www.person.dae.rtaf.mi.th/>.
- ธนพงษ์ เวียนศรี. (2562). รถมอเตอร์ไซด์ แบ่งประเภทอย่างไร แตกต่างกันแค่ไหน ต้องเลือกแบบใดถึงจะถูกสไตล์. สืบค้น 7 มกราคม 2564, จาก <http://bigbike.boxzaracing.com/knowledge/27733>.
- พชร ไฉนจัน และวิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์มือสอง. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ เอยูจีเมตริวิชาการ ครั้งที่ 9 (หน้า 1-16). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธนบุรีกรุงเทพ.
- วันพิชิต รัตนพิกุล และพัชรหทัย จารุทวีผลนุกุล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถจักรยานยนต์บิ๊กไบค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. ในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12 (น.261-273) ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2563). ตลาดรถจักรยานยนต์ วุฒินักสุดในรอบ 19 ปี ลดลง 21-24%. สืบค้น 23 มกราคม 2564, จาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/372037/>.
- วรรณยา ยงพิศาลภพ. (2560). อุตสาหกรรมรถยนต์. สืบค้น 22 มกราคม 2564, จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/cf250dec-3bbe-4629-8a6b-40f7937eeee4b/IO_%20Automobile_%202017_TH.aspx.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Maketeer. (2020). ตลาดรถจักรยานยนต์ปีนี้...แรงเครื่องไม่ขึ้น. สืบค้น 30 ธันวาคม 2563, จาก <https://marketeeronline.co/archives/169586>.

**รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่
หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด**
**Political Communication Style of the Young People's
After the 2017 Constitution in Roi Et Province**

วุฒิชัย ตาลเพชร¹
Vutichai Tanphed

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยหนุนเสริมการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ เพื่อศึกษาบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย และเพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังผลการวิจัยต่อไปนี้ พฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยหนุนเสริมการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ พบว่าเยาวชนมีความสนใจการเมืองแบบมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมาย ดังนี้ 1) ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของรัฐบาล 2) แก้ไขอำนาจนิยมในระบบการศึกษา และ 3) ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ส่วนปัจจัยหนุนเสริมมีสาเหตุสำคัญ ดังนี้ 1) ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินยุบพรรคอนาคตใหม่ 2) สว. มีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรี 3) แกนนำและผู้ร่วมชุมนุมกลุ่มเยาวชนถูกดำเนินคดี และ 4) อำนาจนิยมในระบบการศึกษา บทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย พบว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนมีบทบาทต่อการแสดงจุดยืนทางการเมืองในการต่อสู้กับอำนาจรัฐ และมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ส่วนอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า การแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชน ส่งผลให้สังคมไทยเกิดการตื่นตัวและตระหนักรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพ และภราดรภาพตามครรลองของการปกครองแบบประชาธิปไตย รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ พบว่า เยาวชนแสดงออกทางการเมือง 2 รูปแบบ ได้แก่ การสื่อสารทางการเมืองในพื้นที่

Received: 2021-11-08 **Revised:** 2021-11-26 **Accepted:** 2021-12-15

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Program in Political Science, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: vutichaitanphed002@gmail.com

สาธารณะ และการสื่อสารทางการเมืองในสังคมออนไลน์ ฉะนั้น ควรมีการสร้างแนวทางในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองแบบใหม่ในยุคสังคมดิจิทัล ดังนี้ 1) มีแกนนำที่ชัดเจน 2) วางแผนการทำงาน 3) มีแหล่งงบประมาณ 4) สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ และ 5) มีฝ่ายกฎหมาย

คำสำคัญ (Keywords): การสื่อสารทางการเมือง; พฤติกรรมทางการเมือง; เยาวชนคนรุ่นใหม่

Abstract

This research article aims. To synthesize political behavior and support factors for political communication among the youth of the new generation. To study the role and political influence of young people in the new generation on democratic development in Thai society. and to synthesize the political communication of the new generation of youth. This research is the study of qualitative data in an analytical descriptive format based on information from documents related. and Data from participant observations and in-depth interviews with key informants. as the following research results. Political behavior and supporting factors for political communication among the youth of the new generation. The results of the research found that: Youth are interested in participatory politics. which aims as follows: 1) Against the succession of government powers. 2) Transformation authoritarianism in the education system. and 3) Reform the monarchy. The additional supporting factors from the following: 1) The that the Constitutional Court has a decision to dissolve "Future Forward Party" 2) Senators can elect the Prime Minister. 3) The leaders and participants of the youth group were arrested and prosecuted. 4) Authoritarianism in the education system. Role and political influence of youth groups in the development of democracy in Thai society. The results of the research found that: Youth political movements play a role in the fight against state power. and have a constitution of the people. and the political influence of youth groups on democratic development; political expression of youth as a result, Thai society is conscious and understands the rights, liberties, and fraternity of democratic governance. Political communication style of the new youth group the results of the research found that: There are two types of political expressions of youth; Political communication in public spaces and online political communication. There should be guidelines for

creating a new political ideology in the digital society as follows: 1) Leadership 2) Planning work 3) Budgeting 4) Building an online platform and 5) Legal Department.

Keywords: Political Communication; Political behavior; Young People's

บทนำ (Introduction)

คำว่าประชาธิปไตยได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะนำไปใช้เป็นคำขยายให้กับระบอบการปกครอง ซึ่งประชาธิปไตยแปลมาจากคำว่า Democracy ในภาษาอังกฤษมีความหมายว่า การปกครองโดยประชาชน (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2552) เมื่อพิจารณารูปแบบของระบอบประชาธิปไตยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2549) แม้ว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยจะมีความหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยประชาชนแต่ในทางนำไปใช้อาจจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายหรือจารีตของแต่ละประเทศ

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ปัญหาหลักในการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นนอกจากปัญหาในด้านโครงสร้างและสถาบันทางการเมืองแล้วยังมีอุปสรรคในด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจนอาจกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยของไทยล้มลุกคลุกคลานมาเกือบตลอด เพื่อที่จะให้ได้มีระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ประชาชนจะต้องสนใจการเมือง ติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมืองและต้องมีความกระตือรือร้นที่จะมีบทบาทร่วมทางการเมือง ฉะนั้น การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อประชาชน โดยเฉพาะนิสิต นักศึกษา นักเรียน ซึ่งได้รับสมญานามว่า “ปัญญาชน” เป็นผู้ที่มีความรู้และสติปัญญาสูงอันจะเป็นกำลังสำคัญของชาติและเป็นพลังที่สำคัญทางการเมืองที่มีต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุทธิมา สัตยวงษ์, 2554)

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหลายฉบับ โดยส่วนมากสาเหตุหลักที่ต้องเปลี่ยนเนื่องมาจากผลพวงของการปฏิวัติ-รัฐประหารทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม การตื่นตัวของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ทำให้กระแสประชาธิปไตยกลับมาเฟื่องฟูในสังคมไทยอีกครั้ง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประชาชนชาวไทยตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จนในที่สุดกระแสประชาธิปไตยของโลกได้มีอิทธิพลเข้ามาขับเคลื่อนให้มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชน

จนมีความรู้สึกประหนึ่งว่า “การเมืองเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องรับผิดชอบร่วมกัน การใช้อำนาจทางการเมืองล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น” (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2550)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนสามารถแสดงทัศนะในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของรัฐบาลที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทำให้รัฐมีความระมัดระวังรอบคอบในการกำหนดนโยบายบริหารงานพร้อมทั้งยังสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสม (วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, 2550) ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นคุณลักษณะสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่หวังผลโดยตรงในการกำหนดหรือต่อการเลือกนโยบายของรัฐหรือต่อการบริหารงานของรัฐ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้ประชาชนเชื่อมั่น ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายได้มีช่องทางที่ชอบธรรมและถูกต้องในการทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน (วุฒิสาร ตันไชย, 2561) ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน เพราะเป็นเพียงหนทางเดียวที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศอย่างเกิดผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม การเข้าไปมีบทบาทของเยาวชนไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นแต่เคยมีประวัติศาสตร์การเมืองได้จารึกไว้หลายเหตุการณ์ (รุ่งนภา พิมมะศรี, 2563)

แม้ว่า “กลุ่มปัญญาชน” จะมีความพยายามในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองมาอย่างต่อเนื่อง แต่ความสำเร็จจากการขับเคลื่อนอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนไทยยังคงประสบปัญหาหลายอย่าง เนื่องจากรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตไม่เอื้อต่อความเป็นประชาธิปไตย สอดคล้องกับผลการสำรวจและการวิเคราะห์วิถีไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล่าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งประเทศและการอบรมของสถาบันครอบครัวด้วยระบบอาวุโสส่งผลให้ประชาชนขาดความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (สายชล สัตยานุรักษ์ และทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2555) อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการต่อสู้กับอำนาจรัฐได้ก่อรูปขึ้นอีกครั้งในประวัติศาสตร์ไทยในนามของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังจากมีประกาศผลการลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2563) ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่ชนวนเหตุของกลุ่มเยาวชนที่ไม่เห็นด้วยกับการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จึงเริ่มมีการแสดงออกทางการเมืองด้วยการณรงคืไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ต่อมาก็มีชนวนเหตุที่เยาวชนไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงก็คือ ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) เพราะกลุ่มเยาวชนเชื่อว่าที่มาของ สว. ขาดความชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตยเนื่องจากมีการแก้ไขสาระของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มา บทบาท และอำนาจหน้าที่ของ ส.ว. ให้มีอำนาจมากขึ้น (พนารัตน์ มาศผลมาตล, 2564) นอกจากนี้สิ่งที่กลุ่มเยาวชนเรียกร้องเกี่ยวกับประเด็นอำนาจหน้าที่ของ ส.ว. ก็คือ บทบาทในการมีส่วนร่วมในการออกเสียงเห็นชอบใน

การเลือกนายกรัฐมนตรีอันสะท้อนถึง “การสืบทอดอำนาจของรัฐบาล คสช.” (พนารัตน์ มาศณาต, 2564) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการก่อรูปประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนในฐานะพลเมืองของรัฐเพื่อเรียกร้อง “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์” ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาารูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนในฐานะ “ปัญญาชนและพลเมืองของรัฐ” มีลักษณะอย่างไร และมีปัจจัยหนุนเสริมอะไรที่ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ออกมามีบทบาทในทางการเมือง นอกจากนี้ยังศึกษาว่าจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทยอย่างไร และบทบาทดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยอย่างไร ส่วนในประเด็นสุดท้ายผู้วิจัยจะสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 ว่ามีการใช้รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบใด เพื่อเป็นการสรุปและสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ในอนาคต อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยนับว่าเป็นหม่กล้าประชาธิปไตยในยุคสังคมดิจิทัลและยุคสังคมวิถีใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยในอนาคต และยังคงก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชน เพื่อเป็นการทบทวนอุดมการณ์ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อสังเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยหนุนเสริมการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่
2. เพื่อศึกษาบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย
3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของข้อความแบบบรรยาย (Descriptive) โดยใช้การวิเคราะห์ 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) กล่าวคือ

“การวิเคราะห์เนื้อหา” ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วน “การตีความสรุปรวม” ใช้สำหรับการศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม รวมจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกเยาวชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยคัดเลือกตัวแทนจากคณะนิติรัฐศาสตร์ ประกอบด้วย 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและการเมืองการปกครอง นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากกลุ่มเยาวชนและผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองในเขตจังหวัดร้อยเอ็ดรวมทั้งสิ้นจำนวน 53 คน ดังนี้ 1) ตัวแทนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่มีบทบาทเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองและกำลังศึกษาในสาขาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จำนวน 18 คน 2) ผู้ที่เคยร่วมกิจกรรมกับชมรมพลังนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองและกำลังศึกษาในสาขาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จำนวน 5 คน 4) ตัวแทนนักศึกษาจากวิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองและกำลังศึกษาในสาขาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จำนวน 5 คน 5) ตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองจาก 6 โรงเรียน จำนวน 18 คน 6) นักวิชาการด้านกฎหมายหรือการเมืองการปกครอง จำนวน 2 คน และ 7) ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีบทบาทเกี่ยวกับการดูแลนักเรียน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญปี 2560 เอกสารเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พลเมือง ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง, อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย, การเคลื่อนไหวทางการเมือง 2) ศึกษาจากข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์วิชาการที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการสื่อสารทางการเมืองของเด็กและเยาวชน และข้อมูลจากแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

ร้อยเอ็ด โดยคัดเลือกตัวแทนจากคณะนิติรัฐศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและการเมืองการปกครอง และ 4) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่กำลังศึกษาเกี่ยวกับด้านกฎหมายและการเมืองการปกครอง และศึกษาจากกลุ่มเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด 2 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนมัธยมและนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตลอดจนครูมัธยมและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน 2) ข้อมูลจากสารสนเทศออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน 3) ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 4) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล และผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างที่แตกต่างกันแต่รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพในลักษณะของข้อความแบบบรรยาย โดยใช้การวิเคราะห์ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) การตีความสร้างข้อสรุป ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ผลแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Descriptive) จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และการลงพื้นที่ภาคสนามสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 53 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างข้อสรุป และนอกจากนี้ยังใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ โดยการนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

พฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยหนุนเสริมการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

การมีส่วนร่วมนับว่าเป็นกระบวนการตามครรลองของ“วิถีประชาธิปไตย” ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้สามารถอธิบายได้หลายแง่มุมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมทางการศึกษา ฯลฯ อย่างไรก็ตาม หากจะอธิบายถึงการมีส่วนร่วมในยุคปัจจุบันที่นับว่าเป็นค่านิยมทางสังคมก็คือ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่กำลังได้รับความสนใจ ซึ่งการเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองครั้งนี้ของเยาวชนมีความแตกต่างจากประวัติศาสตร์การเมืองของเยาวชนยุค 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 เพราะในยุคนั้นเยาวชนต้องการปฏิรูปการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และต่อต้านอำนาจเผด็จการทหาร ส่วนเยาวชนคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันมีเป้าหมายที่สำคัญ ๆ อย่างน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารในปี 2557 2) ต้องการแก้ไขอำนาจนิยมที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษา และ 3) ต้องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์

ปัจจัยหนุนเสริมที่ส่งผลให้เกิดกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่มีสาเหตุสำคัญอยู่หลายประการ อาทิ 1) เหตุการณ์ที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำตัดสินยุบ “พรรคอนาคตใหม่” 2) สาเหตุจากการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2560 โดยมีสาระบางตอนเกี่ยวกับ “การให้อำนาจสว. มีสิทธิในการออกเสียงเลือกนายกรัฐมนตรี” 3) มีแกนนำและผู้ร่วมชุมนุมถูกจับกุม และ 4) เกิดระบบ “อำนาจนิยม” ที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษาทั้งในมิติของหลักสูตร ตำรา และครูผู้สอน ดังนั้น จากปัจจัยหนุนเสริมดังกล่าวส่งผลให้เยาวชนออกมามีส่วนร่วมในการแสดงจุดยืนทางการเมืองและมีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้น อาทิ กลุ่มเยาวชนปลดแอก กลุ่มนักเรียนเลว กลุ่มคณะราษฎร ฯลฯ

เมื่อเกิดปัจจัยหนุนเสริมต่าง ๆ ในสังคมอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การรัฐประหารในปี 2557 ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่งผลให้เยาวชนเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมในการเข้ามาแทรกแซงการเมืองของทหาร และยังมองว่าการที่ทหารเข้ามาเป็นผู้บริหารระดับสูงของประเทศโดยไม่ได้ผ่านกระบวนการเลือกตั้งตามครรลองของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่งผลให้เกิดกระแสการตั้งคำถามรูปแบบการปกครองของไทยในปัจจุบันว่าอยู่ในรูปแบบประชาธิปไตยหรือไม่ ? และการที่ทหารเข้ามามีอำนาจในการปกครองนี้สะท้อนถึงการใช้อำนาจ “เผด็จการทหาร” หรือไม่ ? เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนแต่เป็นชนวนเหตุแห่งการตั้งคำถามของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่จนนำไปสู่การขยายขอบข่ายของคำถามไปสู่เรื่องอื่น ๆ ในสังคม อย่างไรก็ตาม จากการตั้งคำถามต่าง ๆ ของกลุ่มเยาวชนที่กำลังถูกกดทับเสรีภาพ อิสระภาพ และภราดรภาพจึงนำมาสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมทางการเมือง ดังนี้ BBC New ไทย (2563) 1) การออกมาชุมนุมประท้วงที่ศาลรัฐธรรมนูญมีมติยุบพรรคอนาคตใหม่ หรือ “แฟลชม็อบ” 2) กลุ่ม “เยาวชนปลดแอก” ออกมาซื้อเรียกร้อง 3 ข้อ ได้แก่ หยุดคุกคามประชาชน ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และยุบสภา

3) นักเรียนมัธยมนำโดยกลุ่ม “นักเรียนเลว” ชุมนุมเรียกร้อง 3 ข้อ ได้แก่ หยุดคุกคามนักเรียน ยกเลิกกฎระเบียบล่าหลัง และปฏิรูปการศึกษา และ 4) กลุ่ม “คณะราษฎร” รวมตัวเรียกร้อง 3 ข้อ ได้แก่ นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ดังนั้น จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงพฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนเป็นการแสดงออกถึง “พฤติกรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม” ซึ่งในระยะแรกก่อนเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด ในปี 2563 เป็นการออกไปชุมนุมกดดันรัฐบาลตามข้อเรียกร้องต่าง ๆ ในพื้นที่สาธารณะทั้งใน กรุงเทพฯ และต่างจังหวัด แต่ในช่วงหลังประมาณปี 2564 สถานการณ์ความรุนแรงของการแพร่ระบาดของโควิด 19 เกิดความรุนแรงส่งผลให้เยาวชนเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์แทนแบบเดิม

บทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย

ภายหลังจากที่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมคืนแก่สังคม หลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560 ส่งผลให้เกิดกระแสตื่นตัวทางการเมืองอีกระลอก เป็นการตื่นตัวของเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ไทย เพราะเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แกนนำและผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวส่วนใหญ่ล้วนเป็นเยาวชนในระดับอุดมศึกษาที่มีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่ในปัจจุบันกลุ่มที่มีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดพลังตื่นโหลในการต่อสู้กับอำนาจรัฐก็คือ “เยาวชนในระดับมัธยมศึกษา” โดยเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่มีสิทธิในการเลือกตั้งผู้แทน (ส.ส./สว.) แต่มีความคิดอยากจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมที่กำลังอยู่ในสถานการณ์วิกฤติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา จึงเกิดการรวมกลุ่มกันแบบไม่มีแกนนำชัดเจน ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นมุมสะท้อนให้เห็นถึง “ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย” เพราะจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กลุ่มเยาวชนได้เคลื่อนไหวเรียกร้องล้วนแต่ใช้รูปแบบเป็นการปราศรัยและแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยใช้เหตุผลประกอบ นอกจากนี้ยังมีการแสดงความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ ทวิตเตอร์ ดิกด็อก เพจเฟซบุ๊ก ฯลฯ และยังมีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่สาธารณะและสื่อออนไลน์ อาทิ การชูสามนิ้วเพื่อสื่อความหมายถึง “เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ” การผูกโบว์ขาวและการชูกระดาษเปล่าอันเป็นสัญลักษณ์แสดงออกถึงการต่อต้านเผด็จการ เป็นต้น

บทบาทของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสังคมไทย การออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ใช่แค่เยาวชนเกิดจิตสำนึกความเป็นพลเมืองตามความหมายของ “หน้าที่พลเมือง” เท่านั้น แต่ปัจจัยหนุนเสริมที่สำคัญอีกประการ ก็คือ โลกสมัยใหม่ในยุคสังคมวิถีใหม่ (New Normal) อันเป็นสังคมแห่งการพึ่งพาเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้องค์ความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ออนไลน์ไว้ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เมื่อเยาวชนเกิดข้อสงสัย

เรื่องใดไม่จำเป็นต้องเข้าไปห้องสมุดเหมือนอดีต เพียงแค่หยิบสมาร์ตโฟนก็สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างละเอียด ลุ่มลึก และรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้จึงมีการสืบค้นข้อมูลทำงานของรัฐบาลได้อย่างกว้างขวาง จึงเป็นแรงหนุนเสริมการยกระดับการชุมนุมขยายเป็นวงกว้างทั่วประเทศ ดังนั้น การเคลื่อนทางการเมืองในครั้งนี้กลุ่มเยาวชนจึงนับว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการแสดงจุดยืนทางการเมืองในการต่อสู้กับอำนาจรัฐ โดยมีเป้าหมายสูงสุดให้ก่อเกิด “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่เป็นประชาธิปไตย” เพราะรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 เยาวชนกล่าวว่าแม้จะมีการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญแต่ก็เป็นฉบับที่เยาวชนไม่ได้เห็นชอบด้วย

อิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย นับตั้งแต่มีการแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. 2563-2564 ส่งผลให้เกิดกระแสสังคมตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เพราะการเคลื่อนไหวครั้งนี้ไม่ใช่แค่กลุ่มวัยรุ่นเท่านั้นที่ออกมาต่อสู้กับอำนาจรัฐแต่มีประชาชนทั่วไปอีกจำนวนไม่น้อยที่เข้าร่วมกับคนรุ่นใหม่ เพราะมีปัจจัยสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการบริหารงานของรัฐบาล นั่นคือ การที่ประเทศกำลังเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำสิ่งที่ตามมาจากพิษเศรษฐกิจนี้ก็คือ ปัญหาหนี้สินที่ประชาชนต้องแบกรับ นอกจากนี้ยังมีผลกระทบจากการระบาดของโควิด 19 ส่งผลให้ประชาชนหลายคนได้ออกจากงานประจำเพราะโรงงานปิดตัวลง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะมีนโยบายเกี่ยวกับการเยียวยาประชาชน อาทิ โครงการคนละครึ่ง โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการช่วยเหลือเกษตรกร ฯลฯ แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาระยะยาวได้จึงทำให้ประชาชนทั่วไปออกมาเคลื่อนไหวทั้งในพื้นที่สาธารณะและบนโลกออนไลน์ ดังนั้น จากที่กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ออกมาสื่อสารทางการเมืองทั้งออกมาเรียกร้องในพื้นที่สาธารณะ การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในแพลตฟอร์มออนไลน์ และการแสดงการต่อต้านอำนาจรัฐเชิงสัญลักษณ์ ล้วนมีอิทธิพลกับสังคมไทยต่อการตื่นตัวและตระหนักรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพ ภารดรภาพของพลเมืองตามครรลองของประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมออนไลน์หรือสังคมดิจิทัล

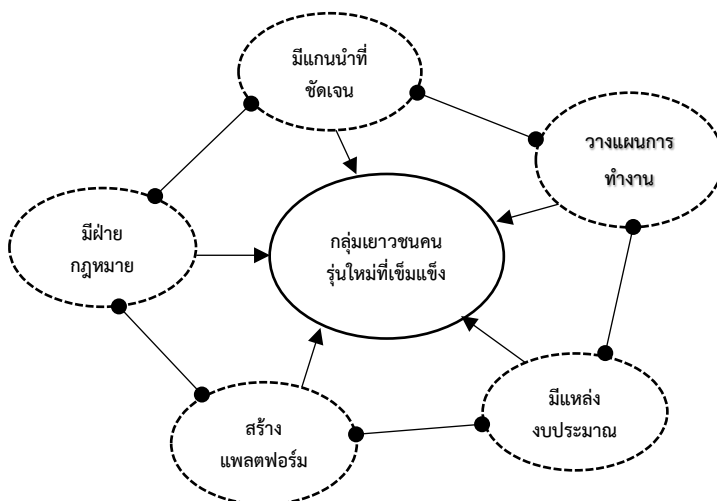
รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ นับว่าเป็นการจุดประเด็นให้คนในสังคมเกิดการตื่นตัวทางการเมืองอีกครั้ง หลังจากเหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง-เสื้อเหลืองยุติลงจนนำมาสู่ยุคทหารเข้ามารัฐประหารและยึดอำนาจการปกครองทั้งหมดของประเทศ โดยอ้างเหตุผลถึงการรักษาความมั่นคงและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ ภายหลังจากมีการยึดอำนาจของ คสช. นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อมาได้เกิดการร่างรัฐธรรมนูญที่อ้างความชอบธรรมโดยการให้ “ประชาชนร่วมลงประชามติ” และภายหลังที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 จนมาถึงช่วงปี พ.ศ. 2563 ก่อนที่จะเกิดการระบาดของไวรัสโควิด 19 เริ่มมีกลุ่มประชาชนตั้งคำถามเกี่ยวกับการรับมือของโรคระบาดดังกล่าวที่อาจจะส่งผล

กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนและยังส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ก็ยังไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนจากรัฐบาลทั้งเรื่องวัคซีน เรื่องเศรษฐกิจ และเรื่องอื่น ๆ ทำให้เกิดคลื่นมหาชนตั้งคำถามถึงการใช้อำนาจทางการเมืองของรัฐบาล นำมาสู่การแพร่กระจายสู่การเกิดประเด็นสาธารณะและในที่สุดเยาวชนคนรุ่นใหม่ผู้ที่รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ ทวิตเตอร์ ดิกด็อก เพจเฟซบุ๊ก ฯลฯ ได้เริ่มแชร์ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลและพยายามจับจ้องหาจุดบกพร่องในการทำงานของรัฐบาลส่งผลให้เกิดกระแสการแชร์ข่าวการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยใช้รูปแบบหลัก ๆ 3 รูปแบบ ได้แก่ การออกไปแสดงจุดยืนและปราศรัยในพื้นที่สาธารณะ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการต่อต้านอำนาจรัฐด้วยการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังคงดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่เป็นอุปสรรคต่อการออกไปชุมนุมในพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้เยาวชนยังคงแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการแสดงจุดยืนในข้อเรียกร้องจะมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการยุติบทบาททางการเมืองของรัฐบาลทหาร แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะด้วยเหตุผลหลายประการที่เป็นอุปสรรค อาทิ รัฐบาลไม่ให้ความสำคัญกับเสียงการต่อต้านของเยาวชนตามวิถีประชาธิปไตย รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของเยาวชนยังไม่สามารถกดดันรัฐให้ยุติบทบาทได้ โรคระบาดโควิด 19 ส่งผลให้รัฐบาลประกาศใช้ พรก. ฉุกเฉินในการควบคุมโรคฯ ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน เป็นต้น ดังนั้น จากการวิจัยในครั้งนี้จึงเกิดการสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ดังต่อไปนี้ 1) “มีแกนนำที่ชัดเจน” จากบทเรียนที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนต่าง ๆ ยังขาด “แกนนำ” ที่ชัดเจนส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองขาดผู้นำในการสร้างขวัญและกำลังใจในการต่อสู้ หากมีแกนนำที่ชัดเจนจะนำไปสู่การวางแผนการทำงานร่วมกันของกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ อันจะส่งผลให้การเคลื่อนไหวกดดันรัฐมีพลังและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น 2) “วางแผนการทำงาน” หากการทำงานของของกลุ่มเยาวชนสามารถจัดตั้งขึ้นแบบกลุ่มที่เป็นกึ่งทางการหรือกลุ่มที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนจะส่งผลให้กระบวนการทำงานชัดเจนมากขึ้น และการวางแผนจะช่วยกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนงานทำให้เกิดความสั่นไหวในการทำงานอย่างเป็นระบบ 3) “มีแหล่งงบประมาณ” งบประมาณเป็นเสมือนน้ำมันหล่อลื่นในการทำให้เครื่องจักรสามารถขับเคลื่อนได้อย่างสะดวก ฉะนั้น ในการออกไปเคลื่อนไหวบนพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายมากมาย อาทิ ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าเช่าอุปกรณ์ ฯลฯ 4) “สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์หลักของกลุ่มเยาวชน” การสร้างแพลตฟอร์มหลักของกลุ่มเยาวชนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อประชาสัมพันธ์และสื่อสารสาธารณะให้ทราบถึงข่าวสารและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มเยาวชนทั่วประเทศ และ 5) “มีฝ่ายกฎหมาย” การมีฝ่ายกฎหมายมีความ

จำเป็นอีกประการ เพื่อคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายเมื่อผู้ร่วมอุดมการณ์ถูกดำเนินคดี อันจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมอุดมการณ์

จากแนวทางการสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ สามารถสร้างเป็นโมเดล (Model) ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ โดยนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปอธิบายเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่น ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องในบทบทวนวรรณกรรม เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นความสอดคล้องของข้อมูล โดยการอภิปรายผลการวิจัยได้แยกการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัย ต่อไปนี้

พฤติกรรมทางการเมืองและปัจจัยหนุนเสริมการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันนับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นยุคแสงสว่างของการเมืองแบบมีส่วนร่วมตามวิถีประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพ และภราดรภาพของประชาชนทุกกลุ่มในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมองเห็นคุณค่าของ “ศักดิ์ศรีทางความคิดของปัจเจกชน” อย่างไม่จำกัดเพศ อายุ ฐานะ และชนชั้นทางสังคม ซึ่งจากที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้มีการแสดงจุดยืนและข้อเรียกร้องทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย 3 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

ต่อต้านการสืบทอดอำนาจของรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารในปี 2557

ภายหลังจากการยึดอำนาจการปกครองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาและคณะ จากนั้นได้ดำเนินการควบคุมสื่อสารมวลชนในช่วงแรก ๆ โดยอ้างถึงความมั่นคงของชาติ ส่งผลให้การรายงานข่าวสารบ้านเมืองในช่วงนั้นอาจจะไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมากนัก สอดคล้องกับการศึกษาของ เบนจามิน อิสมาอิล (2564) ที่สรุปข้อมูลว่ารัฐบาลทหารของไทยพยายามควบคุมสื่อทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างถาวร และกำหนดให้มีการเซ็นเซอร์เนื้อหา ก่อนรายงานข่าวในประเด็นที่อ่อนไหวหรือเป็นการวิพากษ์วิจารณ์กองทัพ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สงกรานต์ รัตน์พลที และณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศศักดิ์ (2562) ที่สรุปว่า ภายหลังจากการรัฐประหาร 2557 รัฐบาล คสช. ได้ออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ทำให้กลุ่มดาวดินลงไปเคลื่อนไหวกับชาวบ้านในพื้นที่และระดมสมาชิกด้วยความยากลำบากจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเคลื่อนไหว จากเดิมที่เคยเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเป็นรูปแบบของการปฏิบัติการเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในการต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหาร อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอาจจะมี การปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะแต่ก็ยังมี การแชร์ข่าวสารต่าง ๆ ผ่านสังคมออนไลน์เป็นวงกว้าง เพราะในยุคอินเทอร์เน็ตการควบคุมข่าวสารต่าง ๆ นับว่าเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับสังคมออนไลน์จึงเป็นกลุ่มคนที่ได้รับอิทธิพลจากข่าวสารจนทำให้เกิดการตั้งคำถามต่าง ๆ ตามมาเกี่ยวกับการรัฐประหารและบทบาทของ “ทหารกับการเมืองไทย” ต่อมาในช่วงปี 2559 มีการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 ผลจากการลงประชามติ พบว่า ร่างรัฐธรรมนูญ 2560 ผ่านประชามติด้วยคะแนนเห็นชอบ 16.8 ล้านเสียง ต่อ 10.5 ล้านเสียง ภายหลังจากการลงประชามติฝ่ายรัฐบาลได้อ้างว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” อย่างไรก็ตาม กลุ่มเยาวชนกลับไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเพราะเชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่ม คสช. กลุ่มเยาวชนจึงแสดงความเห็นว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับที่เยาวชนไม่ได้เลือก” สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ (สทธีร์จันทสุวรรณ์, 2563) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “หากบอกว่ารัฐธรรมนูญผ่านประชามติ ผมก็อยากย้อนกลับไปว่าก่อนลงประชามติ คุณได้ให้พื้นที่ฝ่ายเห็นต่างพูดแค่ไหน กระบวนการโปร่งใสแค่ไหน รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ต้องใช้กับคนทุกคน แต่แค่สิทธิในการส่งเสียงว่าไม่เห็นด้วยตรงจุดนั้นจุดนี้ยังทำไม่ได้” ด้วยเหตุนี้ ในประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 จึงเป็นปัจจัยหนุนเสริมในการออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมของกลุ่มเยาวชน

การแก้ไขอำนาจนิยมที่แฝงอยู่ในระบบการศึกษา

ระบบอำนาจนิยมทั่วโลกจำเป็นต้องอาศัยการสร้าง “บรรยากาศแห่งความกลัว” เพื่อทำให้การต่อต้านที่จะเกิดขึ้นไม่สามารถระดมการสนับสนุนได้ หรือเป็นการสร้างให้เกิดอุปสรรคของการมี “พฤติกรรมร่วม” จนไม่อาจรวมคนเข้าร่วมการต่อสู้กับระบอบนี้ได้ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2562) การสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวนี้ถูกแพร่กระจายไปยังระบบการศึกษาด้วย ซึ่งอาจจะ

ถูกปลูกถ่ายในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ กฎระเบียบ ข้อบังคับ หนังสือ ตำรา กิจกรรมในโรงเรียน ฯลฯ สอดคล้องกับการอธิบายของ (พิภพ ธงไชย, 2562 อ้างอิงใน มติชนออนไลน์ 2562) ที่กล่าวว่า การศึกษาถูกควบคุมโดยราชการในเนื้อหาการเรียนทั้งหมด เพื่อควบคุมวิธีคิดของคนไทย หากมองไปที่ระบบโรงเรียนสิ่งที่ใส่เข้าไปในหลักสูตร คือ ระบบอำนาจนิยม การศึกษาไม่ได้บริสุทธิ์จึงกลายมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนผ่าน “อำนาจนิยมในระบบการศึกษาไทย” ถูกหยิบยกมาตั้งคำถามจนกลายมาเป็นประเด็นสาธารณะและนำไปสู่การสร้างเป็นข้อเสนอแนะ “ปฏิรูประบบการศึกษาไทย” ของกลุ่มเยาวชนที่เรียกตนเองว่า “กลุ่มนักเรียนเลว” โดยมีข้อเรียกร้อง ดังนี้ 1) “ทรงผมของนักเรียน” ต้องสามารถเลือกความเหมาะสมของทรงผมเองได้ 2) “การแต่งกายชุดนักเรียน” ควรให้อิสระในการแต่งกายแก่นักเรียน 3) “ความหลากหลายทางเพศ” ต้องยอมรับและเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างเท่าเทียม 4) “การคุกคามทางเพศในโรงเรียน” จะต้องมีส่วนช่วยคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่อาจถูกล่วงละเมิดทางเพศ 5) “ภาระงานครูที่มีมากเกินไป” จะต้องลดภาระเรื่องการทำเอกสารรายงานของครูเพื่อให้มีเวลาดูแลนักเรียน 6) “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา” จะต้องมีแพลตฟอร์มด้านการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน 7) “หลักสูตรภาษาต่างประเทศ” มีการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอย่างจริงจัง 8) “ปรับหลักสูตรการศึกษา” เน้นสมรรถนะของผู้เรียนเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ 9) “ยกเลิกสอบ O-Net” จากสถานการณ์โรคโควิด-19 และ 10) มีช่องทางที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าไปแสดงความคิดเห็น (คมชัดลึก, 2563) ดังนั้น อำนาจนิยมที่แอบแฝงอยู่ในระบบการศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญที่กลุ่มนักเรียนนำมาขับเคลื่อนต่อรองกับอำนาจรัฐ เพื่อสร้างรากฐานประชาธิปไตยให้เกิดการบ่มเพาะผ่านสถาบันการศึกษาแบบใหม่ตามข้อเรียกร้องข้างต้น

การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์

ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาที่ผ่านมาเกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาคธุรกิจภายในประเทศเกิดการชะลอตัวและธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กหลายรายได้ปิดตัวลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รัฐเก็บเงินภาษีประจำปีได้ลดน้อยลง และทำให้รัฐบาลได้กู้ยืมเงินสำรองมาอุดหนุนงบประมาณรายจ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐสามารถดำเนินการต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม งบประมาณรายจ่ายของหน่วยงานภาครัฐเกือบทุกกระทรวงจำเป็นต้องถูกปรับลดลง “รัดเข็มขัด” แต่มีบางหน่วยงานที่อาจจะถูกลดงบประมาณลงเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้เกิดการตั้งคำถามจากเยาวชนคนรุ่นใหม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและนำมาสู่การเกิดประเด็นสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องงบประมาณดังกล่าว สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของกลุ่ม “คณะราษฎร” ไทยโพสต์ (2564) ได้อ่านแถลงการณ์เกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ดังนี้ 1) ยกเลิกมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ 2) ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 3) ยกเลิก พ.ร.บ. จัตุรัสเบียดทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ พ.ศ. 2561 4) ตัดลดงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรให้กับ

สถาบันกษัตริย์ 5) ยกเลิกส่วนราชการในพระองค์ 6) ยกเลิกการบริจาคและรับบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล 7) ยกเลิกพระราชอำนาจในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในที่สาธารณะ 8) ยกเลิกการประชาสัมพันธ์และการให้การศึกษาที่เชิดชูสถาบันกษัตริย์แต่เพียงด้านเดียว 9) สืบหาความจริงเกี่ยวกับการสังหารเช่นฆ่าราษฎร และ 10) ห้ามมิให้ลงพระปรมาภิไธยรับรองการรัฐประหาร ดังนั้น ความต้องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่จึงเป็นการเสนอเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นทั้งต่อสถาบันกษัตริย์และประชาชนตามวิถีครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

บทบาทและอิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

จากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับครรลองวิถีประชาธิปไตยที่ “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย” นับว่าเป็นมิติใหม่ที่มีการเคลื่อนไหวและการสื่อสารทางการเมืองมีจุดเริ่มต้นจากเยาวชนทั้งกลุ่มที่มีสิทธิเลือกแล้วและยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หากมองในมุมพัฒนาการของการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า เป็นช่วงที่พลเมืองเกิดความตื่นตัวกับการบริหารงานภาครัฐอย่างเข้มข้น และเป็นจุดเริ่มต้นที่งดงามสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับ สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2549) ได้อธิบายว่า การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองถือเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้รัฐบาลรู้ว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับนโยบายและการกระทำของรัฐบาล นอกจากนี้เยาวชนคนรุ่นใหม่ยังมีบทบาทสำคัญที่ออกมาแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะและผ่านสังคมออนไลน์ ดังต่อไปนี้

หน้าที่พลเมือง

การออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนไม่ใช่แค่ดำเนินการตามหลักหน้าที่พลเมืองเท่านั้น แต่ออกมาเพื่อเรียกร้อง “สิทธิพลเมือง” ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่ควรจะมีบทบาทสูงสุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสิทธิพลเมืองกับหน้าที่พลเมืองเป็นสิ่งที่ต้องเกิดควบคู่กันจึงจะสามารถจริงใจ “การมีส่วนร่วมในปกครอง” สอดคล้องกับการศึกษาของ สายชล สัตยานุรักษ์ (2555) ได้อธิบายว่า การเสริมสร้างพลเมืองที่มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ในความหมายใหม่ คือ สิทธิพลเมืองที่จะควบคุมตรวจสอบใช้อำนาจอธิรัฐ และหน้าที่พลเมืองที่จะต้องแสวงหาความรู้เพื่อจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่จึงเป็นการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ให้กับสังคมเกี่ยวกับการตั้งคำถามในสิ่งที่เกิดข้อสงสัยและนำข้อสงสัยนั้นมาแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะจนเกิดเป็นประเด็นทางการเมือง

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่เป็นประชาธิปไตย

จากข้อเรียกร้องของกลุ่มเยาวชนที่ได้แสดงจุดยืนทางการเมืองเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 และหยิบยกมาเป็นประเด็นในแสดงความคิดเห็นในสาธารณะก็คือ การให้อำนาจ สว. มีส่วนในการลงความเห็นเลือกนายกรัฐมนตรี โดยอาจจะมียุทธศาสตร์ที่ส่อแววในการสืบทอดอำนาจของ คสช. ฉะนั้น ในการแต่งตั้งและการเพิ่มอำนาจของ สว. จึงเสมือนว่า คสช. ได้ปลูกสร้างลิ่วล้อของตนอันขัดต่อหลักการของประชาธิปไตย สอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊กของเยาวชนปลดแอก-Free YOUTH อมรินทร์ทีวี (2563) กล่าวว่า “ร่างรัฐธรรมนูญใหม่” เรามีรัฐธรรมนูญที่เอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของรัฐบาลเผด็จการ เนื้อหาของรัฐธรรมนูญก็เป็นไปเพื่อรักษาระบอบเผด็จการในคราบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็น ส.ว. 250 ยกมือโหวตให้หัวหน้าคณะรัฐประหารเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อสืบทอดอำนาจ

อิทธิพลทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนต่อสังคมไทย ผ่านกลไกพลังของคนรุ่นใหม่ที่ออกมาเรียกร้อง “อนาคตการเมืองไทย” เป็นเสมือน “พลังคลื่นใต้น้ำ” ที่ติดตามสถานการณ์ทางการเมืองอย่างต่อเนื่องจนเกิดสำนึกร่วมทางการเมือง และส่งผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยดังต่อไปนี้

การสร้างกลไกตรวจสอบอำนาจรัฐ

การออกมาทำกิจกรรมทางการเมืองของเยาวชนเป็นมิติใหม่ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทันสมัยในยุคสังคมดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่การสื่อสารออนไลน์มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ ฉะนั้น การที่เยาวชนออกมาวิพากษ์วิจารณ์การทำงานขององค์กรภาครัฐอย่างเอาใจจริง เอาใจใส่สะท้อนให้เห็นถึง “การสร้างระบบและกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ” ในอีกมิติหนึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากภาครัฐตาม “หลักธรรมาภิบาล” เพื่อหนุนเสริมการทำงานของรัฐบาลให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ปธาน สุวรรณมงคล (2558) ได้อธิบายว่า หลักธรรมาภิบาลช่วยทำให้ระบบราชการเป็นระบบเปิด และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางมีส่วนร่วมในการบริหารภาครัฐอย่างหลากหลายและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เปิดโลกทัศน์ใหม่ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมออนไลน์

สังคมออนไลน์นับเป็นโลกทัศน์ใหม่สำหรับยุคสังคมดิจิทัลและสังคมวิถีใหม่ (New Normal) การทำงานต่าง ๆ ล้วนแต่พึ่งพาเทคโนโลยีทั้งสิ้น ส่งผลให้เกิดกลยุทธ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนเชื่อมโยงกับการสื่อสารในสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการดำเนินกิจกรรมและยังเป็นยุคเฟื่องฟูของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประวัติศาสตร์ไทย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการออกมาแสดงความคิดเห็นและการกดดันรัฐในครั้งนี้อาจจะยังไม่สามารถปฏิรูประบบราชการและกฎหมายได้ แต่อย่างน้อยก็เป็นการจุดประกายให้สังคมไทยเข้าใจคำว่า “การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล” ซึ่งเป็นยุคที่คนสามารถรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเสรี ส่งผลให้เกิดการรวมพลังในการสอดส่องดูแลการทำงานของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ฉะนั้น สังคมยุคดิจิทัลจึงมีส่วนช่วยในการหนุนเสริม “กลไกพลเมือง” ให้สามารถแบ่งบานภายใต้วิถีแห่งประชาธิปไตยที่ไผ่ผืนของพลเมืองคนรุ่นใหม่

สังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่เริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงที่กำลังจะมีการลงประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 การเคลื่อนไหวในช่วงแรก ๆ เป็นการเคลื่อนไหวในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูปการรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 จากนั้นได้เริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการดำเนินงานของรัฐในด้านอื่น ๆ ตามมา ซึ่งรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนใน “ระยะแรก” เน้นแสดงความคิดเห็นในเชิงการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลผ่านรูปแบบการออกสู่พื้นที่สาธารณะแต่เป็นกลุ่มคนจำนวนน้อย ต่อมา “ระยะที่สอง” ให้ความสำคัญกับการขยายเครือข่ายเพื่อเสริมพลังในการกดดันรัฐให้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ “ระยะที่สาม” ในช่วงนี้เริ่มใช้รูปแบบการลงสู่ท้องถนนและพื้นที่สาธารณะเพื่อแสดงพลังของมวลชน “ระยะที่สี่” เข้าสู่ยุคการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาจึงเปลี่ยนรูปแบบการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เชิงสัญลักษณ์ผ่านสังคมออนไลน์ อาทิ ชูสามนิ้ว ผูกโบว์ขาว เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโรและคณะ (2456) ได้สรุปว่า การสื่อสารทางการเมืองด้วยอวัจนภาษาโดยสัญลักษณ์เป็นรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบใหม่ที่เยาวชนไทยได้นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออกทางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่วนใน “ระยะที่ห้า” โรคไวรัสโคโรนายังคงระบาดอย่างต่อเนื่องกลุ่มเยาวชนจึงได้ใช้รูปแบบการเคลื่อนไหวผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ เพจเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ดิกต็อก คลับแฮส ยูทูบ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนจะมีรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีพัฒนาการและปรับตามสภาพกาลได้แต่ยังคงมีบางจุดที่จะต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดผลสำเร็จในอนาคต จากการวิจัยในครั้งนี้จึงเกิดการสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ดังต่อไปนี้

สร้างแกนนำที่ชัดเจน

การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนเกี่ยวกับการสร้างแกนนำที่เข้มแข็งของกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนมัธยมที่ยังขาดแกนนำที่ชัดเจนในการประสานงานกับเครือข่ายที่ร่วมชุมนุม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างพลังต่อการกดดันกับอำนาจรัฐได้อย่างเกิดผลสำเร็จ ส่วนกลุ่มเยาวชนที่เป็นนิสิต นักศึกษามีแกนนำชัดเจนแต่โครงสร้างขององค์กรอาจจะยังไม่ชัดเจนมากนัก ส่งผลให้เมื่อมีกลุ่มแกนนำถูกจับกุมจะขาดตัวแทนในการขับเคลื่อนอุดมการณ์หรือเป็นตัวแทนในการขึ้นปราศรัย ฉะนั้น “หัวหน้ากลุ่มหรือแกนนำ” จึงมีความสำคัญมา

เป็นอันดับต้น ๆ เพราะหากแกนนำสามารถปลุกกระดมได้น่าสนใจจะทำให้ผู้ร่วมอุดมการณ์แสดงพลังออกมาอย่างเต็มที่และเกิดพลังในการต่อรองกับอำนาจรัฐ

วางแผนการทำงาน

การวางแผนการทำงานเป็นการกำหนดทิศทางในการทำงานให้เกิดความรอบคอบและเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด นอกจากนี้ขั้นตอนการวางแผนการทำงานยังสะท้อนการมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตยอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของเยาวชนในครั้งนี้มีกลุ่มคนที่หลากหลายเข้าร่วมทั้งกลุ่มที่เป็นเยาวชนในระดับมัธยม นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป การวางแผนในการขับเคลื่อนงานจะต้องสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม เพื่อกำหนดทิศทางในการดำเนินงานและสามารถต่อรองกับอำนาจรัฐได้อย่างสิ้นไหล

แหล่งงบประมาณ

การระดมทุนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นแรงหนุนเสริมให้การชุมนุมในพื้นที่สาธารณะเกิดความคล่องตัว ที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนยังขาดแหล่งทุนสนับสนุนที่ชัดเจนอาจจะด้วยเหตุผลที่ว่าการรวมกลุ่มกันครั้งนี้เป็นการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมแบบชั่วคราวจึงยังไม่มีการระดมทุนอย่างเป็นระบบ หากจะสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มได้อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการแสวงหาแหล่งทุนเพื่อจะได้ไม่เป็นภาระของผู้เข้าร่วมอุดมการณ์

สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์หลักของกลุ่มเยาวชน

แม้ว่าที่ผ่านมากลุ่มเยาวชนจะมีการสร้างพื้นที่ในการแสดงออกทางการเมืองและอุดมการณ์ของตน แต่ในยุคสังคมดิจิทัลเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมต่อการทำงานในสังคมออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ในปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาอย่างคงแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การออกไปชุมนุมในพื้นที่สาธารณะไม่ได้รับความสะดวกและอาจจะฝ่าฝืน พรบ. การควบคุมโรคติดต่อฯ ซึ่งอาจจะเป็นข้ออ้างของรัฐบาลในการออกคำสั่งให้ยุติการชุมนุมด้วยสาเหตุดังกล่าว ฉะนั้น การสร้างแพลตฟอร์มที่ชัดเจนจะเป็นการคัดกรองการแพร่กระจายข่าวสารต่าง ๆ และสะดวกต่อการแสดงออกทางการเมืองในสังคมออนไลน์

ฝ่ายกฎหมาย

การเคลื่อนไหวทางการเมืองแม้ว่าจะเป็นสิทธิ เสรีภาพ และภราดรภาพตามหลักการของประชาธิปไตย แต่ในออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองและการสื่อสารการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ อาจจะเสี่ยงต่อการฝ่าฝืนกฎหมายที่ออกโดยรัฐ เพื่อควบคุมสถานการณ์ภายในประเทศ นอกจากนี้การสื่อสารทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์อาจจะมีความเสี่ยงต่อการฝ่าฝืน พรบ. คอมพิวเตอร์ ฉะนั้น การที่กลุ่มเยาวชนมีฝ่ายกฎหมายในการหนุนเสริมการทำงานจะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมอุดมการณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การสื่อสารทางการเมืองที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ใช้เป็นช่องทางการในการเคลื่อนไหวทางการเมืองหลัก ๆ มีอยู่สองช่องทาง ได้แก่ การออกสู่พื้นที่สาธารณะ และการแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ แต่ปัจจุบันเกิดการระบาดของไวรัสโควิดส่งผลให้การออกสู่พื้นที่สาธารณะเป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการฝ่าฝืน พรบ. การควบคุมโรคฯ กลุ่มเยาวชนจึงควรใช้ช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ในการสื่อสารทางการเมือง

2. กลุ่มเยาวชนจำเป็นต้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในแพลตฟอร์มออนไลน์ก่อนที่จะแชร์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อป้องกันการฝ่าฝืน พรบ. คอมพิวเตอร์

3. สังคมควรเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งการที่เยาวชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นบนพื้นที่สาธารณะนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่งดงามตามวิถีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนภายใต้สถานการณ์การแพร่กระจายของโรคระบาด แม้จะมีการควบคุมได้แต่ก็ยังคงกลายพันธุ์อย่างต่อเนื่อง

2. ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างอิทธิพลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนต่อการปฏิรูปประเทศตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับการสร้างอิทธิพลของเยาวชนคนรุ่นใหม่กับการปฏิรูปประเทศในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

คมชัดลึก. (2563). เปิด 10 ข้อ "กลุ่มนักเรียนเลว" จะไม่ทน. สืบค้น 7 กันยายน 2563, จาก

<https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/442574>.

จักษ์ พันธุ์เพชร. (2552). รัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัท มายด์ พับลิชชิง จำกัด.

ไทยโพสต์. (2564). ไม่หยุด 'รุ่ง-เครือข่าย3นิ้ว' เหมินคำตัดสินศาลรธน. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.thaipost.net/politics-news>.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และฉวีลาดี บุรีกุล. (2549). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy). กรุงเทพฯ: ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เบนจามิน อิสมาอิล. (2564). ประเทศไทย: ผลกระทบของ รัฐประหารปี 2557 ต่อสื่อมวลชน.

สืบค้น 20 ตุลาคม 2564, จาก <https://rsf.org/sites/default/files>.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล. สถาบันพระปกเกล้า.

บริษัท แก่นจันทร์การพิมพ์ จำกัด.

พนารัตน์ มาศฉมาดล. (2564). *บทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. สืบค้น 10 กันยายน 2564, จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index>.

พระมหาเอกกวิน ปิยวิโรและคณะ. (2564). การสื่อสารทางการเมืองด้วยอวัจนภาษาโดยสัญญาณของเยาวชนไทยในครรลองประชาธิปไตย. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน- มิถุนายน) 146-160.

รุ่งนภา พิมมะศรี. (2563). *ทบทวนประวัติศาสตร์ อ่านข้อเรียกร้อง “มือบ้นักศึกษา” จากอดีตถึงปัจจุบัน*. สืบค้น 28 กันยายน 2564, จาก : <https://www.prachachat.net/d-life/news>.

วิสุทธิ โปธิแทน. (2550). *แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักฝึกอบรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า.

วีระ หวังสัจจะโชค. (2561). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในประชาธิปไตยใหม่ : การพัฒนาสถาบันการเมือง ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรัฐธรรมนูญโคลัมเบีย ตุรกีและโมลโดวา และบทเรียน สำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

สงกรานต์ รัตน์พลทีและณัฐกานต์ อัครพงศ์พิศักดิ์. (2562). ผลกระทบจากรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม “ดาวดิน”. *วารสารการเมืองการปกครอง*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2562. 93-105.

สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2550). *การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สหรัฐ จันทสุวรรณ. (2564). *รัฐธรรมนูญ 2560 : 4 ปีประชาติ “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” แต่ “เยาวชนไม่ได้เลือก”*. สืบค้น 6 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/53674085>.

สายชล สัตยานุรักษ์ และทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2555). *วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย*. ใน เอกสารสรุปการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

สุทธิมา สัญวงษ์. (2557). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. สืบค้น 17 กันยายน 2564, จาก <http://www.truelookpanya.com>.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *ระบอบอำนาจนิยม! กำเนิดและการคงอยู่*. สืบค้น 21 มีนาคม 2563, จาก <https://www.matichonweekly.com/column/article>.

หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (2563). *รัฐธรรมนูญ 2560 : 4 ปีประชาติ “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”*. สืบค้น 6 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.bbc.com/thai/53674085>.

อมรินทร์ทีวี. (2563). *เปิด 3 ข้อเรียกร้อง “เยาวชนปลดแอก” ก่อนนัดชุมนุมใหญ่ 18 ก.ค.นี้*.

สืบค้น 17 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.amarintv.com/news/detail>.
BBC New ไทย. (2563). แฟลชม็อบนักศึกษา ถึง ชุมนุมใหญ่ของ "คณะราษฎร 2563" ลำดับ
เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองปี 2563. สืบค้น 30 ตุลาคม 2563, จาก
<https://www.bbc.com/thai/thailand>.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของ
พนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
Factors Affecting Safety Management Efficiency of Employee's
Work at Chiang Mai International Airport

เชมณัฏฐ์ อำนวราชัย¹ สุจิต ห่วงสุวรรณ² กมล น้อยทองเล็ก³

Khemmanat Aumnuaworachai, Sutit Huangsuwan, Kamol Noitonglek

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ และ 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 100 คนโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบตัวแปรเดียว และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสองตัวแปร ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้แก่ ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (X_1) การฝึกอบรม (x_2) การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน (x_4) และการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย (x_6) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.820 โดยมีสมการพยากรณ์เป็นดังนี้ ประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน ($\hat{y}$) = $0.396 + 0.205x_1 + 0.235x_2 + 0.182x_4 + 0.280x_6$ และ 2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมความเสี่ยงในการทำงานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): ประสิทธิภาพ; การจัดการด้านความปลอดภัย; ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

Received: 2021-08-12 Revised: 2021-08-16 Accepted: 2021-08-18

¹ คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย School of Aviation Eastern Asia University.

Corresponding Author e-mail: lalita@eau.ac.th

² คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย School of Aviation Eastern Asia University. e-mail: sutit@eau.ac.th

³ คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย School of Aviation Eastern Asia University. e-mail: kamol@eau.ac.th

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine factors affecting safety management efficiency of employee's work at Chiang Mai International Airport and 2) to compare efficiency of employee's work by personal factors at Chiang Mai International Airport. The sample group of this research consisted of 100 executives and employees selected by using a stratified random sample. The data were then collected through questionnaires and were statistically analyzed. The data analysis included univariate data analysis and bivariate data analysis. The finding showed that: (1) factors affecting safety management efficiency of employee's work at Chiang Mai International Airport consisted of four factors: 1) management commitment and strength to safety (X_1), 2) training (x_2), 3) working environment management (x_4), and 4) safety of priority were related to the efficiency of employees working at Chiang Mai International Airport which correlation coefficient ($r = 0.820$) and the predicting equation of safety management efficiency of employee's work at Chiang Mai International Airport was: safety management efficiency of employee's work ($\hat{y}$) = $30.396 + 0.205x_1 + 0.235x_2 + 0.182x_4 + 0.280x_6$ and (2) the comparison of safety management efficiency of employee's work affected by personal factors of employees at Chiang Mai International Airport were not significantly different at 0.05 level

Keywords: Efficiency; Safety Management; Chiang Mai International Airport

บทนำ (Introduction)

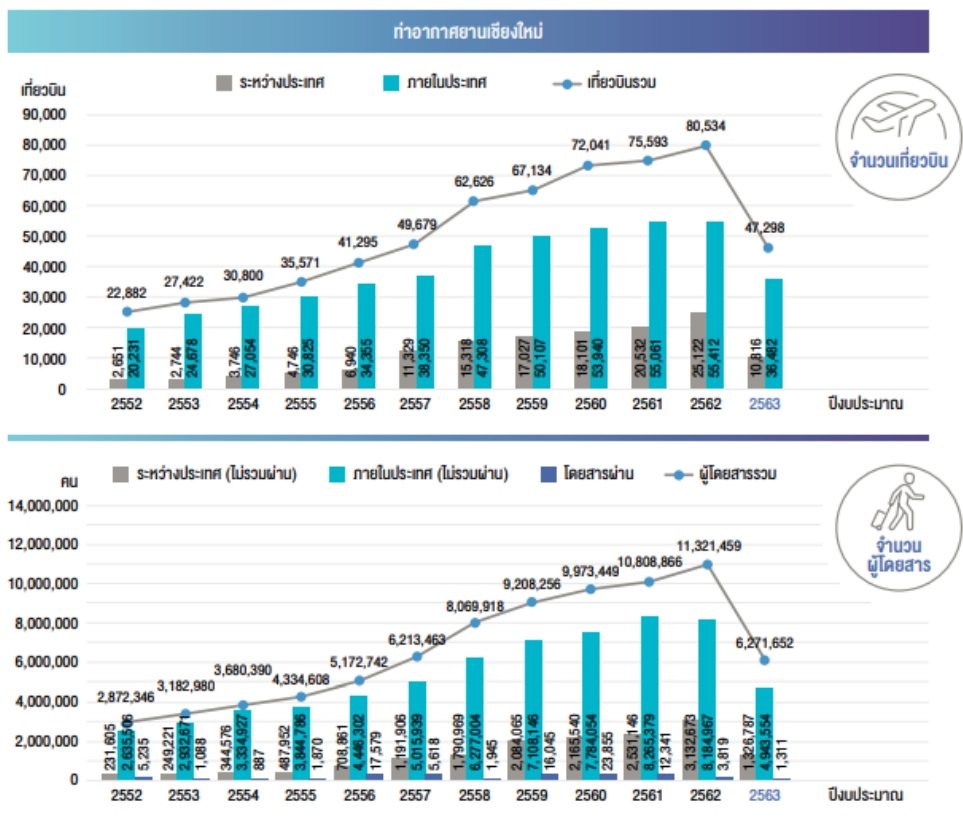
ปัจจุบันการขนส่งทางอากาศเป็นการขนส่งที่มีปริมาณน้อยแต่มีมูลค่ามากแต่เป็นการขนส่งที่มีบทบาทและได้รับความนิยมสูง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการขนส่งทางอากาศที่มีความรวดเร็ว สะดวก และปลอดภัยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การขนส่งในรูปแบบอื่นๆ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปการขนส่งผู้โดยสารหรือการขนส่งสินค้ากำลังมีบทบาทและมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้การขนส่งทางอากาศเติบโต ได้แก่ แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงมีการแข่งขันทางการค้าในโลกยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความรวดเร็ว สะดวก สบาย และปลอดภัย ประกอบกับความนิยมของผู้ใช้บริการทางอากาศได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง จากคาดการณ์แนวโน้มการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการขนส่งสินค้าทางอากาศว่าจะมีแนวโน้มการเติบโตในอีก 20 ปีข้างหน้าสูงเป็น 2 เท่าของอัตราการเติบโตในปัจจุบัน หรือประมาณร้อยละ 4.2 ในช่วงปี 2015–2035 จากร้อยละ 2.0 ต่อปี ในช่วงปี 2005–2015 หรือช่วงฟื้นตัว หลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2008 (“สรุปการจัดงานสัมมนาครั้งที่ 3,” 2560) โดยในปีพ.ศ. 2562 ปริมาณการ

ขึ้น-ลงของท่าอากาศยานของบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ดำเนินกิจการท่าอากาศยานในประเทศไทยทั้งหมด 6 แห่ง ได้แก่ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ท่าอากาศยานดอนเมือง ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานหาดใหญ่ ท่าอากาศยานภูเก็ต และท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวง เชียงราย รวมทั้งสิ้น 896,097 เที่ยวบิน ประกอบด้วย เที่ยวบินระหว่างประเทศ 491,994 เที่ยวบิน และภายในประเทศ 404,103 เที่ยวบิน ให้บริการผู้โดยสารรวมทั้งสิ้น 141,871,016 คน เป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 84,049,315 คน และผู้โดยสารภายในประเทศ 57,821,701 คน (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), 2562) แต่เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั่วโลกที่รุนแรงและต่อเนื่องไม่หยุดส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก และยังส่งผลกระทบด้านระบบการคมนาคมขนส่ง เพราะมีหลายประเทศปิดประเทศเพื่อป้องกันการลุกลาม ทำให้การเดินทางหยุดชะงัก ซึ่งนั่นทำให้ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อธุรกิจสายการบิน และวิกฤตโควิด-19 ยังส่งผลกระทบต่อชีวิตของคนทั่วโลก หลายประเทศพยายามลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโดยขอความร่วมมือเว้นระยะห่างทางสังคมทำให้ปริมาณการขึ้น-ลงของอากาศยาน ณ ท่าอากาศยานของ ทอท. 6 แห่งในปี พ.ศ. 2563 มีปริมาณที่ลดลงโดยมีปริมาณรวมทั้งสิ้น 515,185 เที่ยวบิน ลดลงร้อยละ 42.51 ประกอบด้วยเที่ยวบินระหว่างประเทศ 244,511 เที่ยวบิน ลดลงร้อยละ 50.30 และภายในประเทศ 270,674 เที่ยวบิน ลดลงร้อยละ 33.02 ให้บริการผู้โดยสารรวมทั้งสิ้น 72,637,688 คนลดลงร้อยละ 48.80 เป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 37,485,037 คน ลดลงร้อยละ 55.40 และผู้โดยสารภายในประเทศ 35,152,651 คน ลดลงร้อยละ 39.21 (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), 2563)

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) เห็นถึงความสำคัญต่อการปฏิบัติงานให้เกิดความปลอดภัย ต่อเนื่อง ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพซึ่งช่วยป้องกันและลดความสูญเสียโดยกำหนดให้พนักงานและลูกจ้างทุกคนต้องปฏิบัติตามนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของ ทอท. อย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดให้ทุกท่าอากาศยานมีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (คปอ.) นอกจากนี้ ทอท. ได้กำหนดนโยบายด้านอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยเป็นเรื่องพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อให้พนักงานและลูกจ้างมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีอีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจในการทำงานส่งผลให้ธุรกิจสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (บริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด (มหาชน) ,2563)

ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่เป็นสนามบินที่มีความสำคัญในภาคเหนือ และมีศักยภาพในการให้บริการสูง ทั้งยังได้รับนโยบายจากรัฐบาลให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศของภูมิภาค (Aviation Hub) โดยจะเห็นได้จากสถิติการขนส่งทางอากาศของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ในช่วงปี 2552 – 2562 ที่มีจำนวนเที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสารเพิ่มมากขึ้นก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังภาพที่ 1 แต่ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีการดำเนินการตามนโยบายของ ทอท. ในการ

รับมือการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สากล รวมทั้งมีกรอบการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล ISO 45001: 2018 โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานให้ทำอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 45001: 2018 และอัตราการบาดเจ็บถึงขั้นหยุดงาน (LTIFR) อัตราความรุนแรงของอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงาน (LTISR) ของพนักงานเป็น 0 ต่อเนื่องทุกปี จำนวนการเสียชีวิตจากการทำงานของพนักงานเป็น 0 ต่อเนื่องทุกปี ในปัจจุบันยังพบปัญหาที่มีพนักงานยังมีการบาดเจ็บถึงขั้นหยุดงาน และอัตราความรุนแรงของอุบัติเหตุถึงขั้นหยุดงานที่ยังไม่เป็น 0 (บริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด (มหาชน) ,2563)

ภาพที่ 1 สถิติการขนส่งทางอากาศของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

ที่มา: บริษัทท่าอากาศยานไทยจำกัด (มหาชน) ,2563

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้กับหน่วยงานอื่นๆ หรือสถานประกอบการอื่นๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

- เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่
- เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ในการเกิดอุบัติเหตุมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัย
- บรรยากาศความปลอดภัยมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Design) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การศึกษาคือ ผู้บริหารและพนักงานของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวนรวมทั้งสิ้น 481 คน (บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน), 2563) โดยแบ่งเป็นส่วนงานด้านมาตรฐานท่าอากาศยานและอาชีวอนามัย ด้านอำนวยความสะดวกด้านพัสดุ ด้านพาณิชย์ และการเงิน ด้านกฎหมายและทรัพยากรบุคคล ด้านกิจการพิเศษและมวลชนสัมพันธ์ ด้านบริการท่าอากาศยาน ด้านรักษาความปลอดภัย ด้านดับเพลิงและกู้ภัย และด้านบำรุงรักษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษา คือ ผู้บริหารและพนักงานของท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยใช้ตารางของ Cohen (Cohen, 1992) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามส่วนงาน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ คือ ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย 2) การฝึกอบรม 3) การสื่อสาร 4) การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน 5) นโยบายความปลอดภัยและการบริหารจัดการความปลอดภัย 6) การให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย และ 7) ระดับการรับรู้ความปลอดภัย ความเสี่ยงและสิ่งที่อันตราย

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามแบบสอบถามความคิดเห็นที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาและประยุกต์มาจากเครื่องมือวัด Offshore Safety Questionnaire (OSQ) (Mearns, K., Whitaker, S., & Flin, R., 2003) และ The Nordic Occupational Safety Climate Questionnaire (NOSACQ- 50) (Kines, P., Lappalainen et al., 2011) สำหรับแบบสอบถามนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านและมีการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาคเท่ากับ 0.850 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ในการเกิดอุบัติเหตุ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความปลอดภัย จำนวน 34 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 21 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจในรายละเอียดของแบบสอบถามโดยทำการนัดล่วงหน้าเพื่อชี้แจงแบบสอบถามและให้เวลาในการตอบแบบสอบถามแล้วเก็บแบบสอบถามกลับหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ แบ่งได้ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีการถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ ทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างใช้สถิติ t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 และอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าในทุกประเด็นมีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.01 – 4.16 ซึ่งประเด็นที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับแรก คือ นโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.65) อันดับที่สอง คือ การวางแผนและดำเนินการ ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.66) การทบทวน ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.69) และอันดับที่สาม คือ การจัดองค์การและความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.74)

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีการถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ดังตารางที่ 1 – 3 พบว่า รูปแบบที่ 4 เป็นสมการทำนายที่ดีที่สุด โดยมีตัวแปรอิสระ 4 ตัว ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (x_1) 2) การฝึกอบรม (x_2) 3) การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน (x_4) และ 4) การให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย (x_6) มีความสัมพันธ์ในระดับมากกับประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.820 และตัวแปรทั้ง 4 ตัวสามารถอธิบายความแปรผันของประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ได้ 67.30% และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน } (\hat{y}) = 0.396 + 0.205x_1 + 0.235x_2 + 0.182x_4 + 0.280x_6$$

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate
1	0.738 ^a	0.545	0.540	0.406
2	0.785 ^b	0.617	0.609	0.374
3	0.803 ^c	0.644	0.633	0.362
4	0.820 ^d	0.673	0.659	0.349

a. Predictors: (Constant), ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (x_1)

b. Predictors: (Constant), ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (X_1), การฝึกอบรม (x_2)

c. Predictors: (Constant), ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (X_1), การฝึกอบรม (x_2), การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน (x_4)

d. Predictors: (Constant), ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (X_1), การฝึกอบรม (x_2), การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน (x_4), การให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย (x_6)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการวิเคราะห์ความถดถอยของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	19.298	1	19.298	117.293	0.000*
	Residual	16.124	98	0.165		
	Total	35.422	99			
2	Regression	21.849	2	10.925	78.079	0.000*
	Residual	13.572	97	0.140		
	Total	35.422	99			
3	Regression	22.813	3	7.604	57.901	0.000*
	Residual	12.608	96	0.131		
	Total	35.422	99			
4	Regression	23.844	4	5.961	48.911	0.000*
	Residual	11.578	95	0.122		
	Total	35.422	99			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยแต่ละองค์ประกอบกับประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

Model	ปัจจัย	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
4	Constant	0.396	0.274		1.447	0.151
	ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย (X ₁)	0.205	0.105		1.949**	0.054
	การฝึกอบรม (x ₂)	0.235	0.107		2.198*	0.030
	การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน (x ₄)	0.182	0.059		3.068*	0.003
	การให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย (x ₆)	0.280	0.096		2.907*	0.005

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งงาน รายได้ ประสิทธิภาพในการทำงาน และประสบการณ์การเกิดอุบัติเหตุที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมความเสี่ยงในการทำงานไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

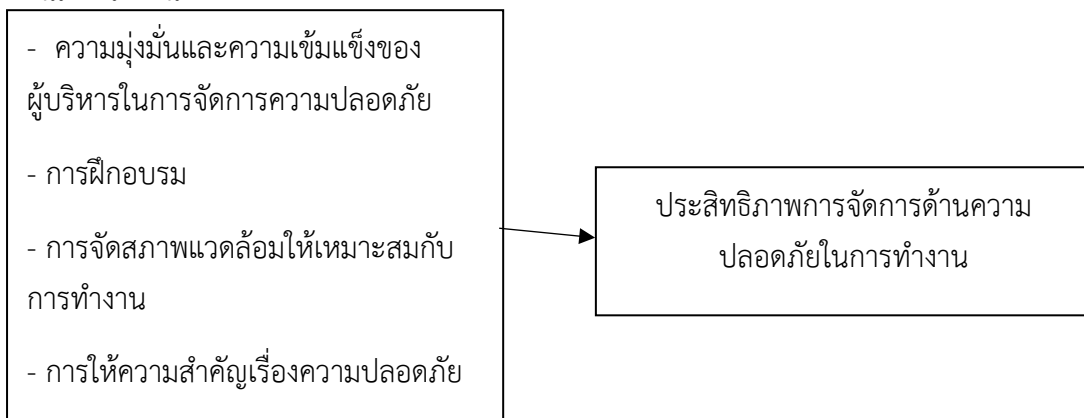
จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความปลอดภัยพนักงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่พบว่าผู้บริหารและพนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย การฝึกอบรม การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน และการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน เนื่องจาก พนักงานท่าอากาศยานนานาชาติ

เห็นว่าท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่มีการดำเนินการตามองค์ประกอบสำคัญของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามคณะกรรมการบริหารงานความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ (Occupational Safety and Health Administration : OSHA) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สราวุธ สุธรรมมาสา, สุวัชร บัวแย้ม, และ อนุชา บวรธรรมรัตน์ (2550) ว่าผู้บริหารระดับสูงต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านความปลอดภัยและสุขภาพ การให้ความสำคัญด้านความปลอดภัย การศึกษาและการอบรม จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของผู้บริหารและพนักงานในท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไม่ได้ทำให้ประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยการทำงานแตกต่างกัน นั่นแสดงถึงว่าท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้นำนโยบายด้านความปลอดภัยในการทำงานและอาชีวอนามัย รวมทั้งการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากลมาสู่การปฏิบัติได้จริง

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ พบว่าความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย การฝึกอบรม การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน และการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรฐา คูแก้ว (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย กรณีศึกษา กิจการอาหารสำเร็จรูปแช่เยือกแข็ง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการในการจัดการระบบอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของกิจการอาหารสำเร็จรูปแช่เยือกแข็ง คือ ปัจจัยผู้บริหารระดับสูงมีความมุ่งมั่นและการให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจริงจัง และสอดคล้องกับ รัฐนนท์ ปานสมุทร, สุธาริน สถาปัตตานนท์ และวิโรจน์ รุโฆประการ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศความปลอดภัยในงานก่อสร้างอาคาร ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในงานก่อสร้างอาคารอย่างมีนัยสำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยการฝึกอบรมด้านปลอดภัย และปัจจัยความมุ่งมั่นของฝ่ายบริหาร อีกทั้งยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Cooper & Phillips (2004) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Exploratory analysis of the safety climate and safety behavior relationship ผลการศึกษาพบว่าการฝึกอบรมการรับรู้ถึงความสำคัญของการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Bosak, Wilhelm, & Cullinane (2013) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Safety Climate Dimensions as Predictors for Risk Behavior ผลการศึกษาพบว่าให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยจะทำให้พฤติกรรมความเสี่ยงในการทำงานลดลงซึ่งทำให้ประสิทธิภาพความปลอดภัยในการทำงานดีขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่

จากภาพที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ ได้แก่ ความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย การฝึกอบรม การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน และการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สราวุธ สุธรรมมาสา, สุวัชร บัวแย้ม, และ อนุชา บวรธรรมรัตน์ (2550) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรฐา คูแก้ว (2554) รัฐนนท์ ปานสมุทร, สุธาริน สถาปัตตานนท์ และวิโรจน์ รุโจปการ (2557) Cooper & Phillips (2004) และ Bosak, Wilhelm, & Cullinane (2013)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านความมุ่งมั่นและความเข้มแข็งของผู้บริหารในการจัดการความปลอดภัย การฝึกอบรม การจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงาน และการให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน แต่ตามแนวคิดของสราวุธ สุธรรมมาสา, สุวัชร บัวแย้ม, และ อนุชา บวรธรรมรัตน์ (2550) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการความปลอดภัยจะประสบความสำเร็จได้ผู้บริหารระดับสูงต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านความปลอดภัยและสุขภาพ มีความมุ่งมั่นที่จะสื่อสารให้กับพนักงาน และกำหนดความคาดหวังและความรับผิดชอบ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารท่าอากาศยานนานาชาติเชียงใหม่ต้องแสดงให้เห็น

พนักงานทุกคนเห็นว่าผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยมาเป็นอันดับแรก โดยต้องมีการทำความเข้าใจและการสื่อสารให้กับพนักงานในทุกระดับได้รับทราบถึงความสำคัญของความปลอดภัยในการทำงาน รวมทั้งต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้พนักงานได้รับการอบรม รวมทั้งการจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการทำงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัยเพื่อให้พนักงานมีความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการจัดการด้านความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดการความปลอดภัยในการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นอาจใช้วิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกับการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการด้านความปลอดภัยของท่าอากาศยานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรัฐา คุณแก้ว. (2554). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย กรณีศึกษากิจการอาหารสำเร็จรูปแช่เยือกแข็ง. สืบค้น 6 กุมภาพันธ์ 2562, จาก <http://digi.library.tu.ac.th/thesis/pb/0030/01title-illustrations.pdf>
- บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). (2562). รายงานประจำปี 2562. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก <https://corporate.airportthai.co.th/wp-content/uploads/2019/12/AnnualReport2019th.pdf>
- บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). (2563). รายงานประจำปี 2563. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก <https://corporate.airportthai.co.th/wp-content/uploads/2021/01/AnnualReport2020th.pdf>
- บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). (2563). รายงานการพัฒนาย่างยั่งยืน 2563. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก <https://corporate.airportthai.co.th/wp-content/uploads/2020/12/SDReport2020th.pdf>
- รัฐนนท์ ปานสมุทร, สุธาริน สถาปัตตานนท์, และ วิโรจน์ รุโจปการ. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศความปลอดภัยในงานก่อสร้างอาคาร. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 52 (หน้า 322-329). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรารุช สุธรรมมาสา, สุวัชร บัวแย้ม, และ อนุชา บวรธรรมรัตน์. (2550). ประมวลสาระชุดวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและการจัดการกากของเสียในโรงงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สรุปการจัดงานสัมมนาครั้งที่ 3 ชุดโครงการอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ประจำเดือนตุลาคม 2560. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2563, จาก

http://www.tafathai.org/upload_images/file/Air%20Cargo%20Seminar%20summary%2027.10.17.pdf

- Bosak, J., Wilhelm, C. J., & Cullinane, S. J. (2013). Safety Climate Dimensions as Predictors for Risk Behavior. *Accident Analysis & Prevention*, 55(2), 256-264.
- Cohen, J. (1992). *A Power Primer*. Retrieved February 5, 2020, from <http://www.bwgriffin.com/workshop/Sampling%20A%20Cohen%20tables.pdf>
- Cooper, M., Phillips, R. (2004). Exploratory analysis of the safety climate and safety behavior relationship. *Journal of Safety Research*, 35(4), 497-512.
- Kines, P., Lappalainen, J., Mikkelsen, K.L., Olsen, E., Pousette, A., Tharaldsen, J., Tómasson, K., Törner, M., 2011. Nordic safety climate questionnaire (NOSACQ- 50): a new tool for measuring occupational safety climate. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 41(4), 634–646.
- Mearns, K., Whitaker, S., & Flin, R. (2003). Safety climate, safety management practices and safety performance in offshore environments. *Safety Science*, 41(4), 631-640.

**บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีม
ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุโขทัย เขต 1**

**Personality of the School Administrators and Teamwork in Large Sized
Schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1**

พิสิฏฐ์ แสงอบ¹ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา² ขจรอรุณพงษ์ พงศ์วิริทธิ์ธร³ บุศรา เชื้อดี⁴
พรพรรณ สีเทียน⁵ สาลินี ชัยวัฒนพร⁶

Pisit Seangob, Malai Wongruethaiwattana, Kajornatthapol Pongwiritthon,
Busara Chuadee, Pornpan Seethian, Salinee Chaiwattanaporn

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับบุคลิกภาพ ระดับการทำงานเป็นทีมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 103 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกนหลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วนจำแนกตามโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร สำหรับกำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคลิกภาพแบบมีมโน

Received: 2020-12-23 **Revised:** 2021-01-09 **Accepted:** 2021-01-09

¹ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 Banhwaikari School under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาและนวัตกรรมชุมชน, Information Center of Knowledge

Local Wisdom and Community Innovation

สำนึก บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบหวั่นไหวทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งระดับการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.68) โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประสานงานและด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.69$)

คำสำคัญ (Keywords): บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา; การทำงานเป็นทีม; สถานศึกษาขนาดใหญ่

Abstract

This research had the objectives to study the level of the personality, the level of teamwork, and the relationship between the personality of the school administrators and teamwork in large sized schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Population and samples were 103 teachers from 3 schools that considered as the large sized schools. The table of Krejcie and Morgan was used to set the group of sample, then applied the stratified sampling method and proportionately classified by schools. The tool of the research was a questionnaire contained checklist part and 5-level rating scale part. The quantitative data were analyzed by the descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and test the statistics on the correlation of variables to define the measurement as for Pearson's product moment correlation coefficient. The results of the research revealed that the level of the personality of the school administrators and teamwork in large sized schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 in overall was at a high level ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.59). Once considered each aspect, it was found that all aspects were at high levels on the personality in descending order of the mean as follows; conscientiousness, openness to experience, neuroticism, agreeableness, and extroversion. For the level of teamwork, it was at a high level ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.68), which the mean of each aspect in descending order were as follows: communication was at the highest level and coordination and cooperation were at high levels, respectively. The hypothesis testing of the relationship between the personality of the school administrators and teamwork in large sized schools under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 was found

that the overall relationship was quite positive at a high level with the statistically significant at a level of 0.05 ($r=0.69$).

Keywords: Personality of the School Administrators; Teamwork; Large Sized Schools

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของ การพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษาการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติงานประสานงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2017)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่นเดียวกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนโยบายข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้การบริหารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จึงมีพันธกิจ และยุทธศาสตร์ ที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษา และบูรณาการการจัดการศึกษา พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐาน สร้างความเข้มแข็ง และยกระดับคุณภาพการศึกษาตามบริบท ของพื้นที่ และยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม จะเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนฯ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, 2017) จากนโยบายข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้การบริหารงานที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงจะต้องเป็นบุคคลที่สมาชิกให้การยอมรับ รู้จักโน้มน้าวจึงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของตนมีการใช้อิทธิพลในการตัดสินใจ มีการประสานงานรวมกันกับสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้ที่มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลต่อคนอื่นและนำบุคคลเหล่านั้นให้ได้รับความไว้วางใจและความเชื่อใจอย่างเต็มที่อีกทั้งยังได้รับความเคารพนับถือ ความร่วมมือและความมั่นใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา

เหล่านี้น้อย่างจริงจังซึ่งคุณลักษณะของผู้นำที่ดีจะต้องมีหลายประการรวมกันอยู่ในตัวบุคคลเดียวกันมีความสามารถรอบด้านร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง มีน้ำเสียงและท่าที่เป็นมิตร มีความสง่างามด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์ คิดเป็นระบบ ตัดสินใจ มีความรับผิดชอบมีความคิดสร้างสรรค์ มีไหวพริบและพร้อมที่จะแก้ปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถในการสื่อสารและสื่อความหมาย สามารถสร้างผู้นำรุ่นใหม่คอยส่งเสริมให้ผู้ตามมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำมีความคิดเชิงระบบอันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรที่ตนรับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีบุคลิกภาพที่ดีมีความสามารถในการเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563)

ความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า บุคลิกภาพของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากบุคลิกภาพสามารถสร้างความไว้วางใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้ทำให้ประสบความสำเร็จในการประสานงานและได้รับการสนับสนุนจากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้การทำงานเป็นทีมยังส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเช่นเดียวกัน เพราะการทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการระดมความคิดและทำให้บรรยากาศในการทำงานที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองและเพื่อพัฒนางานการทำงานเป็นทีมให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามแนวคิดของคอสตาและแมคแคร (Costa & McCrae, 1980) สามารถแบ่งได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) บุคลิกภาพแบบห้วนใจไหวทางอารมณ์ 2) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว 3) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ 4) บุคลิกภาพแบบ

ประนีประนอม 5) บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึกการทำงานเป็นทีมของครู 3 ด้าน ดังนี้ 1) ความร่วมมือ 2) การประสานงาน 3) การติดต่อสื่อสาร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดครุหาสุวรรณ โรงเรียนบ้านเมืองเก่า โรงเรียนอนุบาลบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อย่างมีสัดส่วนจำแนกตามโรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยเป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสิทธิภาพการทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือ บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงมีบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือ และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า มีการทำงานเป็นทีม มากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 แสดงว่า มีการทำงานเป็นทีม น้อย โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.82 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้

จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร สำหรับกำหนดการวัดเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 103 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30 มีอายุสูงกว่า 40 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 68.90 มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 63.10

การวิเคราะห์ระดับระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.65) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.56) บุคลิกภาพแบบห่วงใยทางอารมณ์ ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.60) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.61) และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.61) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. บุคลิกภาพแบบห้วนไหวทางอารมณ์	4.37	0.60	มาก
2. บุคลิกภาพแบบแสดงตัว	4.30	0.61	มาก
3. บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	4.43	0.56	มาก
4. บุคลิกภาพแบบประนีประนอม	4.35	0.61	มาก
5. บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก	4.55	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.36	0.59	มาก

การวิเคราะห์ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านบุคลิกภาพแบบห้วนไหวทางอารมณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการปรับอารมณ์ ผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการทนต่อสิ่งกระตุ้นภายนอกที่ทำให้บุคคลเกิดอารมณ์ทางลบ ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมความห้วนไหวทางอารมณ์ของตนได้ดี ($\bar{X}=4.60, 4.51, 4.35$) ตามลำดับ

2. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านบุคลิกภาพแบบแสดงตัว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะบุคลิกที่ชอบเข้าสังคมเป็นที่ยอมรับและมีความมั่นใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงตัว เข้าสังคมและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะชอบเข้าสังคมและให้เวลากับการสร้างความสัมพันธ์กับคนจำนวนมาก ($\bar{X}=4.34, 4.33, 4.30$) ตามลำดับ

3. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจต่อสิ่งรอบตัว อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิกภาพด้านการเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ สูง ผู้บริหารสถานศึกษาชอบหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ($\bar{X}=4.58, 4.52, 4.39$) ตามลำดับ

4. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.61) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับและคล้อยตามผู้อื่นไปในทางที่ดี ผู้บริหาร

สถานศึกษามีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X}$ =4.57, 4.45, 4.27) ตามลำดับ

5. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.55, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความตั้งใจแน่วแน่กับสิ่งที่ทำ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบรอบคอบตรงเวลา ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดการกับตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ =4.69, 4.64, 4.54) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก และด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.55, 4.45, 4.48) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาพรวมและรายด้าน

การทำงานเป็นทีม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความร่วมมือ	4.48	0.68	มาก
2. ด้านการประสานงาน	4.45	0.70	มาก
3. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.55	0.70	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.48	0.68	มาก

การวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.48, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกด้านความคิดเห็นอย่างเสรี ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความไว้วางใจ เคารพ และให้เกียรติเพื่อนร่วมงานอย่างจริงจัง ($\bar{X}$ =4.62, 4.55, 4.44) ตามลำดับ

2. ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.45, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรประสานงานกันด้วยความเชื่อมั่นและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดการระเบียบวิธีการทำงานของบุคลากรให้ปฏิบัติงาน

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีระบบการประสานงานที่มีขั้นตอนและมีผู้รับผิดชอบชัดเจน ($\bar{X}$ =4.57, 4.47, 4.45) ตามลำดับ

3. ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.55, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีการติดต่อสื่อสารหรือข้อความที่เป็นไปอย่างเปิดเผยและถูกต้อง ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีการใช้รูปแบบของการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรช่วยกันทำงานให้สำเร็จตามกำหนดการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.63, 4.58, 4.55) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า ในภาพรวมบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.69$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย

เขต 1

ตัวแปร	Pearson Correlation (r)							
	Y ₁	ระดับ	Y ₂	ระดับ	Y ₃	ระดับ	Y ₃	ระดับ
X ₁	0.14	ค่อนข้างต่ำ	0.07	ค่อนข้างต่ำ	0.13	ค่อนข้างต่ำ	0.12	ค่อนข้างต่ำ
X ₂	0.09	ค่อนข้างต่ำ	0.13	ค่อนข้างต่ำ	0.08	ค่อนข้างต่ำ	0.11	ค่อนข้างต่ำ
X ₃	0.10	ค่อนข้างต่ำ	0.14	ค่อนข้างต่ำ	0.08	ค่อนข้างต่ำ	0.12	ค่อนข้างต่ำ
X ₄	0.18	ค่อนข้างต่ำ	0.15	ค่อนข้างต่ำ	0.29*	ค่อนข้างต่ำ	0.22*	ค่อนข้างต่ำ
X ₅	0.67*	ค่อนข้างสูง	0.67*	ค่อนข้างสูง	0.72*	สูง	0.74*	สูง
X _t	0.89*	สูง	0.66*	ค่อนข้างสูง	0.62*	ค่อนข้างสูง	0.69*	ค่อนข้างสูง

X1	แทน	บุคลิกภาพแบบหัวน้าวทางอารมณ์	X2	แทน	บุคลิกภาพแบบแสดงตัว
X3	แทน	บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์	X4	แทน	บุคลิกภาพแบบประนีประนอม
X5	แทน	บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก	Xt	แทน	รวมเฉลี่ยบุคลิกภาพ
Y1	แทน	ด้านความร่วมมือ	Y2	แทน	ด้านการประสานงาน
Y3	แทน	ด้านการสื่อสาร	Yt	แทน	รวมเฉลี่ยการทำงานเป็นทีม
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)			

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก อยู่ในระดับมากที่สุด บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก บุคลิกภาพแบบหัวน้าวทางอารมณ์ อยู่ในระดับมาก บุคลิกภาพแบบประนีประนอม อยู่ในระดับมาก และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นผู้ที่มีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการปรับอารมณ์ สามารถอดทนต่อสิ่งกระตุ้นภายนอกที่ทำให้บุคคลเกิดอารมณ์ทางลบ สามารถควบคุมความหัวน้าวทางอารมณ์ของตนได้ดี ชอบเข้าสังคมเป็นที่ยอมรับ และมีความมั่นใจ ให้ความสนใจต่อสิ่งรอบตัว อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ สูง ชอบหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดเวลา ให้การยอมรับและคล้อยตามผู้อื่นไปในทางที่ดี มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น มีความตั้งใจแน่วแน่กับสิ่งที่ทำ มีความรับผิดชอบรอบคอบตรงเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลลภา พงศ์พิทักษ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฤดี เรืองสิน (2562) ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมกนุสัน (Magnuson. 2007) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพมีดังนี้ มีความสามารถติดต่อและเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีความรู้ในสาขาอาชีพเป็นอย่างดี รู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและมีเวลาสำหรับผู้ร่วมงาน มีความสนใจในบุคคลอื่น ๆ มีความสามารถในการวางแผนและจัดระเบียบงาน รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ๆ รู้จักขอบเขตอำนาจและหน้าที่ ส่วนคุณลักษณะส่วนตัวมีดังนี้ มีวิจารณ์ญาณและความยุติธรรม มีความสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีวาจาเป็นมิตร มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีจิตใจโอปออารี ใจกว้างเปิดเผย กล้าได้กล้าเสีย มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จริงใจต่อคนทั่วไป ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบร์นาร์ด (Barnard. 2006) ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารจะมีบุคลิกลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถในการเข้าสังคมหรือจิตวิทยาในการเจรจาไม่ว่าทางสังคมดี มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหารอบด้าน โดยไม่เสียกำลังใจ รู้หลักและวิธีการทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้ ส่งเสริมคุณค่าของตนให้เป็นผู้มีความสามารถ รู้หลักการทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อเสริมคุณค่าของตนให้เป็น ผู้มีความสามารถในการพูด และสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระดับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านโดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการติดต่อสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก และด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ แสดงออกด้านความคิดเห็นอย่างเสรี ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน ให้ความไว้วางใจ เคารพ และให้เกียรติเพื่อนร่วมงานอย่างจริงใจ จัดการระเบียบวิธีการทำงานของบุคลากร ให้ปฏิบัติงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรประสานงานกันด้วยความเชื่อมั่น และไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารสถานศึกษา มีการติดต่อสื่อสารหรือข้อความที่เป็นไปอย่างเปิดเผย และถูกต้อง ใช้รูปแบบของการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ ช่วยกันทำงานให้สำเร็จ ตามกำหนดการโดยใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริชรา อุ่นสิน (2560) ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฤดี เรืองสิน (2562) ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพย์ตัน (Payton, 2006) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของการประสานงาน ในทีมสามารถนำมาเป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ยได้โดยการประสานงานระหว่างสมาชิกในทีมให้งานมี ประสิทธิภาพที่ดีขึ้นและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของผู้นำทีมที่ต้องลดเวลาในการทำงานเพื่อให้งานมี ประสิทธิภาพโดยสมาชิกในทีม แต่ถ้ามมีการประสานงานอย่างชัดเจน มีการฝึกอบรมกลยุทธ์งานให้กับ สมาชิก มีความไว้วางใจ เชื่อใจ ซึ่งกันและกัน การทำงานทุกอย่างก็จะดำเนินไปอย่างราบรื่นและมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา กับ การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ควรมุ่งเน้นดังนี้ 1.) ควรมีการพัฒนาสภาพทางจิตที่ดี ให้สามารถรู้จักระงับอารมณ์ตนเองได้ เป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.) ควรมีการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ดี กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ไว้วางใจในสังคมและมีเจตนาดีต่อคนอื่น เพื่อให้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี 3.) ควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีลักษณะพื้นฐานที่มีวินัย ในตนเองมีความรับผิดชอบ และมุงานะ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 4.) ควร มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารทำให้สมาชิกรับรู้และเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน 5.) ควรมีการพัฒนาระบบการประสานงานให้สามารถป้องกันความ ข้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตได้แก่ ควรให้มีการศึกษาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่พิเศษ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพหรือมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาใหญ่ และขนาดอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- วัลลภา พงศ์พิทักษ์. (2560). บุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 7 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2563). การดำเนินการตามนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคล. สืบค้น 12 ตุลาคม 2563, จาก https://www.sukhothai1.go.th/data_1.php?id_group=406&name_group.
- อริชรา อุ่นสิน. (2560). การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Barnard, B.M. (2006). *Stogdill's handbook of leadership: A survey of theory and research*. New York: Harper and Row.
- Cost, P. T., Jr., & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*. 38(1), 668-678.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Kajornatthapol Pongwiritthorn, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Magnuson, Walter G. (2007). *The Characteristics of Successful School Business Managers (Unpublished)*. Doctoral Dissertation. University of Southern California, Los Angeles Inc.

-
- Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2017). *OBEC develop the quality of education in special economic development zone*. Retrieved January 31, 2020, from <https://www.obec.go.th/archives/4079/714>.
- Payton, G.M. (2006). *The role of team coordination as a mediator of stress Appraisals and team performance*. Thesis. B.A. Lexington: University of Kentucky.

การศึกษาปริวรรตบทสູ່ขวัญ สำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Transliteration and Study of Spirit Retrieving Scriptures Recorded in
the Thai Language Department, Ubon Ratchathani Rajabhat University

สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม¹
Sariyagan Yeekengaem

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ปริวรรตใบลานบทสູ່ขวัญจากอักษรธรรมเป็นอักษรไทยปัจจุบัน และ 2) ศึกษาศิลปะการประพันธ์ที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญ สำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีทางคติชนวิทยา และภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ ส่วนการนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) วรรณกรรมบทสູ່ขวัญ มีจำนวน 1 ผูก 38 หน้า เนื้อเรื่องสมบูรณ์ ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง ไม่ปรากฏที่มา พบว่าถูกบันทึกเป็นไฟล์รูปภาพไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งมีบทสູ່ขวัญที่ปรากฏในหนังสือก๊อมนักนี้มีบทสູ່ขวัญ 3 บทสູ່ขวัญ คือ บทสູ່ขวัญพา มีทั้งหมด 6 ลานก๊อม จำนวน 12 หน้า บทเอ็นขวัญคนป่วย มีทั้งหมด 6 ลานก๊อม จำนวน 11 หน้า และบทสູ່ขวัญนาคน มีทั้งหมด 7 ลานก๊อม จำนวน 14 หน้า ทั้งหมดจารด้วยอักษรธรรมอีสาน 2) ศิลปะการประพันธ์ พบว่า ด้านรูปแบบการใช้ภาษา มีการใช้ภาษาบาลีสลับกับภาษาไทยท้องถิ่นอีสาน โดยยกข้อความบาลีขึ้นต้นเรื่องสั้นๆ แล้วกล่าวเนื้อหาแต่ละตอนความด้วยภาษาไทยท้องถิ่นอีสานซึ่งมีการแทรกบาลีบ้างบางคำ ส่วนจบเรื่องจบด้วยบาลี ด้านการเลือกใช้ถ้อยคำ ผู้ประพันธ์เลือกใช้ถ้อยคำนุ่มนวล อ่อนโยน, ถ้อยคำจริงจัง เครื่องขมิ, คำเลียนเสียง, การใช้คำแสดงอาการ, การใช้คำซ้ำ และการเล่นคำเป็นชุด ด้านการใช้โวหารการเขียน มีการใช้โวหาร 4 แบบ คือ บรรยายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร ด้านการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) ผู้แต่งใช้สัญลักษณ์อยู่ 4 กลุ่ม คือ สัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ สัญลักษณ์แทนความวิปริตผิดแปลก สัญลักษณ์แทนความดีงาม และสัญลักษณ์แทนความชั่วร้าย ส่วนลักษณะคำประพันธ์บทสູ່ขวัญ ทั้ง 3 บท ใช้คำประพันธ์ประเภทฮ่ายยาวหรือร่ายยาวซึ่งเป็นฮ่ายพิเศษไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์แน่นอนนัก อาศัยหลักความสัมผัสความคล้องจองต่อเนื่องกันไปบางวรรคมีคำ เอ็นเย้อ ตามปกติฮ่ายนี้วรรค

Received: 2021-05-17 Revised: 2021-06-20 Accepted: 2021-06-21

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี Faculty of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: sariyagan587@hotmail.com

หนึ่ง ๆ มีกำหนดตั้งแต่ 5 คำ ถึง 14 คำ ลักษณะจะสัมผัสคำใดในวรรคก็ได้อาจเป็นต้นวรรคกลางหรือท้ายวรรคก็ได้

คำสำคัญ (Keywords): การปริวรรต; บทสวด; ศิลปะการประพันธ์

Abstract

This research aims to 1) transliterate the spirit retrieving scriptures from Dharma script to modern Thai script, and 2) study the art of writing appeared in the spirit retrieving scriptures recorded in the Thai Language Department, Ubon Ratchathani Rajabhat University. Folklore methodology and language are used as tools to study and analyze and the results are presented with Descriptive Analysis. The study results reveal that 1) The 38-page palm leaf manuscript is in one binding with complete content. Neither author's name nor its origin is found. As picture file format, it is kept in the Thai Language Department. In the palm leaf manuscript, there are 3 spirit retrieving scriptures. First, the spirit retrieving scripture for symbolic bush appears in 6 palm-leaf sets, 12 pages. Second, the spirit retrieving scripture for patient appears in 6 palm-leaf sets, 11 pages. Third, the spirit retrieving scripture for ordination ceremony appears in 7 palm-leaf sets, 14 pages. All of them were written with Dharma Isaan script. 2) In the aspect of the art of writing, Pali and Thai Isaan languages are used interchangeably. Each part starts with a short Pali message, then Thai Isaan language content follows – inserted with some Pali words, and ends with Pali. For word choices, gentle words, solemn words, onomatopoeic words, action words, repetition of words, and sets of puns were used. In regard to types of Thai eloquence, 4 of them were identified; narrative eloquence, preaching eloquence, allegorical eloquence, and metaphorical eloquence. For symbol usage, 4 types of symbol were identified; symbols representing abundance, symbols representing perversion, symbols representing goodness, and symbols representing maleficence. For poetry style, all 3 spirit retrieving scriptures were written in long poem, rather without strict rules but with continuous rhymes and some ponderous words in some verses. Normally, a verse in the long poem contains 5 to 14 words, and rhymes can be any words – at the beginning, in the middle, or at the end of the verse.

Keywords: Transliteration; Spirit retrieving scripture; Art of writing

บทนำ (Introduction)

อักษรธรรมโบราณอีสานเป็นมรดกทางปัญญา ที่ปราชญ์โบราณได้วางเกณฑ์ด้านอักษรวิธีเอาไว้อย่างกลาง ๆ ให้มีลักษณะเป็นหนังสือและหนังสือคือผู้อ่านต้องหาสาระหรือความหมายให้ได้ จึงจะออกเสียงถูก แม้จะไม่มีรูปวรรณยุกต์ แต่ผู้อ่านสามารถผันเสียงเองเพื่อให้ได้ความหมายและถูกต้องตามข้อบังคับของคำประพันธ์ชนิดนั้น ๆ ได้ตามความต้องการ ซึ่งชาวอีสานใช้อักษรประจำถิ่นที่เป็นของตนเอง ซึ่งมี ๓ ชนิด คือ อักษรไทยน้อย ใช้ในราชการบ้านเมือง และจารีการวรรณกรรมที่ปราชญ์โบราณอีสานแต่งขึ้นเอง เพื่อสอนให้คนประกอบแต่คุณงามความดี อักษรขอม ใช้จารึกเรื่องราวที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าล้วน ๆ ส่วนอักษรธรรมใช้ในการบันทึกเรื่องราวที่เป็นจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและสรรพวิชาการหลากหลายแขนง เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาให้มีการเรียนภาษาและอักษรไทยในโรงเรียน การเรียนอักษรโบราณอีสานจึงลดน้อยลงจนไม่มี การเรียนการสอนตามปกติ อักษรธรรมอีสานใช้บันทึกลงในวัสดุประเภทต่างๆ ได้แก่ ผิวไม้ไผ่ แผ่นศิลา กระดาษ และใบลาน ซึ่งวัสดุทั้งสี่ประเภทนี้ ใบลานเป็นวัสดุที่ใช้ในการบันทึกเรื่องราวด้วยอักษรธรรมมากที่สุด อาจเนื่องจากใบลานเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น จารได้ง่ายและทนทานสามารถเก็บรักษาและใช้ได้นาน นับหลายปี (มนัส สุขสาย, 2536)

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นหลักสูตรหนึ่งที่มีการเรียนการสอนอักษรโบราณอีสาน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตามเป้าประสงค์ของมหาวิทยาลัยที่ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษา สร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น และด้วยมีการเรียนการสอนอักษรโบราณอีสานร่วมทั้งการปฐมนิเทศกรรมท้องถิ่น จึงมีการรวบรวมและถ่ายบันทึกวรรณกรรมใบลานเป็นไฟล์รูปภาพ เพื่อให้นักศึกษาและผู้สนใจได้ศึกษา ซึ่งหนึ่งในวรรณกรรมที่ถูกถ่ายบันทึกไว้ที่น่าสนใจ คือ “วรรณกรรมบทสวดชัย” เพราะเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสานที่สะท้อนคติความเชื่อเรื่องขวัญของชาวอีสานได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อกล่าวถึงความเชื่อเรื่องขวัญ ธวัชบุญโดนทก (2532) กล่าวว่า “ขวัญ” น่าจะเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยทุกสังคมทั้งในประเทศและนอกประเทศ เช่น ชาวไท-ลาวในประเทศลาว ชาวไทใหญ่ในประเทศพม่า ชาวไทลื้อในสิบสองปันนาและชาวไทดำในญวน เป็นต้น ส่วนในด้านความหมายของขวัญนั้น ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายว่า “ขวัญ” หมายถึง มิ่ง มงคล สิริ ความดี เช่น ขวัญข้าว หรือ สิ่งที่ไม่มิตัวตน เชื่อกันว่ามีอยู่ประจำชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมาถ้าขวัญอยู่กับตัวก็เป็นสิริมงคล เป็นสุขสบายจิตใจมั่นคง ถ้าตกใจหรือเสียขวัญ ขวัญก็จะออกจากร่างไป ซึ่งเรียกว่า ขวัญหาย ขวัญหนี ขวัญบิน เป็นต้น ทำให้คนนั้นได้รับผลร้ายต่างๆ

ความเชื่อเรื่องขวัญทำให้เกิดบทสวดชัยเพื่อเป็นบทเรียกขวัญให้กลับมายังร่างกายมนุษย์ บทสวดชัยเต็มไปด้วยความเชื่อเรื่องของผี ศาสนาพุทธ และศาสนาพราหมณ์ ร่วมอยู่กับวิถีชีวิตของคนอีสานทุกช่วงวัย ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งบทสวดชัยนี้เป็นพิธีกรรมที่ช่วยเสริมสิริมงคล สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชีวิตเพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เช่น การสวดชัยกินดอง การสวดชัยเรือน การสวดชัยข้าว ซึ่งการจัดพิธีสวดชัยมีสาเหตุมาจากการทำดี คือทำขึ้นเพื่อเสริมสิริมงคลให้แก่ชีวิต ให้ความ

รุ่มเย็นเป็นสุข เป็นต้นว่า สู้ขวัญกินดอง สู้ขวัญนาคน สู้ขวัญบ้านเรือน แม้แต่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทำมาหากินก็มีพิธีกรรมนี้แทรกอยู่ เช่น พิธีสู้ขวัญข้าว สู้ขวัญลาน สู้ขวัญวัวควายหรือในโอกาสพิเศษ เช่น ได้เลื่อนยศตำแหน่ง บุตรธิดาเกิดใหม่ ทำมาค้าขายได้กำไร นอกจากนี้ก็มีพิธีสู้ขวัญที่มีสาเหตุมาจากสิ่งไม่ดี โดยมีการจัดพิธีสู้ขวัญขึ้นเพื่อขับไล่สิ่งไม่ดีหรือสิ่งอัปมงคล เหล่านั้นไป เช่น เมื่อยามเจ็บป่วย ลูกเสีย เมียตาย การกระทำเช่นนี้เพื่อเป็นการปลุกปลอบ เสริมกำลังใจ ให้ต่อสู้ชีวิตต่อไป(กิตติราช พงษ์เฉลียว, 2556)

ด้วยความที่บทสวดมีความน่าสนใจในหลายมิติจึงมีผู้ศึกษาบทสวดในประเด็นต่าง ๆ เช่น ชาคริต อนันทรารวัน (2538) ได้ศึกษาและรวบรวมบทสวดจังหวัดเลย โดยศึกษาด้านความเชื่อทางศาสนา และศิลปะการประพันธ์ สมพงษ์ จิตอารีย์ (2545) ได้ศึกษาบทสวดและพิธีสู้ขวัญของชาวไทลื้อ อำเภอบัว จังหวัดน่าน เกี่ยวกับประเพณีของบทสวด โครงสร้างโดยรวมของบทสวด คำประพันธ์ของบทสวด และการประกอบพิธีสู้ขวัญ ปิยะพันธ์ สรรพสาร (2546) ได้วิเคราะห์บทสวดของชาวกูย อำเภอกีฬารมูมิ จังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับประเพณีของบทสวด บทบาทหน้าที่ของบทสวด ลักษณะการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเกิดขึ้นกับสังคม วราภรณ์ ดังก้อง (2549) ได้วิเคราะห์บทสวด จังหวัดแพร่ในด้านภาพสะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของชาวทุ่งโฮ้ง จังหวัดแพร่ ส่วนพิมพา ภักดี (2550) ได้วิเคราะห์บทสวดที่ใช้ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน ในด้านบทบาทหน้าที่ของบทสวด และกิตติราช พงษ์เฉลียว (2556) ได้ศึกษาบทสวด : กรณีศึกษาหนังสือก้อมสำนวน วัดศรีสุริยาป่ายาง จังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาด้านการปริวรรต และศิลปะการประพันธ์ เป็นต้น

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทสวด ส่วนใหญ่ที่กล่าวมาจะเป็นการศึกษารวบรวมบทสวด ศึกษาความเชื่อ บทบาทหน้าที่ของบทสวด การประกอบพิธีกรรม และศิลปะการประพันธ์ เป็นต้น ส่วนการศึกษาปริวรรตอักษรโบราณเป็นอักษรไทยปัจจุบันยังพบการศึกษาไม่มากจึงควรที่จะมีการศึกษาในด้านนี้ และในบทสวด สำนวนที่ถูกบันทึกเป็นไฟล์รูปภาพไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นอีกสำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีการศึกษารวมทั้งยังไม่มีปริวรรตถ่ายทอดออกมาเป็นอักษรไทยปัจจุบัน บทสวดสำนวนนี้จึงควรที่จะมีการศึกษาปริวรรต เพราะการศึกษปริวรรตนั้นช่วยให้ผู้ที่อ่านอักษรธรรมไม่ได้สามารถอ่านศึกษาหาความรู้ได้ และถือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางภาษาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทสวดสำนวนที่ถูกถ่ายบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยจะศึกษาปริวรรตจากอักษรธรรมโบราณอีสานเป็นอักษรไทยตามอักขระวิธีทางภาษาไทยปัจจุบัน อาศัยแนวการปริวรรตของ ประเสริฐ ณ นคร (2549) ในการปริวรรต โดยใช้หลักการเขียนคำที่คนปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าใจแต่หากถ้อยคำใดไม่ปรากฏในภาษาไทยราชการก็จะปริวรรตตามเสียงอ่าน และจะศึกษาศิลปะการประพันธ์เพราะเป็นลักษณะการประพันธ์เฉพาะท้องถิ่นอีสาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ต้องการศึกษาอักษรโบราณอีสานรวมทั้งการศึกษาด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อเปรียบเทียบloanบทส่ขั้วจากอักษรธรรมเป็นอักษรไทยปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาศิลปะการประพันธ์ที่ปรากฏในบทส่ขั้ว

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

บทส่ขั้วจากหนังสือก่อม ส่วนวนที่ปรากฏที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นบทส่ขั้วที่มีความน่าสนใจทางอักขระวิธีโบราณอักษรอีสาน มีศิลปะ การแต่งที่เหมะสมกับประเพณีวรรณกรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อที่ไม่มีความรู้ทางด้านอักษรโบราณอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานบทส่ขั้วจากหนังสือก่อม ส่วนวนที่ปรากฏที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี คร้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ได้กำหนดขั้นตอนวิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษานบทส่ขั้วจากหนังสือก่อม ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูล 3 วิธี คือ การศึกษาจากเอกสาร การศึกษาภาคสนามและการคัดเลือกข้อมูล

1.1 การศึกษาจากเอกสาร

1.1.1. รวบรวมทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1.1.2 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทส่ขั้ว

1.1.3 เปรียบเทียบบทส่ขั้วจากหนังสือก่อม ส่วนวนที่ถูบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรและอักขระวิธีไทยปัจจุบันอย่างละเอียดโดยวิธีการถ่ายถอดตัวอักษร

1.2 การศึกษาภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) และการสอบถามซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการปริวรรตวรรณกรรมบทส่ขั้วและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมอีสาน คือ รองศาสตราจารย์ชานนท์ ไชยทองดี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติราช พงษ์เนลิยา

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีทางคติชนวิทยา และภาษา เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และศึกษานบทส่ขั้วจากหนังสือก่อมส่วนวนที่ปรากฏที่สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3. ขั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์

สรุปการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาปริวรรตบทสູ່ขวัญ สำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อปริวรรตใบลานบทสູ່ขวัญจากอักษรธรรมเป็นอักษรไทยปัจจุบัน และเพื่อศึกษาศิลปะการประพันธ์ที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญ พบผลการศึกษาดังนี้

1. ปริวรรตใบลานบทสູ່ขวัญจากอักษรธรรมเป็นอักษรไทยปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้ปริวรรตเป็นอักษรไทยราชการโดยอาศัยแนวการปริวรรตของ ประเสริฐ ณ นคร (2549) ในการปริวรรต โดยใช้หลักการเขียนคำที่คนปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าใจแต่หากถ้อยคำใดไม่ปรากฏในภาษาไทยราชการก็จะปริวรรตตามเสียงอ่านโดยมีจุดมุ่งหมายของการปริวรรต 2 ประการ คือ 1) เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจในการปริวรรตวรรณกรรมอีสานจากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยราชการได้เรียนรู้พื้นฐานและลักษณะการปริวรรตอักษรธรรมอีสาน โดยเน้นการปริวรรตด้วยถ้อยคำที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ ในขณะเดียวกันก็คงความหมายและน้ำเสียงตามภาษาอีสาน 2) เพื่อให้ผู้สนใจที่จะศึกษาวรรณกรรม บทสູ່ขวัญ แต่ไม่สามารถอ่านอักษรธรรมอีสานได้ สามารถเรียนรู้วรรณกรรมผ่านบทปริวรรต

จากผลการศึกษาปริวรรตวรรณกรรมบทสູ່ขวัญ พบว่า วรรณกรรมบทสູ່ขวัญ มีจำนวน 1 ผูก 38 หน้า เนื้อเรื่องสมบูรณ์ ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง ไม่ปรากฏที่มา พบว่าถูกบันทึกเป็นไฟล์รูปภาพไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งมีบทสູ່ขวัญที่ปรากฏในหนังสือก่อนผูกนี้มีบทสູ່ขวัญ 3 บทสູ່ขวัญ คือ บทสູ່ขวัญพา มีทั้งหมด 6 ลานก้อม จำนวน 12 หน้า บทเอนขวัญคนป่วย มีทั้งหมด 6 ลานก้อม จำนวน 11 หน้า และบทสູ່ขวัญนาค มีทั้งหมด 7 ลานก้อม จำนวน 14 หน้า ทั้งหมดจารด้วยอักษรธรรมอีสาน อักษรที่ใช้ในการบันทึกวรรณกรรมบทสູ່ขวัญนั้นมีพยัญชนะตัวเต็ม 31 รูป ได้แก่ ก, ข, ค, ฌ, ง, จ, ฉ, ช, ญ, ฎ, ฏ, ต, ถ, ท, น, บ, ป, พ, ฟ, ผ, ฝ, ภ, ม, ย, ร, ล, ว, ส, ห, อ, ฮ, อย. และพยัญชนะตั้งเพ็องหรือตัวเชิง 14 รูป ได้แก่ ก, ค, ง, จ, ฌ, ต, ถ, ท, น, ฟ, ย, ล, ว, อ. ส่วนสระปรากฏ 3 ชนิด คือ สระลอย ปรากฏการใช้ 4 รูป ได้แก่ อะ อา เอา อุ สระจม ปรากฏการใช้ 23 ได้แก่ อะ, อา, อิ, อี, อื, อือ, อุ, เอะ, เอะ, แอะ, แอ, โอะ, โอ, เอาะ, ออ, เออะ, เอะ, เอีย, เอือ, อัว, อำ, ไอ, และสระพิเศษ ได้แก่ แอ, อย, อา, เอีย. การใช้เครื่องหมายพบ การใช้เครื่องหมายไม้ก่ง ไม้กัก นิคหิต ไม้ยมก ส่วนเครื่องหมายอื่นๆ พบเพียงแค่เครื่องหมายจบตอน การใช้ตัวเลขปรากฏการใช้ตัวเลข 2 ลักษณะ คือ ตัวเลขที่วางไว้โดด และ ตัวเลขที่ผสมกับพยัญชนะหรือคำบอกจำนวนหลัก ส่วนอักษรวิเศษไม่ปรากฏการใช้มากนัก

ตัวอย่างใบลานและการปริวรรต

1. นอกเขตขวัญอย่าได้เดินประเทศเที่ยวทางไกลอย่าได้ไปหลงไหลชมพงไพรแลป่ากว้าง
อย่าได้เล่นนำหมู่ลิงลม
2. อย่าได้ไปชมลิงค่างเถ่าหมู่นกเค้าแลเสือสิงห์ควายกระทิงแลแฮดช้างอย่าได้หลงเข้า
3. เถินกว้างนำหมู่คูกาทั้งวังปลาแลสาใหญ่ขึ้นช้อยใส่มายาตุตระการงามสะพุกักบั้ง
4. แลบัวทองชงเกดหอมฮ้องเฮาขวัญนาคเจ้าจงเข้ามาโสมฮัดสาในมือนี้นี้วันนีให้มาอยู่ในใจ
ทุกเมื่อ

เนื้อหาจากตัวอย่างการปริวรรต

นอกเขตขวัญอย่าได้เดินประเทศเที่ยวทางไกลอย่าได้ไปหลงไหลชมพงไพรแลป่ากว้าง
อย่าได้เล่นนำหมู่ลิงลมอย่าได้ไปชมลิงค่างเถ่าหมู่นกเค้าแลเสือสิงห์ควายกระทิงแลแฮดช้างอย่าได้
หลงเข้าเถินกว้างนำหมู่คูกาทั้งวังปลาแลสาใหญ่ขึ้นช้อยใส่มายาตุตระการงามสะพุกักบั้งแลบัวทอง
ชงเกดหอมฮ้องเฮาขวัญนาค เจ้าจงเข้ามาโสมฮัดสาในมือนี้นี้วันนีให้มาอยู่ในใจทุกเมื่อ

จากบทส่ขวัญที่ปริวรรตจะพบว่าเนื้อหาจะเริ่มด้วยบทขมุนมเหวตา บทไหว้ครู บทเริ่มต้น
บทเชยขวัญ บทปลอบขวัญ บทสอนขวัญ และบทให้พร ซึ่งจะแตกต่างกันตามประเภทและ
วัตถุประสงค์ของบทส่ขวัญ ซึ่งในเนื้อหาที่ปรากฏนั้นสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมความเชื่อทางสังคมของ
ยุคสมัยที่สร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแทรกภูมิปัญญาที่ปราชญ์ชาวอีสานได้สั่งสม
และเป็นเครื่องขัดเกลาผู้คนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยมีจารีต
ปฏิบัติที่อุดมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม ทั้งยังเป็นเครื่องบ่งบอกถึงพฤติกรรมของชาวอีสานว่าเป็นผู้ที่
ละอายต่อการทำบาป ให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมโดยยึดถือฮึดคอง นับเป็นองค์ความรู้บรรพชนที่
สร้างสรรค์และกลั่นกรองจนตกผลึกกลายเป็นภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้

2. ศิลปะการประพันธ์ที่ปรากฏในบทส่ขวัญ

วรรณกรรมบทส่ขวัญที่ปรากฏในหนังสือก๋อ่มอักษรธรรมอีสานสำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่
สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวรรณกรรมที่มีศิลปะการประพันธ์ที่
น่าสนใจ เพราะมีลักษณะการประพันธ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ด้านการประพันธ์ของชาวอีสาน ซึ่งศิลปะ
การประพันธ์ถือเป็นสิ่งที่จำเป็น ในการประพันธ์ผู้ประพันธ์จะต้องมีเทคนิคในการนำเสนอ เพื่อให้
ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับผู้เขียน ดังนั้นการเลือกใช้ภาษา และคำจึงมีความสำคัญมากในการ
ประพันธ์แต่ละครั้ง ภาษาจะแสดงออกมาอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับเรื่องราวและอารมณ์ การที่นำเอา
ถ้อยคำมาผูกร้อยเรียงกับเป็นเรื่องราว ในรูปแบบงานบทส่ขวัญอีสาน จึงเรียกได้ว่าเป็นศิลปะในการ
ใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้แต่ง ซึ่งบทส่ขวัญนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต
ค่านิยม ความเชื่อ การสร้างขวัญกำลังใจตามวาระและโอกาสต่างๆในสังคม ก่อให้เกิดภาษาหลาย
ลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการส่ขวัญ และการเลือกใช้คำเหล่านี้ก็เป็นการสร้างอรรถรสในงาน
ประพันธ์ ที่ทำให้ผู้อ่านต้องตีความและเกิดความสงสัย สร้างความศักดิ์สิทธิ์และความมงคลต่อผู้ที่
ได้รับฟัง (กิตติราช พงษ์เนติยว, 2556)

จากการศึกษาศิลปะการประพันธ์ที่ปรากฏในบทส่ขวัญ ส่วนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาศิลปะการประพันธ์ซึ่งเป็นลักษณะเด่นด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 รูปแบบการใช้ภาษา

บทส่ขวัญทั้ง 3 บทประกอบไปด้วย *บทส่ขวัญพา* เป็นบทส่ขวัญคนป่วย ในกรณีที่มีการส่ขวัญคนป่วยมาแล้วแต่ยังไม่หายก็จะทำการส่ขวัญพาให้อีก *บทเอ็นขวัญคนป่วย* เป็นบทส่ขวัญคนป่วยให้หายจากอาการเจ็บป่วย และ*บทส่ขวัญนาค*เป็นการส่ขวัญนาคก่อนบวชเป็นพระ ซึ่งบทส่ขวัญทั้ง 3 บท มีลักษณะการใช้ภาษาที่เหมือนกัน กล่าวคือ มีการใช้ภาษาบาลีสลับกับภาษาไทยท้องถิ่นอีสาน โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า “ศรี ฯ” ตามด้วยบาลีขึ้นต้นเรื่องสั้นๆ แล้วกล่าวเนื้อหาแต่ละตอนความด้วยภาษาไทยท้องถิ่นอีสานซึ่งมีการแทรกบาลีบ้างบางคำ ส่วนจบเรื่องจบด้วยบาลี การใช้รูปแบบการใช้ภาษา ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาบาลีแทรกกับการใช้ภาษาถิ่นนั้น เพื่อแสดงสำเนียงแห่งภาษา (Phonetic) และน้ำเสียงภาษา (Tone) ที่แสดงความศักดิ์สิทธิ์ น่าศรัทธาให้แก่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน ซึ่งในบทส่ขวัญทั้งสามบทนั้นมีการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานมีการแทรกบาลีบ้างส่วนที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานนั้นเพื่อต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจถึงคำสอนและภูมิปัญญาที่กล่าวไว้ในบทส่ขวัญ ส่วนที่เป็นบาลีก็เพื่อต้องการสร้างความศักดิ์สิทธิ์น่าศรัทธาและปฏิบัติตาม ส่วนลักษณะการใช้ภาษาบาลีนั้นจะเห็นได้ว่าปราชญ์อีสานนั้นมีการนำบาลีมาใช้แต่ไม่ยึดหลักไวยากรณ์ของบาลีโดยใช้หลักการผสมคำตามหลักการเขียนอักษรธรรมอีสาน และคำบาลีบางคำก็ไม่สามารถเข้าใจความหมายได้เพราะผิดหลักไวยากรณ์บาลี เช่น “สิทธิเชยยะมุงคุณ” ถ้าจะให้ถูกต้องนั้นตามหลักนั้นต้องเขียนเป็น “สิทธิเชยยมงคล” ถ้าสังเกต คำว่า มุงคุณ กับ มงคล นั้นจะเห็นว่าปราชญ์อีสานมีแผลงคำ จากมงคล เป็น มุงคุณ ตามความสะดวกในการออกเสียงของชาวอีสาน

2.2 การเลือกใช้ถ้อยคำ

การเลือกใช้ถ้อยคำในการประพันธ์ เป็นกลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นความสามารถของปราชญ์อีสานในเรื่องของการรู้กาลังของคำ คือ รู้ว่า คำใดให้ความหมายลึกซึ้งอย่างไร ให้อารมณ์ชนิดใด ควรร้อยเรียงประกอบกับเนื้อเรื่องตอนใด ดังนั้นการพรรณนาความจึงไพเราะ ชักนำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม ซึ่งจากการศึกษาบทส่ขวัญ ส่วนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า ผู้ประพันธ์เลือกใช้ในการแต่ง ดังนี้ *การใช้ถ้อยคำนุ่มนวลอ่อนโยน* การใช้ถ้อยคำเช่นนี้เกิดจากการที่ผู้เขียนเลือกคำที่มีเสียงนุ่มนวลราบรื่นเพื่อแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมกับเรื่อง ซึ่งเป็นลักษณะอันเป็นสากลของมนุษย์ในการแสดงความรักความใคร่ต่อกัน *การใช้ถ้อยคำจริงจัง เครื่องขริม* เพราะต้องการให้เกิดความน่าเชื่อถือ และสะท้อนความตั้งใจจริงของผู้ประพันธ์ *การใช้คำเลียนเสียง* การใช้คำเลียนเสียงในบทส่ขวัญ เพราะทำให้เกิดความไพเราะ และช่วยให้ผู้ฟังมีความรู้สึกคล้อยตาม เกิดจินตนาการตามผู้ประพันธ์ต้องการ จากการศึกษาบทส่ขวัญปรากฏลักษณะการใช้คำเลียนเสียงเพียงลักษณะเดียว คือ การเลียนเสียงธรรมชาติ *การใช้คำแสดงอาการ* การใช้คำแสดงอาการเป็นการใช้คำที่ทำให้เห็นการเคลื่อนไหว ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังนึกถึงความเคลื่อนไหวของคนหรือวัตถุเป็นการสร้างความเข้าใจให้ผู้ฟังคล้อยตาม *การใช้คำซ้ำ* คือ การนำคำ

หรือวลีเดียวกันและมีความหมายเหมือนกันทุกประการ มาเรียงไว้ชิดกันหรืออาจมีคำอื่นคั่น การซ้ำคำอาจมีตำแหน่งซ้ำในวรรคเดียวกันทั้งต้นวรรค กลางวรรค และปลายวรรค หรือซ้ำคำต่างวรรคก็ได้ การซ้ำคำจะทำให้เกิดความไพเราะ สละสลวย ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตามทั้งยังเป็นวิธีช่วยให้ข้อความมีความหมายหนักแน่นยิ่งขึ้น และการเล่นคำเป็นชุด การเล่นคำชุดนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการเล่นสัมผัส แต่จะมีคำยืนอยู่หนึ่งคำ ส่วนคำถัดไปจะเป็นเสียงพยัญชนะอื่นที่ต่างจากคำยืน ซึ่งมีพยัญชนะเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันที่สระเท่านั้น และการเล่นคำประเภทนี้มีทั้งที่อยู่ในวรรคเดียวกันและต่างวรรค

จากการศึกษาการเลือกใช้ถ้อยคำจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มีการใช้ถ้อยคำนุ่มนวล อ่อนโยน, ถ้อยคำจริงจัง เคร่งขรึม, คำเลียนเสียง, การใช้คำแสดงอาการ, การใช้คำซ้ำ และการเล่นคำเป็นชุด อีกทั้งกลวิธีการเล่นเลือกใช้ถ้อยคำในการประพันธ์ก็เป็นกลวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นความสามารถของปราชญ์อีสานในเรื่องของการรู้กำลัของคำ คือ รู้ว่าคำใดให้ความหมายลึกซึ้งอย่างไร ให้อารมณ์ชนิดใด ควรร้อยเรียงประกอบกับเนื้อเรื่องตอนใด ดังนั้นการพรรณนาความจึงไพเราะ ชักนำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม การเลือกใช้ถ้อยคำในบทส่วขวัญอาจไม่หลากหลายเท่ากับวรรณกรรมประเภทอื่น ซึ่งเป็นเพราะความยาวของวรรณกรรมที่มีความสั้นยาวแตกต่างกัน ในบทส่วขวัญนั้นมีความยาวที่ไม่มากนักการเล่นเลือกใช้ถ้อยคำจึงเลือกใช้ถ้อยคำที่มีผลต่อความหมาย ต่ออารมณ์ความรู้สึก ซึ่งจะส่งผลต่อการให้กำลังใจในการส่วขวัญในโอกาสต่างๆ

2.3 การใช้โวหารการเขียน

การใช้โวหารอันเป็นวาทศิลป์ หมายถึง โวหารที่ดี (Eloquence) ที่ชี้แจงได้ละเอียด (Elaboration) จากวรรณกรรม ซึ่งจากการศึกษาวรรณกรรมบทส่วขวัญปรากฏการใช้โวหารที่สำคัญ 4 ลักษณะ คือ บรรยายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร บรรยายโวหาร คือ โวหารที่ใช้เล่าเรื่อง หรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ การเขียนบรรยายโวหาร จะมุ่งความชัดเจน เขียน ตรงไปตรงมา รวบรัด กล่าวถึงแต่สาระสำคัญไม่จำเป็นต้องมีพลความ หรือความปลุกย้อยเสริม ซึ่งวรรณกรรมบทส่วขวัญปรากฏการใช้บรรยายโวหาร แยกออกเป็น 2 ลักษณะคือ บรรยายเปิดเรื่อง และการบรรยายเหตุการณ์ เทศนาโวหารเป็นโวหารการอบรมสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือนให้รู้ตัวชั่วเป็นกระบวนความที่ใช้ชี้แจงอบรมสั่งสอนชี้ให้เห็นคุณและโทษของสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ซึ่งในวรรณกรรมบทส่วขวัญมีการใช้เทศนาโวหารเพื่ออบรมสั่งสอนให้แนวทางการปฏิบัติตัว สาธกโวหาร เป็นโวหารที่มุ่งให้ความชัดเจน โดยการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายให้แจ่มแจ้งหรือสนับสนุนความคิดเห็นที่เสนอให้หนักแน่น น่าเชื่อถือ สาธกโวหารเป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อยกตัวอย่างเหตุการณ์หรือเรื่องราวประกอบเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้ผู้อ่านเข้าใจยิ่งขึ้น และอุปมาโวหาร เป็นโวหารเปรียบเทียบ โดยยกตัวอย่าง สิ่งที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบเพื่อให้เกิดความชัดเจนด้านความหมาย ด้านภาพ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกมากยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าอุปมาโวหาร คือภาพพจน์ประเภทอุปมานันเอง อุปมาโวหาร ใช้เป็นโวหารเสริม บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร และเทศนาโวหาร เพื่อให้เกิดความชัดเจนน่าอ่าน โดยอาจเปรียบเทียบอย่างสั้นๆ หรือเปรียบเทียบอย่างละเอียดก็ได้

จากศึกษาพบว่าผู้แต่งวรรณกรรมบทสູ່ขวัญใช้โวหารการเขียน 4 แบบ คือ บรรยายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหารในการแต่งโวหาร โดยใช้บรรยายโวหารการบรรยาย เรื่องในบทสູ່ขวัญ ใช้ เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เพื่อช่วยในการเทศนาสั่งสอน ให้ข้อคิดและมีการใช้สาธกโวหารในการยกตัวอย่างประกอบ ใช้อุปมาโวหารในการเปรียบเทียบ แต่ไม่ปรากฏการใช้พรรณนาโวหารซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมบทสູ່ขวัญที่เน้นการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความศรัทธาดีลัทธิเป็นสำคัญ และอีกประการหนึ่งวรรณกรรมบทสູ່ขวัญเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นที่ใช้ประกอบพิธีกรรมจึงขาดการพรรณนาที่ยืดเยื้อต่างจากวรรณกรรมประเภทนิทานที่มีเนื้อหามากกว่า

2.4 การใช้สัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ทางภาษา (Symbol)

สัญลักษณ์ทางภาษา (Symbol) คือ การใช้สัญลักษณ์ที่เป็นภาพพจน์ หมายถึง การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง คล้ายกับวิธีอุปลักษณ์ (Metaphor) ต่างกันตรงที่การใช้อุปลักษณ์นั้นมีตัวอุปไมยที่ตั้งไว้สำหรับเปรียบเป็นตัวที่บ่งจำเพาะซึ่งถ้ามองสัญลักษณ์และการสื่อความหมาย (Symbol and Interpretation) ในความหมาย Geertz (1973) นั้น สัญลักษณ์นั้น เป็นได้ทั้งการกระทำ เหตุการณ์ คุณลักษณะหรือความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นสื่อแนวความคิด (Conception) แนวความคิดนั้นคือความหมายของสัญลักษณ์ เช่น ไม้กางเขน ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะการสนทนาในจินตนาการ หรือเป็นรูปปรากฏบนฟ้าหรือห้อยอยู่ที่คอก็เป็นสัญลักษณ์ อย่างเช่น คำว่า “หลวง” ที่ใช้ประกอบคำอื่น ได้แก่ ในหลวง พ่อหลวง วังหลวง ของหลวง เจดีย์หลวง ทั้งหมดนี้เป็นสัญลักษณ์ หรือส่วนของสัญลักษณ์ เพราะเป็นรูปแบบความคิดที่สัมผัสได้

จากการศึกษาวรรณกรรมบทสູ່ขวัญพบใช้สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เป็นสัญลักษณ์แทนสมบูรณ์ ความดีงาม และความชั่วร้ายอัปมงคล สัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ขาดแคลนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นความคาดหวัง เป็นความปรารถนา เป็นความต้องการที่จะหลุดพ้นจากความขาดแคลนความทุกข์ยากในชีวิตของชาวอีสาน เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของชาวอีสาน ยึดโยงกับฟ้าฝน และน้ำเป็นสำคัญ เพราะอาชีพส่วนใหญ่ของชาวอีสานเป็นการเพาะปลูก ความอุดมสมบูรณ์ความมั่งมีของชีวิตจึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา สัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์จึงมักจะเกี่ยวข้องกับอาหารการกิน ทรัพย์สินเงินทอง ช้างม้าวัวควาย ข้าวทาสบริวาร ซึ่งจากการศึกษาในบทสູ່ขวัญพบการใช้สัญลักษณ์แสดงถึงความสมบูรณ์ เช่น ข้าวพาดเงิน ข้าวพาดคำ ข้าวพาดแก้ว ข้าวพาดทอง ของกินดี วัว ควาย ช้าง ม้า เป็นสัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ เพราะข้าวเป็นอาหารหลักของชาวอีสาน ส่วนพาดข้าวที่เป็น พาดเงิน พาดคำ พาดแก้ว พาดทอง เป็นสิ่งแสดงถึงฐานะความร่ำรวย เช่นเดียวกับช้างม้าวัวควายข้าวทาสบริวาร และอีกสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความอุดมสมบูรณ์ คือ การใช้ สวน เป็นสัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งมี สวนเผือก สวนคาม สวนใหญ่อุทัยาน สวนเว่อ สวนนาว แสดงถึงความสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหาร

สัญลักษณ์แทนความวิปริตผิดแปลก เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความวิปริตผิดแปลกที่ผิดไปจากธรรมชาติทั่วไป ซึ่งสัญลักษณ์แสดงถึงความวิปริตผิดแปลกนั้นปรากฏในบทสູ່ขวัญคนป่วย

เป็นเหตุการณ์ ค่ำมืดในตอนกลางวัน เป็นสัญลักษณ์ของความผิดแปลกจากธรรมชาติที่เกิดขึ้น ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้คนในโลกมนุษย์และเมืองฟ้า ซึ่งเป็นเรื่องร้ายแรง เป็นลางร้าย ธรรมชาติจึงมีความเป็นอื่น มีอำนาจเหนือมนุษย์ เทวดา และสัตว์

สัญลักษณ์แทนความดีงาม เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความดีงาม เป็นสิ่งที่ปกป้องคุ้มครองมนุษย์ให้ปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ซึ่งสัญลักษณ์แสดงถึงความดีงาม ที่ปรากฏในวรรณกรรมบทสູ່ขวัญ เช่น เทวดา พระแม่ธรณี ซึ่งเป็นผู้ที่คอยปกป้องรักษาให้มนุษย์ปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้าย ในการสູ່ขวัญก็มีการอัญเชิญเทวดา และพระแม่ธรณีให้เป็นผู้ติดตามขวัญให้กลับมาอยู่ยังร่างกาย และอีกตัวอย่างที่เป็นสัญลักษณ์ของความดีงามก็คือ “พระไตรปิฎก” ดังตัวอย่างในบทสູ່ขวัญนาคน

สัญลักษณ์แทนความชั่วร้าย เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความไม่ดีงาม เป็นภัยร้ายต่อมนุษย์ซึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความชั่วร้ายที่ปรากฏในวรรณกรรมบทสູ່ขวัญ เช่น ภูตผี ยักษ์ และมาร ถือเป็นภัยอันตรายต่อมนุษย์ เป็นสิ่งที่กระทำให้มนุษย์เจ็บป่วย เกิดโรคร้ายไข้เจ็บที่หาสาเหตุไม่ได้ ซึ่งภูตผี ยักษ์ และมาร นั้นเป็นคู่ตรงข้ามกับความดี คือ เทพเทวดา หรือพระพุทธเจ้า หรือผู้ทรงฤทธิ์ต่าง ๆ เมื่อกล่าวถึงมารจึงมักกล่าวถึงเทพเทวดา หรือพระพุทธเจ้า หรือผู้ทรงฤทธิ์ ที่ลงมาปราบมารขจัดภัยร้ายที่จะมาทำลายมนุษย์

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ที่ปรากฏในบทสູ່ขวัญปรากฏการใช้สัญลักษณ์อยู่ 4 กลุ่ม คือ สัญลักษณ์แทนความอุดมสมบูรณ์ สัญลักษณ์แทนความวิปริตผิดแปลก สัญลักษณ์แทนความดีงาม และสัญลักษณ์แทนความชั่วร้าย สัญลักษณ์เหล่านี้ถือเป็นสัญลักษณ์ที่มักจะถูกกล่าวในบทสູ່ขวัญเกือบทุกสำนวน เพราะการสູ່ขวัญย่อมมีการพูดถึงสิ่งดีงามที่จัดปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายและความวิปริตผิดแปลกที่เป็นภัยต่อมนุษย์ ให้มนุษย์หรือผู้ถูกสູ່ขวัญรวมทั้งผู้ร่วมพิธีสູ່ขวัญมีความเป็นมงคลปราศจากสิ่งชั่วร้ายที่จะมาทำร้ายชีวิต นอกจากนี้แล้วความอุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงขาดเสียไม่ได้เป็นการกล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ภายในพิธีสູ່ขวัญ ความอุดมสมบูรณ์ภายในชีวิตในปัจจุบันและภายภาคหน้า ซึ่งเป็นการกล่าวเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้ถูก สູ່ขวัญให้ผู้ที่ถูกสູ່ขวัญมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยอาหารการกิน ทรัพย์สิน ข้าทาสบริวาร สัญลักษณ์ที่ถูกนำมาใช้เปรียบเทียบนี้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจได้ง่ายเพราะถูกใช้และกล่าวถึงอยู่เป็นประจำ เมื่อถูกนำมาใช้ในบทสູ່ขวัญจึงสร้างความเข้าใจได้ดีแก่ผู้ที่รับฟัง

2.5 ลักษณะคำประพันธ์

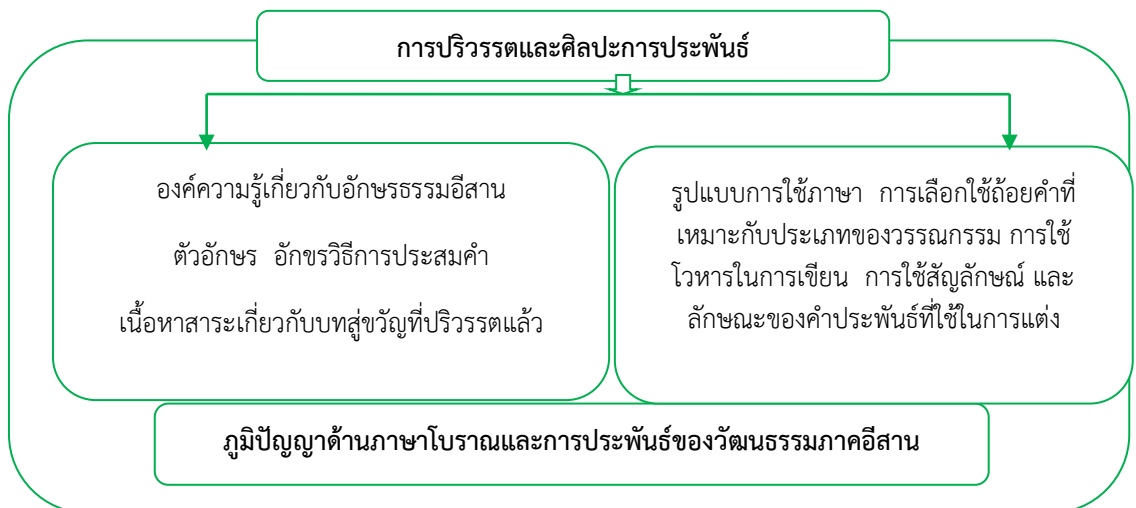
ลักษณะคำประพันธ์ในวรรณกรรมบทสູ່ขวัญทั้ง 3 บท พบว่ามีใช้คำประพันธ์ประเภทอ้ายยาวซึ่งเป็นอ้ายพิเศษไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์แน่นอนนัก อาศัยหลักความสัมพันธ์คล้องจองต่อเนื่องกันไปบางวรรคมีคำเอนโย่ ตามปกติอ้ายนี้วรรคหนึ่งๆ มีกำหนดประมาณ 5 คำ ถึง 14 คำ ลักษณะจะสัมผัสคำใดในวรรคก็ได้อาจเป็นต้นวรรคกลางหรือท้ายวรรคก็ได้

จากการศึกษาศิลปะการประพันธ์วรรณกรรมบทสູ່ขวัญสำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทำให้ทราบว่าวรรณกรรมดังกล่าวมีรูปแบบการใช้ภาษาที่ผสมผสานระหว่างศัพท์ภาษาบาลีที่เป็นจุนฉินยบทกับภาษาถิ่นอีสาน การใช้ภาษาลักษณะนี้เพื่อแสดงถึงสำเนียงแห่งภาษาและน้ำเสียงภาษา เพื่อเป็นการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ ความน่าศรัทธา

ให้แก่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน ด้านการเลือกใช้ถ้อยคำในการประพันธ์นั้นแสดงให้เห็นความสามารถของปราชญ์อีสานในเรื่องของการรู้กำลังของคำ คือ รู้ว่า คำใดให้ความหมายลึกซึ้งอย่างไร ให้อารมณ์ชนิดใด ควรร้อยเรียงประกอบกับเนื้อเรื่องตอนใดจึงจะทำให้การพรรณนานั้นไพเราะ ชักนำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ มีการใช้คำเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด และลึกซึ้งทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพชัดเจนในใจ ด้านการใช้สัญลักษณ์มีการเลือกใช้สัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจของผู้ฟังและผู้อ่านเพราะเป็นสัญลักษณ์ที่พูดถึงกันทั่วไปตามบริบทของภาษากับสังคมอีสาน ส่วนลักษณะคำประพันธ์ ของบทส่ขวัญทั้ง 3 บท มีใช้คำประพันธ์ประเภทย่ายาวซึ่งเป็นย่ายพิเศษไม่ค่อยมีกฎเกณฑ์แน่นอนนัก อาศัยหลักความสัมพันธ์ความคล้องจองต่อเนื่องกันไป บางวรรคมีคำเยิ่นเย้อตามปกติย่ายนี้วรรคหนึ่งๆ มีกำหนดตั้งแต่ 5 คำ ถึง 14 คำ ลักษณะจะสัมผัสคำใดในวรรคก็ได้ อาจเป็นต้นวรรคกลางหรือท้ายวรรคก็ได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาปวิวรรตบทส่ขวัญ สำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีสามารถสังเคราะห์และนำเสนอได้ ดังแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 1 การปวิวรรตและศิลปะการประพันธ์สำนวนที่ถูกบันทึกไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อภิปรายผลการวิจัย(Research Discussion)

วรรณกรรมบทส่ขวัญที่ปรากฏในหนังสือก้อมอักษรธรรมอีสานสำนวนที่ถูกบันทึกเป็นไฟล์รูปภาพไว้ที่สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวรรณกรรมบทส่ขวัญประเภทหนังสือก้อม (ใบลานขนาดสั้น) อักษรที่ใช้จารนั้นเป็นอักษรธรรมอีสาน ปรากฏบทส่ขวัญจำนวน 3 บท คือ บทส่ขวัญพา บทเอ็นขวัญคนป่วย และบทส่ขวัญนาคน วรรณกรรมประเภทนี้มักถูกจารลงในหนังสือก้อม ส่วนในใบลานนั้นมักจะถูกจารด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับคาถา พระไตรปิฎก

ขาดก นิทานเกี่ยวกับศาสนา หรือเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาต่าง ๆ ซึ่งมีข้อสังเกต คืออักษรวิธีที่ใช้จารในบทสູ່ขวัญนั้นไม่พบการใช้อักษรวิธีพิเศษมากนัก อาจเป็นเพราะวรรณกรรมบทสູ່ขวัญเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นจึงไม่ปรากฏ การใช้อักษรวิธีที่เป็นอักษรวิธีพิเศษเท่าไรนักพบเพียงแค่อักษรวิธีที่เป็นที่นิยมในการจารที่ใช้บ่อยและอักษรวิธีพิเศษอาจจะไม่จำเป็นในการใช้จารคำหรือไม่มีค่านั้นในวรรณกรรมบทสູ່ขวัญ

บทสູ່ขวัญทั้ง 3 บทนั้นเป็นบทสູ່ขวัญที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวัฏจักรการดำเนินชีวิตของชาวอีสานโดยผู้ประพันธ์มีการใช้ศิลปะการประพันธ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาบาลีแทรกกับการใช้ภาษาถิ่นนั้น เพื่อแสดงสำเนียงแห่งภาษา (Phonetic) และน้ำเสียงภาษา (Tone) ที่แสดงความศักดิ์สิทธิ์ น่าศรัทธาให้แก่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน ซึ่งในบทสູ່ขวัญทั้งสามบทนั้นมีการใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานมีการแทรกบาลีบางส่วนที่ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานนั้นเพื่อต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจถึงคำสอนและภูมิปัญญาที่กล่าวไว้ในบทสູ່ขวัญ ส่วนที่เป็นบาลีก็เพื่อต้องการสร้างความศักดิ์สิทธิ์น่าศรัทธาและปฏิบัติตาม ส่วนลักษณะการใช้ภาษาบาลีนั้นจะเห็นได้ว่าปราชญ์อีสานนั้นมีการนำบาลีมาใช้แต่ไม่ยึดหลักไวยากรณ์ของบาลีโดยใช้หลักการผสมคำตามหลักการเขียนอักษรธรรมอีสาน และคำบาลีบางคำก็ไม่สามารถเข้าใจความหมายได้เพราะผิดหลักไวยากรณ์บาลี เช่น สิทธิเชยยะมุงคุณ ถ้าจะให้ถูกต้องนั้นตามหลักนั้นต้องเขียนเป็น “สิทธิเชยยะมุงคล” ถ้าสังเกต คำว่า มุงคุณกับมุงคล นั้นจะเห็นว่าปราชญ์อีสานมีแผลงคำ จาก มงคล เป็น มุงคุณ ตามความสะดวกในการออกเสียงของชาวอีสาน สอดคล้องกับการศึกษาภาษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในคัมภีร์ไบลานเรื่องปฐมมูลลีของนฤมล ปิยวิทย์ (2554) ว่าเหตุผลของการใช้ศัพท์บาลีเนื่องจากเป็นคำศัพท์ที่มีความหมายลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความเชื่อความศรัทธาในวรรณกรรม สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องน้ำเสียงภาษาของพิทยา ลิ้มฉนิ (2537) ว่าสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำไปในทางสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์เฉพาะของผู้เขียนว่าต้องการสิ่งใด การเลือกใช้ถ้อยคำในบทสູ່ขวัญอาจไม่หลากหลายเท่ากับวรรณกรรมประเภทอื่น ซึ่งเป็นเพราะความยาวของวรรณกรรมที่มีความสั้นยาวแตกต่างกัน ในบทสູ່ขวัญนั้นมีความยาวที่ไม่มากนักการเลือกใช้ถ้อยคำจึงเลือกใช้ถ้อยคำที่มีผลต่อความหมาย ต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านหรือผู้ฟัง

การเลือกใช้โวหารการเขียนผู้ประพันธ์ใช้โวหารการเขียน 4 แบบ คือ บรรยายโวหาร เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหารในการแต่งโวหาร โดยใช้บรรยายโวหารการบรรยายเรื่องในบทสູ່ขวัญใช้เทศนาโวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร เพื่อช่วยในการเทศนาสั่งสอนให้ข้อคิดและมีการใช้สาธกโวหารในการยกตัวอย่างประกอบ ใช้อุปมาโวหารในการเปรียบเทียบ แต่ไม่ปรากฏการใช้พรรณนาโวหารซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมบทสູ່ขวัญที่เน้นการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความศักดิ์สิทธิ์เป็นสำคัญ และอีกประการหนึ่งวรรณกรรมบทสູ່ขวัญเป็นวรรณกรรมขนาดสั้นที่ใช้ประกอบพิธีกรรมจึงขาดการพรรณนาที่ยืดยาวต่างจากวรรณกรรมประเภทนิทานที่มีเนื้อหามากกว่า

นอกจากนี้การใช้สัญลักษณ์ในบทสູ່ຂ່ວຍเป็นการใช้สัญลักษณ์ที่เป็นภาพพจน์ที่หมายถึงการใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง คล้ายกับวิธียุปลักษณ์ (Metaphor) ต่างกันตรงที่การใช้ยુปลักษณ์นั้นมีตัวอุปไมยที่ตั้งไว้สำหรับเปรียบเป็นตัวที่บ่งจำเพาะซึ่งถ้ามองสัญลักษณ์และการสื่อความหมาย (Symbol and Interpretation) สัญลักษณ์นั้น เป็นได้ทั้งการกระทำ เหตุการณ์ คุณลักษณะหรือความสัมพันธ์ที่ใช้เป็นสื่อแนวความคิด (Conception) ซึ่งในบทสູ່ຂ່ວຍที่ศึกษามีการสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อแนวคิดแทนความอุดมสมบูรณ์ ความวิปริตผิดแปลก ความตึงาม และสัญลักษณ์แทนความชั่วร้าย สัญลักษณ์เหล่านี้ถือเป็นสัญลักษณ์ที่มักจะถูกล่าในบทสູ່ຂ່ວຍเกือบทุกสำนวน เพราะการสູ່ຂ່ວຍอมมีการพูดถึงสิ่งตึงามที่ขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และความวิปริตผิดแปลกที่เป็นภัยต่อมนุษย์ให้มนุษย์หรือผู้ถูกสູ່ຂ່ວຍรวมทั้งผู้ร่วมพิธีสູ່ຂ່ວຍมีความเป็นมงคลปราศจากสิ่งชั่วร้ายที่จะมาทำร้ายชีวิต นอกจากนี้แล้วความอุดมสมบูรณ์เป็นสิ่งที่ถูกล่าถึงขาดเสียไม่ได้เป็นการกล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ภายในพิธีสູ່ຂ່ວຍ ความอุดมสมบูรณ์ภายในชีวิตในปัจจุบันและภายภาคหน้า ซึ่งเป็นการกล่าวเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้ถูกสູ່ຂ່ວຍให้ผู้ที่ถูกสູ່ຂ່ວຍมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยอาหารการกิน ทรัพย์สิน ขาดหาสปริวารสัญลักษณ์ที่ถูกล่ามาใช้เปรียบเทียบนี้เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นที่เข้าใจได้ง่าย เพราะถูกใช้และกล่าวถึงอยู่เป็นประจำ เมื่อถูกล่ามาใช้ในบทสູ່ຂ່ວຍจึงทำให้ผู้ที่อ่านหรือรับฟังสามารถเกิดความเข้าใจได้อย่างถ่องแท้

ส่วนคำประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์เลือกใช้ คือ คำประพันธ์ประเภทร่ายยาวโบราณในการแต่งก็เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ในแต่ละวรรคให้เกิดความคล้องจอง น่าอ่านน่าฟัง ฉันทลักษณ์ไม่เคร่งครัด เหมาะกับการใช้เพื่อทำนองการสູ່ຂ່ວຍ สอดรับกับแนวคิดของ จิตร ภูมิศักดิ์ (2525) และสุจิตต์ วงษ์เทศ (2546) ที่ได้เสนอแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับรูปแบบคำประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นอีสานว่ามีลักษณะสัมพันธ์การใช้คำคล้องจองเป็นลักษณะประจำที่มีในภาษาของคนไทย-ลาว ซึ่งมีมาช้านาน ส่วนการใช้โวหาร เพื่อทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านอ่านแล้วเกิดความซาบซึ้งคล้อยตามเนื้อหาของวรรณกรรม ถือได้ว่าผู้ประพันธ์เลือกใช้คำประพันธ์ที่มีกฎเกณฑ์น้อยแต่มีอิสระในการใช้คำค่อนข้างมากโดยให้คำต่าง ๆ ทำหน้าที่สร้างความเกี่ยวเนื่องกับเนื้อหานั้น ๆ ถือเป็นการแสดงความพิเศษของผู้ประพันธ์ และเป็นความพิเศษทางฉันทลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นอีสาน

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การศึกษาปรัวรตวรรณกรรมบทสູ່ຂ່ວຍสามารถเป็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการปรัวรตวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทอื่นที่ใช้ตัวอักษรธรรมในการบันทึก ซึ่งเป็นการปรัวรตเพื่อให้คนรุ่นใหม่ผู้ที่อ่านอักษรธรรมไม่ได้ ได้มีโอกาสได้ศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นโบราณทั้งทางด้านภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี รวมถึง ภูมิปัญญาต่าง ๆ และถือเป็นการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านภาษาและอักษรให้คงอยู่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาบทสวดในด้านอื่น เช่น ภูมิปัญญาหรือคำสอนฮินดูที่ปรากฏในบทสวด รวมถึงการศึกษาปริวรรตบทสวดประเภทอื่นหรือสำนวนอื่นเพื่อศึกษาหรือเปรียบเทียบบทสวด และควรมีการศึกษาหนังสือกัณฑ์หรือโบราณเรื่องอื่น เช่น ตำนาน นิทานและหลักธรรมคำสอน เป็นต้น ที่จารึกด้วยอักษรโบราณอีสานเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติราช พงษ์เฉียว. (2556). *บทสวดมนต์: กรณีศึกษาหนังสือกัณฑ์สำนวน วัดศรีสุริยาป่ายางจังหวัดร้อยเอ็ด*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิตร ภูมิศักดิ์. (2524). *โครงการแข่งน้ำและข้อคิดใหม่ในประวัติศาสตร์ไทยลุ่มน้ำเจ้าพระยา*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ชาคริต อนันทรารวัน. (2536). *บทสวดมนต์จังหวัดเลย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2523). *อักษรไทยน้อย*. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธวัช ปุณโณทก. (2532). *เที่ยวอีสาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- นฤมล ปิยวิทย์. (2544). *การศึกษาภาษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นในคัมภีร์ใบลานเรื่องปฐมมูลลี*. สถาบันราชภัฏนครราชสีมา: นครราชสีมา.
- ประเสริฐ วน นคร. (2549). *อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปิยะพันธ์ สรรพสาร. (2546). *วิเคราะห์บทสวดของชาวกูย อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทยา ลิ้มมณี. (2537). *การอ่านตีความ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พิมพ์ภา รักดี. (2550). *วิเคราะห์บทสวดที่ใช้ในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สุขสาย. (2536). *คู่มือเรียนอักษรธรรมโบราณอีสาน*. อุบลราชธานี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ จำกัด
- วรภรณ์ ดังก้อง. (2549). *วิเคราะห์บทสวด จังหวัดแพร่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมพงษ์ จิตอารีย์. (2545). *การศึกษาบทสวดและพิธีสวดของชาวไทลื้อ อำเภอบัว จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2546). *ประวัติศาสตร์สังคม วัฒนธรรมของภาษาและวรรณคดีในสยามประเทศ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

Geertz,C. (1973). *The Interpretation of culture*. NewYork: Basic Books.

การจัดกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (STEM Education) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

Thai Activity Arrangement Integrated with STEM Education for Elementary Students

ชนชัย อธิเกียรติ¹ ธนารักษ์ สารเลื่อนแก้ว² คำขวัญ ชูเอียด³ เสาวณีย์ แก้ววิฑูรย์⁴
สุกัญญา สมมณีนี⁵

Khanchai Athikiat, Thanarak Santhuenkaew, Khamkwan Choo-iaad,
Saowanee kaewwitoon, Sukanya Sommaneedoung

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ 3) ความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา กลุ่ม ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียนรวม 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง (pre-test and post-test) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. การพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แผนกิจกรรม

Received: 2020-12-29 Revised: 2021-01-17 Accepted: 2021-01-19

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
e-mail: khanchai2545@hotmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
Corresponding Author e-mail: ac.thanarak@gmail.com

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
e-mail: Nathacha_999@hotmail.com

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
e-mail: dokya07@gmail.com

⁵ คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย School of Aviation Eastern Asia University.
e-mail: su.sommaneedoung@gmail.com

ภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง มีผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับ ดีมาก 2. การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน มีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 27.58 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.31 และหลังเรียนเท่ากับ 68.32 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.85 3. การสอบถามความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษามีคะแนนรวมเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.53

คำสำคัญ (Keywords): กิจกรรมภาษาไทย; บูรณาการ; สะเต็มศึกษา

Abstract

The purposes of the study were to 1) to develop Thai activity arrangement integrated with STEM education for elementary students, 2) to study the learning achievement and 3) the satisfaction of the elementary students toward Thai activity arrangement integrated with STEM education. The population used in this study was the students grade 5 of Ramkhamhaeng University Demonstration School (elementary level) 3 classrooms 90 students. The research instruments were achievement test in Thai integrated with STEM education (pre-test and post-test) and student satisfaction questionnaire on Thai activity arrangement integrated with STEM education. The statistics included the Mean, Standard Deviation and dependent t-test. The results indicated that 1. Development of Thai activity arrangement integrated with STEM education for elementary students have a plan to Thai activity arrangement integrated with STEM education for the students grade 5, 4 units per 4 hours. , the average score of quality was very good ($\bar{X} = 4.76$). 2. The achievement test revealed that the students who were taught by Thai activity arrangement integrated with STEM education had higher learning achievement than before learning. ($p < .05$) (Pre-test : $\bar{X} = 27.58$, S.D.= 10.31 ; Post-test : $\bar{X} = 68.32$, S.D.= 9.85 ; full score = 100) 3. The satisfaction questionnaire revealed that the students who were taught by Thai activity arrangement integrated with STEM education, the average score of satisfaction was very good.

Keywords: Activity; integrated; STEM Education

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันองค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ มีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ก่อให้เกิดการประกอบอาชีพต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การเรียนรู้จึงมิได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียนเท่านั้น ทั้งนี้ ในวงการศึกษายังได้มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนด้วย การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล ผสมกับการทำงานเป็นกลุ่ม และปรับการสอนให้มีรูปแบบ Interactive learning รวมทั้งการนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองต่อสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงไป ประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องเป็นประเทศที่มีความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นรากฐานสำคัญ ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาพยายามพัฒนาสมรรถภาพด้านนี้ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่กำลังตื่นตัวในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการช่วยผลักดัน การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของประเทศ โครงสร้างการผลิตจะเปลี่ยนผ่านจากภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น สอดคล้องกับระดับการพัฒนาประเทศ และมีศักยภาพที่จะได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างฐานการผลิตสำหรับขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่ประเทศรายได้สูงในอนาคต ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ (2559)

ปัญหาสำคัญด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปัจจุบันก็ยังมีอยู่หลายประการ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560) และ เขมวดี พงศานนท์, (2559) ได้แก่ ประเทศไทยกำลังขาดกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี จำนวนผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีลดลงในทุกระดับ การประเมินผลทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติบ่งชี้ว่าการศึกษาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในระดับโรงเรียนมีคุณภาพต่ำโดยเฉลี่ย นักเรียนขาดแรงบันดาลใจในการเรียนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มองว่าเป็นเรื่องไกลตัวและไม่เห็นคุณค่าของความรู้ที่เรียนในชั้นเรียน ดังนั้น ภาครัฐจึงส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่ต้องสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติโดยมุ่งเน้นด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น สสวท., (2559) ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่มาบูรณาการในหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ (2559) ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่กำลังได้รับความสนใจกันอย่างมากในปัจจุบัน เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเนื้อหาและทักษะด้านวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งรวมเรียกว่า “สะเต็มศึกษา” (STEM Education) สสวท (2560) เขมวดี พงศานนท์, (2559) และ Vasquez, J.A (2014) เป็นการบูรณาการที่สามารถจัดสอนได้ในทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนปลาย โดยพบว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดเป็นนโยบายทางการศึกษาให้แต่ละรัฐนำสะเต็มศึกษามาใช้ ผลจากการศึกษาพบว่า ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์พัฒนาชิ้นงานได้ดีและถ้าครูผู้สอนสามารถใช้สะเต็มศึกษาในการสอนได้เร็วเท่าใด ก็จะช่วยเพิ่มความสามารถและศักยภาพผู้เรียนได้มากขึ้นเท่านั้น

ในการเรียนรู้เรื่องสะเต็มศึกษาให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการสื่อสารที่จะมาสนับสนุนได้เป็นอย่างดี นั่นก็คือ ภาษา เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง ทำให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการสื่อสารในการรับความรู้ ทั้งทักษะการอ่าน การฟังและการดู รวมทั้งทักษะในการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ทั้งทักษะการเขียนและการพูด ภาษาจึงเป็นทักษะที่สำคัญร่วมอยู่ในการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เช่นเดียวกับทักษะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM Literacy) ตามแนวคิดการสร้างทักษะการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 วิจารย์ พานิช (2556) James and Ron (2010) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางด้านการสื่อสารไปด้วย การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีการบูรณาการสะเต็มศึกษานั้น จึงจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยทักษะการสื่อสารในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งการสื่อสารด้วยคำพูด (Oral Communication) การสื่อสารด้วยการเขียน (Written Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) Owens (2015, online) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้มข้น และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพในสังคมยุคใหม่ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการใช้แผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) การวิจัยครั้งนี้จะพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมนักเรียน 90 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง แต่ละแผนกิจกรรมมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ดังนี้ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ขั้นตอนออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นตอนทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงานและ 6) ขั้นนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังการทดลอง (pre-test and post-test) มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบอัตนัย 1 ชุด มีข้อความคำถาม ได้แก่ 1. ปัญหาจากสถานการณ์ข้างต้นคืออะไร 2. แนวทางการแก้ปัญหาคืออะไร 3. ชิ้นงานที่ต้องการออกแบบคืออะไร ตั้งชื่อว่าอะไร 4. ชิ้นงานดังกล่าวต้องเตรียมวัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง 5. เขียนขั้นตอนการสร้างชิ้นงาน 6. วาดภาพร่างของชิ้นงาน และ 7. เขียนรายละเอียดของชิ้นงาน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบรูปรีด มี 7 หัวข้อ ได้แก่ 1. การระบุปัญหา 2. แนวทางแก้ปัญหา 3. ชื่อและลักษณะของชิ้นงาน 4. วัสดุและอุปกรณ์ 5. ขั้นตอนการสร้างชิ้นงาน 6. ภาพร่างชิ้นงาน และ 7. รายละเอียดของชิ้นงาน

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา โดยเป็นหัวข้อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อการสอนโดยใช้กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สอบถามความคิดเห็นใน 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านประสบการณ์การเรียนรู้, ด้านความรู้, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, ด้านการวัดและประเมินผล และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ และมีหัวข้อ “ข้อเสนอแนะ” ให้เขียนแสดงความคิดเห็น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสะเต็มศึกษา การบูรณาการและการประเมินผลสะเต็มศึกษา และศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา แล้วสร้างแผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา จากนั้น ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านสะเต็มศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขเครื่องมือตามผลการประเมินและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ส่งหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) โดยประสานงานกับทางโรงเรียนและครูประจำชั้น เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

3. วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (Pre-test) ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 1 คาบ 50 นาที

4. ดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ทั้งสิ้น 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง

5. วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังทดลอง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (Post-test) ใช้เวลาทำแบบทดสอบ 1 คาบ 50 นาที

6. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาก่อนและหลังทดลอง มาตรวจให้คะแนนความถูกต้องตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปรีค นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับคำถามปลายเปิดที่เป็นข้อมูลเพิ่มเติมนั้นใช้การสรุปเป็นความเรียงแยกเป็นข้อตามลำดับความถี่ของความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย

ผลการวิจัย (Research Result)

การวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (STEM Education) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” มีผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง ผลการประเมินแผนกิจกรรมฯ จากผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อการประเมิน 7 หัวข้อ ได้แก่ 1.สาระสำคัญ, 2.ตัวชี้วัดตามหลักสูตรฯ, 3.สาระการเรียนรู้, 4.จุดประสงค์ของกิจกรรม, 5.วัสดุอุปกรณ์, 6.การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7.การวัดประเมินผล ผลการประเมินพบว่า แผนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาทั้ง 4 แผนมีผลการประเมินคุณภาพเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับ ดีมาก โดยแต่ละแผนมีผลการประเมินแต่ละหัวข้ออยู่ในระดับ ดี - ดีมาก ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแผนกิจกรรม ได้แก่ การเพิ่มข้อมูลมาตรฐานและตัวชี้วัด, การระบุปัญหาให้ชัดเจน และการเพิ่มเนื้อหาภาษาไทยให้ชัดเจนขึ้น

2. การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ได้ผลการทดลอง ดังนี้

จำนวนนักเรียน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
-----------------------	-----------	------	---	------

ก่อนทดลอง	90	27.58	10.31	29.13	0.000*
หลังทดลอง	90	68.32	9.85		

*p<.05

ตาราง 1 ตารางแสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทย บูรณาการสะเต็มศึกษาก่อนและหลังทดลอง (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)

จากตาราง พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 27.58 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.31 และมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเท่ากับ 68.32 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.85

สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาใน 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. ด้านประสบการณ์การเรียนรู้, 2. ด้านความรู้, 3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้, 4. ด้านการวัดและประเมินผล และ 5. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาโดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับ ดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.53 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ “5.1 เวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม” มีระดับความพึงพอใจอยู่ในอันดับ 1 คือได้คะแนนเฉลี่ย 4.89 อันดับ 2 คือ ข้อ “2.5 กิจกรรมทำให้ฉันมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์มากขึ้น” ได้คะแนนเฉลี่ย 4.88 และอันดับ 3 คือ ข้อ “2.6 กิจกรรมทำให้ฉันมีความรู้เกี่ยวกับสะเต็มศึกษามากขึ้น” ได้คะแนนเฉลี่ย 4.83 ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ข้อ “4.3 ฉันพอใจเกี่ยวกับการประเมินการทำงาน” ได้คะแนนเฉลี่ย 4.27 ข้อ “1.1 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ฉันรู้สึกสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรม” ได้คะแนนเฉลี่ย 4.33 และข้อ “1.4 ฉันได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการเข้าร่วมกิจกรรมนี้” ได้คะแนนเฉลี่ย 4.41 ตามลำดับ

สรุปได้ นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา มีคะแนนรวมเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา (STEM Education) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สามารถพัฒนาได้โดย

วิเคราะห์หลักสูตรเพื่อบูรณาการตัวชี้วัดของวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาไทย ทั้งนี้ในส่วนของวิศวกรรมศาสตร์นั้นเป็นการนำเอากระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม 6 ขั้นตอนเข้าไปดำเนินการในส่วนของการเรียนการสอน กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนี้ ใช้การบูรณาการแบบข้ามสาขาวิชา (Transdisciplinary Integration) โดยมีเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง ดังที่ สสวท. (2560) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษานั้น เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่บูรณาการความรู้ใน 4 สหวิทยาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ โดยเน้นการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความเชื่อมโยงระหว่าง 4 สหวิทยาการกับชีวิตจริงและการทำงาน ทั้งนี้ ในส่วนของวิชาภาษาไทยที่ได้เพิ่มเข้าไปในนั้นจะมีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่ Owens (2015) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนสะเต็มศึกษากับทักษะทางด้านการสื่อสารนั้นว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในสะเต็มศึกษานั้น ต้องอาศัยการพัฒนาทักษะการสื่อสารควบคู่ไปด้วยจึงจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาจึงเป็นการเพิ่มศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่มุ่งส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่ต้องสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยมุ่งเน้นด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้มากขึ้น สสวท (2559) อีกทั้งยังสอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มีการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบใหม่มาบูรณาการในหลักสูตรมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

2. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการสอนด้วยกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งถึงแม้ว่า ในประเทศไทยจะยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการวิชาภาษาไทยกับสะเต็มศึกษา แต่ผลของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดของ Owens (2015) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องพัฒนาความรู้ทางด้านเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางด้านการสื่อสารไปด้วย การจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษานั้นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยทักษะการสื่อสารในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทั้งการสื่อสารด้วยคำพูด (Oral Communication) การสื่อสารด้วยการเขียน (Written Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้มแข็ง และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการนำสะเต็มศึกษาไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ เพราะผลจากการศึกษาพบว่า ทำให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์พัฒนา

ขึ้นงานได้ดีและยังเพิ่มความสามารถและศักยภาพผู้เรียนได้มากขึ้น Vasquez, J.A. (2014) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sahin และคณะ (2014) ที่ได้ศึกษาผลของกิจกรรมสะเต็มศึกษาต่อการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กหลังเลิกเรียนและศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับการเรียนรู้ของนักเรียน จากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมสะเต็มศึกษา มีศักยภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการสืบเสาะหาความรู้ ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอีกด้วย

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา ผลจากการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษา โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับ ดีมาก โดยนักเรียนพอใจในเรื่อง “เวลาในการจัดกิจกรรม” มากที่สุด ซึ่งการจัดกิจกรรมแต่ละแผนจะใช้เวลา 4 ชั่วโมง เพื่อดำเนินกิจกรรมให้ครบ 6 ขั้นตอน ดังนั้น หากวิเคราะห์แยกส่วนกิจกรรมจะพบว่า ในช่วงแรกจะเป็นช่วงของ “การระบุปัญหา” และ “รวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา” ชั่วโมงที่ 2 และ 3 จะเป็นช่วงของ “การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา”, “การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา” และ “การทดสอบประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือขึ้นงาน” ในชั่วโมงที่ 4 หรือชั่วโมงสุดท้ายนั้นจะเป็น “การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือขึ้นงาน” ซึ่งการที่มีเวลาของขั้นตอนการออกแบบมาก (ประมาณ 2 ชั่วโมง จาก 4 ชั่วโมง) จึงเป็นผลทำให้การเรียนรู้สักรับรู้เกี่ยวกับทักษะที่ใช้ระหว่างการออกแบบและวางแผนมากที่สุด อันเป็นผลทำให้การประเมินความพึงพอใจในหัวข้อ “กิจกรรมทำให้ฉันมีความรู้เกี่ยวกับการออกแบบเชิงวิศวกรรมศาสตร์มากขึ้น” และหัวข้อ “กิจกรรมทำให้ฉันมีความรู้เกี่ยวกับสะเต็มศึกษามากขึ้น” ได้คะแนนเฉลี่ยในอันดับต้นๆ นั่นเอง ในส่วนของช่วงท้ายที่มีการประเมิน นักเรียนอาจยังไม่เห็นกระบวนการที่ชัดเจนนักจึงมีผลการประเมินหัวข้อ “ฉันพอใจเกี่ยวกับการประเมินการทำงาน” ได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม จากการประเมินครั้งนี้ นักเรียนยังไม่ทราบเกี่ยวกับการเรียนการสอนสะเต็มศึกษามาก่อนจึงทำให้หัวข้อ “ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ฉันรู้สึกสนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรม” ได้คะแนนเฉลี่ยน้อย แต่เมื่อได้ร่วมกิจกรรมแล้ว ในหัวข้อ “เมื่อจบกิจกรรม ฉันรู้สึกอยากร่วมกิจกรรมลักษณะนี้อีก” ได้คะแนนเฉลี่ยในระดับ ดีมาก นั้นแสดงว่า นักเรียนอยากให้มีกิจกรรมในลักษณะเช่นนี้อีกนั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ใช้ตัวชี้วัดในหลักสูตรของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เป็นตัวกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งแต่ละสถานศึกษาอาจมีตัวชี้วัดที่แตกต่างกันไปบ้าง อย่างไรก็ตาม หลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่ก็อิงจากหลักสูตรชาติฉบับเดียวกัน (เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551) กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ก็พอจะเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ได้เช่นกัน

2. การจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับสะเต็มศึกษานั้น บางสถานศึกษาอาจจัดเป็นวิชาเพิ่มเติมหรือเป็นกิจกรรมเพิ่มเติม เช่น กิจกรรมในคาบของการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หรือกิจกรรมชมรม เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดตัวชี้วัดของวิชาต่างๆ จะมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น เพราะอาจกำหนดตัวชี้วัดที่ซ้ำกับวิชาหลักอยู่แล้ว หรือเพิ่มเติมจากวิชาหลักก็ได้ นั่นก็จะทำให้การพัฒนากิจกรรมภาษาไทยบูรณาการสะเต็มศึกษาในแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกันไปได้ ทั้งนี้ผู้พัฒนากิจกรรมจะต้องคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและความเหมาะสมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การวิจัยเกี่ยวกับสะเต็มศึกษาระหว่างนักเรียนที่คุ้นเคยหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับสะเต็มศึกษามาก่อนแล้วกับนักเรียนที่ยังไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสะเต็มศึกษามาก่อน ผลสัมฤทธิ์หรือความพึงพอใจอาจมีแตกต่างกันได้ ในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนยังไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับสะเต็มศึกษามาก่อน จึงทำให้เกิดความกระตือรือร้นสนใจเข้าร่วมกิจกรรม แต่หากนักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะนี้มาก่อนอาจได้ผลที่แตกต่างไปก็ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการสะเต็มศึกษาในวิชาอื่นๆ เพื่อศึกษาและพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการบูรณาการสะเต็มศึกษาให้ครอบคลุมทุกศาสตร์หรือหลายวิชาตามนโยบายของภาครัฐ

2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการสะเต็มศึกษากับวิชาภาษาไทยในระดับชั้นอื่น หรือเพิ่มความเข้มข้นของเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้มากขึ้น หรือศึกษาพัฒนาการบูรณาการสะเต็มศึกษากับวิชาภาษาไทยในรูปแบบอื่นๆ เช่น การใช้ขั้นตอนการออกแบบทางวิศวกรรมศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาทางด้านภาษาหรือการใช้ภาษา โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือประกอบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- เขมวดี พงศานนท์. (2559). *การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2559, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=62W2xswezCw>.
- ชุตินาฏ วงศ์สุบรรณ. (2558). *ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2558, จาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/002_ppt_plan2560-2564_0.pdf.
- พรทิพย์ ศิริภทราชัย. (2556). *STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2556, จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/april_june_13/pdf/aw07.pdf.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2559, จาก <https://www.scbfoundation.com/stocks/5a/file/1381311572hbs6y5a.pdf>.

- สำนักงานรัฐมนตรี. (2559). ผลประชุมหารือคณะทำงานสานพลังประชารัฐด้านการศึกษาพื้นฐานและการพัฒนาผู้นำ (Human Capital Development) ครั้งที่ 7/2559. สืบค้น 1 มีนาคม 2560, จาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/jun/221.html>.
- James B. and Ron B. 2010. *21st century skills: rethinking how students learn*. Retrieved October 1, 2016, from http://www.nelson.com/pl4u/wp-content/uploads/2015/05/21stCenturySkills_Sample.pdf?e1d0f5.
- Sahin, A. et al. (2014). STEM related after-school program activities and associated outcomes on student learning. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 14(1), 309-322.

การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนประชาราษฎร์สามัคคี
The Evaluation of Student Support System
of Pracharat Samakkee School

ชยานันท์ จิระจิตต์มีชัย¹ พิกุล เอกวารังกูร² วันดี เกษมสุขพิพัฒน์³

Chayanant Jirajitmeechai, Pikun Ekwarangkoon, Wandee Kasemsukpipat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความเหมาะสมของการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของการนำระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ และ 3) เพื่อประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ครู 13 คน นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา 20 คน และผู้ปกครอง 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ในขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำระบบไปใช้ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การจัดประชุมชี้แจงมีการดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและมีคู่มือที่ช่วยให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ มีการจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ด้านความเหมาะสมของการนำระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ พบว่า สามารถดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้รับผิดชอบโครงการ และสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ 3) ด้านผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการ นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ พบว่า โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ นักเรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านการเรียนและพฤติกรรมที่ดีขึ้น ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น เข้าใจวิธีการช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโครงการ และมีส่วนร่วมในการ

Received: 2021-05-24 Revised: 2021-06-27 Accepted: 2021-06-28

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Master of Education Program in Educational Research
and Evaluation, Faculty of education, Kasetsart University. Corresponding Author e-mail:
chayananjira22@gmail.com

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of education, Kasetsart University

³ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of education, Kasetsart University

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อให้การดำเนินงานโครงการมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อร่วมกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์ บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords): การประเมินโครงการ; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

Abstract

This research was aimed to evaluate 1) the appropriateness of the preparation phase before implementing the Student Support System (SSS), 2) the effectiveness of the implementation of the SSS, and 3) the successfulness of the SSS. The data sources were the school principal, the program director, 13 teachers, 20 at-risk and vulnerable group of students, and 20 parents. The instrument used for data collection was interview protocols. The data were analyzed by using descriptive statistics which was frequency and content analysis. The research findings were as follows: 1) For the preparation phased, the informants stated that the meeting aimed to clarify the program was properly conducted, the manual helped teachers to know and understand the system, and there was a clear action plan, which everyone got involved in planning; 2) For the implementation of the SSS, it was found that the activities were accomplished as planned, there was program mentoring by principal and the program director regularly, and the program implementation problems have been solved successfully; 3) In terms of the success arising from the application of the SSS, it showed that the school had system, which comprised of quality processes, methods, and instruments. Students had learning progress and improved their behaviors. The teachers knew and understood about their students as well as understood how to treat them. Parents were satisfied with the project. They were involved in helping their children. Moreover, to make the operation of the project more efficient, all teachers should be encouraged to participate in the SSS training. There should be parent network supporting and cooperating with the SSS. The informants realized that the SSS was a good project and beneficial. It achieved the objectives. Thus, they recommended that the project should be continued.

Keywords: Evaluation; Student Support System; at-risk and vulnerable group

บทนำ (Introduction)

สังคมในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วบนกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม เทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน หรือกลุ่มเยาวชนวัยเรียนที่ได้รับสื่อจากแหล่งต่าง ๆ ได้ง่าย และรวดเร็วมากขึ้น อันส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และส่งผลต่อการเรียนในเวลาต่อมา ก่อให้เกิดปัญหาในวัยเรียนเป็นวงกว้างในอนาคต ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคน มีความมุ่งหวังว่านักเรียนจะเติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม พร้อมด้วยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีซึ่งความมุ่งหวังนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความพร้อมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา กรมสุขภาพจิต กรมวิชาการ, 2544) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ให้สถานศึกษา จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความ เหมาะสมของแต่ละระดับชั้นและรูปแบบการศึกษา (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน จึงเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความ ร่วมมือของกรมส่งเสริมสุขภาพจิตและสามัญศึกษาในอดีต และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้โรงเรียนและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้กลไกการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559ก) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ กำหนดนโยบาย มาตรการ วิธีการและเครื่องมือการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ และให้สถานศึกษาทุกแห่งนำระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนไปดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

โรงเรียนประชาราษฎร์สามัคคีได้เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้รับนโยบายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มาบรรจุเป็นโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ใน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อดำเนินการในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และให้โรงเรียนมีระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ ในการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีความสามารถทางสติปัญญา พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรมและดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อส่งเสริมครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ การดำเนินการโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ที่ผ่านมารโรงเรียนได้มีการดูแล ป้องกัน แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนานักเรียนอย่างมีแบบแผน และสรุปผลการดำเนินงานจากการเก็บข้อมูลจากการเยี่ยมบ้าน ทะเบียนนักเรียน แต่ยังคงขาดการประเมินอย่างรอบด้านจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อรวบรวมสารสนเทศ สำหรับนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาข้างต้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพงานระบบดูแลนักเรียนของโรงเรียนประชาราษฎร์สามัคคี ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จึงสนใจทำการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือ โดยนำรูปแบบการประเมินเชิงระบบ (systematic approach) ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลที่เกิดขึ้น (Output) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศ สำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนตัดสินคุณค่าของโครงการ

การประเมินครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินกลุ่มนักเรียนในโครงการ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ควรได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยเครื่องมือคัดกรอง SDQ พบว่า เป็นนักเรียนที่มีความเสี่ยงและมีปัญหาทางด้านของการเรียนและด้านพฤติกรรม โดยการประเมินครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า โดยพิจารณาจากการเตรียมความพร้อมก่อนการนำระบบไปใช้ การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ และผลสำเร็จที่เกิดขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อรวบรวมสารสนเทศของการดำเนินงานนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนประชาราษฎร์สามัคคีที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมของการนำระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้
3. เพื่อประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้

วิธีการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ เพื่อตรวจสอบความเชื่อมโยงและความสอดคล้องของโครงการทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดประชุมชี้แจงครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ก่อนการนำระบบไปใช้ และการจัดทำแผนของโรงเรียน ด้านกระบวนการเป็นการพิจารณาความเหมาะสมของการนำระบบไปใช้ว่าสามารถดำเนินงานได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ การกำกับติดตามโครงการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ปัญหา ด้านผลสำเร็จที่เกิดขึ้น เป็นการพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นทั้งกับโรงเรียนผู้อำนวยการโรงเรียน ครู นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และผู้ปกครอง

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ครู 13 คน นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา 20 คน และผู้ปกครอง 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การประเมินในครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ แบบสัมภาษณ์ครู แบบสัมภาษณ์นักเรียน และแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์ในแต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาพบว่า ข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 5 ฉบับ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6-1.0

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการนัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ก่อนสัมภาษณ์ผู้วิจัยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และการรักษาความลับของข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ และเมื่อสัมภาษณ์เสร็จจะสรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

5. การวิเคราะห์แปลความหมายข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเรียงเรียงเนื้อหา จัดเป็นหมวดหมู่ ข้อคำถาม เสนอในลักษณะความเรียงประกอบคำบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนประชารัฐราษฎร์สามัคคี ประจำปีการศึกษา 2562 มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินด้านการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ เป็นการพิจารณาในประเด็นของความเหมาะสมของการประชุมเพื่อทำความเข้าใจ ความชัดเจนของคู่มือระบบช่วยเหลือนักเรียน และความเหมาะสมของแผนการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผลการประเมินพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ และครูทุกคนเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจก่อนนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ และแผนการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม มีคู่มือที่ชัดเจนช่วยให้เข้าใจระบบมากยิ่งขึ้น และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโครงการ สรุปได้ว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน

2. ผลการประเมินการนำระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้พบว่า มีความเหมาะสมโดยภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้มีความเหมาะสมทุกประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ทุกกิจกรรมสามารถดำเนินการตรงตามแผนที่กำหนดไว้ เป็นเพราะมีระบบการบริหารงานที่ดี มีการวางแผนงาน และการได้รับความร่วมมือกันของทีมงานทุกฝ่ายในการประสานงานกำลังเพื่อร่วมกันดูแล ป้องกัน แก้ไขปัญหา ส่งเสริมและพัฒนาช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงาน โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการมีการกำกับติดตามการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มดำเนินการระหว่างดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ ได้มีการประชุม ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมถึงมีการ PLC อย่างเป็นระยะๆ มีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมถึงหาแนวทางแก้ไขปัญหที่พบได้อย่างเหมาะสม 3) ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ครูขาดความรู้ แก้ไขโดยจัดการประชุมย่อยเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการช่วยเหลือร่วมกัน และศึกษาเอกสารคู่มือเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ในด้านงบประมาณได้แก้ไขโดยการระดมทุน และปัญหาที่ผู้ปกครองขาดความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก้ไขโดยจัดประชุมผู้ปกครองชี้แจงข้อมูล หรือการพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางในการดูแลนักเรียนร่วมกันกับครูประจำชั้น ส่งผลให้นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น

3. ผลการประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้พิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นว่า มีการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประชารัฐราษฎร์สามัคคีซึ่งผลการประเมินพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมินในทุกประเด็น ดังนี้ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วยให้โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป และผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้การยอมรับและความไว้วางใจเพิ่มมากขึ้น 2) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พบว่า การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วยให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเรียนและพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น 3) ผลที่เกิดขึ้นกับครู พบว่า โครงการมี

ส่วนช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถนำระบบไปใช้ได้ถูกต้องตามขั้นตอน รู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ในขณะที่ผู้ปกครองเห็นว่า ครูมีการช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอยู่ในระดับมากขึ้นไป 4) ผลที่เกิดกับผู้ปกครอง พบว่า การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น และผู้ปกครองมีความพอใจต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป นอกจากนี้ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเห็นว่าควรมีการดำเนินการโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากเป็นโครงการที่มีความสำคัญและจำเป็นทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือ ให้เด็กที่มีความแตกต่างกัน ได้รับการดูแลช่วยเหลือและได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เพื่อประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพระราชราษฎร์สามัคคีใน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินด้านการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำระบบไปใช้

1.1 ความเหมาะสมของการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้กับครู ผลจากการประเมินพบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีกรดำเนินงานในขั้นตอนนี้ ดังนี้ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการและการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน 2) กำหนดเป้าหมาย กรอบการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน และระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจน 3) แจกคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ช่วยให้ครูนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานระบบช่วยเหลือนักเรียน โดยคู่มือประกอบด้วยขั้นตอนและวิธีการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ปฏิทินการดำเนินงาน และตัวอย่างการดำเนินงาน ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น ดังที่ อรพรรณ แสนเย้ย (2556) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มคุณภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำให้เห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ถ้าครูที่ปรึกษามีการพัฒนาความรู้ ก็จะสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระบบและมีการทำงานอย่างมีขั้นตอนมากขึ้นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.2 ความเหมาะสมของการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ผลจากการประเมิน พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระราชราษฎร์สามัคคี เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และในการจัดทำแผนมีการศึกษาผลการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อยของการปฏิบัติงาน และหาแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม การทำแผนมีความชัดเจนทั้งการกำหนดเป้าหมาย กำหนด

คณะทำงาน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน กำหนดระยะเวลา และผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม ดังที่ สมคิด พรหมจ้อย (2552) กล่าวว่า การวางแผนและการบริหารงานโครงการใดก็ตาม เพื่อให้งาน บรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นต้องมีการกำหนดคุณลักษณะของผลปลายทาง และผลระหว่างทางที่พึง ประสงค์ หลังจากได้ดำเนินงานไปแล้ว จุดมุ่งหมายจะช่วยกำหนดทิศทางของการดำเนินงาน ช่วย กำหนดวิธีการที่จะทำให้ได้รับผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินการนำระบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้

2.1 ความเหมาะสมของการดำเนินงานกับแผนที่วางไว้ ผลการประเมิน พบว่า **ผ่านเกณฑ์การประเมิน** เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ สามารถดำเนินงานได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ทุก กิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 ขั้นตอน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากโรงเรียนพระราชราษฎร์สามัคคี มีการเตรียมความพร้อมก่อนการนำระบบไปใช้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการเตรียมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการแจกคู่มือ ให้ครูสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีการจัดทำแผนการทำงานที่ชัดเจน มีผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ โครงการคอย ให้คำปรึกษา ประชุมแลกเปลี่ยนแนวทางการดูแลนักเรียน และกำกับติดตามดูแลอยู่ อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ สมภาพ สุขพัฒนานรากุล (2558) พบว่า ผลการประเมินด้าน กระบวนการของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอโชคชัย พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการ ทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ และมีการ ประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิด กับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการส่งเสริมและ สนับสนุนจากโรงเรียนจึงส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

2.2 ความเหมาะสมของการกำกับติดตามการดำเนินงาน ผลการประเมินพบว่า **ผ่าน เกณฑ์การประเมิน** โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบโครงการมีการกำกับติดตามการ ดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ โครงการ ผ่านการประชุม ภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมถึงมีการ PLC เป็นระยะๆ เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามข้อมูลในการดำเนินงาน แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ประสพการณ์ เทคนิควิธีในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงปัญหาที่พบในการ ดำเนินงาน เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานครูจัดทำรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน ส่งผู้รับผิดชอบโครงการ ในการเสนอผู้อำนวยการเพื่อประเมินผลการดำเนินงานต่อไป เพื่อในการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่ กำหนดไว้ จากการประเมินดังกล่าวมีผลสอดคล้องกับ หัสพงศ์ งานดี (2551) พบว่า การนิเทศ กำกับติดตาม เป็นระยะๆ ให้บุคลากรที่ดำเนินงานและครูที่ปรึกษา ตามความเหมาะสม ของเวลาที่ โรงเรียนกำหนด ครูที่ปรึกษาจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานกันเองในแต่ละชั้น และทุกสัปดาห์ ครูที่ปรึกษาจะมีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานไปยังคณะกรรมการอำนวยการ ทั้งนี้ การติดตามประเมินผล นั้นมีความสำคัญดังที่ สมคิด พรหมจ้อย (2552) กล่าวว่า การติดตามและ ประเมินผลโครงการ เป็นส่วนที่จะทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการทราบว่าในการดำเนินโครงการสามารถ

ดำเนินงานได้ตามแผนที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์มากนักน้อยเพียงใดนอกจากนี้ ยังช่วยให้ตัดสินใจคุณค่าของกระบวนการ หรือวิธีการดำเนินงานและการบรรลุผลสำเร็จของการดำเนินงาน เช่น ทำให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด วิธีการที่ใช้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ผลของการดำเนินงานทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.3 ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ผลการประเมินพบว่า **ผ่านเกณฑ์การประเมิน** โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ และครู สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางที่เหมาะสม จึงทำให้การดำเนินงานสามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชุม ปิ่นสกุล (2557) พบว่า การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนา เป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงาน มาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง หรือมีการนำกระบวนการหรือวิธีการอื่นมาแก้ไขในส่วนที่มีความบกพร่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และได้ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้

3.1 ผลที่เกิดกับโรงเรียน ผลการประเมินพบว่า **ผ่านเกณฑ์การประเมิน** โดยผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ ส่งผลให้โรงเรียนมีระบบช่วยเหลือนักเรียนที่มีมาตรฐานสามารถนำไปใช้ได้จริง โรงเรียนมีเครื่องมือสำหรับใช้ในการคัดกรองนักเรียนเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง และมีเครื่องมือที่มีคุณภาพสำหรับใช้ในการเยี่ยมบ้านนักเรียน และได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินงาน โดยมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

3.2 ผลที่เกิดกับนักเรียน ผลการประเมินพบว่า **ผ่านเกณฑ์การประเมิน** โดยผลการประเมินจากผู้เกี่ยวข้องพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ดีขึ้น นักเรียนที่ได้รับความช่วยเหลือมีพัฒนาการด้านสติปัญญาดีขึ้น นักเรียนสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และจากการศึกษาผลการพัฒนาผู้เรียนพบว่า ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ มีปัญหาด้านการอ่าน พบว่า หลังการได้รับความช่วยเหลือ นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่าน ดีขึ้นตามลำดับ โดยมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ พฤติกรรมเสพสารเสพติด พฤติกรรมความรุนแรง พฤติกรรมขาดเรียน และพฤติกรรมทางอารมณ์ หลังได้รับการช่วยเหลือ พบว่า มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก ครูดูแลเอาใจใส่ นักเรียนทุกคนที่มีปัญหาอย่างใกล้ชิด สนับสนุน ส่งเสริมนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมที่สนใจจึงสอดคล้อง สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวว่า การ

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีสติวิเคราะห์แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข

3. ผลที่เกิดกับครูและผลที่เกิดกับผู้ปกครอง ผลการประเมิน พบว่า **ผ่านเกณฑ์การประเมิน** โดยครูสามารถนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ได้ โดยครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ในส่วนของผู้ปกครอง พบว่า มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีความพึงพอใจต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนพระราชานุสรณ์สามัคคี นั้นมีนโยบายจากผู้อำนวยการในการลงพื้นที่ในการเยี่ยมบ้านทุกหลังทำให้คณะครูได้รู้จักนักเรียน และได้ทำความรู้จักกับผู้ปกครองปรึกษาหารือและช่วยกันดูแลนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กล่าวถึงเจตนารมณ์ และหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการสนับสนุนให้ครู อาจารย์ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้การดูแลทางบ้าน โรงเรียน และชุมชนเชื่อมประสานกัน การส่งเสริมให้ผู้ปกครองรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน เผื่อระวัง ดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนบุตรหลาน ซึ่งการที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต้องมีการพัฒนาครู ดังที่ กรมสามัญศึกษา กรมส่งเสริมสุขภาพจิต กรมวิชาการ (2544) การอบรมให้ความรู้และทักษะรวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพระราชานุสรณ์สามัคคี เป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือมีส่วนช่วยในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในมีพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ครูและผู้ปกครอง ได้รู้จักนักเรียนมากขึ้นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทำให้โรงเรียนมีเครื่องมือ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีมาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารควรมีนโยบายให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. เพื่อให้การดำเนินโครงการมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรมีนโยบายในการพัฒนาความรู้ ในเรื่องของการแนะแนว รวมถึงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่คณะครูทุกคน 100%

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษารายกรณี แนวทางการให้คำปรึกษานักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาในแต่ละด้าน เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการลดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ และพัฒนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และมีความสุข

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมสามัญศึกษา กรมสุขภาพจิต กรมวิชาการ. (2544). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ประชุม ปิ่นสกุล. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2552). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1-2 (ประถมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559ก). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559ข). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พรักหวานการพิมพ์.
- หัสพงษ์ งานดี. (2551). การศึกษาการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน: กรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรณณ แสนเฝีย. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่าน
แอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
และปริมณฑล

Factors Affecting Logistics Satisfaction of Customers via Lazada and
Shopee Applications by Population in Bangkok Metropolitan Region

หัตสนัยน์ ศรีจุมพล¹ ทรงวุฒิ ดีจงกิจ²

Hasanai Srijumphon, Songwut Deecongki

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 คน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบไปด้วย One-Way ANOVA หรือ F-Test จากผลการวิจัยพบว่า การทดสอบสมมติฐานของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่แตกต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ส่วนพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ด้านความถี่ในการซื้อสินค้าออนไลน์ และสินค้าที่นิยมซื้อผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keyword): ความพึงพอใจ; ลาซาด้า; ช้อปปี้

Received: 2021-05-24 Revised: 2021-06- Accepted: 2021-07-05

¹นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต Student in Master of Science in Management of Logistics, Graduate School Rangsit University. Corresponding Author e-mail: hasanai.s@hotmail.com

²สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต Master of Science in Management of Logistics, Graduate School Rangsit University.

Abstract

The purpose of this research is to study the factors affecting logistics satisfaction of customers via Lazada and Shopee applications by population in Bangkok Metropolitan Region. This study is a quantitative research. The sample consisted of 405 people in Bangkok metropolis and vicinity. The data collected were analyzed for statistical analysis, including frequency distribution, mean, percentage, and standard deviation. The statistics used in the hypothesis testing include One-Way ANOVA or F-Test. The study results presented that as a result of the hypothesis testing of demographic factors affecting shopping satisfaction via Lazada and Shopee, it was found that factors of different gender, age, education level, occupation, and monthly income affected the logistics satisfaction of customers via Lazada and Shopee applications by population in Bangkok Metropolitan Region and the buying behavior through the online application. The amount of purchase made through different online applications had no different effect on satisfaction. Online shopping behavior in terms of online shopping frequency and popular items purchased through different online applications affected logistics satisfaction of customers via Lazada and Shopee applications by population in Bangkok Metropolitan Region statistically significant at 0.05

Keyword: Satisfaction; Lazada; Shopee

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่เข้ามาดำเนินการทางการตลาดได้เป็นอย่างดี และยังเข้ามามีบทบาททำให้ผู้คนในปัจจุบัน นำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้นอีกด้วย ทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการตลาดที่มีความสำคัญ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) ผู้ประกอบการจึงอาศัยช่องทางนี้ ที่เรียกว่า การสื่อสารการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ (Social Media Marketing) ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันและปฏิเสธไม่ได้ว่า เทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมการขายของธุรกิจ E-Commerce ให้การเติบโตอย่างรวดเร็ว เพราะธุรกิจ E-Commerce สามารถเข้าถึงได้หลากหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์ จึงทำให้เพิ่มโอกาสในการขายสินค้าให้กับร้านค้ามากยิ่งขึ้น ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจ e-commerce ได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระบบเศรษฐกิจ ยุคปัจจุบัน โดยภาคธุรกิจอย่างบริษัท Amazon และ Alibaba ได้ก้าวขึ้นมาเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลก ด้วยมูลค่ายอดขายที่เติบโตแบบก้าวกระโดด อีกทั้งได้สร้างปรากฏการณ์มูลค่ายอดขายที่สูงถึง 1 ล้านล้านบาทภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมงในวันที่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย อาทิ 11.11 และ 12.12 โดยปัจจัยส่งเสริมให้ e-commerce พัฒนาต่อเนื่องก็คือ การพลิกโฉมในด้านการ

ติดต่อสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology : ICT) โดยส่งผลให้จำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมกระทบต่อร้านค้าแบบเดิมในภาคการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้บางธุรกิจอาจต้องออกจากตลาดไป ขณะที่บางธุรกิจต้องเร่งปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งวิธีการปรับตัวอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะหรือความเหมาะสมของธุรกิจ เพราะในปัจจุบันสังคมออนไลน์ก็เปรียบเสมือนปัจจัยที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมี ทำให้การโฆษณาและประชาสัมพันธ์เข้าถึงประชากรที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการเก็บข้อมูลสถิติของผู้เข้าชมแอปพลิเคชันร้านค้าออนไลน์จำนวนมาก (ipricethailand, 2020) โดยแอปพลิเคชันในไทยที่มียอดผู้เข้าชมสูง ในปี 2019

1. Lazada มีผู้เข้าชม เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 39 ล้านคน
2. Shopee มีผู้เข้าชม เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 28 ล้านคน
3. Chilindo มีผู้เข้าชม เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 2 ล้านคน

ทำให้เห็นว่าการเลือกขายสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน ของ Lazada และ Shopee มีโอกาสมากที่สุดในการขายสินค้าได้ เพราะมีฐานลูกค้าและผู้เข้าใช้บริการเยอะ จึงทำให้เหมาะแก่การเริ่มขายสินค้าของร้านค้าใหม่ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.), 2519) การเติบโตของมูลค่าของตลาด E-Commerce เติบโตขึ้นทุกปีและเติบโตขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า โดยอัตราการเติบโตตั้งแต่ปี 2018-2019 สูงถึง 6.91% ซึ่งตลาดอีคอมเมิร์ซไทยมีมูลค่าเพียง 3% จากของตลาดค้าปลีกทั้งหมดในประเทศ ซึ่งใน (marketingoopsr, 2020) วิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบันว่าการแข่งขันของตลาด E-Commerce ในปี 2020 ของประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มจะมีมูลค่าทางการตลาดซอปปิงออนไลน์สูงถึง 220,000 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 4-5% ของค้าปลีกทั้งหมด ทำให้มีการเติบโตเพิ่มขึ้น 35% จากปี 2019 ที่มูลค่า 163,300 ล้านบาท อันเป็นผลมาจากการ ซอปปิงออนไลน์กลายเป็นหนึ่งกิจกรรมที่มีคนนิยมมาก เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ร้านค้ามีโอกาสทำให้สินค้าเป็นที่รู้จักสินค้าได้ง่าย และมีร้านค้ามากมายเข้ามาขายสินค้าที่ตัวเองมีทำให้สินค้าของผู้ขายที่มาขายในตลาด E-Commerce มีมากขึ้น ทำให้สินค้ามีมากและรู้จักกันอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว ทำให้เป็นธุรกิจที่น่าสนใจและมีโอกาสพัฒนาธุรกิจมากยิ่งขึ้นแต่สินค้าจะมีโอกาสเติบโตขึ้นสูงและลงอย่างรวดเร็วถ้าหากร้านค้าไม่ติดตามเทรนด์เพราะตลาด E-Commerce มีการแข่งขันที่สูงมาก การตลาดที่มาไวและไปไวจึงจำเป็นที่ร้านค้าต้องติดตามเกาะกระแสตลาดไปให้ได้ จากปัญหาและความต้องการนี้จึงได้ศึกษาข้อมูลของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันของ Lazada และ Shopee เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการซื้อสินค้าออนไลน์ของประชากรแล้วสามารถนำข้อมูลมาเพื่อหาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวของธุรกิจ เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างยอดขายและพัฒนากิจการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย (Research Objective)

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลูกค้าที่ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันของ Lazada หรือ Shopee ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ (Social Network) และนำลิงค์แบบสอบถาม (URL) ไปประกาศตามเพจและกลุ่ม ของ Lazada และ Shopee ใน Facebook และสื่อออนไลน์อื่นๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 405 ราย โดยใช้ตารางของ Yamane (1976) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรระดับความเชื่อมั่น 95%

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามคัดกรองคุณสมบัติผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีคำถามแบบให้เลือก โดยเลือกเพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 คำถามด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการซื้อแอปพลิเคชันออนไลน์โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามผ่านทาง Google Forms โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการนำลิงค์แบบสอบถาม (URL) ส่งผ่านทางออนไลน์ (Social Network) เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาวิจัยมีเวลาจำกัด การใช้วิธีนี้ทำให้ได้ตัวอย่างจำนวนมาก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาจำนวน 3 คน ประเมินค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence)

5.2 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

5.3 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA หรือ F-Test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่มีส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ณ ระดับสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 405 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.73) และเพศชาย (ร้อยละ 35.06) ในสัดส่วนใกล้เคียงกันส่วนใหญ่มีอายุช่วง Gen Y (23 – 40 ปี) (ร้อยละ 66.42) ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี (ร้อยละ 60.99) และมีรายนามปลายหรือ ปวช. (ร้อยละ 12.35) โดนส่วนมากทำอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ/ธุรกิจออนไลน์ (ร้อยละ 28.89) รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง (ร้อยละ 26.42) โดยส่วนใหญ่มีที่รายได้ต่อเดือน 15,000 – 29,999 บาท (ร้อยละ 45.93) และ 30,000 – 44,999 บาท (ร้อยละ 23.95)

ข้อมูลพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อสินค้า 1 - 3 ครั้ง (ร้อยละ 65.43) รองลงมา 4 - 8 ครั้ง (ร้อยละ 21.48) จำนวนเงินในการซื้อสินค้าน้อยกว่า 300 บาท (ร้อยละ 39.00) รองลงมา 300 – 500 บาท (ร้อยละ 32.60) และสินค้าที่นิยมซื้อผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ประเภทเสื้อผ้า / เครื่องแต่งกาย (ร้อยละ 25.68) รองลงมาอุปกรณ์เสริมความงาม/เครื่องสำอาง (ร้อยละ 22.47) และสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 20.25) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปัจจัยด้านโลจิสติกส์มีภาพรวมทั้งหมดของค่าเฉลี่ยอยู่ในพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.19$) โดยมีหัวข้อดังนี้ การบริการลูกค้า ระบบการชำระเงิน การจัดการคำสั่งซื้อและการขนส่ง $\bar{X}=4.03, 4.22, 4.03, 4.10$ ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยด้านโลจิสติกส์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลค่า
1. การบริการลูกค้า	4.32	0.69	พึงพอใจมากที่สุด
2. ระบบการชำระเงิน	4.22	0.85	พึงพอใจมากที่สุด
3. การจัดการคำสั่งซื้อ	4.03	0.95	พึงพอใจมาก
4. การขนส่ง	4.10	0.91	พึงพอใจมาก
รวม	4.19	0.85	พึงพอใจมาก

การวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริการลูกค้ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 โดยหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในเรื่องการทำเรื่องคืนสินค้าได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากแอปพลิเคชัน ในกรณี สินค้าไม่ตรงตามโฆษณา ชำรุดเสียหาย ($\bar{X}=4.48$) และมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารในสินค้าที่ลูกค้าให้ความสนใจ ($\bar{X}=4.03$)

2. ด้านระบบการชำระเงินกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 โดยหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในเรื่องสามารถเปลี่ยนการชำระเงินปลายทางกับพนักงานที่มาส่งสินค้า เช่น ใช้บัตรเครดิต หรือจ่ายผ่านระบบออนไลน์อื่นๆ ได้ ($\bar{X}=4.43$) มีการแจ้งเตือนทางข้อความหรืออีเมลเพื่อยืนยันอีก หากมีการชำระเงินผ่านการหักเงินในบัญชีธนาคาร บัตรเครดิตและเดบิต ($\bar{X}=4.39$) และสามารถเลือกช่องทางการชำระเงินได้ ($\bar{X}=4.13$)

3. ด้านการจัดการคำสั่งซื้อกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 โดยหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในเรื่องลูกค้าสามารถยกเลิกคำสั่งซื้อได้เองโดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากทางแอปพลิเคชัน ($\bar{X}=4.42$) แก้ไขข้อมูลส่วนตัวในคำสั่งซื้อได้ ($\bar{X}=3.88$) และระบบยกเลิกคำสั่งซื้ออัตโนมัติหากร้านค้าสินค้าหมด หรือไม่ส่งในระยะเวลาที่กำหนดและทำการคืนเงินให้แก่ลูกค้าหลังยกเลิกคำสั่งซื้อ ($\bar{X}=3.80$)

4. ด้านการขนส่งกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 โดยหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในเรื่อง สามารถเลือกบริษัทขนส่งได้ ($\bar{X}=4.46$)

สามารถติดต่อกับพนักงานขนส่งแล้วขอเลือกเวลารับสินค้าได้ ($\bar{X}=4.39$)และ มีการสั่งซื้อความแข็งแรงของสถานะทุกขั้นตอนจนสำเร็จสามารถเลือกบริษัทขนส่งได้ ($\bar{X}=3.80$)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านเพศ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นการบริการลูกค้า

2. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นระบบการชำระเงิน การจัดการคำสั่งซื้อ ระบบการขนส่ง

3. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นการบริการลูกค้า

4. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นระบบการชำระเงิน การจัดการคำสั่งซื้อ ระบบการขนส่ง

5. ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นการจัดการคำสั่งซื้อ ระบบการขนส่ง

ตารางที่ 2 ผลทดสอบสมมติฐานปัจจัยทางประชากรศาสตร์ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ปัจจัยทางประชากรศาสตร์	การบริการลูกค้า		ระบบการชำระเงิน		การจัดการคำสั่งซื้อ		ระบบการขนส่ง	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1.เพศ	1.79	0.11	3.36	0.00*	2.64	0.02*	3.12	0.00*
2.อายุ	5.05	0.00*	1.91	0.12	0.76	0.51	1.30	0.27
3.ระดับการศึกษา	1.65	0.14	3.12	0.00*	2.72	0.01*	2.46	0.03*
4.อาชีพ	3.74	0.00*	3.36	0.00*	1.22	0.28	3.26	0.00*
5. รายได้ต่อเดือน	3.17	0.00*	3.67	0.00*	1.38	0.22	1.69	0.13

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ด้านความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์สินค้าที่นิยมซื้อผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ส่งผลต่อความพึงพอใจด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์	การบริการลูกค้า		ระบบการชำระเงิน		การจัดการคำสั่งซื้อ		ระบบการขนส่ง	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1.ความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์	8.15	0.00*	5.094	0.00*	6.62	0.02*	4.37	0.00*
2. จำนวนเงินในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์	1.14	0.33	0.76	0.62	1.47	0.17	0.78	0.60
3.สินค้าที่นิยมซื้อผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์	2.29	0.02*	3.94	0.00*	3.02	0.00*	2.50	0.01*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยสามารถอภิปรายตามผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

1. จากสมมติฐานการวิจัยศึกษาศึกษาผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า รายได้และอาชีพ เป็นสภาพทางสังคมของบุคคลซึ่ง เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตปัจจุบัน ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีความคิด วัฒนธรรม ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ (วชิรวรรณ งามละม่อน, 2558) ที่กล่าวว่า ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ถือเป็นความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคลเช่น เพศ อายุ สภาพภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำ งาน เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและหลากหลายของบุคคลนี้ สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน การตัดสินใจที่ต่างกันที่มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์หรือความเป็นมาของบุคคลนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ (ปณิชา นิตพรมงคล 2554) กลุ่มตัวอย่างของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานครให้ความนิยมเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook) ในการเป็นสมาชิกมากที่สุด และพบว่าพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับ เพศ, อายุ, อาชีพ, ระดับการศึกษา และรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มตัวอย่างของคนทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มี เพศ อายุ การศึกษา รายได้แตกต่างกัน มีการแสดงพฤติกรรมการเข้าใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. จากสมมติฐานการวิจัยศึกษาศึกษาผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ด้านความถี่ในการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ (รัตนาวรรณ นวรัตน์, 2561) กล่าวว่าความถี่ของการซื้อสินค้าเข้าบ้านผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งผลต่อความถี่ของการซื้อสินค้าเข้าบ้านของครัวเรือนจากซูเปอร์มาร์เก็ตและซูเปอร์เซ็นเตอร์ในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนสินค้าที่นิยมซื้อผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่ต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในด้านโลจิสติกส์ของผู้ซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Lazada และ Shopee ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการ

เลือกซื้อสินค้าไม่เหมือนกัน จึงทำให้เกิดความต้องการที่แตกต่างกันไป เพราะในแต่ละผลิตภัณฑ์ที่มีข้อจำกัดและรายละเอียดที่ไม่เหมือนกันจึงมีการตัดสินใจด้านความพึงพอใจที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับ Lazada

ปัจจัยด้านประชากรของกลุ่มลูกค้าควรให้ความสำคัญกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาแอปพลิเคชัน ให้มีความสะดวก ใช้งานง่ายและทันสมัย หรือจัดโปรโมชั่น เพื่อดึงดูดและเอาใจกลุ่มลูกค้าไว้

ปัจจัยทางโลจิสติกส์ที่คนส่วนใหญ่สนใจคือการที่ลูกค้าสามารถเลือกการจัดส่งเองได้ เพื่อความสะดวกในการใช้บริการและการที่สามารถทำเรื่องคืนสินค้าได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากแอปพลิเคชัน ในกรณี สินค้าไม่ตรงตามโฆษณา ขาดเสียหาย ซึ่งเจ้าของหรือผู้พัฒนาแอปพลิเคชัน ควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมาก เพราะอาจจะสามารถที่จะให้ความสนใจแก่ลูกค้าได้

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับ Shopee

ปัจจัยด้านประชากรของกลุ่มลูกค้าที่มีอายุสูงมากขึ้น โดยสามารถทำให้แอปพลิเคชันใช้งานง่ายขึ้นสำหรับผู้ที่มีอายุสูงเช่น มีขั้นตอนแนะนำการใช้งานหรือปรับขนาดตัวหนังสือได้

ปัจจัยทางโลจิสติกส์ควรให้ความสำคัญกับระบบการชำระเงินควรมีทางเลือกที่หลากหลายยิ่งขึ้นเพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการชำระเงิน ในการซื้อสินค้าจากแอปพลิเคชันลูกค้าควรที่จะสามารถยกเลิกสินค้าได้เอง เพราะลูกค้ามีสิทธิในการซื้อสินค้าและยกเลิกได้ และสามารถทำเรื่องคืนสินค้าได้ทันทีโดยไม่ต้องรอการอนุมัติจากแอปพลิเคชัน ในกรณี สินค้าไม่ตรงตามโฆษณา ขาดเสียหาย

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับร้านค้าและผู้ประกอบการ

ปัจจัยด้านประชากรของลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มลูกค้าเพศผู้หญิงที่นิยมซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้าและเครื่องสำอาง ครั้งละไม่เกิน 300 บาท เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ของตลาดออนไลน์ที่ซื้อสินค้าในแอปพลิเคชัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าจากแอปพลิเคชันออนไลน์

2.2 การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเพียงแคภายในกรุงเทพและปริมณฑลเท่านั้น ครั้งต่อไปควรศึกษาภายนอกตามจังหวัดต่างๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑารัตน์ เกียรติศรี. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุไรพร พินิจชอบ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการผู้ประกอบการขนส่งของกลุ่มผู้ค้าอสังหาริมทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนัท สุขวัฒนวิทย์. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในงานแสดงสินค้าของประชากรในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ผลกระทบจากธุรกิจ e-commerce ต่อผู้ประกอบการท้องถิ่น. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.bot.or.th> > ECommerce_presentation.
- พนิดา เพชรรัตน์. (2556). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ภัทรานิษฐ์ ฉายสุวรรณศิริ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าในเครือข่าย เฟซบุ๊กและอินสตาแกรม. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนัสวี ศรีนนท์. (2561). ทฤษฎีเจเนอเรชันกับกรอบวิธีคิด. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร. 6(1), 364-372
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ 2016. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blogpost_11.html.
- วรัตน์ภรณ์ นวรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความถี่ของการซื้อสินค้าเข้าบ้านจากซูเปอร์มาร์เก็ตและซูเปอร์เซ็นเตอร์ของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท วีระฟิล์ม และไซเท็ก จำกัด.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2563). ผลการสำรวจมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2562. สืบค้น 21 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.etda.or>.

th/th/https/www-etda-or-th/th/newsevents/pr/Value-of-e-
CommerceSurvey-in-Thailand-2019.aspx.

iPrice Thailand. (2563). *สงครามอีคอมเมิร์ซในประเทศไทย*. สืบค้น 20 ตุลาคม 2563 , จาก
<https://ipricethailand.com/insights/Mapofecommerce>.

Yamane, Taro. (1976). *Statistics: An introductory analysis*. 2nd Edition. New York:
Harper and Row.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา
จังหวัดชลบุรี

Administration According to the Good Governance of the Pattaya City
Tourism Promotion Bureau Chonburi

พิภพ สงวนไว¹ วิจิตรา ศรีสอน²
Pipat Sanguanwai, Wijittra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรในสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี 2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษวิจัย พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม และลำดับสุดท้าย ด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ควรสร้างโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสขององค์กร และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ (Keywords): การบริหาร; หลักธรรมาภิบาล; การท่องเที่ยว

Received: 2021-05-19 Revised: 2021-06-25 Accepted: 2021-06-23

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University. Corresponding Author e-mail: pipat6156@gmail.com

² วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation Management College, Suansunandha University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the opinion level of personnel in the Office of Tourism Promotion towards the administration according to the good governance of the Office of Tourism Promotion of Pattaya City. Chonburi Province 2) To suggest guidelines for the development of management according to the good governance of the Pattaya Tourism Promotion Bureau. Chonburi The samples used in this research were personnel of the Pattaya Tourism Promotion Bureau. The data were analyzed by 200 people in Chonburi Province. The statistics used for the data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and analysis of variance. The statistical significance was determined at the 0.05 level. The results of the study revealed that the overall level was at a high level, i.e. the principle of participation. rule of law The principle of transparency Responsibility morality and the last In terms of value for money, respectively, guidelines for the development of management according to good governance of the Pattaya Tourism Promotion Bureau. Chonburi province found that projects or activities should be created. at the Pattaya City Tourism Promotion Office Chonburi Disclosure and disseminate to the general public for corporate transparency And there should be a budget to allocate the purchase of modern technology to be used in the work and provide cost-effective services.

Keywords: Administration; Good Governance; Tourism

บทนำ (Introduction)

หลักธรรมาภิบาลเป็นวิธีการหนึ่งในการบริหารประเทศที่รัฐบาลหลายประเทศได้นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทาง การบริหารรวมทั้งประเทศไทย โดยมีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งรวมสาระสำคัญของรูปแบบการบริหารที่มุ่งการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ความโปร่งใส ตรวจสอบได้บนพื้นฐานความยุติธรรมคุณธรรมความรับผิดชอบ ต่อผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการบริหารพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เกิดจากแนวคิดการบริหารราชการแนวใหม่ ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 ซึ่งเน้นถึงการให้บริการของรัฐที่มุ่งประโยชน์สุขของประชาชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการบริหารของประชาชนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งพิจารณาได้จากมาตรา 285 ที่บัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะ

ผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง มาตรา 286 สรุปได้ว่าประชาชนสามารถเข้าซื้อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้พ้นจากตำแหน่งได้ถ้าบุคคลดังกล่าวมีความประพฤติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมาตราอื่นอีกหลายมาตราได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และดำเนินการในการกิจของภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐมีการบริหารที่โปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบจากองค์กรอิสระ และประชาชน ซึ่งรวมถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการสร้างระบบการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของสาธารณะชนเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน (วรศรา รัตนสมัย, 2543)

ธรรมาภิบาลในประเทศไทย (Good governance) ในภาคราชการเกิดจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงของไทยในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งภาควิชาการและผู้ได้รับผลกระทบเห็นว่า สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากความหย่อนประสิทธิภาพของกลไกการบริหารกิจการบ้านเมือง การบริหารราชการการกำหนดนโยบายสาธารณะและการทุจริตมิชอบในวงราชการอันเป็นความรับผิดชอบของภาคราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ ขณะเดียวกันในภาคประชาชนอันเป็นพลังสำคัญก็มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความตื่นตัวและรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพิ่มขึ้น หากความอ่อนแอและหย่อนประสิทธิภาพดังกล่าวไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างแท้จริงและรีบด่วน โอกาสที่จะนำพาประเทศพ้นตัวจากวิกฤติย่อมเป็นไปได้ยาก ทั้งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองประเทศยิ่งขึ้นอีกด้วย

ต่อมาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ได้ประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. 2542 และเริ่มมีผลบังคับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 วรรคแรกและพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546 ได้วางแนวทางกรอบธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาระบบราชการไทยโดยมีเป้าหมายการดำเนินงานอย่างชัดเจนและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล อนึ่งหลักการการบริหารแนวใหม่ที่กำลังเป็นกระแสอยู่ในขณะนั้น คือการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งองค์กรภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจและนำมาใช้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ของการทำงานที่ดีที่สุด (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551)

จากประเด็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากเมืองพัทยาตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตตำบลหนองปรือและพื้นที่บางส่วน อยู่ในเขตตำบลนาเกลือ ตำบลห้วยใหญ่และตำบลหนองปลาไหล มีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ และเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาคตะวันออกกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวและบริการโดยประชากร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการค้าและการบริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เมืองพัทยาเป็นเมืองมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย จึงมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมเข้ามาท่องเที่ยวเมืองพัทยาจำนวนมาก (Office of Pattaya City, 2014) (Rattanapan, Interview, April 4, 2014) (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเมืองพัทยา, 2555) มีการบริหารงานด้วยคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง คณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบการทำงานและควบคุมดูแลภารกิจต่างๆในหน่วยภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐมีการบริหารที่โปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบจากองค์กรอิสระและประชาชน ซึ่งรวมถึงการกระจายอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการสร้างระบบการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของสาธารณะชนเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน และงานบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวมีหน่วยงานภาครัฐคือ กองส่งเสริมการท่องเที่ยวสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ดูแลการท่องเที่ยวในท้องถิ่นซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผน พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการและจัดกิจกรรมการกีฬาทั้งระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศและนานาชาติ รวมทั้งจัดกิจกรรมประชุมระดับชาติและนานาชาติ กิจกรรมด้านนันทนาการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ แหล่งเรียนรู้ทางศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยปัญหาและแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การกีฬาและนันทนาการ งานด้านวิเทศสัมพันธ์และประสานความร่วมมือกับต่างประเทศในกิจการการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการ การประชุมระดับนานาชาติ งานเมืองพัทยา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง จึงได้ตระหนักถึงการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อบริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดในการบริการจัดการเมืองพัทยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรในสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี ผู้วิจัยใช้ประชากร ได้แก่ บุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 400 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อความถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3.1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน 1. ด้านหลักนิติธรรม 2. ด้านหลักคุณธรรม 3. ด้านหลักความโปร่งใส 4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5. ด้านหลักความรับผิดชอบ 6. ด้านหลักความคุ้มค่า

3.1.3 ปัญหาและอุปสรรค

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อความถาม

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านหลักนิติธรรม 2.ด้านหลักคุณธรรม 3.ด้านหลักความโปร่งใส 4.ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5.ด้านหลักความรับผิดชอบ 6.ด้านหลักความคุ้มค่า เป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระ การเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่าข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .69-1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .35 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .78

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้า คือ บุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1.1 เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages)

5.1.1.2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้าน

หลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

5.2.1 T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different: LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นของบุคลากรในสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ด้านหลักนิติธรรม	4.43	.441	มาก	2
ด้านหลักคุณธรรม	3.96	.362	มาก	5
ด้านหลักความโปร่งใส	4.05	.257	มาก	3
ด้านการมีส่วนร่วม	4.44	.294	มาก	1
ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.99	.318	มาก	4
ด้านหลักความคุ้มค่า	3.63	.322	มาก	6
รวม	4.083	.332	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.083$) หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.44$) ด้าน

หลักนิติธรรม ($\bar{x} = 4.43$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x} = 4.05$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.99$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{x} = 3.96$) และลำดับสุดท้าย ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ควรสร้างโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสขององค์กร และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้ ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่า ควรสร้างโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสขององค์กร และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้ ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ เจริญชา (2554) การศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่าอำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกันและระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แต่ในส่วนของผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่าง แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลประยุกต์ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า คือ บุคลากรในองค์การโดยเฉพาะผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ข้อกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริตยึดหลักความถูกต้องเป็นธรรมกับทุกฝ่ายและมีความเสมอภาค เปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบกิจการภายในองค์การ

และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมาเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและการมีส่วนร่วมทุกมิติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานโดยวางกรอบความรับผิดชอบขององค์การให้มีขอบเขตที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน บริหารงานในองค์การให้เกิดความคุ้มค่า

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ศรีวิชา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลเปรียบเทียบทัศนะของประชาชนต่อการบริหารงานของตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดง อำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน มีทัศนะ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในส่วนของประชาชนที่มีระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลควรใช้หลักกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการการให้เป็นที่ยอมรับของสังคมกำหนดกรอบการบริหารงานตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องทุกขั้นตอน มีการจัดระบบงานและข้อมูลข่าวสารเพื่อเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้เพื่อเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญและมีส่วนร่วมทุกมิติ มีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานโดยการวางกรอบความรับผิดชอบให้มีขอบเขตที่ชัดเจนครอบคลุมทั้งระบบงาน มีการเพิ่มความสามารถในการบริหารงานเพิ่มผลผลิตของงานในทางบวกให้เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุนและประโยชน์ที่ได้รับ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อประสิทธิภาพในการการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดังนี้คือ ให้ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายผู้บริหารควรกำหนดนโยบายมีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่างๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จเด็จ โพธิ์ศรีทอง (2552) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ด้านคุณธรรม และด้านความโปร่งใส ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพและ

ตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ วุฒิ การศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำหลักการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรสร้างโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อความโปร่งใสขององค์กร และควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล องค์กรต้องตระหนักให้มีการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจอันดีที่อยู่ในกรอบกฎหมาย โดยตั้งมั่นอยู่ในการปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงควรจัดให้มีการสัมมนาอบรมเชิงวิชาการหรืออบรมให้ความรู้ในด้านต่างๆ รวมถึงการปรับสิ่งต่างๆ ให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. ในการอบรมบุคลากรของสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ควรนำเรื่องหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในหลักสูตรอบรม เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับบุคลากรนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารงานต่อองค์กร

3. ควรมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในการบริหารจัดการให้กับผู้บริหารและบุคลากร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขภายในองค์กรและแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อให้การดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง (References)

- จเด็จ โพธิ์ศรีทอง. (2552). การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). วิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ไพฑูรย์ ศรีวิชา. (2556). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแดงอำเภอพิบูลย์รักษ์ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิศิธา รัตนสมัย. (2543). การรับข่าวสารเพื่อสร้างความตระหนักสำนึกของประชาชนเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จังหวัดสงขลา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพจน์ เจริญข้า. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางมะค่า อำเภอน้ำขุ่นบุรี จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- T. Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper and Row.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือ
บ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

The Potential Development of Management Practices of
Ban Jong Ja Rern Community Enterprise Group,
Wiang Chai, Chiang Rai

ทัตพงศ์ นามวัฒน์¹

Thatphong Namwat

บทคัดย่อ (Abstract)

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการและศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมจำนวน 30 คน และการสนทนากลุ่มจากตัวแทนผู้เกี่ยวข้องจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ SWOT Analysis ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพด้านผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านสมาชิกและชุมชน มีการจัดสรรสวัสดิการแก่สมาชิกเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิก ด้านการผลิต สินค้าผ้าปักมือและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าปักมือมีเอกลักษณ์เฉพาะ และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพซึ่งผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่าในการส่งเสริมด้านเงินทุนภาครัฐควรประสานทางธนาคารและสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ควรสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการองค์ความรู้ ควรอบรมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดได้ทันยุคสมัย ด้านการตลาด ควรส่งเสริมการตลาดออนไลน์เพิ่มมากขึ้นและควรให้ข้อเสนอแนะการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาศักยภาพ; กลุ่มวิสาหกิจชุมชน; บ้านจงเจริญ

Received: 2021-05-30 Revised: 2021-06-25 Accepted: 2021-06-25

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Thatphong.nam@cr.ru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were the study of potential management and the way to develop the potential of community enterprise of Ban Jong Ja Roen Handmade product for sustainable development. This research was designed as a qualitative research. The method used for gather the information were participant observation, the interviewing with group leader and group member of community enterprise and government officer in a total number of 30 people, and a group talk with 15 representatives. Analyzed the information using Content Analysis and SWOT Analysis. The result revealed that community enterprise has a potential of leadership and systematically managed. The group leader is skilled in group management. For the group member and community, there's a benefit allocation for the group member to encourage them. In the production, the handmade clothes and the processed products of handmade clothes were unique and had a quality that met the community product's standard. The way to develop the community enterprise were: to promote the funding, the government should cooperate with the bank to support the low interest loaning. To interact with the outside of community, the network must be made and encourage a field study or visit a community continuously. To manage knowledge and information, a training for knowledge to create a product that could reach into the market in this modern day is essential. For the marketing, the online marketing must be encouraged more and give priority to the product design and modern packaging.

Keywords: The potential development; Community enterprise group; Ban Jong Ja Roen

บทนำ (Introduction)

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนไทยมีการดำเนินนโยบายสร้างองค์ความรู้สู่ประชาชนในระดับต่างๆ โดยเน้นการพัฒนาศักยภาพประชาชนผ่านระบบการศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการ สร้างงานสร้างอาชีพที่ยั่งยืน เพื่อลดปัญหาการว่างงานให้กับกลุ่มชาวบ้าน อีกทั้งรัฐบาลมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชน และได้ส่งเสริมประชาชนรวมกลุ่มสร้างอาชีพผ่านระบบการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนในการประกอบกิจการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ออกสู่

ตลาดทั้งระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีการแข่งขันหลากหลายรูปแบบจึงจำเป็นต้องยกระดับตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการแข่งขันที่ยั่งยืนในตลาด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มีการรวมกลุ่มกันและดำเนินประกอบธุรกิจผ้าปักมือ โดยทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน จากการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยสมาชิกส่วนใหญ่ของทางกลุ่มเป็นเกษตรกร คนเฒ่าคนแก่ในชุมชนที่ว่างงาน และแรงงานนอกระบบในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการผลิตสินค้าอย่างหลากหลายประกอบด้วย 6 ผลิตภัณฑ์ ดังนี้ พวงกุญแจผ้าปักมือ กล่องทิชชู กระเป๋าสะตางค์ กระเป๋าสะพายและย่าม เสื้อผ้าปักลวดลาย และ แผ่นรองจาน (ลำไผ สารมณีไพวรรณ. สัมภาษณ์. 2564, 19 กุมภาพันธ์) โดยจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มคือ แต่ละกระบวนการจะปักผ้าด้วยมือและเย็บมือ ทำให้ทุกชิ้นงานมีความสวยงามและประณีต โดยใช้ผ้าฝ้ายทอมือและผ้าใยกล้วย ซึ่งเป็นวัสดุจากเส้นใยธรรมชาติเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และในปี พ.ศ. 2562 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมประกวดการแข่งขันโครงการออมสินยุวพัฒน์รักษ์ถิ่น ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และได้รับรางวัลอันดับที่ 1 Best of the best ในประเภทตุติมาได้ (ธนาคารออมสิน, 2562) อีกทั้งลายผ้าปักของผลิตภัณฑ์ได้ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (วิไล นาไพวรรณ. สัมภาษณ์. 2564, 19 กุมภาพันธ์)

จากผลสำเร็จของทางกลุ่มวิสาหกิจข้างต้น ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของความสำเร็จ ในขณะที่หลายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังคงไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในทุกๆ มิติของการจัดการ โดยครอบคลุมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของทางกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพในการจัดการกลุ่มให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน อีกทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ สามารถศึกษาเป็นแนวทางได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่บุคคลที่มีส่วนสำคัญ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ประธานกลุ่มฯ จำนวน 1 คน คณะกรรมการกลุ่มฯ จำนวน 5 คน สมาชิกกลุ่มและผู้มีส่วนร่วม จำนวน 20 คน และเจ้าหน้าที่รัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย สำนักงานกองทุนฟื้นฟูจังหวัดเชียงราย รวมจำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าปักมือในปัจจุบันของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นบริบทวิสาหกิจชุมชน และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

3.1 บริบทกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา และสภาพทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

3.2 ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำและบริหารด้านการผลิต ด้านการตลาดและการขาย ด้านเงินทุน ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านสมาชิกและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับประธานกลุ่มฯ และผู้มีส่วนร่วม ลูกค้า และเจ้าหน้าที่รัฐ และนำข้อมูลที่ได้มาร่วมจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 15 คน ประกอบด้วยตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม 3 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม 6 คน ลูกค้า 3 คน และเจ้าหน้าที่รัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงรายและสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย รวมจำนวน 3 คน เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติ เกี่ยวกับศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ และทำผลสรุปขั้นสุดท้าย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และหลักการวิเคราะห์ SWOT Analysis เกี่ยวกับศักยภาพการประกอบธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย และนำผลสรุปการวิเคราะห์ที่ได้มาจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ ทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำและบริหาร ด้านการผลิต ด้านการตลาดและการขาย ด้านเงินทุน ด้านการจัดการองค์ความรู้ ด้านสมาชิกและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก โดยเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ประธานกลุ่มฯ และผู้มีส่วนร่วม ลูกค้า และเจ้าหน้าที่รัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย สำนักงานกองทุนฟื้นฟู จังหวัดเชียงราย

1.1 การวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจ่งเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

1) จุดแข็ง (Strength)

- ด้านผู้นำ

S1 : ประธานกลุ่มฯมีประสบการณ์การทำงานด้านงานหัตถกรรม ทั้งการถัก การด้นมือ อีกทั้งมีทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มฯ และมีการปรับตัวและสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าตามยุคสมัย

S2 : ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีองค์ความรู้ด้านการจัดการระบบบัญชี โดยได้รับรางวัลในด้านการจัดการระบบบัญชี การเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ ซึ่งทำให้กลุ่มวิสาหกิจจัดการเรื่องรายได้และเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบที่ดี

S3 : ประธานกลุ่มฯสามารถขายสินค้าได้หลากหลายช่องทาง โดยมีการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ การออกงานแสดงสินค้า รวมถึงการสร้างเครือข่ายตลาดระหว่างกลุ่ม/ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ซึ่งทำให้ลูกค้าหาซื้อสินค้าได้อย่างสะดวกขึ้น

- ด้านสมาชิกและชุมชน

S4 : สมาชิกมีความรู้และทักษะในการผลิตจากประสบการณ์ การถ่ายทอดของผู้นำและจากการศึกษาดูงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

S5 : มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก เช่น มีการปันผลยอดขายให้กับสมาชิกเป็นรายปี

- ด้านการผลิต

S6 : สินค้าผ้าปักมือและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าปักมือมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยจุดเด่นอันดับแรกของผลิตภัณฑ์กลุ่มๆ คือลวดลายและสีสันของงานปักผ้าด้วยมือ ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ทำด้วยมือทุกขั้นตอนการผลิต แสดงถึงความละเอียดอ่อน ประณีต สวยงาม มีความมุ่งมั่น ความเอาใจใส่ในชิ้นงาน จึงทำให้งานปักผ้า และผลิตภัณฑ์ผ้าปัก โดดเด่น และมีชิ้นเดียวในโลก โดยผู้ปักสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ด้วยความคิด จินตนาการของผู้ปักเองตั้งแต่การปักจนถึงผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปเป็นสินค้าที่หลากหลาย และรูปแบบสินค้าที่เหมาะสมกับคนทุกวัย โดยสินค้าของทางกลุ่มมีอย่างหลากหลาย เริ่มตั้งแต่สินค้าชิ้นเล็กๆ ราคาไม่แพงมาก ไปจนถึงสินค้าที่มีราคาสูง ที่เน้นและเลือกใช้วัสดุคุณภาพดี โดยมีการเจาะกลุ่มลูกค้าอย่างหลากหลายทั้งลูกค้าตลาดบนและตลาดทั่วไปพร้อมกัน

S7 : ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงรายได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ้าปักและผลิตภัณฑ์ผ้าปักของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ

2) จุดอ่อน (Weakness)

- ด้านการจัดการองค์ความรู้

W1 : ผลิตภัณฑ์ใช้เวลาค่อนข้างนานในการผลิตแต่ละชิ้นงาน ซึ่งผลิตภัณฑ์บางชนิดเช่น พวงกุญแจ ต้องใช้การผลิตหลายขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนก็ต้องใช้ผู้มีความสามารถเฉพาะประกอบด้วย ผู้ขึ้นแบบพวงกุญแจในแต่ละขนาด, ผู้ปักลายผ้าและ ผู้ขึ้นรูปพวงกุญแจ เป็นต้น

W2 : ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขาดทักษะในการออกแบบชุดผ้าปักให้มีความทันสมัย โดยปัจจุบันยังมีสินค้าในรูปแบบชุดผ้าปักที่ไม่หลากหลาย และขาดทักษะการขึ้นรูปแบบเสื้อผ้า โดยปัจจุบันมีการใส่ลวดลายผ้าปักเต็มผืนหรือนำชิ้นงานผ้าปักไปปักที่บนเสื้อ ทำให้ใช้เวลาในการปักผ้านานอีกทั้งมีรูปแบบที่ไม่ทันสมัย

W3 : จำนวนสมาชิกที่สามารถปักผ้าได้ในคุณภาพที่ดียังมีน้อย ทำให้ผลิตภัณฑ์บางชิ้นงานที่ลูกค้าสั่งจองไว้ต้องรอเป็นเวลานาน 4 - 5 เดือน เนื่องด้วยบางผลิตภัณฑ์เช่นผ้าชิ้น มีผู้ที่สามารถทำลวดลายผ้าปักชิ้นสูงได้จำนวนน้อย

W4 : ขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยและแรงงานฝีมือชั้นสูง ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ออนไลน์ค่อนข้างน้อย เช่นการกระตุ้นยอดขายผ่านการซื้อโฆษณาในแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น Facebook และ Instagram อีกทั้งยังขาดอุปกรณ์และเทคนิคในการถ่ายภาพรวมถึงโปรแกรมแต่งรูปให้มีความสวยงามและน่าสนใจยิ่งขึ้น

- ด้านเงินทุน

W5 : ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้นหากธุรกิจมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งถ้าประธานกลุ่มวิสาหกิจต้องการให้มีสินค้ามากยิ่งขึ้น ก็ต้องทำการเพิ่มจำนวนผู้ปักผ้า ทำให้ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อมาทำธุรกิจให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

3) โอกาส (Opportunity)

O1 : มีการรณรงค์การให้คุณค่า ภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของคนในท้องถิ่น และการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าเพื่อลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก ลดการทำลายสิ่งแวดล้อม

O2 : ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายตามพระราชบัญญัติ วิสาหกิจชุมชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจโดยมีหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาคอยให้คำแนะนำส่งเสริม เช่น ม.ราชภัฏเชียงราย (ศูนย์บ่มเพาะ UBI) ธนาคารออมสิน สสว. จังหวัดเชียงราย สมาคมหัตถศิลป์ล้านนา เป็นต้น

O3 : มีกลุ่มลูกค้าผู้ชื่นชอบงานผ้าปักมือหลายกลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายหลักของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคือกลุ่มคนเฉพาะกลุ่มที่ชื่นชอบงานทำด้วยมือ งานผ้าปักมือ หรือ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าปักมือ และมีกำลังซื้อสูง ส่วนกลุ่มลูกค้าเป้าหมายรองจะเป็น กลุ่มนักท่องเที่ยวหรือบุคคลทั่วไป รวมถึงพ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีก ที่รับงาน ผลิตภัณฑ์ทำมือของทางกลุ่มไปขายต่อ

O4 : ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยมีการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ซึ่งมีหลากหลายแอปพลิเคชันให้ผู้ขายได้ทำตลาด ซึ่งเป็นผลดีอย่างมากต่อผู้ประกอบการ ทำให้ลูกค้าได้ซื้อสินค้าได้สะดวกและรวดเร็วขึ้นอย่างมาก

4) อุปสรรค (Threat)

T1 : วัตถุดิบที่ทางกลุ่มใช้ในการผลิตด้วยเป็นวัตถุดิบที่รักษารัศมีชาติจึงมีราคาแพง ทำให้มีต้นทุนในการผลิตสูง

T2 : เศรษฐกิจในยุคปัจจุบันค่อนข้างที่จะฝืดเคือง ด้วยปัญหาโรคระบาด Covid-19 ทำให้ประชากรในประเทศบางส่วนมีรายได้ลดน้อยลง ทำให้มีการจับจ่ายใช้สอยอย่างรัดกุมมากยิ่งขึ้น และผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์จำพวกเครื่องประดับที่มีราคาค่อนข้างสูง ทำให้กลุ่มลูกค้าตัดสินใจซื้อยากขึ้นจากเดิม จึงเป็นเรื่องที่ท้าทายต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องปรับตัวให้ได้ทันยุคทันสมัย

T3 : มีคู่แข่งในตลาดจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีผลกระทบต่อส่วนแบ่งทางการตลาด

T4 : มีการลอกเลียนแบบผลิตภัณฑ์จากคู่แข่ง จึงทำให้ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

1.2 ศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ มี 3 ด้านที่เด่นชัด ดังนี้

- ด้านผู้นำ

ประธานกลุ่มฯ มีประสบการณ์การทำงานด้านงานหัตถกรรม ทั้งการถัก การด้นมือ มากกว่า 14 ปี ซึ่งในยุคเริ่มต้นทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานความรู้ใหม่ผลิตสินค้าเป็นตุ๊กตาไหมพรม ถือเป็นนวัตกรรมในสมัยนั้น ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จนมีการจดลิขสิทธิ์สินค้าไว้ด้วย ต่อมาเมื่อค่านิยมลดลง จึงมีการพัฒนาทักษะเรื่องการเย็บกระเป๋าผ้าถุงปูนด้นมือ แต่ด้วยสินค้ามีหลากหลายทั่วไปในระบบตลาดและไม่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น จึงมีการพัฒนาทักษะฝีมือการปักผ้าด้วยมือ โดยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานที่ 20 เชียงราย เกี่ยวกับการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน 4.0 เกิดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าปัก เป็นพวงกุญแจ โดยการนำความรู้เดิมเกี่ยวกับการเย็บผ้าด้นมือมาประยุกต์ระหว่างงานด้นมือ งานควิลผ้าถุงปูนมาใช้ นอกจากนี้ยังมีกระเป๋าสะตาคู่แบบยาว เสื้อผ้าปักด้นมือ กระเป๋าสะพาย ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้มีการปรับตัวและสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าในยุคสมัยนั้นๆ

“ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มฯ โดยมีการปรับตัว ผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของลูกค้าตามยุคตามสมัย เป็นผู้ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาสินค้า และเป็นผู้ที่แสวงหาโอกาสให้กับทางกลุ่มสมาชิกอยู่เสมอ ในการเข้าร่วมโครงการต่างๆของภาครัฐเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สวยงามมากยิ่งขึ้น ทำให้สินค้าของทางกลุ่มฯ ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และเป็นที่รู้จักของกลุ่มตลาด” นางณัฐพร มหาไพบูลย์ ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, (10 กุมภาพันธ์ 2564)

- ด้านสมาชิกและชุมชน

การผลิตของกลุ่มมีการเสริมทักษะอย่างต่อเนื่องโดยการศึกษาดูงานและการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกันของสมาชิก มีการขยายสมาชิกตัวต่อตัวกับคนที่สนใจและชอบงานทำมือ เมื่อส่งผลงานจะได้รับค่าแรงทันทีเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องรายได้ของครอบครัว ทางกลุ่มรู้ดีในข้อนี้ นอกจากนี้มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยมีการจัดสรรผลกำไรเป็นเงินสวัสดิการทุนสำรอง เป็นเงินปันผลประจำปี เป็นค่าตอบแทนกรรมการ เป็นเงินปันผล เงินสำหรับสวัสดิการของสมาชิก รวมถึงเบี้ยขยันที่สมาชิกจดบันทึกบัญชีรายได้ประจำปีของตนเอง

“นอกจากรายได้จากการจำหน่ายสินค้าแล้ว ทางประธานกลุ่มวิสาหกิจฯ มีการจัดสรรสวัสดิการแก่สมาชิก เช่น มีการปันผลยอดขายให้กับสมาชิกเป็นรายปีอีกด้วย และมีการพาไปศึกษาดูงานกับโครงการภาครัฐทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการรังสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง” นางลำไผ สารมณี สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ, (10 กุมภาพันธ์ 2564)

- ด้านการผลิต

สินค้าผ้าปักมือและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าปักมือมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยจุดเด่นอันดับแรกของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือลวดลายและสีสันทองงานปักผ้าด้วยมือ และรูปแบบสินค้าที่เหมาะสมกับคนทุกวัย โดยสินค้าของทางกลุ่มมีอย่างหลากหลาย เริ่มตั้งแต่สินค้าชิ้นเล็กๆ ราคาไม่แพงมาก ไปจนถึงสินค้าที่มีราคาสูง ที่เน้นและเลือกใช้วัสดุคุณภาพดี เช่น ผ้าใยถั่ว เพื่อให้อายุการใช้งานยาวนาน ใกล้เคียงกับคุณภาพฝีมือของงานปัก จึงมีความแตกต่าง จากคู่แข่งอื่น ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงรายได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าปักและผลิตภัณฑ์ผ้าปักของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจางเจริญ

“สินค้าของทางกลุ่มฯเป็นสินค้าที่มีการออกแบบที่ร่วมสมัย กลางเก่ากลางใหม่ ไม่ล้าสมัย จึงเหมาะกับสุภาพสตรี แต่ขณะเดียวกันก็พบว่ากลุ่มสุภาพบุรุษ ก็มีความชื่นชอบงานผ้าปัก เช่นเดียวกัน จึงมีการพัฒนาสินค้าที่เหมาะสมกับกลุ่มสุภาพบุรุษด้วยเช่นกัน และสินค้าของทางกลุ่มมีการเจาะกลุ่มลูกค้าอย่างหลากหลายทั้งลูกค้าตลาดบนและตลาดทั่วไปพร้อมกัน” วิไล นาไพวรรณ ประธานกลุ่มวิสาหกิจฯ, (10 กุมภาพันธ์ 2564)

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจางเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจางเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1) ด้านเงินลงทุน

- หน่วยงานภาครัฐควรประสานทางธนาคารและสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อปรับปรุงหน้าร้านของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมเพื่อการต้อนรับลูกค้าและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาการดูงาน

2) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก

- การส่งเสริมการศึกษาดูงานควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยผลิตภัณฑ์ผ้าปักมือต้องใช้แนวความคิดที่แปลกใหม่และสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าได้ตามยุคตามสมัย ซึ่งต้องมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันในจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต

3) ด้านการจัดการองค์ความรู้

- การสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดได้ทันยุคสมัย ให้องค์ความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์

ชุดผ้าปักให้มีรูปแบบที่ทันสมัยโดยพัฒนาทักษะกระบวนการขึ้นต้นแบบของชุดก่อนปักผ้า เพื่อการออกแบบที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นและลดระยะเวลาในการปักผ้าให้เร็วขึ้นอีกด้วย

- การส่งเสริมและจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีขั้นพื้นฐาน จนถึงขั้นสูง ให้แก่สมาชิกหรือตัวแทนกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ

- การส่งเสริมและอบรมให้ผู้สนใจงานผ้าปักมือทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เกี่ยวกับงานผ้าปักมือเพื่อขยายกำลังการผลิต ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาระยะเวลาการรอคอยผลิตภัณฑ์ของลูกค้าได้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนเพื่อสืบสานงานฝีมือต่อไป

4) ด้านการตลาดและการขาย

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงานกับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมให้กับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนออกบูธแสดงสินค้าอย่างต่อเนื่อง

- ส่งเสริมด้านการตลาดและการขายทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น

- ควรให้การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในการให้ข้อเสนอแนะการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ และศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญมีศักยภาพด้านผู้นำและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่ตามโครงสร้างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งสมาชิกกลุ่มฯ ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความสร้างสรรค์ของตนเอง และกระจ่ายงานผ้าปักตามความเหมาะสมและความสามารถของผู้ปักในแต่ละระดับความยากง่ายของผลิตภัณฑ์ และประธานกลุ่มฯ มีทักษะการถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มฯ และมีการปรับตัวและสร้างสรรค์ผลงานให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าตามยุคสมัย ทั้งในเรื่องของลายผ้าปักและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ และมีการควบคุมคุณภาพสินค้าผ่านตามาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ด้านสมาชิกและชุมชนมีการเสริมทักษะอย่างต่อเนื่องโดยการศึกษาดูงานและการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกันของสมาชิก นอกจากนี้มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยมีการจัดสรรผลกำไรเป็นเงินสวัสดิการ ทุนสำรอง เป็นเงินปันผลประจำปี เป็นค่าตอบแทนกรรมการ เป็นเงินปันผล เงินสำหรับสวัสดิการของสมาชิก รวมถึงเบี้ยขยันที่สมาชิกจดบันทึกบัญชีรายได้ประจำปีของตนเอง และด้านการผลิตสินค้าผ้าปักมือและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าปักมือมีเอกลักษณ์เฉพาะ

โดยจุดเด่นคือลวดลายและสีสันทองงานปักผ้าด้วยมือ ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ทำด้วยมือทุกขั้นตอนการผลิต แสดงถึงความประณีต สวยงาม โดยสินค้าของทางกลุ่มมีอย่างหลากหลาย มีราคาให้เลือกซื้อหลายระดับ ซึ่งทำให้สามารถเจาะกลุ่มลูกค้าอย่างหลากหลายทั้งลูกค้าตลาดบนและตลาดทั่วไปพร้อมกันซึ่งสอดคล้องกับวิจัย ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องโครงเรือ ตำบลรังนกใหญ่ อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ได้แก่ การบริหารจัดการกลุ่ม ประธานกลุ่มมีภาวะผู้นำ สมาชิกมีความสามัคคี และการผลิต เป็นไปตามมาตรฐานรับรอง GAP และผลผลิตมีคุณภาพดี (อริญญา อุดลย์เดช และพรรณนา ไวกุล, 2555) อีกทั้งยังสอดคล้องกับวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนระดับ 5 ดาว จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดลำปางที่กำหนดศึกษา ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยระดับ 5 ดาว ประจำปี 2556 มีรูปแบบการดำเนินการ และการบริหารจัดการที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการเลือกบุคคลที่มีทักษะความสามารถในด้านการสร้างผลิตภัณฑ์และเป็นผู้ที่สมาชิกให้ความเคารพนับถือเป็นประธานกลุ่ม มีการแต่งตั้งบุคคลขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบฝ่ายต่างๆในโครงสร้างของการบริหารจัดการ กรณีของปัจจัยที่สมาชิกมีความเห็นว่ามีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการดำเนินการมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของประธานกลุ่ม (ภัทรธิดา วัฒนาพรณกิตติ, 2558) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ โดยผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ภาวะผู้นำวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติตามการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนได้ร้อยละ 63.30 (ศศิภาพัทธกษานต์, 2556) และสอดคล้องกับวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวดี ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุขาวดีมีศักยภาพด้านผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบ ด้านการผลิต ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นการลดต้นทุนในการผลิต มีการควบคุมคุณภาพสินค้าผ่านตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เครื่องหมายรับรองฮาลาล และองค์การอาหารและยา (อย.) จนผลิตภัณฑ์ได้ระดับ 4 ดาว ด้านสมาชิกและชุมชนมีรายได้เสริมและมีการจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปี และผลกำไรบางส่วนนำมาทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิก (คณิดา ไกรสันติ และรสมนต์ คำศรี, 2559)

แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านเงินลงทุน หน่วยงานภาครัฐควรประสานทางธนาคารและสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อปรับปรุงหน้าร้านของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมเพื่อการ

ต้อนรับลูกค้าและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาการดูงาน ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ควรส่งเสริมการศึกษาดูงานควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ด้วยผลิตภัณฑ์ผ้าปักมือต้องใช้แนวความคิดที่แปลกใหม่ ซึ่งต้องมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรสร้างความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกันในจังหวัดเชียงรายให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตด้านการจัดการองค์ความรู้ การสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดได้ทันยุคสมัย การส่งเสริมและอบรมให้ผู้สนใจงานผ้าปักมือทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เกี่ยวกับงานผ้าปักมือเพื่อขยายกำลังการผลิต และด้านการตลาด ส่งเสริมด้านการตลาดทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้นและควรให้การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในการให้ข้อเสนอแนะการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก : SMEs โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้ธุรกิจเกิดความล้มเหลว จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ ขาดการบริหารจัดการแหล่งเงินทุน โดยปัจจุบันธุรกิจมีแหล่งเงินทุนหลายแห่งที่ให้การสนับสนุนผู้ลงทุนแต่นักลงทุนต้องมีวิธีจัดหาเงินทุนและการบริหารการตลาดผิดพลาด โดยผู้ประกอบการอาจไม่มีการวิเคราะห์ตลาดอย่างเป็นระบบ (พิรญา กัญหบุตร, 2559) อีกทั้งสอดคล้องกับวิจัยเรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่าควรมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการเข้าถึงแหล่งทุนและการพัฒนาระบบการจัดการบัญชี การพัฒนาการตลาดโดยเน้นช่องทางการตลาดผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2562) มากไปกว่านั้นสอดคล้องกับวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไทยแลนด์ 4.0 สำหรับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาอุปสรรคและปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ มีสาเหตุที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน เนื่องจาก ไม่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ วัตถุดิบบางอย่างไม่สามารถหาได้ในพื้นที่ทำให้มีต้นทุนสูง ขาดแรงงานในการผลิตสินค้า ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุขาดเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้สมาชิกยัง ขาดความรู้ด้านทักษะในการผลิต การตั้งราคา การตลาด การประชาสัมพันธ์โดยวิสาหกิจต้องการให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านเงินทุน ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่มการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และการตลาด (อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์และณัฏฐา ปานเจริญ, 2564)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรอบรมเพิ่มพูนความรู้ในการสร้างสรรค์ผลงานให้สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดได้ทันยุคสมัย อีกทั้งสอนปฏิบัติให้ผู้สนใจงานผ้าปักมือทั้งในชุมชนและนอกชุมชน เกี่ยวกับงานผ้าปักมือเพื่อขยายกำลังการผลิต ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาระยะเวลาการรอคอยผลิตภัณฑ์ของลูกค้าได้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเยาวชนเพื่อสืบสานงานฝีมือต่อไป

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรประสานทางธนาคารและสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อปรับปรุงหน้าร้านของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมเพื่อการต้อนรับลูกค้าและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาการดูงาน

1.3 ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ มาศึกษาดูงานกับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมให้กับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนออกบูธแสดงสินค้าทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้นและควรให้การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในการให้ข้อเสนอแนะการออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาศักยภาพการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ โดยทำการเปรียบเทียบการจัดการระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายในการสนับสนุนทุนวิจัย และเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ ขอขอบพระคุณคณะกรรมการกลุ่มสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ทำมือบ้านจงเจริญ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เจ้าหน้าที่รัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย สำนักงานกองทุนฟื้นฟูจังหวัดเชียงราย ที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิจัย ตลอดจนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

เอกสารอ้างอิง (References)

คณิตา ไกรสันติ และธรมนต์ คำศรี. (2559). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสุชาวดี ตำบลปรก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7 (น. 554-566. มหาวิทยาลัยมหาดไทย).

- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2562). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง 1 เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. 10(1), 95-120.
- พีรญา กัณทุบุตร. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก : SMEs. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 2(1), 59-76.
- ภัทรธิดา วัฒนภาพรรณกิตติ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนระดับ 5 ดาว จังหวัดลำปาง. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ศศิภา พิทักษ์สานต์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนํานโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่จังหวัดกระบี่. *วารสารวิทยบริการ*. 24(3), 33-46.
- อริญญา อตุลย์เดช และพรรณา ไวกุล. (2555). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านช่องไคร้รุ่งเรือง ตำบลรังนกใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ในการประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9 (น. 728-735). นครปฐม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- อุบลวรรณ สุวรรณภูสิทธิ์และณภัษา ปานเจริญ. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การตลาดด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมไทยแลนด์ 4.0 สำหรับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์. *วารสารชุมชนวิจัย*. 15(1), 94-108.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี

Community Participation in Administration of Pathum Thani
Municipality, Pathum Thani Province

รัศมี ทองสิริไพศรี¹ วิจิตรา ศรีสอน² สันฐาน ชยนนท์³

Russamee Tongsiripaisri, Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanon

บทคัดย่อ (Abstract)

กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักการตามวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม อันเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ทันสมัยที่สุดของโลกปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคมเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 3) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีและ 4) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ใช้เป็นวิจัยเชิงผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือประชากรในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 394 คน ตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Least-Significant Difference (LSD) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือบุคลากรในเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีและคณะกรรมการชุมชนจำนวน 17 คน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทและลักษณะของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เป็นสื่อกลางในการรับฟังรวบรวมมีความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน และเป็นหน่วยงานการประสานโครงการ

Received: 2021-05-29 Revised: 2021-07-19 Accepted: 2022-03-03

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: s59463825045@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

กิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน องค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี ประกอบด้วยประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน 2) ระดับความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = .45) 3) ประชาชนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีที่มีเพศและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 4) แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีพบว่า แนวทางที่ (1) การสร้างความรัก ความสามัคคีและเกื้อหนุนกันของสมาชิกในชุมชน (2) การส่งเสริมกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชน (4) การส่งเสริมให้สมาชิกมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ในครัวเรือน (5) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (6) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และ (7) การพัฒนาระบบทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชนให้ทั่วถึง

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; การบริหารงาน; เทศบาลเมืองปทุมธานี

Abstract

The people's participation process is a participative political culture which is considered as the most up-to-date political culture at the present world. The research on "Community Participation in Administration of Pathum Thani Municipality, Pathum Thani Province" has the objective to: 1) study roles, characteristics, and components of Pathum Thani Municipality, Pathum Thani Province, 2) study levels of community participation in administration of Pathum Thani Municipality, Pathum Thani Province, 3) compare the levels of community participation in administration of Pathum Thani Municipality, Pathum Thani Province, and to suggest guidelines for promoting the community participation in administration of Pathum Thani Municipality, Pathum Thani province. the quantitative method, 394 Pathum Thani Province residents were sampled with stratified random selection. Questionnaires were distributed to collect the data. The statistics used include frequency, percentage, means and standard deviation, and the data were analyzed by using t-test and F-test values. Least-Significant Difference (LSD) tests were also conducted. As for qualitative method, 17 administration personnel members in Pathum Thani Municipality, and the community committee were interviewed with semi-structured interview forms where content analysis was performed. The results of the research revealed that 1) the roles and

responsibilities of the Pathum Thani Municipality, Pathum Thani province community included: (1) to promote awareness of unity, (2) to perform as a leader organization in carrying out various activities in the community (3) to serve as a mediator in listening as well as collecting opinions and problems of the community and (4) to act as a project coordinator among groups in the community. The components of the community consist of one community chairman and eight or less community committee members. The opinion towards the community participation indicated a high level ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = .45). The research suggests that Pathum Thani Municipality, Pathum Thani Province residents with different age, education level, and marital status does not show a significant difference in opinions towards the community participation. Pathum Thani province residents with different sexes and incomes point out a difference in opinions towards the community participation, ($p = 0.05$). Finally, the guidelines for the community, included: (1) Creating love, sense of unity, and support among the residents, (2) Promoting clear and distinct administration and community participation, (3) Ensuring life and properties security in the community, (4) Promoting household's income and career stability, (5) Encouraging continuing group activities in the community, (6) Building external relationship with other agencies, and (7) Developing all-encompassing community infrastructure and public assistance.

Keywords: Participation; Administration; Pathum Thani Municipality

บทนำ (Introduction)

การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นดังกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณารากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไทยหันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชนและสิ่งแวดล้อม ให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็งโดยประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน สาเหตุมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วคาดการณ์ได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท จากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ภัยธรรมชาติที่รุนแรง เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม วาตภัย เป็นต้น อันเป็นผลมาจากการทำลายธรรมชาติของมนุษย์ กระแสนิยมวัฒนธรรมต่างชาติ การบริโภคนิยม การว่างงาน ความขัดแย้งภายในประเทศ ส่งผลให้ความรัก ความสามัคคี ความเอื้ออาทร คุณธรรมของคนในชุมชนลดลง จึงจำเป็นต้องพัฒนาส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถ

ปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งจะเป็นหนทางต่อการแก้ไขปัญหาและเป็นแรงหนุนต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน (พิเชฐ ทังโต, 2557)

แนวคิดทิศทางและกระบวนทัศน์ใหม่ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 การก้าวไปสู่วิสัยทัศน์สังคมไทยที่พึงปรารถนา จำเป็นจะต้องทำอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปในระยะยาว โดยการสร้างโอกาส หลักประกันและสภาพแวดล้อมให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตาม ประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาสังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมที่มีเศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหาและ มีการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคมได้มากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นก้าวแรกของการนำวิธีการใหม่ในการพัฒนาประเทศมาใช้ เพื่อจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและสังคม ให้สามารถบรรลุถึงสภาวะอันพึงปรารถนาของคนไทยทั้งชาติในอนาคต การจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ได้เริ่มต้นจากการเปิดโอกาสให้คนไทยทุกกลุ่ม สาขาอาชีพและภูมิภาคของประเทศเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การเริ่มจัดทำแผนแทนการกำหนดแผนจากภาคราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวอย่างแต่ก่อน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการเปิดศักราชกระบวนการวางแผนที่เน้นสร้างความร่วมมือร่วมใจกันผนึกกำลังอย่างสมานฉันท์ของคนในชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ปรับแนวคิดการพัฒนาจากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นจุดมุ่งเน้นหลักมาเป็นการเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการวางแผนจากการแยกส่วนรายสาขาเศรษฐกิจหรือสังคมที่ขาดความเชื่อมโยงเกื้อกูลต่อกัน มาเป็นการพัฒนาแบบรวมส่วนหรือบูรณาการเพื่อให้เป็นแผนพัฒนาฯ ที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้คนไทยส่วนใหญ่ของประเทศอย่างแท้จริง ยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีสองประการ คือ ประการแรก การพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับประชาชนให้เกิดขึ้นมากที่สุด โดยการใช้ระบบความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม รวมทั้งการที่จะให้มีหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ประการที่สอง การปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อให้มีการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปรับกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยยึดหลักการประสานงานภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนงาน

การพัฒนาที่ผ่านมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 – 10 (พ.ศ. 2540 – 2554) ได้เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกันแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด และกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ด้วยการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากรภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2558) เพื่อให้

การพัฒนาประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน ประเด็นเรื่อง “ชุมชนเข้มแข็ง” จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมา กล่าวถึงเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง โดย การเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นองค์กรควบคู่กับการ สร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นหนทางที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” เพื่อศึกษา บทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี และแนวทางการเสริมการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็น ต้นแบบที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย นำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน ของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
4. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานี” เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed-Methods Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวนทั้งสิ้น 23,857 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2561) 2) กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน ทั้งสิ้น 394 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973, อ้างถึงใน อรุณ จิรวัฒน์กุล 2557) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Least-Significant Difference (LSD)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลากหลาย (Maximum Variation Sampling) โดยใช้ตำแหน่ง ช่วงอายุ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ

การวิจัยเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน ตามทฤษฎีของ Polkinghorne (1989, อ้างถึงใน Creswell, 2007) จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี และปลัดเทศบาล และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน จำนวน 3 คน

2) คณะกรรมการชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชน และกรรมการชุมชน จำนวน 4 คน

3) สมาชิกของชุมชน จำนวน 10 คน

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการจัดหมวดหมู่ของแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัย (Research Methods)

1. ผลการวิเคราะห์บทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีผลจากการวิเคราะห์บทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคมเทศบาลเมืองปทุมธานี มีผลดังนี้

1.1 บทบาทของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและของสังคม

1.1.2 เป็นผู้ดำเนินการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมประเพณี ท้องถิ่นกิจกรรมสาธารณสุข กิจกรรมพัฒนาอาชีพ และการปรับปรุงชุมชน

1.1.3 เป็นสื่อกลาง ในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน รวมทั้งสะท้อนความต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

1.1.4 เป็นหน่วยในการประสานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชนและระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่น ๆ

1.2 ลักษณะของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือชุมชนมีการเรียนรู้และรู้เท่าทันข่าวสาร และมีการเพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.2.2 เป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง ด้วยระบบการบริหารจัดการในกิจกรรมที่สำคัญคือการวางแผน การจัดกระบวนการรู้องค์กรภายในของชุมชน การลงมือปฏิบัติตามแผนงาน และมีการประเมินผล

1.2.3 เป็นชุมชนที่มีความรัก ความหวงแหน ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน

1.2.4 เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนในมีคุณภาพและคุณธรรม

1.3 องค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้ ชุมชนในเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีแต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชน

จำนวน 9 คน ที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานประสานงานติดต่อระหว่างชุมชนและเทศบาล ตามรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนดังนี้ คณะกรรมการชุมชนชุดหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน

2. ผลวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถามผลการวิเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 69.54 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.89 สถานภาพ สมรส จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 65.22 ระดับการศึกษา ปริญญาตรีจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 72.84 ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.80 และรายได้น้อยกว่า 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 49.49

2.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ภาพรวม พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับทุกข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ท่านได้ร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผน รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการโครงการในการพัฒนาเทศบาล ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหาพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และท่านมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดแนวทางพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของเทศบาล ตามลำดับ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ท่านได้ร่วมระดมความคิดเห็นในการวางแผนยุทธศาสตร์ รองลงมา ได้แก่ ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีและได้นำไปดำเนินการในชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย ท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้กับเทศบาลท้องถิ่นเพื่อให้แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม บรรลุผลเช่น บริจาคเงิน ที่ดิน และอื่น ๆ ท่านมีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่วางไว้ เช่นประชาชนในเทศบาล หรือชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และท่านได้เป็นกรรมการในการพิจารณางบประมาณตามแผนงบประมาณ ตามลำดับด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการด้านการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ

รองลงมา ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีท่านมีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการด้านการ พัฒนากีฬาและนันทนาการท่านมีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงาน หรือโครงการด้านการ พัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ถนน และไฟฟ้า เป็นต้นและท่านมีส่วนร่วมร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผน หรือโครงการด้านการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชน ตามลำดับ ด้านการมีส่วนร่วมใน การประเมินผล ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ระดับการเสริมสร้างความเข้มแข็งอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจาก ค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของเทศบาล รองลงมา ได้แก่ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการติดตาม และประเมินผลแผนงาน หรือโครงการของแผนพัฒนาเทศบาลท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมควบคุมและ ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลท่านได้มีส่วนร่วมในการควบคุมการใช้ ทรัพยากรของเทศบาล และท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานของ เทศบาล ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานีจำแนกตามเพศพบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานีจำแนกตามช่วงอายุในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานีจำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

3.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานีจำแนกตามสถานภาพ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

3.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัด ปทุมธานีจำแนกตามอาชีพ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของ LSD ได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ พนักงาน บริษัทกับอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน) นอกนั้นไม่แตกต่าง

3.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของ LSD ได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ รายได้น้อยกว่า 20,000 บาท ต่อเดือนกับรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน และรายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือนกับรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ รายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือนกับรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ รายได้น้อยกว่า 20,000 บาทกับรายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือน และรายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือนกับรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ รายได้น้อยกว่า 20,000 บาทกับรายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ รายได้ 20,000 - 30,000 บาทต่อเดือนกับรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์การให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม พบว่าสมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง พร้อมทั้งจะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องนี้เป็นวิถีของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน และเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนการพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด มีเครือข่ายความร่วมมือกับการชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและองค์กรเอกชน ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

อภิปรายผล (Research Discussion)

1. บทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1.1 บทบาทของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้ 1) เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี 2) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน 3) เป็นสื่อกลาง ในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน และ 4) เป็นหน่วยในการประสาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน และระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก สอดคล้องกับแนวคิดของไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2524) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของชุมชนว่า การทำหน้าที่ของชุมชน เสมือนทำหน้าที่ของรัฐในภาพกว้างคือต้องทำหน้าที่ให้การดูแลการบริการเพื่อคนที่อยู่ในชุมชนนั้นได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมทั้งทางตรงและทางอ้อม คัดกรอง และให้การดูแล ให้การศึกษาแก่สมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาพ

1.2 ลักษณะของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มี 4 หัวข้อ คือ 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) เป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง 3) เป็นชุมชนที่มีความรัก ความห่วง หนาความรู้สึกรักเป็นเจ้าของในชุมชน และ 4) เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนในมีคุณภาพ และคุณธรรมซึ่งตรงกับความหมายของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกับเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพใน การพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชนกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคี เครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชนรวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็น เอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็งของ โกวิทย์ พวงงาม (2553) ที่ว่าลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งมีดังนี้ 1. คนในชุมชนต้องเป็นคนที่ มีกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมศักยภาพของตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 2. เป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ คือสมาชิกช่วยกันเรียนรู้ ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน 3. มีภาวะผู้นำชุมชน คือผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของ สมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น เพื่อนำไป ปฏิบัติให้เป็นประโยชน์เพื่อชุมชน 4. มีจิตสำนึกชุมชน คือสมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนมี ความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่าเท่าเทียมกันและเป็นมิตรภาพ ยอมรับในศักยภาพของกันและกัน 5. มีจิตวิญญาณชุมชน คือการที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อ ชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน และห่วงหาชุมชน 6. มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือประชาชนมีการ รวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น 7. มีการจัดการชุมชนที่ดี คือสมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการ จัดการตนเองและชุมชนได้วางแผนและจัดกระบวนการดำเนินงานและประสิทธิผลการพัฒนาชุมชน ของตนเองได้ 8. มีเครือข่ายชุมชน คือมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในชุมชนและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน 9. เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ และมีความสงบสุข

1.3 องค์ประกอบของประชาคม เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้ ชุมชนในเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี แต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชนจำนวน 9 คน ที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานประสานงานติดต่อระหว่างชุมชนและเทศบาลตามรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนดังนี้ คณะกรรมการชุมชนชุดหนึ่ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน สอดคล้องกับแนวคิดของไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2524) กล่าวว่า ชุมชนที่มีระบบปกครองต่างกันย่อมมีเสรีภาพ อิสรภาพแสดงออกต่างกันและย่อมส่งผลสะท้อนมาถึงวิถีชีวิตของ บุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้น และความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันกับองค์ประกอบอื่น ๆ ย่อมผิดแผกแตกต่างกันไป นอกจากนี้เสถียร เหลืองอร่าม (2549) กล่าวถึงโครงสร้างของชุมชนว่า โครงสร้างของชุมชนประกอบด้วยบุคคล กลุ่มคน สถานภาพและบทบาท ระบบสังคม สถาบันทางสังคม และการแบ่งชนชั้นทางสังคม

2. ระดับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการรับรู้และร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและมีการเรียนรู้ร่วมกันนำสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับการสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยการค้นหาศักยภาพ และการพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชน การฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มาสร้างประโยชน์และที่สำคัญ คือสร้างกระบวนการเรียนรู้วิเคราะห์ปัญหา การทดลองปฏิบัติจริงจากฐานทรัพยากร ด้วยการเชื่อมโยง เครือข่ายการเรียนรู้แผนชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกลุ่ม และควรปรับวิธีคิด วิธีการทำงานของภาครัฐจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน เมื่อวิเคราะห์การให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง พบว่า เน้นผลลัพธ์ ที่สะท้อนถึงความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัฐ วรวัฒน์ (2562) พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมวิถีในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน และงานวิจัยของ วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม (2561) การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี จากผลการวิจัย พบว่า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอเกาะจันทร์ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งใน ระดับเข้มแข็งมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการชุมชน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ สุรณะสกุล (2557) พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม และบุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับสูงแต่ขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการทำโครงการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านการวิจัยและด้านการบริหารโครงการทำให้วิทยาลัยชุมชนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานในวงกว้างและดำเนินงานได้อย่างจำกัด

3. การทดสอบสมมติฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสิมา เสี่ยงเพราะ กานต์ บุญศิริ และ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2557) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลคลองกิว อำเภอบ้านปึง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม พบว่า เพศของประชาชนที่แตกต่างกันระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานไม่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามช่วงอายุ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย แพทริยา พลอยไป จุฑาทิพ คล้ายทับทิม และสุพัตรา จุณณะปิยะ (2558) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีจำแนกตามอาชีพ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2551) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ได้แก่ รายได้สุทธิต่อปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพงษ์ พงศ์วิทย์เวทิน (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน

4. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี การวิเคราะห์การให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม พบว่าสมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง พร้อมทั้งจะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเป็นวิถีของชุมชน ภายใต้การสนับสนุนของ

ผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใสและพร้อมที่จะให้ตรวจสอบสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน และเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนการพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด มีเครือข่ายความร่วมมือกับการชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่นภาคประชาสังคมหรือองค์กรเอกชน ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา พลศรี (2547) อธิบายว่า การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และมีความสุข คือการทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์ สาธารณะ การรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันนี้เป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ชุมชนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิกด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุมชนควรให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ชุมชนควรพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนยั่งยืนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนควรประเมินสถานการณ์ภายในชุมชน และสังคม รวมทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาคีการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่มีต่อชุมชน และการทำงานระหว่างพหุภาคี

2.2 ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

เอกสารอ้างอิง (References)

- โกวิทย์ พวงงาม. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 3 พัฒนาการและรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทย ลำดับที่ 4 องค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ธณัฐ วรรณ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9(2), 71-80.
- ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นิติพงษ์ พงศ์วิทยเวทิน. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรสาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย 1. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิเชฐ ทังโต. (2557). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย : กับบทบาทการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรม. วารสารมจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 3(3), 51-66.
- แพทริยา พลอยไป จุฑาทิพ คล้ายทับทิม และสุพัตรา จุณณะปิยะ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาความคิดเห็นของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 4(4), 108-115.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2524). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ; ไทยวัฒนาพานิช.
- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. วารสารศิลปศาสตร์ประยุกต์. 11(1), 39 - 50.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อรุณ จิรวรรณกุล. (2557). สถิติในงานวิจัย เลือกใช้อย่างไรให้เหมาะสม. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา
- เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครปฐม.

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (2nd ed.). Sage Publications, Inc.

ข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้างในชีวมณฑลช้างเลี้ยง
ในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Taboo and Health Behaviors of Mahout in Elephant Biosphere
Kingdom of Thailand and Lao People's Democratic Republic

สมศรี บุญมี¹ ทองอินทร์ ไหวดี² สิงหา จันทรียรวงษ์³ ปิยศักดิ์ สีดา⁴
Somsri Boonmee, Thongin Waidee, Singha Jantrieong, Piyasak Seeda

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติสุขภาพ ข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย นำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ของหมอช้าง ความรู้ และครอบครัว ในราชอาณาจักรไทย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2555 ถึงพฤษภาคม 2564 ดำเนินการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วยหมอช้าง จำนวน 5 คน และมีผู้ให้สัมภาษณ์อื่น จำนวน 53 คน ในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ใช้แบบสอบถามสำรวจเพิ่มเติม จากสมาชิกครอบครัวของหมอช้าง ความรู้ และครอบครัว ในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย จำนวน 530 คน ด้วยการผสมผสานวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยอาศัยเทคนิคการวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณา การสนทนากลุ่ม ร่วมกับการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษา ด้านอัตชีวประวัติสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพของหมอ

Received: 2021-06-08 **Revised:** 2021-08-28 **Accepted:** 2022-02-10

¹ สำนักงานเทศบาลเมืองสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ Surin Municipality Mueang District, Surin Province. Corresponding Author e-mail: Somsri.boonmi@gmail.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Doctor of Philosophy program in Regional Development Strategies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Doctor of Philosophy program in Regional Development Strategies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

⁴ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Doctor of Philosophy program in Regional Development Strategies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University

ช้าง 5 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก อายุระหว่าง 81 – 89 ปี เป็นหมอสะเดียง 2 คน หมอสะดำ 2 คน และ ครูปาใหญ่ หรือ ดิญา 1 คน พบว่า ทุกคนสุขภาพดี ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ และสุขภาพทางปัญญา ซึ่งเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีภาวะผู้นำ ความจำดี เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมในชุมชน ฟังตนเองได้ ภาควิไมใจในตนเอง อารมณ์ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น และเข้มแข็ง มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ประมาท และไม่เบียดเบียน โดยปฏิบัติตามข้อชะล่า และหลักศาสนาพุทธ ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ, หลัก 6 อ.ของกระทรวงสาธารณสุข และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้อชะล่าของหมอช้าง ใน 2 ประเทศ มีข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดในกิจวัตรประจำวัน ทั้งในเรื่อง การกิน การนั่ง การเดิน การนอน การเคารพผีปะกำ และปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธซึ่งหมอช้าง ควบคุมช้าง และครอบครัว จะปฏิบัติอย่างเคร่งครัดยิ่งขึ้น ในช่วงที่ออกคล้องช้างป่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านข้อชะล่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย มี 5 องค์ประกอบตามลำดับ ดังนี้ 1) ข้อปฏิบัติ และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ 2) สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 3) เคร่งครัดในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลักศาสนา 4) ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ และ 5) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน ผลจากการศึกษาครั้งนี้ นำไปสู่การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้รู้) จำนวน 24 คน และได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ได้แก่ อาหารปลอดภัย, คุณภาพของอาหาร, ความมั่นคงทางอาหาร, พฤติกรรมสุขภาพ, การพัฒนาครอบครัว, การปฏิบัติตาม ข้อชะล่าและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา, การฝึกอบรมภาวะผู้นำ และการรักษาระบบนิเวศ สำหรับหมอช้าง ควบคุมช้าง และครอบครัว ในราชอาณาจักรไทย และประยุกต์ใช้กับประชาชนทั่วไปในอนาคต

คำสำคัญ (Keywords): ข้อชะล่า; พฤติกรรมสุขภาพ; หมอช้าง

Abstract

The purposes of this research were to study health autobiography, taboo and health behavior of Mahout (Elephant Charmers) in elephant biosphere kingdom of Thailand and Lao People's Democratic Republic, and to study related factors for taboo and health behavior of Elephant Charmers in kingdom of Thailand leading to getting the Policy recommendations to improve the healthy behavior development for Elephant Charmers, Mahouts and families in elephant biosphere kingdom of Thailand during February 2012 to May, 2021. The research procedure was done on key informants 5 Elephant Charmers and the others 53 interviews in Surin province, kingdom of Thailand and Champasak province, Lao People's Democratic Republic. Further survey through questionnaires on 530 of the Elephant Charmer's family, Mahouts and families in Surin province. The research method employed was the mixed methods of qualitative and quantitative researches by using Ethnographic

research, focus group, exploratory factor analysis and stepwise multiple regression analysis. The results of the research were as followed. The health autobiography and health behavior of 5 Elephant Charmers, key informants in both Countries, aged 81-89 years, They were 2 “Mho-sadeang”, 2 “Mho-Sadum” and a “Krubayai or Tiyai” were that ; all were healthy in 5 aspects; Physical, Emotional, Social, Spiritual and Intellectual. Self – relianced and well-being, the leadership, good memory. They were the leaders of community rites, proudly, be in a good temper. They could raise warm and strong families by being careful, non-exploit together, practicing in the taboo and the principle of Buddhism. They lived consistently with the 10 national healthy regulations, 6 healthy principles of the Ministry of Public Health and Sufficiency Economic Philosophy. The taboo of Elephant Charmers in both Countries were strict in daily activities; such as, eating, sitting, walking, sleeping, worshipping “Pa Kam” spirits and practicing the principle of Buddhism. They were even more strict in their daily lives during the wild elephant round-up. The factors analysis; found that there were five factors of taboo related to the healthy behavior’s Elephant Charmers in the kingdom of Thailand included. 1)The procedure and food for health 2) The family relationship 3) The strict practice in morals and the principle of Buddhism 4)The credibility leadership and 5) The generosity and non-exploit. The results of this research were taken into group discussions by 24 connoisseurs (knowledgeable people) and getting the Policy recommendations to improve the healthy behavior development; such as, Food safety, Food quality, Food security, Healthy behavior, Family development, Practicing in Taboo and the principle of Buddhism. The Leadership training and Ecological development for the Elephant charmers, Mahouts and families in Kingdom of Thailand and apply with the general public for future generations.

Keywords: Taboo; Health Behavior; Mahout

บทนำ (Introduction)

หมอช้างเป็นบุคคลที่เคยออกคล้องช้างป่าในอดีต ส่วนใหญ่เป็นชาวกูย ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย และแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วรรณนา ถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันที่มีการอพยพ ไป มา หาสุ่กันในอดีตจนถึงปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 2550) พูดภาษากูย และภาษาลาว/ภาษาอีสาน นับถือศาสนาพุทธ มีความสามารถในการคล้องช้างป่ามาฝึกให้เป็นช้างบ้านเลี้ยงไว้ใช้งานเป็นเสมือนสมาชิก ในครอบครัว และขายไปในส่วนที่เกินความต้องการ (ณิชชาภัทร หม้อทอง, 2554) หมอช้าง

ความเชื่อ และกรอบครีว ทั้งสองประเทศเมื่อมีการคล้องช้างจะปฏิบัติตามข้อห้าม (Taboo) ซึ่งเป็นข้อห้าม หรือข้อปฏิบัติที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด ในช่วงออกคล้องช้างแต่ละครั้ง จะใช้เวลา 2-3 เดือน หรือมากกว่านั้น เพื่อให้เกิดความแคล้วคลาดปลอดภัย โชคดีมีชัย คล้องช้างได้จำนวนมาก หากทำผิดข้อห้ามก็จะผิดผีปะกำ ผีบรรพบุรุษทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ที่ออกคล้องช้าง คือ หมอช้าง และ มะช้าง หรือความเชื่อช้าง ที่ไปคล้องช้างด้วย อาจถูกช้าง หรือเสือทำร้าย ตกจากหลังช้าง ป่วยไข้ และคล้องช้างไม่ได้ เป็นต้น (อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ, 2539) ความเชื่อที่มีการปฏิบัติมานานหลายชั่วอายุคน เป็นที่ยอมรับของหมอช้าง ความเชื่อ และกรอบครีว จนถึงทุกวันนี้ แม้แต่ผู้ที่ซื้อช้าง หรือเลี้ยงช้างที่ไม่ใช่ชาวภูย ก็จะมีการเรียนรู้ และปฏิบัติตามข้อห้ามบางข้ออย่างเคร่งครัดเพื่อความสุขทั้งคน และช้าง

ที่ผ่านมา มีการคล้องช้างมานานหลายร้อยปี ชาวภูยในราชอาณาจักรไทยยุคการคล้องช้างเนื่องจากผิดกฎหมาย และสถานการณ์ชายแดนไทย-กัมพูชา เมื่อปี พ.ศ.2504 ส่วนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวห้ามจับช้างป่าเมื่อ พ.ศ. 2529 (สุวัฒน์ อุณหานนท์, 2554) ทำให้หมอช้างไม่มีการเลื่อนลำดับ ที่สูงขึ้นเหมือนในอดีต ทั้ง มะ หมอจา หมอสะเดียง หมอสะด้า และครูบาใหญ่ หรือติญาย (ลาว) ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีจำนวนลดน้อยลงตามกาลเวลา เนื่องจากวัยชรา และเสียชีวิตตามอายุขัย จากการสังเกตพบว่าหมอช้างที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีสุขภาพดี ซึ่งสุขภาพมีหลายด้านทั้งกาย จิตใจ จิตวิญญาณ สังคม และสุขภาวะทางปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2539) เป็นผู้มีอายุยืน น่าเชื่อถือ และมีภาวะผู้นำ ในขณะที่ความเชื่อ และกรอบครีว บางส่วนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ประมาทในการดำรงชีวิตไม่เคร่งครัดในข้อห้าม นิยมดื่มเหล้า เปียร์ สูบบุหรี่ จึงถือว่าสถานการณ์น่าเป็นห่วง แสดงถึงพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง และกรอบครีวอยู่ในระยะที่ควรดูแลแก้ไข ในขณะที่พฤติกรรมสุขภาพของหมอนำห่วงน้อยกว่า และสุขภาพแข็งแรง

ในเรื่องความเจ็บป่วย โรงพยาบาลท่าตูม รายงานว่า เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2552 มีการตรวจสุขภาพหมอช้าง มีการเอกซเรย์ปอด จำนวน 142 คน มีผลเอกซเรย์ปอดผิดปกติสงสัยเป็นวัณโรค จำนวน 16 คน (โรงพยาบาลท่าตูม, 2555 : กุมภาพันธ์ 14) ต่อมาเมื่อวันที่ 24-25 มกราคม 2555 มีการตรวจสุขภาพ อีกครั้ง ต่อมานายแพทย์มนูญ ลิเชวงวงศ์ ประธานกรรมการทุนวิจัยวัณโรคดื้อยา ศิริราชมูลนิธิฯ ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เปิดเผยว่า “จากการเข้าร่วมโครงการความเชื่อช้างรุ่นใหม่ ใส่ใจสุขภาพช้างขององค์การ สวนสัตว์ใน พระบรมราชูปถัมภ์ ได้เข้าไปช่วยเหลือในการตรวจสุขภาพหมอช้างในศูนย์คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์ร่วมกับโรงพยาบาลสุรินทร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาเชื้อวัณโรค เป็นโรคสำคัญของคนที่สามารถติดต่อสู่ช้างได้ ด้วยการเอกซเรย์ปอดของหมอช้างในจังหวัดสุรินทร์ 140 คน พบรอยโรคที่ปอดจำนวน 13 คน หรือประมาณเกือบ 10% ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าปกติที่ไม่ควร สูงกว่า ร้อยละ 1 จึงถือว่าสถานการณ์อยู่ในภาวะน่าเป็นห่วงในการถ่ายทอดเชื้อสู่ทั้งคน และช้าง” (คมชัดลึก, 2555 : กุมภาพันธ์ 20) โรงพยาบาลท่าตูมรายงาน เพิ่มเติมว่า ทั้งความเชื่อ และกรอบครีว การตรวจสุขภาพครั้งนี้ มีผลการเอกซเรย์ปอดผิดปกติ จำนวน 24 คน ได้มีการติดตามตรวจสอบหะอีกครั้ง และจากทะเบียนผู้ป่วยวัณโรคโรงพยาบาลท่าตูม พบว่า หมู่บ้านช้างตำบลกระโพ

มีความชุกของวัณโรคสูงที่สุด ในอำเภอท่าตูม และในพื้นที่หมู่บ้านช้างเลี้ยง ในอำเภอชุมพลบุรี ก็มีแนวโน้มคล้ายคลึงกันส่วนหมอช้างในพื้นที่ดังกล่าว ยังไม่พบการเจ็บป่วยด้วยวัณโรค หรือโรคอื่น ๆ ทั้งที่มีอายุระหว่าง 81-84 ปี ยังมีสุขภาพแข็งแรง และต่อมาหมอช้างเสียชีวิตไป 2 ราย อายุ 88 ปี และ 89 ปี จากโรคชรา

จากการสังเกตสอบถามเบื้องต้น และจากข้อมูล โรงพยาบาลท่าตูม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ พบว่าหมอช้างส่วนใหญ่มีสุขภาพดี แต่ที่น่าห่วงใย คือ ความรู้ ขาด และครอบครัว เพราะบางส่วนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงจากการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา มีอุบัติเหตุเกี่ยวกับช้าง และอุบัติเหตุทางถนนอยู่บ่อยครั้ง เป็นการใช้ชีวิตที่ประมาท ในช่วงปี พ.ศ.2549 - 2555 โครงการช้างคืนถิ่นเพื่อพัฒนาสุรินทร์บ้านเกิด และโครงการคชอาณาจักรจังหวัดสุรินทร์ ศูนย์คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีช้างขึ้นทะเบียน จำนวน 215 เชือก จัดให้มีโครงการตรวจสุขภาพทั้งช้าง และความรู้ช้างจึงพบว่า มีปัญหาวัณโรคอย่างชัดเจน ส่วนช้างสุขภาพดีไม่ป่วยเป็นวัณโรคแต่ยังเฝ้าระวังต่อไป ส่วนในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ยังไม่ทราบว่าพบปัญหาเหล่านี้หรือไม่ เนื่องจากช้างจำนวนน้อยกว่า และความอุดมสมบูรณ์ในธรรมชาติยังมีอยู่มาก และยังพบว่ามี การเลี้ยงช้างอีกหลายพื้นที่ ทั้งในประเทศไทย และประเทศในอาเซียน ซึ่งมีข้อเข้ล้าคล้ายคลึงกัน

สิงหา จันทริยวงศ์ อัจฉรา ภาณุรัตน์ และอุษา กลมพันธ์ (2562) ได้ศึกษาชนกลุ่มน้อย ผู้เลี้ยงช้างในประเทศอาเซียนที่สัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายชีวมณฑลช้าง การศาสนา และวัฒนธรรม หมอช้างในประเทศไทย ผลการวิจัย คือ ชนกลุ่มน้อยและหมอช้างเหล่านี้ ประกอบด้วย 1) ชนเผ่ากูยอาเจียง ในประเทศไทย 2) ชนเผ่าขมุในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) ชนเผ่าพองในราชอาณาจักรกัมพูชา 4) ชนเผ่าข่าในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และ 5) ชนเผ่าปาโอในสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งทั้ง 5 ชนเผ่านี้ มีลักษณะคล้ายกันในการจัดลำดับอาวุโส 5 ระดับ โดยเริ่มจากระดับต่ำไปจนถึงระดับสูง คือ มะ หมอจา หมอสะเดียง หมอสะดำ และครูบาใหญ่ มีวิถีชีวิตและบทบาทสำคัญ ในการคล้องช้าง การเลี้ยงช้าง และพิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวกับช้าง ตัวอย่างหมอช้างที่ศึกษาเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ฐานะทางเศรษฐกิจพอเพียงถึงดีมาก อยู่ในครอบครัว สังคมชุมชนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีภูมิปัญญาการเลี้ยงช้าง รวมทั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติกระจายอยู่ในชีวมณฑลช้างประเทศไทย 15 จังหวัด และชีวมณฑลช้างในประเทศอาเซียน 4 ประเทศ ซึ่งเป็นอาณาบริเวณที่ช้างอาศัยอยู่ในแหล่งนิเวศวิทยาเชิงชีววิทยา และวัฒนธรรม อันประกอบด้วย คน สัตว์ พืช มาอย่างยาวนาน มีความหลากหลายทางชีวภาพ และพบร่องรอยการเคลื่อนที่ของเส้นทางช้างทั้งในอดีต และปัจจุบัน

นอกจากนี้ เฉลิมขวัญ สุปิงคลัด (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทย-ลาว ในยุคโลกาภิวัตน์ ศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย และ พื้นที่แขวงไซยะบุรี แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบัน และ ปัญหาทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทย-ลาว ส่วนในประเทศไทยหน่วยงานภาครัฐ ได้เข้ามาช่วยเหลือจนเกิดโครงการที่ดูแลทั้งคนเลี้ยงช้าง และช้าง แต่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยระบอบสังคมนิยมในลาวไม่ได้เน้นในด้านการส่งเสริมการเลี้ยงช้าง ส่งผลให้คนเลี้ยงช้างไม่

สามารถเลี้ยงช้างได้ และขายไปในที่สุด เหลือเพียงกลุ่มคนเลี้ยงช้างบางกลุ่ม และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างชาติ ส่วนการปรับตัวทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้าง ในประเทศไทยมีการปรับตัวในวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างดีที่สุด คนเลี้ยงช้างได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ แล้ว คนเลี้ยงช้างในไทยมีการประชาสัมพันธ์สร้างชื่อเสียงจากช้างที่ตนเลี้ยงผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จนเรียกได้ว่าเป็นช้างดารา โดยทำให้คนเลี้ยงช้างมีรายได้จากการโชว์ตัว ขายสินค้าที่ระลึกให้กับแฟนคลับ การขายวัตถุมงคลตามความเชื่อ โดยเงินเดือน คือ รายได้ที่ได้รับจากหน่วยงานเรียกว่าเป็นเงินพื้นฐาน ส่วนรายได้อื่น ๆ คือ รายได้เสริมที่สร้างรายได้ให้คนเลี้ยงช้างจำนวนมาก ส่วนช้างในแขวงไซยะบุรี มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมเลี้ยงช้าง โดยมีสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ยังคงดำเนินชีวิตตามรูปแบบดั้งเดิมของการเลี้ยงช้าง และกลุ่มที่ต้องการหารายได้โดยเข้าร่วมกับทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการประกอบอาชีพในด้านการท่องเที่ยวของแขวงไซยะบุรี ตามที่ทางหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนวางไว้ ในแขวงจำปาสัก มีการปรับตัวทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างน้อยที่สุด คนเลี้ยงช้างไม่สามารถ มีรายได้จากการเลี้ยงช้าง และมีการขายช้างออกไปจนเหลือช้างเพียง 6 เชือก

จากการติดตาม ปี 2564 พบว่า โครงการคชอาณาจักรจังหวัดสุรินทร์ มีช้างขึ้นทะเบียนจำนวน 200 เชือก และที่ศูนย์ คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีช้างขึ้นทะเบียนจำนวน 80 เชือก และช้างกลับบ้านเนื่องจากประสบปัญหาโควิด-19 อีกประมาณ 175 เชือก ซึ่งต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดหลายรูปแบบ บางครั้งละเลยความเคร่งครัดเรื่องข้อขะล่ำไปบ้าง ทุกฝ่ายจะได้พยายามแก้ไขต่อไป

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมายังไม่พบว่า มีการศึกษาในเรื่องข้อขะล่ำ และพฤติกรรมของหมอช้าง ควาญช้าง และครอบครัว การวิจัยนี้ จึงมุ่งศึกษาอัตชีวประวัติสุขภาพ ข้อขะล่ำ และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในชีวนตลช้างเลี้ยงในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ได้องค์ประกอบด้านข้อขะล่ำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ควาญช้าง และครอบครัว ในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย ตลอดจนประยุกต์ใช้กับประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติสุขภาพ ข้อขะล่ำ และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย และ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ควาญช้าง และครอบครัว ในราชอาณาจักรไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง ข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้างในชีวมณฑลช้างเลี้ยง ในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) โดยมีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาอัตชีวประวัติสุขภาพ ข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักในจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทย ประกอบด้วย หมอช้าง ควาญช้าง บุคคล ในครอบครัว และผู้เกี่ยวข้องในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล ผู้มีบทบาท มีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อช้าง หมอช้าง ควาญช้าง และครอบครัว ทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น สัตวแพทย์ หมอช้าง ควาญช้าง ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางด้านสาธารณสุข การแพทย์ การพยาบาล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้บริหารศูนย์คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และเจ้าหน้าที่ ผู้จัดการโครงการคชอาณาจักรจังหวัดสุรินทร์ และเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลช้างจังหวัดสุรินทร์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชน นักท่องเที่ยว พระสงฆ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ภาคเอกชน ในพื้นที่วิจัย จำนวน 52 คน และในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย หมอช้าง ควาญช้าง บุคคลในครอบครัว และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อจัดทำแบบสอบถาม จำนวน 97 ข้อ ที่สร้างขึ้นตามแบบมาตราจัดอันดับ (Rating Scale) นำไปทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ในตำบลกระโพ จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) เท่ากับ .98 ต่อจากนั้น นำไปสอบถามครอบครัวหมอช้าง ควาญช้าง ครอบครัวควาญช้าง และผู้เกี่ยวข้อง ในตำบลกระโพ ตำบลบะ อำเภอนาทม และตำบลศรีณรงค์ ตำบลกระเบื้อง อำเภอลืออำนาจ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 530 คน แล้ววิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างข้อชะล่าที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. อัตชีวประวัติสุขภาพของหมอช้าง

1.1 อัตชีวประวัติสุขภาพ ของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย จำนวน 4 คน ดังนี้

1.1.1 นายอินทร์ แสนดี เป็นหมอสะเดียง อายุ 81 ปี สถานะภาพสมรสมาย อยู่ บ้านโคกกง ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จบชั้นประถมปีที่ 4 ออกคล่องช้างตอนอายุ 14 ปี ได้ช้างป่า 5 ตัว ปัจจุบันอยู่กับบ้าน ลูกสาว และลูกเขย สุขภาพแข็งแรง ไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรง และไม่มีประวัตินอนรักษาตัวในโรงพยาบาล และได้ให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ชอบกินปลา กินผัก ไม่ดื่มเหล้า แต่สูบบุหรี่บ้าง ตอนคล่องช้างได้ 3 ตัว มีสิทธิ์สูบก็เลยติด ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีความหนักแน่น และสอนการฝึกจิตให้ลูกหลานบ่อย ๆ ทำตัวสบาย ไม่ต้องเคร่งเครียด ทำงานเหมือนออกกำลังกาย รักช้าง เมตตาช้าง ก็ต้องรักคนอื่นด้วย” (อินทร์ แสนดี. สัมภาษณ์. 2555 : มีนาคม 6)

1.1.2 นายบุญมา แสนดี อายุ 84 ปี ภรรยาชื่อนางมี แสนดี อายุ 78 ปี อยู่บ้านกระเจา ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ จบการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 เคยออกคล้องช้าง ตอนอายุ 14 ปี ได้ช้างป่า 6 ตัว อยู่กับบุตร-หลานรวม 4 คน สุขภาพแข็งแรง ไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรง เคยรถจักรยานล้มเจ็บหัวเข่า ขอยานวดจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 ครั้ง นอกนั้นไม่มีประวัตินอนนอนรักษาตัวโรงพยาบาล และได้ให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ชอบกินปลา กินผักมาก ๆ เหมือนช้าง ทำจิตใจให้สบาย ทำงานเหมือนกับการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ก่อนหน้านี้ปั่นจักรยานมาทำงานศูนย์ศึกษาฯ วันละเกือบ 10 กิโลเมตร ตอนนี้ขี่รถจักรยานยนต์ เนื่องจากรถล้มเจ็บหัวเข่า เป็นคนอารมณ์ดี มีเมตตา ไม่เบียดเบียน ชอบช่วยเหลือคนอื่น รักช้างมาก พอให้เลี้ยงช้างมาตั้งแต่เด็ก เคยมีช้างในครอบครัว 10 เชือก เหนื่อยก็พักผ่อนให้เพียงพอ ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ แต่เคี้ยวหมาก เนื่องจากใช้ประกอบพิธีกรรมจนติด” (บุญมา แสนดี. สัมภาษณ์. 2555 : มีนาคม 6)

1.1.3 นายมิว ศาลางาม หมอสะดำ อายุ 81 ปี จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภรรยาชื่อ นางมา แสนดี อายุ 78 ปี อยู่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ อยู่กับลูกสาว คนสุดท้อง และหลานอีก 4 คน เคยออกคล้องช้างเมื่ออายุ 14 ปี ได้ช้างป่า 16 ตัว ปัจจุบันสุขภาพแข็งแรง ไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรง และที่ผ่านมามีเคยไปผ่าฝีที่โรงพยาบาล 1 ครั้ง ไม่เคยป่วยนอนรักษาตัวโรงพยาบาล และได้ให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ชอบกินปลา กินผักมาก ๆ ปลูกกินเองยิ่งดี ไม่ชอบการปรุงรสอาหาร ชอบรสชาติแบบธรรมชาติ กินอาหารแต่พอดี ชอบตื่นแต่เช้าทำงานก็เหมือนออกกำลังกาย เหนื่อยก็พัก นอนบ้างตอนกลางวัน ต้องพักผ่อนให้พอเพียง หลีกเลี้ยงสิ่งที่ทำให้อารมณ์ขุ่นมัว ทำความดี เสียสละเป็นประจำ และเป็นผู้นำพิธีกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ แต่ยังสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง ” (มิว ศาลางาม. สัมภาษณ์. 2555 : กุมภาพันธ์ 14) ต่อมานายมิว ศาลางาม ถูกสุนัขกัด แผลเรื้อรัง ป่วยติดเตียง และมีการติดเชื้อ เสียชีวิต เมื่ออายุได้ อายุ 88 ปี แสดงถึงบุหรี่ยังมีผลเสียต่อสุขภาพทำให้แผลหายยาก เส้นเลือดแตกง่าย

1.1.4 นายดา หอมหวล หมอสะดำ อายุ 82 ปี สถานภาพสมรสฝ่าย การศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยู่บ้านกระโพ ตำบลกระโพ อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์ เคยออกคล้องช้างเมื่ออายุ 20 ปี ได้ช้างป่า จำนวน 10 ตัว อยู่กับลูกสาวคนสุดท้อง หลาน และลูกเขย รวม 4 คน มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เคยเจ็บป่วยร้ายแรง และเคยปวดท้องนอนโรงพยาบาล 1 ครั้ง เคยถูกตะขาบกัดจนต้องเข้าโรงพยาบาล 1 ครั้ง และได้ให้สัมภาษณ์ตอนหนึ่งว่า

“ชอบกินปลา กินผักผลไม้ธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ พักผ่อนให้เพียงพอ ทำจิตใจให้สบาย ทำงานตามกำลังที่มี ไม่หักโหม ช่วงนี้ลูกให้เฝ้าบ้าน” (ดา หอมหวล.

สัมภาษณ์. 2555 : มีนาคม 16) ต่อมานายสุตใจ อินทร์ทอง กำนันตำบลกระโพ ซึ่งบ้านอยู่ใกล้กัน แจ้งว่านายดา หอมหวาน เสียชีวิต เมื่ออายุได้ 89 ปี จากโรคชรา ซึ่งไม่พบปัจจัยเสี่ยงที่ชัดเจน

1.2 อดีตชาวประวัตินิสภาพของหมอช้างในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ ศึกษา ครูบาใหญ่ หรือ“ติญาย” จำนวน 1 คน คือ ท้าวสุก ขุนมะนุ อายุ 89 ปี ภรรยาอายุ 79 ปี อยู่ บ้านพะโพ เมืองปะทุมพอน แขวงจำปาสัก อยู่กับลูกหลานในบ้านหลังใหญ่ มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เคย เจ็บป่วยร้ายแรง และเคยนอนรักษาอาการปัสสาวะไม่ออก 1 ครั้ง รักษาหายแล้ว จากคำถามว่า “ทำอะไร 89 ปีแล้วยังแข็งแรงอยู่คือเก่า” ตอบอย่างอารมณ์ดี คำตอบก็คือ “อยู่ในศีลในธรรมนี้แล้ว บุญคุณศีล คุณธรรม และกัลยาณมิตรมาดของหมู่เฮา อีพ้ออีแมครูบาอาจารย์นี้แล้ว ผู้ข้าเองก็ดีบุชา อยู่บ่ได้ขาด มีขอขาดเร็น (บุชอย่างต่อเนื่องไม่เคยขาด) โอ้ยทุกข์หลายบ่เม่น่งายได้ผู้ข้าก็ดี” (ไม่ใช่เรื่อง ย่าง) พักผ่อนให้เพียงพอ ในทุก ๆ วัน และใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท” (ท้าวสุก ขุนมะนุ. สัมภาษณ์. 2555 : มีนาคม 4)

สิ่งที่ค้นพบข้างต้นสรุปได้ว่า หมอช้างทั้ง 5 คน มีสุขภาพแข็งแรง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ และสุขภาวะทางปัญญา ฟังตนเองได้ มีความน่าเชื่อถือ มีภาวะผู้นำ ความจำดี เป็นผู้นำด้านพิธีกรรมในชุมชน อารมณ์ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี และดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีครอบครัวที่อบอุ่น และเข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในตนเอง ปฏิบัติตามข้อชะล่า และหลักศาสนาพุทธ ดำเนินชีวิตสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลียงอบายมุข มีความสุข และอายุยืน

2. ข้อชะล่า ของหมอช้าง ความรู้ช้าง และครอบครัวในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า คล้ายคลึงกัน ท้าวสุกบอกว่า ไปมาหาสู่กันทั้งในอดีต และ ปัจจุบัน

ในอดีตข้อชะล่าของหมอช้าง ทั้ง 2 ประเทศ ที่ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเมื่อออกคล้อง ช้างป่า ช่วงละ 2-3 เดือน หรือนานกว่านั้น มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของ หมอช้างทั้งในเรื่องการกิน ได้แก่ ห้ามกินเนื้อสัตว์ 10 อย่างที่พระพุทธเจ้าห้ามไว้ ได้แก่ ช้าง ม้า คน สุนัข งู เสือโคร่ง เสือดาว เสือเหลือง ราชสีห์ และหมี นอกจากนี้ยังห้ามกินมดแดง ผึ้ง เป็ด หอย ไข่ เครื่องในสัตว์ ถ้ากินข้าวแล้วอิม และหากจะกินข้าวที่เหลือก็ต้องบอกหมอช้าง และควาญช้าง ให้ทราบทุกคน

ในด้านการปฏิบัติตน ได้แก่ ห้ามเหยียบหัวช้างเด็ดขาด ห้ามสูบบุหรี่บนคอช้าง ห้ามดื่ม เหล้าบนคอช้าง ห้ามร้องรำทำเพลง ห้ามใช้ภาษาบ้าน ให้ใช้ภาษาป่า หรือภาษาผีปะกำ ห้ามเรียกชื่อ คนแต่ให้เรียกชื่อช้างแทน ห้ามหยอกล้อหรือล้อเลียน ห้ามเด็ดดอกไม้เสียบหู ห้ามหยิบ หรือเก็บพินที่มีเจ้าของแล้ว ห้ามนั่งไขว่ห้าง ห้ามนอนคุยกัน ห้ามนอนเอามือก่ายหน้าผาก เรื่องชู้สาวห้ามเด็ดขาด ห้ามคุยกับหญิงแปลกหน้าที่พบในป่า ห้ามคุยกับแขกอื่นที่ไม่ใช่ญาติตัวเอง ห้ามนั่งใต้บันได ห้าม ลักเล็กขโมยน้อย (ผิดทั้งข้อชะล่า ผิดศีลธรรม และผิดกฎหมาย อันตรายถ้าไปขโมยตะขอ และโซ่ เพราะช้างจะขาดการควบคุมที่ดี อาจเป็นอันตรายได้ง่าย และร้ายแรงถึงชีวิต)

ในด้านสุขอนามัย ได้แก่ ห้ามกวาดบ้าน ห้ามถูบ้าน ห้ามตัดผม ห้ามตัดเล็บ อาบน้ำได้ แต่อย่าแต่งตัวเกินงาม ห้ามปะแป้ง ห้ามโยนสิ่งของลงจากบ้าน ห้ามกวาดของลงจากบ้าน(ให้มีการ ตักไปเททิ้ง) ห้ามไล่ตีลูกตีหลาน และห้ามเที่ยวกลางคืน เป็นต้น

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ข้อเขล่ำ บางข้ออาจเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย การระบาดของโรคบางอย่างได้ เช่น โรคผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร ติดเชื้อจากไวรัส โรคระบบทางเดินหายใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัณโรค ซึ่งมีความชุกสูงในพื้นที่หมู่บ้านข้าง แต่ข้อเขล่ำส่วนใหญ่ ส่งผลดี ต่อพฤติกรรมสุขภาพ เมื่อพฤติกรรมสุขภาพดี ก็ส่งผลให้สุขภาพดี มีความสุข และอายุยืน

3. พฤติกรรมสุขภาพของหมอข้างในจังหวัดสุรินทร์ ราชอาณาจักรไทย และใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จากการศึกษาหมอข้างทั้ง 2 ประเทศ จำนวน 5 คน พบว่า มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เน้นการรับประทานอาหารที่ดี มีคุณภาพ ชอบกินปลา และกินผักที่ปลูกเอง และมีตามธรรมชาติ ไม่ชอบใส่เครื่องปรุงรสต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขล่ำ ศีลธรรม และหลักศาสนา ทั้งในด้านการกิน การนอน การออกกำลังกาย การป้องกันโรค พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย มีการดูแลสุขภาพจิต ควบคุมจิต และอารมณ์ มีสายใยสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และชุมชน มีความน่าเชื่อถือ และมีภาวะผู้นำ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียน

4. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านข้อเขล่ำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอข้าง ในราชอาณาจักรไทย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ข้อปฏิบัติ และการ รับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เครื่องครัดในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลักศาสนา มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของ หมอข้าง ในราชอาณาจักรไทย โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ลำดับที่ของการนำ ตัวแปรเข้าสมการ	R	R ²	Adj R ²	R Square change	b	Beta	t
1. สายใยสัมพันธ์ของคน ในครอบครัว (A)	.783	.613	.612	.613	.299	.335	8.068***
2. ข้อปฏิบัติ และการ รับประทานอาหารเพื่อ สุขภาพ (C)	.832	.691	.690	.079	.359	.348	8.954***
3. เครื่องวัดในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลัก ศาสนา (B)	.840	.706	.705	.015	.093	.113	2.877**
4. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน (D)	.843	.711	.709	.004	.050	.082	2.526**
5. ความน่าเชื่อถือ และ ภาวะผู้นำ (E)	.845	.714	.712	.003	.056	.085	2.508**
Constant (a) = .589 F = 261.942** S.E. = .107							

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า องค์ประกอบด้านข้อเขล่ำที่เกียวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ 5 องค์ประกอบ และเมื่อนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า องค์ประกอบด้านข้อเขล่ำที่เกียวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ความสามารถในการพยากรณ์เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ข้อปฏิบัติและการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ 2)สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 3) เครื่องวัดในศีลธรรมและปฏิบัติตามหลักศาสนา 4) ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ 5) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน ทั้ง 5 องค์ประกอบรวมกัน มีความสามารถในการพยากรณ์ ร้อยละ 71.10 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์นี้ สมการที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = .589 + .359C + .299A + .093B + .056E + .050D$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_y = .348Z_3 + .335Z_1 + .113Z_2 + .085Z_5 + .082Z_4$$

จัดเรียงองค์ประกอบตามค่าเบต้า (Beta) จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ได้ใหม่ ดังนี้

1. ข้อปฏิบัติ และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ (.348)
2. สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว (.335)
3. เครื่องครัดในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลักศาสนา (.113)
4. ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ (.085)
5. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน (.082)

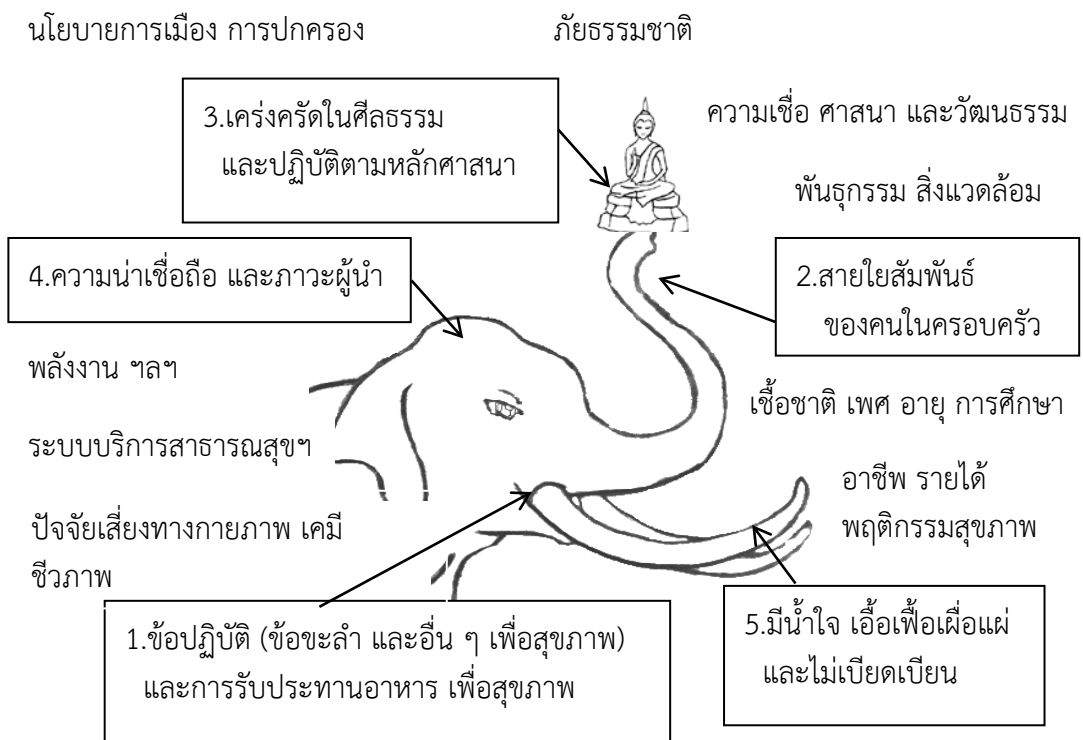
จาก 5 องค์ประกอบ ได้นำไปสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 24 คน จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ควาญช้าง และครอบครัวในราชอาณาจักรไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาด้านอัตชีวประวัติสุขภาพข้อชะล่า และพฤติกรรมสุขภาพของ หมอช้าง จำนวน 5 คน ในราชอาณาจักรไทย และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า หมอช้าง ทุกคนสุขภาพแข็งแรง เนื่องจากปฏิบัติตามข้อชะล่า และมีพฤติกรรมสุขภาพ ที่ดี สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้แก่ 1) ข้อปฏิบัติ และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ 2) สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 3) เครื่องครัด ในศีลธรรม และปฏิบัติตามหลักศาสนา 4) ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ และ 5) มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน ซึ่งสอดคล้องกับศีล 5 (ห้ามฆ่า และเบียดเบียน ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤตินิคม ในกาม ห้ามพูดโกหกส่อเสียดหลอกลวง ห้ามดื่มเครื่องดองของเมา และยาเสพติด) และห้ามไกลอบายมุขทั้ง 6 ในศาสนาพุทธ (เที่ยวกลางคืน เกียจคร้าน ดื่มน้ำเมา เล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และสำส่อนทางเพศ) สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ได้แก่ 1) ดูแลรักษาร่างกาย และของใช้ ให้สะอาด 2) รักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง 3) ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหาร และหลังขับถ่าย 4) กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหาร รสจัด สีสันฉูดฉาด 5) งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ 6) สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น 7) ป้องกันอุบัติเหตุด้วยการไม่ประมาท 8) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และตรวจสุขภาพประจำปี 9) ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ และ 10. มีสำนึกต่อส่วนรวมร่วมสร้างสังคม (กองสุขศึกษา, 2541) และ หลัก 6 อ. ของกระทรวงสาธารณสุข การมีสุขภาพที่ดีตามหลัก 6 อ. สร้างสุขภาพคนไทย ต้องปฏิบัติ ดังนี้ อ.อาหาร อ.ออกกำลังกาย อ. อารมณ์ อ. อนามัยสิ่งแวดล้อม อ. โรคภัย และ อ. อบายมุข งดเว้นบุหรี่ สุรา ยาเสพติด การพนัน การสำส่อนทางเพศ หากให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามก็จะส่งผลให้มีสุขภาพดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2551) และสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การดำเนินชีวิตในทางสายกลาง มีความพอประมาณ พอดี ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น โดยยึด

ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ที่ดีในตัว ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2554)

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ข้อเขละมีหลายข้อ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งในปัจจุบันไม่มีการออกคั้งช้างป่าเหมือนในอดีต และหมอช้างมีจำนวนไม่มาก การถ่ายทอดข้อเขละต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น ในอดีตข้อเขละบางข้อ ประกอบกับความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี อาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการเจ็บป่วย การระบาดของโรค เช่น โรคผิวหนัง โรคทางเดินอาหาร โรคระบบทางเดินหายใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัณโรค ซึ่งมีความชุกสูงในพื้นที่หมู่บ้านช้าง และยังส่งผลกระทบต่อจนถึงปัจจุบัน แต่ข้อเขละส่วนใหญ่ ก็ส่งผลดีต่อสุขภาพ และมีการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธ จะส่งผลให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี อาจกล่าวได้ว่า 5 องค์ประกอบ ดังกล่าวเป็นข้อปฏิบัติที่ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพสู่สุขภาพดี ตามวิถีของหมอช้างในราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงได้สรุปเป็นโมเดลเพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดล 5 องค์ประกอบด้านข้อเขละ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย ที่ได้จากการวิจัย เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็น 5 องค์ประกอบองค์ประกอบด้านข้อเขละ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของหมอช้าง ในราชอาณาจักรไทย ได้แก่ 1) ข้อปฏิบัติ และการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ 2) สายใยสัมพันธ์ของคนในครอบครัว 3) เคร่งครัดในศีลธรรม และปฏิบัติตาม

หลักศาสนา 4) ความน่าเชื่อถือ และภาวะผู้นำ และ 5) มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เบียดเบียน หากมีการประยุกต์แต่ละองค์ประกอบสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย และวางแผนดำเนินการอย่างเหมาะสม ก็อาจส่งผลให้สุขภาพดี มีความสุข และอายุยืนทั้งในกลุ่มหมอช้าง ความรู้ช้าง และครอบครัว รวมทั้งประยุกต์ใช้ในประชาชนทั่วไปในอนาคต นอกจาก 5 องค์ประกอบแล้วสิ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรม และสุขภาพก็มีอีกหลายด้าน ได้แก่ พันธุกรรม เชื้อชาติ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ พฤติกรรม สุขภาพ ความเชื่อศาสนา และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ปัจจัยเสี่ยงทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ พลังงาน ระบบบริการสาธารณสุข ความเชื่อ นโยบายการเมือง การปกครอง ภัยธรรมชาติ ฯลฯ ส่วน 5 องค์ประกอบหลัก ที่ได้จากการศึกษาจะจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการพัฒนาที่สอดคล้องกับ 5 องค์ประกอบ ตามความเหมาะสมต่อไป เพื่อให้สุขภาพดี มีความสุข และอายุยืน ซึ่งสุขภาพดี มีด้านทั้งกาย จิตใจ จิตวิญญาณ สังคม และสุขภาวะทางปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2539)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ นำไปสู่การประชุมกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้รู้) จำนวน 24 คน เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2555 และได้จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ มีหลายด้าน ได้แก่ อาหารปลอดภัย, คุณภาพของอาหาร, ความมั่นคงทางอาหาร, พฤติกรรมสุขภาพ, การพัฒนาครอบครัว, การปฏิบัติตามข้อชะล่า และหลักศาสนาพุทธ, การฝึกอบรมภาวะผู้นำ และการรักษาระบบนิเวศ สำหรับหมอช้าง ความรู้ช้าง และครอบครัวในราชอาณาจักรไทย และประยุกต์ใช้กับประชาชนทั่วไปในอนาคต โดยนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์, องค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ “คชอาณาจักรจังหวัดสุรินทร์”, องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ “ศูนย์คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์”, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุรินทร์, สำนักงานเทศบาลเมืองสุรินทร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากในชีวมณฑลช้างเลี้ยงในจังหวัดสุรินทร์ ได้รับการยกย่องว่ามีช้างเลี้ยงมากที่สุดในโลก และมีทั้งโครงการคชอาณาจักรจังหวัดสุรินทร์ มีช้างในการดูแล 200 เชือก และศูนย์คชศึกษาจังหวัดสุรินทร์ หรือ Elephant world มีช้างในการดูแล 80 เชือก ช้างส่วนหนึ่งต้องเดินทางกลับบ้านเนื่องจากตกลูก ไม่มีนักท่องเที่ยว และผลกระทบจากโควิด-19 ประมาณ 175 เชือก รวมถึงช้างในพื้นที่อีกจำนวนหนึ่ง ในอนาคตจึงควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยแบบสหวิทยาการ เพื่อพัฒนาสุขภาพหมอช้าง ความรู้ช้าง ครอบครัว และประชาชนทั่วไป รวมทั้งพัฒนาสุขภาพช้าง ในจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมศิลปากร. (2550). *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- กองสุขศึกษา. (2541). *สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- คมชัดลึก. (2555). *การตรวจสุขภาพความอยู่ดีในศูนย์คหศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. สืบค้น วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.komchadluek.net>.
- เฉลิมขวัญ สุปิงคลัด. (2563). *การปรับตัวทางวัฒนธรรมการเลี้ยงช้างไทย-ลาว ในยุคโลกาภิวัตน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณิชภากร หม้อทอง. (2554). *เศรษฐกิจชาติพันธุ์ของผู้เลี้ยงช้างในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง*. สุรินทร์: วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ดา หอมหวล. (2555, 16 มีนาคม). หมอสะดำ [บทสัมภาษณ์].
- บุญมา แสนดี. (2555, 6 มีนาคม). หมอสะเตียง [บทสัมภาษณ์].
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). *การแพทย์ไทย : ทางเลือกในยุคโลกาภิวัตน์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- มิว ศาลางาม. (2555, 14 กุมภาพันธ์). หมอสะดำ [บทสัมภาษณ์].
- โรงพยาบาลท่าตูม. (2555). *รายงานการตรวจสุขภาพความอยู่ดีในศูนย์คหศึกษาจังหวัดสุรินทร์*. เอกสารจัดพิมพ์ โรงพยาบาลท่าตูม 14 กุมภาพันธ์ 2555 และ 8 เมษายน 2555.
- สำนักงานกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2554). *เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(2551). *การมีสุขภาพดีตามหลัก 6 อ*. สืบค้น 8 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/5331>.
- สิงหา จันทรียวงษ์ อัจฉรา ภาณุรัตน์ และอุษา กลมพันธ์. (2562). *การศึกษาชนกลุ่มน้อยผู้เลี้ยงช้างในประเทศอาเซียนที่สัมพันธ์กับนโยบายศาสนา วัฒนธรรม และหมอช้างในประเทศไทย*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุวัฒน์ อุ่นทานนท์. (2554). *ภูมิปัญญาช้างบ้านในนิเวศวิทยาวัฒนธรรมพนมดงรัก-เซเปียน*. สุรินทร์: วิทยานิพนธ์ สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์, สุภัคดี ตลับทอง และปิ่นเพชร ชูทรงเดช. (2539) *เส้นทางช้างสุรินทร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สุรินทร์: รุ่งธนเกียรติออฟเซต.
- อินทร์ แสนดี. (2555, 6 มีนาคม). หมอสะเตียง [บทสัมภาษณ์].

การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ ของประเทศไทย

Performance of Agricultural Extension Officers for Small and Micro Community Enterprise Promotion in the Southern Regions of Thailand

ญาณิกา เกื้อตุง¹ พิไลวรรณ ประพฤติ²

Yanika Kueatung, Pilaiwan Prapruit

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างกับประชากรคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชน อำเภอละ 1 ราย จำนวน 111 อำเภอ ครอบคลุมทุกจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติทดสอบไค-สแควร์ ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 82.9) อายุเฉลี่ย 40 ปี นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 75.7) ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ (ร้อยละ 53.2) มีประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 4 ปี 1 เดือน การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.9) มีการปฏิบัติงานด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี (ร้อยละ 91.0) ส่วนงานด้านการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนน้อยที่ปฏิบัติงานนี้ (ร้อยละ 80.2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ

Received: 2021-06-04 Revised: 2021-07-03 Accepted: 2021-07-04

¹ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา Master Student, Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkhla. Corresponding Author e-mail: care29092539@gmail.com

² สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Songkhla

ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การมีบุตร และระดับของตำแหน่งที่ถือครอง

คำสำคัญ (Keywords): วิสาหกิจชุมชน; การปฏิบัติงาน; เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร; ภาคใต้ของประเทศไทย

Abstract

The objectives of this study were to 1) examine the characteristic of agricultural extension officers performing with the Small and Micro Community Enterprise (SMCE) promotion in southern regions of Thailand, 2) examine the performance of SMCE promotion of agricultural extension officers, and 3) analyze factors related to performance for SMCE promotion of agricultural extension officers. A structured questionnaire was used for data collection. A group of a population composed of 1 agricultural extension officer/district for the total of those from 111 districts which covered the whole provinces in the southern regions. Descriptive statistics and chi-square were used for data analysis. Results of this study revealed that most of the agricultural extension officers performing with SMCE promotion in southern regions of Thailand were male (82.9%) with an average age of 40 years old, were Buddhists (75.7%), took a position as agricultural extension officer at practitioner level (53.2%), and had experiences with SMCE promotion for an average at 4 years 1 month. For the performance with SMCE promotion in the southern regions, the study found that most agricultural extension officers (91.9%) performed with basic information of SMCE which the second most was transferring knowledge and technology (91.0%). For coordination with related organization units, the study indicated that agricultural extension officers (80.2%) performed this job. Factors related to performance of agricultural extension officer for SMCE promotion were gender, age, marital status, childbearing and level of position holding.

Keywords: SMCE; Performance; Agricultural extension officer; Southern of Thailand

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยได้กำหนดให้วิสาหกิจชุมชนเป็นนโยบายของภาครัฐที่ใช้แก้ปัญหาความยากจนในปี พ.ศ. 2540 เพื่อยกระดับความสามารถของชุมชนและท้องถิ่นในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ (เสรี, 2548) นโยบายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่นและเสริมสร้างความ

เข้มแข็งของชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2548 ได้มีพระราชบัญญัติ (พรบ.) วิสาหกิจชุมชนขึ้น มีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการดำเนินงานคือกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการจัดตั้งหน่วยงานภายใน คือ กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2557 เพื่อรองรับภารกิจตาม พรบ. วิสาหกิจชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยบางกลุ่มประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางส่วนที่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน เช่น การตลาด การผลิต และรวมถึงทักษะอื่น ๆ (ธงพล, 2556) สำหรับวิสาหกิจชุมชนในภาคใต้ที่ประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 8,501 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 2.68 ของวิสาหกิจชุมชนทั่วประเทศ ประเทศ (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 4 ด้าน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) ได้แก่ 1) การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี 3) การพยากรณ์และเตือนภัย และ 4) การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเหล่านี้ถือเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีการดำเนินอย่างยั่งยืน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นความสำคัญของการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีความจำเป็นในการเป็นส่วนกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมตามนโยบายของภาครัฐต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากร การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาประชากรทั้งหมด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยที่ทางสำนักงานเกษตรอำเภอมีการมอบหมายงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อำเภอละ 1 ราย เท่านั้น

ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ทั้งหมดมี 151 ราย สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรได้ทั้งสิ้น 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.5 ของประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน ศาสนา สถานภาพการสมรส การมีบุตร สถานภาพครอบครัว และระดับการศึกษา 2) คุณลักษณะการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่รับผิดชอบ ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่รับผิดชอบ และการได้รับการฝึกอบรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 3) การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี การพยากรณ์และเตือนภัย และการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามได้รับการทดสอบความเที่ยงตรงโดยการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Consistency: IOC) ปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำและนำข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ไปใช้กับประชากร

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และสถิติไคสแควร์ (Chi - square test)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในงานวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้

1.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป

พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 82.9 และเพศหญิง ร้อยละ 17.1 อายุเฉลี่ย 40 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36 – 45 ปี ร้อยละ 45.1 รองลงมาช่วงอายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 39.6 และในช่วงอายุตั้งแต่ 46 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 15.3 ตามลำดับ นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.7 รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 24.3 โดยมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 57.7 โสด ร้อยละ 40.5 และหย่าร้าง ร้อยละ 1.8 ส่วนใหญ่ไม่มีบุตร/ธิดา ร้อยละ 51.4 สถานภาพครอบครัวของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่อาศัยอยู่บ้านเดียวกันทั้งคู่สมรสและบุตร ร้อยละ 43.2 รองลงมา คือ ไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันกับคู่สมรสและบุตร ร้อยละ 7.2 อาศัยอยู่ด้วยกันกับบุตร ส่วนคู่สมรสไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 6.3 และคู่สมรสอาศัยด้วยกันส่วนบุตรไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 3.6 ระดับ

การศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 76.6 รองลงมาระดับปริญญาโท ร้อยละ 21.6 และในระดับปริญญาเอกและปวส. มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ร้อยละ 0.9 อายุการทำงานเฉลี่ย 7 ปี 8 เดือน มีอายุอยู่ในช่วง 1 – 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 51.4 รองลงมาในช่วงอายุตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 30.6 และในช่วงอายุ 6 – 10 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 18.0

1.2 คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีการดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการมากที่สุด ร้อยละ 53.2 รองลงมา คือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการ ร้อยละ 36.0 และในตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 8.1 ประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 4 ปี 1 เดือน ประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสูงสุด 23 ปี และประสบการณ์การทำงานด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 1 ปี รับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยคนละ 55.61 กลุ่ม โดยรับผิดชอบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสูงสุด 119 กลุ่ม และรับผิดชอบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่ำสุด 5 กลุ่ม ส่วนใหญ่รับผิดชอบวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตยางพารา ร้อยละ 22.6 รองลงมา คือ กลุ่มผลิตปุ๋ย ร้อยละ 21.6 และกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 18.0 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 87.4 ซึ่งมีความถี่ในการได้รับฝึกอบรมที่ 1 ครั้งต่อปี ได้รับการฝึกอบรมสูงสุด 5 ครั้งต่อปี และได้รับการฝึกอบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 12.6 ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2. การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย 4 ด้าน มีรายละเอียดของการปฏิบัติในแต่ละด้านดังนี้

1. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปฏิบัติใน 6 งานย่อย ได้แก่
 - 1.1. ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 1.2. ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในชุมชน มาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 1.3. ให้ความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 1.4. รับจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 1.5. รับยกเลิกการจดทะเบียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 1.6. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบัน
2. การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ปฏิบัติใน 8 งานย่อย ได้แก่
 - 2.1. ให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- 2.2. ส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้
 - 2.3. ส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความน่าเชื่อถือ
 - 2.4. ส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้ามีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและอุปโภค
 - 2.5. ส่งเสริมเกี่ยวกับคุณลักษณะของการบริการ เพื่อให้การบริการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความน่าเชื่อถือ
 - 2.6. จัดโครงการการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการกลุ่มให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 2.7. จัดโครงการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ด้านการบัญชีให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 2.8. จัดโครงการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 3. การพยากรณ์และเตือนภัย ปฏิบัติใน 2 งานย่อย ได้แก่
 - 3.1. เตือนภัยเกี่ยวกับโรคระบาดทางการเกษตร เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ระมัดระวังเกี่ยวกับกระบวนการผลิตวัตถุดิบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์
 - 3.2. เตือนภัยเกี่ยวกับด้านการตลาด เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ผลิตภัณฑ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
 4. การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติใน 6 งานย่อย ได้แก่
 - 4.1. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบการแก่วิสาหกิจชุมชน
 - 4.2. ติดต่อส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ (ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 4.3. ติดต่อกองการหรือองค์การมหาชน เพื่อขอรับการสนับสนุน (ที่ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 4.4. ติดต่อบริษัทเอกชน เพื่อขอรับการสนับสนุน (ที่ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 - 4.5. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
 - 4.6. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น
- การศึกษาครั้งนี้พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.9 มีการปฏิบัติงานในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นที่ฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยมีผู้ที่ไม่ปฏิบัติงานด้านนี้ ร้อยละ 8.1 ซึ่งจากการสอบถามถึงสาเหตุที่ไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการจัดทำข้อมูลพื้นที่ฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจาก ในแต่ละปีจะมีเกษตรกรที่มาสมัครเพื่อจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและขอยกเลิกการจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนค่อนข้างน้อย รองลงมา คือ การปฏิบัติงานในด้านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี โดยมีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.0 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 9.0 สาเหตุที่ไม่ได้ปฏิบัติ เนื่องจากโครงการการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้

และเทคโนโลยีในแต่ละปีมีจำนวนประมาณ 1 - 2 โครงการ ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณจะมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มากกว่า ถัดมาคือการจัดอบรมด้านการพยากรณ์และเตือนภัย มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.0 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 9.0 สาเหตุที่ไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจาก การปฏิบัติงานด้านนี้จะเป็นในส่วนของกรมเตือนภัยเกี่ยวกับโรคระบาดของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งการเกิดโรคระบาดเหล่านี้มักจะพบได้น้อยครั้ง จึงเป็นส่วนที่ทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบางรายไม่ได้ปฏิบัติในด้านการพยากรณ์และเตือนภัย ในส่วนของกรมปฏิบัติงานที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะเป็นการประสานงานหรือติดต่อกับองค์กรภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 80.2 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 19.8 สาเหตุที่ไม่ได้ปฏิบัติเนื่องจากส่วนใหญ่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการติดต่อขอความช่วยเหลือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานของกลุ่มด้วยตนเอง และมีแค่บางส่วนที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้
(N=111)

การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	จำนวนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	
	ปฏิบัติ	ไม่ได้ปฏิบัติ
1. จัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	108 (91.9)	3 (8.1)
2. ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี	104 (91.0)	7 (9.0)
3. พยากรณ์และเตือนภัย	102 (91.0)	9 (9.0)
4. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	98 (80.2)	13 (19.8)
Total	98 (88.5)	13 (11.5)

เมื่อพิจารณารายละเอียดของการปฏิบัติงานในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า การรับจดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 98.2 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 1.8 รองลงมาเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เป็นปัจจุบัน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 97.3 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 2.7 การให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 96.4 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 3.6 การให้ความรู้เกี่ยวกับการ

นำวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีในชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.9 ไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 8.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีจำนวนผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.0 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 9.0 และประเด็นการรับยกเลิกการจดทะเบียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 76.6 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 23.4

การปฏิบัติงานด้านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี พบว่า การส่งเสริมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ตรงกับตามความต้องการของตลาด มีผู้ปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 95.5 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 4.5 รองลงมาการจัดโครงการการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการกลุ่มให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 92.8 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 7.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.9 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 8.1 การส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความน่าเชื่อถือ มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.9 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 8.1 การส่งเสริมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อให้สินค้ามีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและอุปโภค มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.9 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 8.1 การจัดโครงการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 91.0 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 9.0 การส่งเสริมเกี่ยวกับคุณลักษณะของการบริการ เพื่อให้การบริการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความน่าเชื่อถือ มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 90.1 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 9.9 และในประเด็นการจัดโครงการฝึกอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ด้านการบัญชีให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 82.8 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 17.1

การปฏิบัติงานด้านการพยากรณ์และเตือนภัย พบว่า การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตือนภัยโรคระบาดทางการเกษตร เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ระมัดระวังเกี่ยวกับกระบวนการผลิตวัตถุดิบต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 79.3 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 20.7 และในประเด็นการเตือนภัยเกี่ยวกับด้านการตลาดเพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ผลิตสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 79.3 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 20.7

นอกจากนี้การปฏิบัติงานในด้านการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการประกอบการแก้ไขวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติมากที่สุด ร้อยละ 87.4 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 12.6 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 87.4 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 12.6 การติดต่อส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐเพื่อขอรับความช่วยเหลือ (ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 84.7 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 15.3 การติดต่อรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนเพื่อขอรับการสนับสนุน (ที่ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 73.0 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 27.0 การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 69.4 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 30.6 การติดต่อองค์กรภาคเอกชน เพื่อ

ขอรับการสนับสนุน (ที่ไม่ใช่เงิน) ให้กลับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีผู้ปฏิบัติ ร้อยละ 68.5 และไม่ได้ปฏิบัติ ร้อยละ 31.5

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย

การศึกษานี้พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และการมีบุตร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตำแหน่งที่ถือครองเป็นปัจจัยคุณลักษณะการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ โดยสถิติไค-สแควร์

(N = 111)

คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	การปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน							
	จัดทำข้อมูล พื้นฐานของ กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน		ถ่ายทอด ความรู้และ เทคโนโลยี		พยากรณ์และ เตือนภัย		ประสานงาน หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	
	χ^2	P-value	χ^2	P-value	χ^2	P-value	χ^2	P-value
คุณลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป								
เพศ	.249	.618 ns	.180	.671 ns	3.62 7	<u>.057*</u>	.289	.591 ns
อายุ	10.700	<u>.005**</u>	.660	.719 ns	.617	.734 ns	4.04 1	.133 ns
ศาสนา	1.48 6	.223 ns	.432	.511 ns	2.64 7	.266 ns	.123	.726 ns
สถานภาพสมรส	6.47 4	<u>.039*</u>	14.081	<u>.001**</u>	3.61 8	.460 ns	2.46 3	.292 ns
การมีบุตร	4.34 5	<u>.037*</u>	13.336	<u>.000**</u>	3.85 3	<u>.050*</u>	1.09 5	.295 ns
อายุการทำงาน	1.24 3	.537 ns	.210	.900 ns	.977	.913 ns	4.05 7	.132 ns
ระดับการศึกษา	1.63 4	.201 ns	.536	.464 ns	.367	.832 ns	.980	.322 ns

คุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ประสบการณ์ทำงานส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน	.042	.979 ns	.875	.646 ns	4.85 5	.302 ns	4.57 0	.102 ns
ระดับตำแหน่งที่ถือครอง	2.64 1	.267 ns	6.06 3	<u>.048*</u>	4.51 5	.341 ns	7.10 6	<u>.029*</u>
จำนวนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ รับผิดชอบ	.765	.682 ns	.856	.652 ns	3.43 7	.488 ns	3.49 9	.174 ns
การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน	5.26 3	.452 ns	1.33 2	.514 ns	.148	.929 ns	.945	.623 ns

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้สามารถอภิปรายและสรุปผลการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

ด้านคุณลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 82.9 และเพศหญิง ร้อยละ 17.1 นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุการทำงานอยู่ในช่วง 1 – 5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุณศิริภัสสร และคณะ (2561) ที่พบคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน เหมือนกับการศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ พชร และคณะ (2562) ที่ศึกษาการปฏิบัติงานกับภาระงานที่กำหนดไว้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่าคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เหมือนกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ศาสนา และระดับการศึกษา ส่วนที่แตกต่างกันคือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือตอนบนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง

ด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ รองลงมาคือนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการ มีประสบการณ์ทำงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 4 ปี 1 เดือน โดยพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยคนละ 55.61 กลุ่ม ซึ่งเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างสูงเมื่อพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ได้มีงานวิสาหกิจชุมชนเพียงงานเดียวที่ต้องทำในแต่ละเดือน โดยกลุ่มวิสาหกิจที่รับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผลิตยางพารา ซึ่งยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของภาคใต้มีเกษตรกรที่ปลูกเป็นจำนวนมาก สำหรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทางกรมส่งเสริมการเกษตรจะมีการจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกปี แต่จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 12.6 ที่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม พบว่า

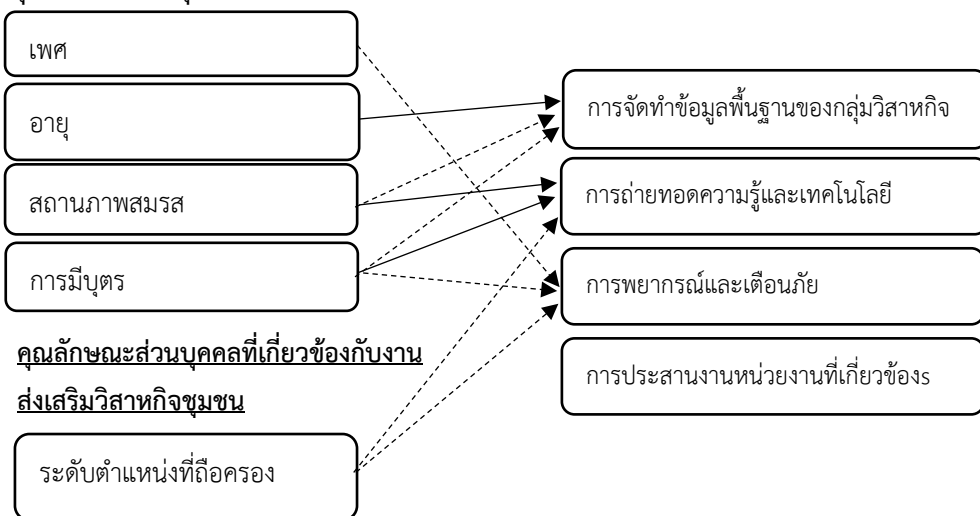
ยังมีความถี่ในการอบรมน้อย คือ 1 ครั้งต่อปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adam et al. (2020) ที่ศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในประเทศชูดาน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 33 ไม่ได้รับการฝึกอบรม ซึ่งการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมในแต่ละทักษะของการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ Akinagbe (2013) ศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในประเทศไนจีเรีย พบว่า การได้รับการฝึกอบรมที่ตรงเป้าหมายจะทำให้นโยบายด้านการเกษตรถูกนำมาถ่ายทอดไปยังเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการปฏิบัติงาน 4 ด้านของการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติในทุกด้าน ด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการประสานงานองค์กรภาคเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุน (ที่ไม่ใช่เงิน) ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกชัย และคณะ (2543) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของไทยมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Seyed et al. (2011) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาการเกษตรในประเทศอิหร่าน พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญในการปรับปรุงความเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินงานเพียงภาคส่วนเดียว ความร่วมมือนี้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรและภาคส่วนต่าง ๆ (Black, 2000; Botha et al., 2007; Hunt et al., 2012) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนใน 4 ด้านพบว่า มีงานย่อย ๆ ทั้งหมด 22 รายการ ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องปฏิบัติใน 1 เดือน ซึ่งการศึกษาค้นพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานทั้ง 22 รายการ ด้วยความถี่งานละ 1 ครั้งต่อเดือน แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติงานการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 4 ด้าน พบว่า 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานจัดทำข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อายุ (นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01) สถานภาพการสมรส และการมีบุตร (นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05) 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ได้แก่ สถานภาพการสมรส การมีบุตร (นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01) และระดับตำแหน่งที่ถือครอง 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานพยากรณ์และเตือนภัย ได้แก่ เพศ และการมีบุตร (นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05) และ 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานประสานงาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระดับตำแหน่งที่ถือครอง (นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05) ดังแสดงใน ภาพที่ 1

คุณลักษณะส่วนบุคคลทั่วไป

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamad Bahua (2013) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดโกรอนตาโล ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ อายุของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1. ควรมีการสนับสนุนให้หน่วยงานมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนภายในองค์กร เพื่อถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีเพียงหน่วยงานละ 1 คน การจัดการความรู้จะทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนแทนกันได้

1.2 ควรมีการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการส่งเสริมแบบบูรณาการระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับหน่วยงานภาคเอกชนหรือภาครัฐกิจ เนื่องจากการปฏิบัติงานด้านนี้มีน้อยมาก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอีกช่องทางหนึ่ง

1.3 กรมส่งเสริมการเกษตรควรที่จะมีการจัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น และกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้รับการอบรมหรือแลกเปลี่ยนความรู้จากการปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มีความเข้าใจในนโยบายที่ตรงกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อฝึกทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติงานและรวมถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของแต่ละพื้นที่ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). *การส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *นโยบายและแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กฤษณ์ราษสสร ร้านกันทาพัทธ์ บำเพ็ญ เขียวหวาน และสินุช คุรุทเมือง แสนเสริม. (2561). *การส่งเสริมการเกษตรผ่านระบบฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดอุดรธานี*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8. หน้า 942-957.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พชร ถือแก้ว, รุจ ศิริสัญลักษณ์, อารณ โอภาสพัฒน์กิจ และจิรวัฒน์ พัสระ. (2562). *การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานกับภาระงานที่กำหนดไว้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. *วารสารเกษตร*. 35(1), 147-157.
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย.
- เอกชัย โอเจริญ, สุกัญญา อธิปอนันต์, สำราญ สารบรรณ, พิษณุ อารยานุรักษ์, ธุณันท์ พานิชโยทัย และจำลอง พุฒซ้อน. (2543). *บทบาทเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการ*

สนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. การประชุมทางวิชาการ
ระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 38. หน้า 483-489.

- Adam E. M., Mohammed Adam A. H., Mohamed Atta A. A. and Mutasim Ali M. E. (2020). The Role of Extension Officers in Delivering Agricultural Services to the Small-Scale Farmers, Gezira State, Sudan. *American International Journal of Agricultural Studies*. 3(1), 51-65.
- Akinagbe, O. M., Ukaegbu, E. O. and Saddiq O. A. B. (2013). Role of agricultural extension services in generation and dissemination of agricultural biotechnology in Abia State, Nigeria. *African Journal of Biotechnology*. 12(6), 554-562.
- Black A. (2000). Extension theory and practice: a review. *Aust. J. Exp. Agric.* 40(4), 493-502.
- Botha N., Coutts J and Roth H. (2007). The role of agricultural consultants in New Zealand in environmental extension. *J. Agric. Edu. Ext.* 14(2), 125-138.
- Hunt W., Birch C., Coutts J and Vanclay F. (2012). The many turnings of agricultural extension in Australia. *J. Agric. Educ. Ext.* 18(1), 9-26.
- Mohamad Buhua I. (2013). Factors Affecting the Performance Agricultural Extension and their Impact at Behavior Maize Farmers in Gorontalo Province. *Journal of Agricultural Education and Extension*. 1(1), 1-10.
- Seyed J., Somaieh B. and Maryam O. (2011). Factors Influencing the participation of private sector in developing agricultural biotechnology of Iran. *Ann. Biol. Res.* 2(4), 136-142.

การพัฒนานวัตกรรมสื่อร่ำโทนนกพิทิตเพื่อสื่อสารและส่งเสริมการท่องเที่ยว
โดยชุมชน ตำบลกรุงชิง อำเภอหนองพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
Development of Ramtone Nokphithid Media Innovation for
Communicating and Promoting Community Based Tourism, Krung
Ching Subdistrict, Noppitham District,
Nakhon Si Thammarat Province

เมธาวี จำเนียร¹ กรกฎ จำเนียร² ทองพูล มุขรัรักษ์³ ศศิพัชร บุญขวัญ⁴ ยงยุทธ ปาณะศรี⁵
วรรณภา เทพณรงค์⁶

Methawee Chamnian, Korrakot Chamnian, Thongphun Mukharak,
Sasipat Boonkwan, Yongyut Panasri, Wanna Thepnarong

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมสื่อการร่ำโทนนกพิทิตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อประเมินผลนวัตกรรมสื่อดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว การประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อนำมาสร้างนวัตกรรมสื่อการร่ำโทนนกพิทิต และการใช้แบบสอบถามออนไลน์ประเมินผลนวัตกรรมสื่อกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อสร้างนวัตกรรมสื่อการร่ำโทนนกพิทิตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การสร้างนวัตกรรมสื่อในรูปแบบสื่อออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียงและสื่อแผ่นพับและป้าย โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการสืบสานร่ำโทนนกพิทิต ประวัติความเป็นมาของร่ำโทนนกพิทิต ทรัพยากรธรรมชาติ

Received: 2020-05-25 Revised: 2021-03-17 Accepted: 2021-04-19

¹ หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Department of Communication Art Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: keaosanit@hotmail.com

² หลักสูตรนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Department of Communication Art Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

³ สาขานาฏศิลป์และการแสดง คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Program of Dramatic Arts and Performance, Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

⁴ หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Department of Business Computer, Faculty of Management Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

⁵ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช Nakhon Si Thammarat College of Dramatic Arts

⁶ ประชาชนชุมชน Community Intellectual

วิถีชีวิต และสถานที่ท่องเที่ยวในตำบลกรุงชิงและการประเมินสื่อ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อประเมินสื่อก่อนนำไปใช้จริงในขณะที่ยังตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อภาพรวมของนวัตกรรมสื่อ และในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับความพึงพอใจระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ (Keywords): นวัตกรรมสื่อ; ไร่โพนนกกพิต; การท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The research has objectives to create Ramtone NokPhithid Dance innovative media to promote community based tourism and to evaluate this innovative media. The research team used mixed method; interview with tourists and group discussion with involved people to create Ramtone NokPhithid Dance innovative media and online survey with tourists to evaluate this innovative media. The result of this research revealed that the key informants participated in the discussion to create an innovation of Ramtone NokPhithid Dance media to promote community based tourism including online media, television, radio, pamphlet and sign. The content should present campaign for inheriting Ramtone NokPhithid, the history of Ramtone NokPhithid, local natural resource, lifestyle and tourist attractions. When evaluating, the involved community representatives have suggestions for evaluating the media before disseminating while the tourists are satisfied with the highest level of overall media innovation and in other aspects were in the high level.

Keywords: Media innovation; Ramtone Nokphithid Dance; Community based tourism

บทนำ (Introduction)

ตำบลกรุงชิงเป็น 1 ใน 4 ตำบลของอำเภอหนองปีตาของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีคำขวัญประจำตำบล คือ “สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม้มากมี อุดมดีสินแร่ งามแต่น้ำตก อ้อมอกขุนเขา เมืองเก่ากรุงชิง” พื้นที่ที่เป็นที่ราบต่ำขนาดใหญ่ในหุบเขา มีภูเขาขนาดเล็กน้อยใหญ่ล้อมอยู่ทุกด้าน โดยทางด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือ และทิศตะวันตกจะมีเทือกเขานั้น ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขานัน ส่วนทางด้านทิศใต้จะมีเทือกเขาในอุทยานแห่งชาติเขาหลวง ซึ่งเรียกเทือกเขาทั้งหมดในกลุ่มนี้ว่า “เทือกเขานครศรีธรรมราช” จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์จนส่งผลให้เกิดเป็นชุมชนขึ้นมาเรียกว่า “ชุมชนกรุงชิง” (วินิตย์ นิลกรรณ์, 2552)

นอกจากกรุงชิงจะมีทรัพยากรธรรมชาติที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมแล้ว ยังมีศิลปวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ ชื่อว่า “ไร่โพนนกกพิต” ซึ่งในสมัยสงครามโลกครั้งที่

ที่ 2 สมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่ในยุคข้าวยากหมากแพง ได้เกิดการรำโทนจากภาคกลางกระจายสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อเป็นเครื่องบันเทิงใจประชาชน ทั้งนี้ในพื้นที่กรุงชิง มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้ามาแฝงตัวอยู่ ทหารจึงได้เข้ามาปราบปรามครูแนวบ ล่องลือฤทธิ์ ข้าราชการครูวัดเปียน ได้รับเอารำโทนมาจากในตัวเมืองนครศรีธรรมราชไปเผยแพร่เพื่อคลายความเครียดในสถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้นและได้ประดิษฐ์เนื้อร้องและทำนองเพลงขึ้นอีกเป็นร้อย ๆ เพลง มีลักษณะเป็นเนื้อร้องสั้น ๆ และมีทำนองที่สอดคล้องกับเนื้อร้องหนึ่งในนั้นคือ เพลงนกพิติด (เป็นนกในตระกูลนกฮูก นกเค้าแมว) โดยเนื้อร้องและทำนองเน้นความตลกขบขัน แสดงถึงการเกี้ยวพาราสีของนักตัวผู้ตัวเมีย จนกลายเป็นเพลงเอกในพื้นที่กรุงชิง เรียกการรำโทนที่นี้ว่า “รำโตนกพิติด” (เมธาวี แก้วสนิทและกรกฎ จำเนียร, 2559)

อย่างไรก็ตาม รำโตนกพิติดได้รับความสนใจสืบทอดจากคนในชุมชนน้อยลง ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ ที่ผ่านมา จึงได้มีรื้อฟื้นและอนุรักษ์เนื้อร้องรำโตนกพิติด เพื่อใช้ในการเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันเป็นการสร้างสรรค์การรำโตนกพิติดและเนื้อหาในเพลงร้องประกอบทำรำเพิ่มเติมจากทำรำเดิมให้มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น สร้างความน่าสนใจและร่วมสมัยมากขึ้นเพื่อเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวคนรุ่นใหม่ซึ่งจะเป็นเป้าหมายหลัก และมีเป็นจำนวนมาก เพื่อนำไปวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยสื่อใหม่ ตลอดจน เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม อย่างไรก็ตาม จะต้องมีการพัฒนานวัตกรรมสื่อที่ได้มาจากการวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวและจากการระดมความคิดเห็นของชุมชน เพื่อให้ในการสื่อสารรำโตนกพิติดให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมสื่อการรำโตนกพิติดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เพื่อประเมินผลนวัตกรรมสื่อการรำโตนกพิติดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสาน ทั้งคุณภาพและปริมาณ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่ค้างคืนในพื้นที่ โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 25 คน เพื่อใช้สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อการท่องเที่ยว และความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสื่อเกี่ยวกับการละเล่นรำโตนกพิติด จากนั้นจะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวมาประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ซึ่งมาจาก 3 กลุ่มคือ แกนนำชุมชน วิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว และนักปราชญ์ด้านการรำโตนกพิติด เพื่อหาแนวทางผลิตนวัตกรรมสื่อรำโตนกพิติด

สำหรับการประเมินนวัตกรรมสื่อที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อสื่อสารและส่งเสริมการท่องเที่ยว จะใช้การประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ในลักษณะแบบสอบถามออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างนวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดีและประเมินผลนวัตกรรมสื่อ ใช้แบบสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและแบบสัมภาษณ์การประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน

สำหรับการประเมินผลจะใช้แบบสัมภาษณ์การประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนและแบบสอบถามออนไลน์ประเมินนวัตกรรมสื่อ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยจะตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรม และการสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยพิจารณาเนื้อหาทั้งความเหมือน ความแตกต่าง ความเป็นเหตุเป็นผล ความขัดแย้ง เพื่อนำมาจัดหมวดหมู่ และสรุปผลการวิเคราะห์โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้เป็นกรอบ

ในส่วนการประเมินผลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ ในส่วนของคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการประชุมกลุ่มย่อย สำหรับการใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อประเมินผลนวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดีที่ผลิตขึ้นนั้น วิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมแบบสอบถามออนไลน์เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

การสร้างสรรค์นวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดี

นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ รองลงมาคือโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง ดังนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จึงเห็นว่าสื่อที่ควรใช้ในการส่งเสริมเผยแพร่ร่าเริงบันเทิงคดีให้เป็นที่รู้จักคือ สื่อออนไลน์

“ลงยูทูบไว้ว่ามันเป็นการแสดงของหมู่บ้านกรุงชิง อยากให้การแสดงชุดนี้ของหมู่บ้านกรุงชิงเป็นการแสดงพิเศษของจังหวัดนครศรีธรรมราช และเผยแพร่ทางโทรทัศน์” (นักท่องเที่ยว 1, สัมภาษณ์ 4 เมษายน 2562)

สำหรับเนื้อหาสาระที่ควรถ่ายทอดออกไป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้คงการรำลักษณะเดิมเผยแพร่ออกไป แต่ควรกระตุ้นให้เยาวชนสนใจหันมาสืบทอดร่าเริงบันเทิงคดีเป็นประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง

“อยากให้เด็กรุ่นนี้ได้รู้ว่า เมื่อก่อนจะมีการแสดงอย่างนี้ เพราะเด็กตอนนี้ไม่ค่อยได้เห็น จึงอยากให้เห็นว่า ไม่ได้เครื่องดนตรีอะไรมากมาย แค่สองสามอย่างมาประกอบกันก็เป็นเสียงเพลง

ก็ทำให้คนมีความสุข รื่นเริงในแต่ละครั้งที่ได้ดูการแสดง” (นักท่องเที่ยวน 2, สัมภาษณ์ 4 เมษายน 2562)

อย่างไรก็ตาม ยังมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเห็นว่า ควรเน้นการนำเสนอประวัติของรำโทนนกพิติด รองลงมาคือ ธรรมชาติและวิถีชีวิตในชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยว โดยทำให้เห็นหมวดหมู่ นำเสนอในแต่ละเพลง

ผลการประเมินนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติด

คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันประเมินนวัตกรรมสื่อประเภทสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์และแผ่นพับที่ผลิตขึ้นก่อนนำไปพัฒนานำเสนอแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวต่อไป

“อยากจะถ่ายทำใหม่ที่ทะเลหมอกกรุงชิงเพราะเป็นที่ที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกรุงชิง ในตอนเช้าจะสวยงามเพราะหมอกลง และเราจะได้ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของเราด้วยไปในตัวสถานที่ ถ่ายทำใหม่อาจจะเห็นเขาเหล็กหรือว่าทะเลหมอกกรุงชิง หรือเขาจิ้งโหล่น อาจจะถ่ายทำในช่วงเวลา 8.00 น” (ผู้ให้ข้อมูล 1, ประชุมกลุ่มย่อย 5 พฤศจิกายน 2562)

“ในแผ่นพับอยากให้ใส่สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอกรุงชิง เช่น น้ำตกกรุงชิง ทะเลหมอกไล่ให้มันดูน่าดึงดูดและตัวอักษรด้านหน้ายังดูแข็งๆอยากให้ใช้ฟอนท์ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กับวีดิทัศน์ เพราะมันจะดูมีความอ่อนช้อยไม่แข็งเกินไป อยากให้เล่นคำว่ารำโทนนกพิติดกรุงชิง นครศรีธรรมราช ในคำว่านครศรีธรรมราชมันยาวเกินไปจึงทำให้คำว่ารำโทนนกพิติดกรุงชิงดูแปลก ๆ หรืออาจจะเปลี่ยนเป็นรำโทนนกพิติดกรุงชิงการเล่นพื้นบ้านสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็คือตัวบนจะได้สั้นกว่าตัวล่างในวีดิทัศน์จะใส่ชั้บไทย ชั้บอังกฤษ หรือว่าพูดบรรยายไปแทนการใส่ตัวอักษรไปในวีดิทัศน์ เพราะว่าคนบางคนอาจจะชอบในการฟังบรรยายมากกว่าการอ่านในวีดิทัศน์ ทำแบบกิ่งสารคดีค่ะ” (ผู้ให้ข้อมูล 2, ประชุมกลุ่มย่อย 5 พฤศจิกายน 2562)

จากการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อประเมินนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติด สำหรับสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ คณะนักวิจัยได้ถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์ใหม่ ณ เขาจิ้งโหล่น เพื่อให้เห็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ตำบลกรุงชิงควบคู่ไปกับการนำเสนอบทเพลงและทำรำของรำโทนนกพิติด

ภาพที่ 1 การถ่ายทำสื่อวีดิทัศน์รำไทพอกพิทิด ณ เขาจ้งโหล่น ตำบลกรุงชิง

ภาพที่ 2 วีดิทัศน์ออนไลน์แนะนำรำไทพอกพิทิด

ในส่วนของการปรับปรุงแผ่นพับจากข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มย่อย ที่ประกอบไปด้วย กลุ่มแกนนำชุมชน วิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยว และปราชญ์ชาวบ้านรำไทพอกพิทิด จำนวน 15 คน คณะผู้วิจัยได้จัดวางภาพสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ในพื้นที่ตำบลกรุงชิงในลักษณะเป็นแนวเทือกเขาของพื้นที่ตำบลกรุงชิง ตรวจสอบข้อมูลเพลงและเนื้อหาที่อธิบายเพลงให้ถูกต้อง และทดสอบคิวอาร์โค้ดเพื่อให้ผู้ใช้สื่อสามารถเข้าถึงวีดิทัศน์ออนไลน์ที่ให้ข้อมูลรำไทพอกพิทิด

อย่างไรก็ตาม เมื่อทดลองนำไปใช้จริงกับผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน โดยรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่ายังมีปัญหาในเรื่องการออกแบบและความเหมาะสมในการนำไปใช้งานจึงมีการแก้ไขขึ้นอีกครั้งโดยมีการเพิ่มขนาดตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้นจากของเดิม เพื่อให้สามารถอ่านเนื้อหาได้ง่าย มีการเพิ่มความชัดเจนของสีตัวอักษรที่อยู่ในภาพประกอบ และมีการเพิ่มข้อความภาษาอังกฤษบางจุดเพื่อใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

ภาพที่ 3-4 แผ่นพับภายหลังการทดลองใช้และปรับแก้

นอกจากนี้ จากการใช้แบบสอบถามออนไลน์ประเมินนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิทิต (สื่อวีดิทัศน์ออนไลน์) พบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป จำนวน 441 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามหลักการของทาโร ยามาเน่ (Yamane) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

อายุ	จำนวนคน	ร้อยละ
11-20 ปี	75	17.0
21-30 ปี	66	15.0
31-40 ปี	135	30.6
41-50 ปี	119	27.0

51-60 ปี	34	7.7
60 ปีขึ้นไป	12	2.7
รวม	441	100
สถานภาพ	จำนวนคน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	67	15.2
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	174	39.5
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	154	34.9
ปริญญาโท	40	9.1
ปริญญาเอก	6	1.4
รวม	441	100
อาชีพ	จำนวนคน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	77	17.5
รับราชการ	88	20.0
รัฐวิสาหกิจ	92	20.9
ค้าขาย	105	23.8
รับจ้างทั่วไป	53	12.0
เกษตรกร	24	5.4
อื่น ๆ	2	0.5
รวม	441	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 และช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือ มากกว่า 60 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ด้านระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 154 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 น้อยที่สุดคือระดับปริญญาเอกจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4

ด้านอาชีพ จากตาราง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมา อาชีพรัฐวิสาหกิจ จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 และน้อยที่สุดคือ อาชีพอื่น ๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามนวัตกรรมสื่อร่ำโทนนกพิทิต

ความพึงพอใจคิดคะแนนและเกณฑ์ระดับความพึงพอใจเป็นดังนี้

ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดมีค่าคะแนน 1

ระดับความพึงพอใจน้อยมีค่าคะแนน 2

ระดับความพึงพอใจปานกลางมีค่าคะแนน 3

ระดับความพึงพอใจมากมีค่าคะแนน 4

ระดับความพึงพอใจมากที่สุดมีค่าคะแนน 5

ค่าคะแนนเฉลี่ยมีเกณฑ์ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ข้อ	ประเด็นคำถาม			
1	ความถูกต้องของเนื้อหาและภาพ	4.43	0.53	มาก
2	ความน่าสนใจ/ความคิดสร้างสรรค์	4.45	0.54	มาก
3	ความต่อเนื่องของการนำเสนอ	4.42	0.56	มาก
4	ความทันสมัยของสื่อ	4.46	0.58	มาก
5	ความโดดเด่นของสื่อ	4.43	0.56	มาก
6	การสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	4.49	0.59	มาก
7	ความพึงพอใจในภาพรวม	4.55	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินนวัตกรรมสื่อการร่ำโทนนกพิทิต ผู้ตอบความพึงพอใจในภาพรวมนวัตกรรมสื่อร่ำโทนนกพิทิตมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในเกณฑ์ของระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ด้านความทันสมัยของสื่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ด้านความน่าสนใจ/ความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ด้านความถูกต้องของเนื้อหาและภาพ และด้านความโดดเด่นของสื่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.43 และด้านความต่อเนื่องของการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ซึ่งในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ของระดับความพึงพอใจระดับมากและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

ผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัย สื่อที่ควรใช้ในการส่งเสริมรำโทนนกพิติด คือ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียงตามลำดับ โดยเนื้อหาในการส่งเสริมรำโทนนกพิติดควรแสดงกระตุ้นการสืบสานรำโทนนกพิติดโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ควรมีการบอกกล่าวประวัติความเป็นมาของรำโทนนกพิติดก่อนมีการแสดงหรือเพิ่มเติมในเนื้อเพลง การบอกเล่าความเป็นธรรมชาติและวิถีชุมชนในพื้นที่ และสถานที่ท่องเที่ยวผ่านบทเพลง

สำหรับการประเมินนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติด จากการประชุมกลุ่มย่อย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชนแสดงความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงนวัตกรรมสื่อ สำหรับสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ ควรมีการเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวในฉาก การใส่บทบรรยายเสียงและข้อความบรรยายทั้งไทยและอังกฤษ สื่อแผ่นพับ ควรมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอแบบตัวอักษร (font) การเพิ่มภาพสถานที่ท่องเที่ยว และการประเมินนวัตกรรมสื่อการรำโทนนกพิติดทางแบบสอบถามออนไลน์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในภาพรวมนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติดมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในเกณฑ์ของระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ด้านความทันสมัยของสื่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ด้านความน่าสนใจ/ความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ด้านความถูกต้องของเนื้อหาและภาพ และด้านความโดดเด่นของสื่อมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.43 และด้านความต่อเนื่องของการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ซึ่งในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ของระดับความพึงพอใจระดับมากและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การจะทำให้รำโทนนกพิติดกลายเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ จะต้องอาศัยการสื่อสาร โดยคณะนักวิจัยได้นำแนวคิดการสื่อสารการท่องเที่ยวมาเป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติดและสื่อสารไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยในการผลิตนวัตกรรมสื่อรำโทนนกพิติด คณะผู้วิจัยใช้หลักการในการสื่อความหมายซึ่ง ธนิก เลิศชาญฤทธิ์ (2554) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. การสื่อความหมายควรมุ่งเน้นที่ความสำคัญ และเรื่องราวที่โดดเด่นหรือมีลักษณะเฉพาะ (unique significance and stories) ของทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น ในที่นี้ควรดึงเอกลักษณ์ ความโดดเด่นของรำโทนนกพิติดมานำเสนอ ได้แก่ การเป็นการละเล่นพื้นบ้านในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บทเพลงและท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ในเชิงบริบทพื้นที่ เป็นต้น
2. แนวทางการสื่อความหมายควรเป็นการสรุปเรื่องราวในลักษณะภาพรวม (inclusive) และผู้ชม/ผู้ใช้สามารถเข้าใจและเข้าถึงใจความได้ง่าย (readily accessible) ในการผลิตนวัตกรรมสื่อแผ่นพับและสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ คณะผู้วิจัยสรุปเนื้อหาให้มีลักษณะสั้น กระชับ ชัดเจน เหมาะสำหรับการรับรู้ของคนทุกเพศทุกวัย
3. การสื่อความหมายควรเคารพความรู้สึกร/อารมณ์ของสถานที่ และคุณค่าทั้งนามธรรมและรูปธรรมของทรัพยากรวัฒนธรรมจากการดำเนินการวิจัยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุก

ขั้นตอน และคำนึงถึงความรู้สึกของชุมชนและพื้นที่ตำบลกรุงชิงในการสร้างสรรค์บทเพลงและทำรำขึ้นมาใหม่ โดยไม่ทิ้งเอกลักษณ์การรำไทพืดแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาจารย์ รุ่งเจริญ (2557) ที่นำเพลงอีสานมาสร้างสรรค์ โดยจัดองค์ประกอบการแสดง เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว มีการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชม แต่ควรระมัดระวังไม่ให้เป็นการทำลายรูปแบบดั้งเดิมของการแสดง

4. การสื่อความหมายควรให้ประสบการณ์ที่สนุกสนาน รื่นรมย์ และตอบสนองความต้องการของผู้ชม นักท่องเที่ยว หรือผู้บริโภคทั้งนี้ ในการผลิตสื่อวัฒนธรรมรำไทพืดจะมีการประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ขั้นสำรวจข้อมูล วางแผนการผลิตสื่อ การดำเนินการผลิตสื่อ และการประเมินผล

5. สิ่งอำนวยความสะดวกและแผนการในการสื่อความหมายควรเลือกสิ่งที่ดีที่สุด (ทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงทฤษฎี) ผ่านการออกแบบอย่างสร้างสรรค์ และควรเป็นนวัตกรรมที่ให้คุณค่าเชิงผลตอบแทนสูง โดยในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อมูลจากผลการวิจัยรองรับเพื่อการออกแบบสร้างสรรค์การรำไทพืดที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุดและชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

6. การสื่อความหมายจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่มีทักษะเหมาะสมกับภาระงานมีความรู้เป็นมืออาชีพ และมีเครื่องมือเครื่องช่วยในการสื่อความหมายอย่างเพียงพอซึ่งคณะผู้วิจัยได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสื่อความหมายรำไทพืดผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึง การคัดเลือกคนในชุมชนให้สร้างสารสามารถเผยแพร่รำไทพืดได้ด้วยตนเอง

7. การสื่อความหมายรำไทพืดมีข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย ผ่านการวิจัยอย่างน่าเชื่อถือ สามารถทำให้ผู้ชมเข้าใจทรัพยากรวัฒนธรรมได้อย่างทะลุปรุโปร่ง

8. การสื่อความหมายรำไทพืด พยายามให้ก่อให้เกิดความซาบซึ้ง ตระหนัก' ในคุณค่า และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

นอกจากจะใช้แนวคิดการสื่อความหมายแล้ว การผลิตนวัตกรรมสื่อรำไทพืดหลักการออกแบบและผลิตสื่อมวลชนมาใช้ในการผลิตนวัตกรรมสื่อดังกล่าว ดังที่ ณรงค์ สมพงษ์ (2543) เสนอว่า ในการผลิตสื่อแต่ละครั้งจุดมุ่งหมายในการผลิตเฉพาะสื่อ การวางโครงเรื่อง การเสนอเนื้อหาของสื่อที่มีลักษณะเป็นสื่อภาพหรือสื่อภาพและเสียง รวมไปถึงการเขียนบท โดยในการผลิตนวัตกรรมสื่อรำไทพืด มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารรำไทพืดที่ได้รับการสร้างสรรค์ใหม่และบทเพลงและทำรำดั้งเดิมเผยแพร่ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวให้มีความต้องการเข้ามาเรียนรู้รำไทพืดในลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลกรุงชิงผ่านการวิจัยความต้องการของชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธร ตั้งสะสม (2559) ที่พัฒนาสื่อที่สามารถตอบสนองต่อการใช้งานของนักท่องเที่ยวเงินให้เหมาะสม ซึ่งผลจากการวิจัย พบว่าประเทศจีนมีการใช้สื่อจากโทรศัพท์มือถือสูงมาก ทำให้เกิดการสร้างสรรค์บนปฏิสัมพันธ์บนโทรศัพท์มือถือ รวมถึงงานวิจัย อื่น ๆ งานที่ต้องมีการสำรวจการใช้สื่อก่อนลงมือผลิตสื่อ

ทั้งนี้ เมื่อผลิตนวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดีและเผยแพร่แล้ว ควรมีการทดสอบสื่อมวลชนหรือสื่อที่ได้ผลิต ทั้งการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ดังนี้

1. การทดสอบประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการวัดปฏิกริยาที่มีต่อสื่อมวลชนว่าผู้ดูหรือผู้รับสารมีความรู้สึกหรือความพอใจต่อสื่อมวลชนอย่างไร เช่น ทางด้านเทคนิคการผลิต เทคนิคการนำเสนอสื่อ ลักษณะของรายการที่ดึงดูดความสนใจ ตลอดจนความเหมาะสมของสารที่ส่งไปด้วย

2. การทดสอบประสิทธิผล (Effectiveness) การทดสอบประสิทธิผลของสื่อ เป็นการวัดผลพฤติกรรมการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้รับสาร หลังจากที่ได้ดูหรือฟังสื่อมวลชนนั้นแล้ว การทดสอบประสิทธิผลจะต้องดำเนินการ วัดตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก่อนแล้วว่าผู้รับสารมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมที่มีการคาดหวังไว้หรือไม่ ซึ่งการทดสอบอาจทำการวัดผลได้ 3 ทางคือ ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดีไปให้ตัวแทนชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินนวัตกรรมสื่อในลักษณะการประชุมกลุ่ม และกลุ่มนักท่องเที่ยวนและผู้สนใจทั่วไปในลักษณะแบบสอบถามทั้งการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลสื่อมวลชน ทั้งนี้ ถือเป็นการทดสอบ โดยการใช้แบบวัดผลกับกลุ่มคนซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายจริงในพื้นที่จริง

จากผลการวิจัยที่ได้ พบว่า ชุมชนตำบลกรุงชิงเกิดคณะร่าเริงบันเทิงคดีที่สามารถอนุรักษ์และสร้างสรรค์การร่าเริงบันเทิงคดีให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ตลอดจนนวัตกรรมสื่อที่คณะผู้วิจัยผลิตขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและผ่านการประเมินของชุมชนและนักท่องเที่ยว สามารถนำไปใช้ประโยชน์สร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ชมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

การผลักดันร่าเริงบันเทิงคดีให้สามารถยกระดับเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวของตำบลกรุงชิงได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง วัฒนธรรมอำเภอหนองปีตาและจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยการเปิดพื้นที่การแสดง สนับสนุนการแสดงในเวทีต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และเน้นการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทาง ต่าง ๆ ทั้งสื่อออนไลน์ สื่อมวลชน และการบอกกล่าวปากต่อปาก

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการประเมินผลนวัตกรรมสื่อร่าเริงบันเทิงคดีที่ผลิตขึ้น ควรมีการศึกษาผลจากการรับสารของจากนวัตกรรมสื่อดังกล่าว นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ

ท่องเที่ยวในระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชหรืออำเภอนบพิตำ เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือมุมมองที่น่าสนใจ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนานวัตกรรมสื่อรูปแบบอื่น ๆ ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgment)

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการสร้างสรรค์การรำโทนนกพิติดเพื่อสื่อสารและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. ประจำปี 2562

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกตุณี จุฑาวิจิตร. (2548). *การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ณรงค์ สมพงษ์. (2543). *สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พงศธร ตั้งสะสม. (2559). *การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตสำหรับนักท่องเที่ยวจีน*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เมธาวี แก้วสนิท และกรกฎ จำเนียร. (2558). *รายงานการวิจัยแนวทางการสร้างการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมอนุรักษ์รำโทนนกพิติดของเยาวชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.).
- วินิตย์ นิลกรรณ์. (2552). *แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์การบริหารส่วนตำบลกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. รายงานการศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาจารย์ รุ่งเจริญ. (2557). *การใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี*. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 16(1), 47-56.

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิค
การศึกษานอกสถานที่ของวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา
สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Development of Learning Plans Through Social Networks Using Field
Study Techniques of Social Studies Subject 2211302 Curriculum and
Teaching Social Studies for Students in Social Studies in the Third
Year at Thepsatri Rajabhat University

วีรวิทย์ บุญส่ง¹

Veeravit Boonsong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ กับนักศึกษาที่เรียนในรูปแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยให้หมู่เรียน 611157101 เป็นกลุ่มทดลอง และหมู่เรียน 611157102 เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test แบบ Independent และ dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ ศึกษา มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.42/81.00 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ได้เท่ากับ 0.7648 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการ

Received: 2021-06-02 Revised: 2021-06-17 Accepted: 2021-06-18

¹ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Bachelor of Education Program in Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: jaykung1999@gmail.com

เรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keywords): เครือข่ายสังคมออนไลน์; การศึกษานอกสถานที่; การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

Abstract

The objective of this study was to identify the efficiency and effectiveness index of the learning activity plan in order to compare academic achievement before and after class. Also, the academic achievement of students who study according to the learning management plan via social networks using field study techniques with students studying in a normal way were analyzed. The sampling group consisting of 60 persons of third year students under the social studies program were obtained by selective selection. The group 611157101 was the experimental group, whereas the 611157102 group was the control group. Research instruments used in this study were learning management plan through social networks, normal format learning management plan, measurement format of academic achievement, Statistics used in data analysis were performance value (E_1/E_2), Effectiveness Index (E.I.), averages, standard deviation (SD), t - test for independent samples, and t - test for dependent samples. Results; 1) For learning activities plan through social networks using field study techniques, performance value (E_1/E_2) and Effectiveness Index (E.I.) were 81.42/81.00 and 0.7648, respectively. 2) For students who study by organizing learning activities through social networks. Using field study techniques, the results show that academic accomplishment after class was significantly higher than that before class ($p < 0.5$). 3) Students who study by organizing learning activities through social networks had significantly higher achievement after study than those studying organizing normal learning activities ($p < 0.5$).

Keywords: Social network; Field trip; Learning management plan development

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้มีการผลิตพัฒนาแบบเรียนตำรา หนังสือทางวิชาการ

สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต และมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ต้องมีการเปิดการแข่งขัน โดยเสรีและเป็นธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) และในปัจจุบันเทคโนโลยี สารสนเทศ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรอบรู้ การจัดระบบการประมวลผล การส่งผ่าน และการสื่อสารด้วยความเร็ว ประกอบสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เริ่มแพร่ระบาดตั้งแต่ช่วงปลายพุทธศักราช 2562 ทำให้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 สถานศึกษาทั่วประเทศต้องมีการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ เพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ การจ่ายของเชื้อไวรัส ดังนั้น เทคโนโลยีการสื่อสารไร้พรมแดนหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เริ่มจากชุมชนออนไลน์ที่เปิดรับความคิดเห็นทั้งในรูปแบบของการโพสต์ข้อความและการ สนทนา ปัจจุบันเป็นรูปแบบการค้นหา หรือติดต่อเพื่อนเก่า สมัยเรียน และเพื่อนใหม่ หรือสร้างกลุ่ม เพื่อนใหม่ที่มีความสนใจหรือรสนิยมในเรื่องเดียวกันนอกจากการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมแล้ว ยังสามารถแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น ความสนใจหรือแสดงออกในเรื่องที่สนใจ โดยการเข้าร่วม กลุ่มหรือเวที สนทนานั้นๆ ซึ่งอาจนำมาซึ่งธุรกิจหรือความช่วยเหลือในหมู่สมาชิกด้วยกันในรูปแบบ ต่างๆ อาทิ การแบ่งปัน ความรู้ ประสบการณ์ทางเทคนิคในเรื่องต่างๆ รวมไปถึงการแนะนำธุรกิจ การจ้างงาน หรือการปรึกษา ตัวต่อตัวเพื่อใช้ในการเรียนการสอน (กุลธวัช สมารักษ์, 2554) ซึ่ง ลักษณะของเครือข่ายสังคม ออนไลน์นี้ สามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในลักษณะของการ แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน การนำเสนอ ผลงานหรือแม้กระทั่งการทำงานร่วมกันได้

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอน สังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา (รายงานรายวิชา มคอ.5, 2562) พบว่า นักศึกษายังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการมองภาพหลักสูตรที่ปรากฏในชั้น เรียนและหลักสูตรจริงๆ ที่ใช้ในสถานศึกษา การเรียนการสอนในรายวิชานี้ส่วนใหญ่มักเน้น การศึกษาในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ มักใช้ทักษะการท่องจำหลังจากการท่องจำส่วนเนื้อหาทฤษฎี แล้ว นักศึกษาต้องนำมาประยุกต์ใช้ เพื่อออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในภายหลัง แต่ด้วย ธรรมชาติของรายวิชาที่ค่อนข้างเข้าใจได้ยาก นักศึกษาจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์จากการศึกษา หลักสูตรและการจัดการศึกษาในพื้นที่จริง การลงพื้นที่เพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมี ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการนำมาวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบหลักสูตรพื้นฐานด้วยตนเองได้

จากการศึกษาอธิบายและจุดมุ่งหมายในรายวิชา พบว่า นักศึกษาจำเป็นต้องมีการลง พื้นที่จริงในการศึกษาหลักสูตรจากโรงเรียนต่างๆ ที่มีหลักสูตรในลักษณะเฉพาะแบบต่างๆ ที่ หลากหลาย ช่วยให้นักศึกษามีประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรในอย่างครอบคลุมมากที่สุด ซึ่ง Smith (1976) กล่าวถึงคุณค่าของการศึกษานอกสถานที่ไว้ว่า เป็นการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

มีประสิทธิภาพมาก โดยผ่านประสบการณ์ตรง การเรียนรู้จะเริ่มที่วัตถุประสงค์ ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน การรับรู้ทางประสาทสัมผัสต่างๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา และเต็มไปด้วยความกระตือรือร้นของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาเชิงสร้างสรรค์ผู้เรียนกับผู้สอนได้วางแผน ผู้สอนมีบทบาทในการแนะนำ สอนวิธีที่จะแสวงหาความรู้แสวงหาคำตอบด้วยตนเอง การเรียนการสอนวิธีนี้จะกระตุ้น ให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับ Swan (1970) กล่าวถึงคุณค่าของการจัดการศึกษานอกสถานที่ไว้ว่า ไม่เพียงพอที่ผู้เรียนจะเรียนรู้อยู่ในห้องเรียนแล้วมองออกมายังโลกภายนอก ผู้เรียนต้องการประสบการณ์ตรงที่น่าตื่นเต้น ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ค้นพบปัญหาและคำตอบในโลกของความเป็นจริงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ศึกษาจากของจริงแทนภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือ หรือการสนทนาพูดคุย ผู้สอนสามารถที่จะให้ผู้เรียนได้สัมผัส ได้ประสบการณ์ตรงจากการศึกษานอกห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมต่อธรรมชาติศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เมื่อผู้เรียนไปในสถานที่จริง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาการเรียนของนักศึกษา และตระหนักถึงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาประกอบกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา Covid-19 ที่ส่งผลกระทบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงต้องการที่จะศึกษาโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ว่าจะช่วยให้ นักศึกษาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในด้านต่างๆ ให้สูงขึ้น ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อหาประสิทธิภาพและดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ ในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่กับนักศึกษาที่เรียนในรูปแบบปกติ รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยกลุ่มทดลองคือนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอน สังคมศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยให้หมู่เรียน 611157101 เป็นกลุ่มทดลอง และหมู่เรียน 611157102 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence :IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC ระหว่าง 0.50 – 1.00 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 16 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 48 ชั่วโมง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence :IOC) เกณฑ์การพิจารณา มีค่า IOC มีค่า IOC ระหว่าง 0.60 – 1.00 โดยพิจารณาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

3.3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา เป็นแบบการเขียนบรรยายคำตอบลงในกระดาษคำตอบ (Essay Test) จำนวน 6 ข้อ รวม 30 คะแนน เกณฑ์การประเมินเป็นแบบ (Scoring Rubric) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณา

ความเหมาะสม จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้วยวิธีการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.85 – 1.00 หลังจากนั้นนำไป Tryout กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

4	คะแนน หมายถึง	นักศึกษาสามารถเขียนบรรยายองค์ความรู้ที่ได้จากบทเรียนได้ในระดับดีมาก
3	คะแนน หมายถึง	นักศึกษาสามารถเขียนบรรยายองค์ความรู้ที่ได้จากบทเรียนได้ในระดับดี
2	คะแนน หมายถึง	นักศึกษาสามารถเขียนบรรยายองค์ความรู้ที่ได้จากบทเรียนได้ในระดับพอใช้
1	คะแนน หมายถึง	นักศึกษาสามารถเขียนบรรยายองค์ความรู้ที่ได้จากบทเรียนได้ในระดับควรปรับปรุง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม นักศึกษากลุ่มที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ และนักศึกษากลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาการสอนเท่ากัน ระยะเวลาในการสอน 16 สัปดาห์ รวม 48 ชั่วโมง โดยก่อนทำการสอนนั้นผู้วิจัยให้นักศึกษานำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)

4.2 หลังจากสอนเสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Post - Test) นักศึกษากลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ และนักศึกษากลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา เป็นแบบความเรียง (Essay Test) จำนวน 6 ข้อ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ โดยการหาค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) และหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

5.2 คะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิค

การศึกษานอกสถานที่ก่อนเรียนและหลังเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test แบบ Independent

5.3 คะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่กับการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ ก่อนเรียนและหลังเรียน นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test แบบ dependent

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ของวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

จำนวนนักศึกษา (n)	ระหว่างเรียน(E ₁)		หลังเรียน(E ₂)		E ₁ /E ₂
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	
30	70	1709	30	729	81.42/81.00

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ ในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา มีค่าประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 81.42/81.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 แสดงว่ากิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

1.2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

จำนวนนักศึกษา (n)	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
30	30	306	729	0.7121

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีก่อนเรียน 306 คะแนน และหลังเรียน 729 คะแนน เมื่อคำนวณโดยใช้สูตรดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ได้เท่ากับ 0.7648 แสดงว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิค การศึกษานอกสถานที่ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ที่พัฒนาขึ้น ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่

การทดสอบ	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	15.36	1.756	31	11.21	.00**
หลังเรียน	30	24.30	0.589			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ กับนักศึกษาที่เรียนในรูปแบบปกติ ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

รูปแบบการจัด การเรียนรู้	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	df	t	Sig.
การจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	30	24.30	0.589	38	22	.00**
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	30	20.21	1.365			

**P > .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ ในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.42/81.00 แสดงว่าแผนการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ของวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งการเรียนการสอน เหมาะสมสำหรับนักศึกษาในยุคปัจจุบัน ที่เน้นการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นกระบวนการศึกษาในพื้นที่โรงเรียนต่างๆ ในเขตจังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง โดยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นักศึกษาไม่ต้องเผชิญหน้ากับผู้สอนโดยตรง สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่ลดการเผชิญหน้า การสัมผัสใกล้ชิด และยังมีโอกาสในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้กล้าทำกิจกรรมและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับขมิติดาภา บุญประสม (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบทบทวนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียนรู้ร่วมกันแบบเพื่อนคู่คิด ในรายวิชา โครงสร้างข้อมูลหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงวิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบทบทวนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นี้มีประสิทธิภาพ 84.78/83.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับประวิทย์ สุทธิบุญ และคณะ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยกระบวนการทัศนศึกษา เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กระบวนการทัศนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.83/83.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ที่พัฒนาขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้น

กระบวนการศึกษานอกสถานที่ ลงพื้นที่สำรวจ เก็บข้อมูลหลักสูตรของสถานศึกษาต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี สิงห์บุรี และอ่างทอง โดยมอบหมายโรงเรียนให้มีความหลากหลาย บริบทของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน เพื่อให้นักศึกษาได้ประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรได้อย่างครอบคลุมมากที่สุด เมื่อได้ข้อมูลหลักสูตรมาแล้วก็ให้นักศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร ว่ามีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือไม่ ก่อนที่จะสรุปเรียบเรียงและนำเสนอผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์กับผู้สอนต่อไป เมื่อนักศึกษาเก็บข้อมูลหลักสูตรแล้ว มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร วิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรได้แล้ว นักศึกษาจะต้องทดลองสร้างหลักสูตรของตนเองขึ้น โดยบูรณาการกับศาสตร์ต่างๆ ที่กำลังเป็นกระแสในวงการการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงสร้างมาสร้างหลักสูตรในระดับพื้นฐานได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษาเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับเนาวนิตย์ สงคราม (2557) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกสถานที่ว่า การจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นิยมเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นการสอนที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนแล้วยังเป็นการสอนที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เหมาะสมกับผู้เรียนทุกชั้นวัย และสอดคล้องกับประวิทย์ สุทธิบุญ และคณะ (2558) ที่ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กระบวนการทัศนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และจำแนกตามเพศ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน และหลังการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้กระบวนการทัศนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่กับนักศึกษาที่เรียนในรูปแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนโดยใช้แผนการจัดเรียนรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้เทคนิคการศึกษานอกสถานที่ สูงกว่านักศึกษาที่เรียนในรูปแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบปกติยังขาดประสบการณ์ที่สำคัญที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้จากห้องเรียน ขาดการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์กับหลักสูตรนั้นโดยตรง อีกทั้งยังขาดการแบ่งปันความรู้ ทักษะความร่วมมือและการถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนเองที่ได้รับจากประสบการณ์ที่ได้ไปศึกษามากจากการลงพื้นที่จริง ทำให้นักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ ขาดประสบการณ์องค์ความรู้ที่จำเป็นในการทำความเข้าใจหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ ในสถานศึกษา ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างหลักสูตรของตนเองได้ดีเท่ากับนักศึกษาที่ลงไปศึกษาหลักสูตรในโรงเรียน ตรงกับ Edgar (1969) ที่ได้กล่าวว่าจัดการศึกษานอกสถานที่ให้เป็น 1 ใน 11 วิธีการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยการจัดการศึกษานอกสถานที่เป็น กระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทั้งการมองเห็นการสังเกต การสัมผัส หรือมีประสบการณ์โดยตรง ซึ่งสามารถเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้

และสามารถเพิ่มศักยภาพ ประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของทิตนา แชมมณี (2560) ที่ระบุว่า การสอนโดยการไปศึกษานอกสถานที่เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ สภาพความเป็นจริง มีการเชื่อมโยง ระหว่างการเรียนรู้ ในห้องเรียนและความเป็นจริง ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน และช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมถึงเอื้อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะต่างๆ จำนวนมาก เช่น ทักษะการวางแผน ทักษะการประสานงาน ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการแสวงหาความรู้ นอกจากนั้นยังส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความเสียสละ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ก่อนการจัดการเรียนรู้จะต้องอธิบายให้นักศึกษาทุกๆ คนเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตนเอง ควรอธิบายขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อให้นักศึกษาได้มีเวลาศึกษาและเข้าใจขั้นตอนในการศึกษา สามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อไปถึงโรงเรียนต่างๆ ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่ที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ ควรเลือกรูปแบบการสอนในหลายๆ รูปแบบให้เหมาะสมกับรายวิชาอื่นๆ เนื่องจากนักศึกษามีความแตกต่างในแต่ละบุคคล มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลธวัช สมารักษ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานผ่าน เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้กรณีศึกษาด้วยวิดีโอแชร์ริงเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชนิดาภา บุญประสม. (2554). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบทบทวนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เรียนรู้ร่วมกันแบบเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาโครงสร้างข้อมูล หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี. ปัญหาพิเศษครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2540. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 34 ก.
- วีรวิทย์ บุญส่ง. (2562). *มคอ.5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา สศ 2211302 หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. สถาบันราชภัฏเทพสตรี.*
- อรรถัย แซ่เอ้า. (2553). *การพัฒนากระบวนการเรียนแบบการศึกษานอกสถานที่ โดยใช้เทคนิคเพื่อผู้คิดที่ไม่แสดงตัวตนของผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.*
- Edgar, D. (1969). *Audiovisual methods in teaching*. NY: Dryden Press.
- Smith, J. W. (1976). *Outdoor education for American youth*. Washington D.C.: American Association for Health Physical Education and Recreation.
- Swan, M. D. (1970). *Tips and tricks in outdoor education*. Illinois: The Interstate Printer & Publishers.

ผลการใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
The Results of Using Project Based Learning for Local Curriculum
Development of Bachelor Education Program Students Surindra
Rajabhat University

เดชกุล มัทวานุกุล¹
Detkul Matavanukul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์และ(2) ศึกษาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในด้าน (2.1) ผลการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (2.2) ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานและ (2.3) การประเมินคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นรูปแบบของการวิจัยพัฒนา (Research and Development) ที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ในการวิจัยมี 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 2) การยกร่างและประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น และ 3) การประเมินรับรองคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า(1) หลักสูตรท้องถิ่นประกอบด้วยเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้ 2) คุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นพิจารณาได้จาก (2.1) ผลการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.75 (2.2) ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุดและ(2.3) ผลการประเมินรับรองคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมาก.

คำสำคัญ (Keywords): วิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน; หลักสูตรท้องถิ่น

Received: 2021-07-29 Revised: 2021-08-04 Accepted: 2021-08-04

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น Bacheior of Philosophy Curriculum and Instruction Western University. Corresponding Author e-mail: noi.52565256@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop local curriculum by using Project Based Learning of Bachelor Education Program students Surindra Rajabhat university. (2) to study the quality of the local curriculum in these aspects (2.1) the learning achievement of Bachelor Education Program students in learning of local curriculum development by using Project Based Learning. (2.2) the students satisfaction towards on learning the local curriculum development by using Project Based Learning. (2.3) the evaluation of experts toward on quality of the local curriculum by using Project Based Learning. Research methodology was Research and Development which applied into 3 phrases as follows : (1) studying and exploring background information for local curriculum development. (2) drafting and assessing suitability of local curriculum and (3) assessing the quality assurance of local curriculum. The results of this research were as follows (1) The local curriculum consisted of a handbook of local curriculum and a handbook for learning management of local curriculum. (2) The quality of local curriculum were considered in each aspect (2.1) learning achievement of the Bachelor of Education Program students in local curriculum development were at 83.75. (2.2) The satisfaction of Bachelor Education Program students towards on learning in local curriculum development were at high level. (2.3) The assessment of experts toward on quality assurance of local curriculum by using Project Based Learning was at highest level.

Keywords: Project Based Learning; Local Curriculum

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของชาติที่จะพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรมและเป็นเครื่องมือกำหนดหลักการ จุดหมายและโครงสร้างในการจัดการศึกษาดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะของบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณลักษณะพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 (นิติพล ศรีประทักษ์.2560) ได้กำหนดแนวทางให้ชุมชนและท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟู จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และได้บัญญัติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของชุมชน ดังปรากฏในมาตรา 80 ที่รัฐต้องดำเนินการกำหนดนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกๆ รูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่น

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2553) ยังปรากฏข้อความในมาตราที่ 27 ที่เกี่ยวข้องกับการนำองค์ความรู้ของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยการดำเนินการจัดทำหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนและสังคมส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

การที่หลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการได้นำไปใช้ในทุกระดับการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา จึงดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2553) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) อย่างไรก็ตามเหตุผลประการหนึ่งที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นนั้น มีเหตุผลสำคัญกล่าวคือการพัฒนาหลักสูตรจากส่วนกลางที่เป็นหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรแกนกลางเป็นการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและความต้องการในลักษณะกว้างของประชาชนทั้งประเทศ เนื้อหาสาระบางอย่างไม่สามารถประมวลรายละเอียดให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น บางอย่างอาจไม่ตรงกับความต้องการ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง ซึ่ง ฌันท ธาตุทอง (2550 : 158) ได้กล่าวเสริมว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ ประกอบกับการที่ได้นำหลักสูตรแม่บทที่มีเนื้อหากว้าง และกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นค่านิยมทางการศึกษามากกว่าแนวปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใช่หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

เมื่อพิจารณาจากแนวดำเนินการและแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าว จะพบว่าโรงเรียนในท้องถิ่นหรือชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แท้จริงในท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) ระบุให้มีการปฏิรูปการศึกษาในหมวดที่ 7 ครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งธิดารัตน์ ตันนิรัตน์ (2551) กล่าวว่าพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นผู้มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพครู และเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมุ่งให้นิสิตนักศึกษา

เรียนรู้ทางด้านวิชาการในห้องเรียนเป็นสำคัญนั้นไม่เพียงพอต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในทุกด้าน จึงต้องอาศัยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่จะให้นิสิต นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ ญาดา นิลประดิษฐ์ (2553) ยังได้กล่าวไว้ว่าสังคมคาดหวังว่าครู คือ แบบอย่างที่ดีของศิษย์ เป็นผู้สร้างสมาชิกใหม่ของสังคมให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแก่สังคม ธรรมชาติของอาชีพครูเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องสัมผัสกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ ฉะนั้นผู้ดำเนินอาชีพครูจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และใฝ่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางวิชาการตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 กำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมทางการศึกษา ดังนั้นครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและการเป็นที่ยอมรับการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งคุรุสภาเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการตามหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ปรากฏใน มาตรา 49 ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วย (1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (2) มาตรฐานการปฏิบัติงานและ (3) มาตรฐานการปฏิบัติตน โดยกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามที่คุรุสากำหนดไว้ใน 11 ด้าน ได้แก่ (1) ความเป็นครู (2) ปรัชญา (3) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน (4) หลักสูตร (5) จิตวิทยาสำหรับครู (6) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (7) ภาษาและวัฒนธรรม (8) การวิจัยเพื่อการเรียนรู้ (9) การประกันคุณภาพ (10) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ (11) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556)

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นหลักสูตรที่ยึดมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ระดับอุดมศึกษา มีปรัชญาของหลักสูตรคือ เป็นหลักสูตรผลิตครูชั้นวิชาชีพที่เน้นปรีชาสามารถ (Capability) ที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ มุ่งเน้นการปฏิบัติควบคู่ทฤษฎีและยึดหลักความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชนนำไปสู่การพัฒนา ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถภาพในวิชาชีพ และพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีสติปัญญา ความสามารถ และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถเผชิญปัญหาหรือวิกฤตได้ด้วยสติปัญญา

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตดังกล่าว พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือ บัณฑิตเป็นคนดี มีจุดมุ่งหมายของชีวิต มีหลักการดำเนินชีวิต มีพลังและความมุ่งมั่นในการพัฒนาดน และพัฒนาความก้าวหน้าของส่วนรวม รักชุมชนและท้องถิ่น มีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา เป็นผู้มีจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เดชกุล มีทวานุกูล, 2555)

วิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นวิชาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ทุกสาขาวิชาสามารถเลือกเรียน โดยจุดมุ่งหมายของรายวิชามุ่งให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว เป็นการบรรยาย จำนวน 16 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา นำเสนอตัวอย่างการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การออกแบบโครงสร้างผ่านการอภิปรายในชั้นเรียนและกำหนดภาระงานให้นักศึกษาวิเคราะห์ตัวอย่างหลักสูตรท้องถิ่น การวัดผลและประเมินผลวิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการทดสอบย่อยและประเมินผลงานที่มอบหมายให้นักศึกษาค้นคว้า (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะครุศาสตร์, 2562)ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิต ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การเตรียมนักศึกษาให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นโดยให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีใจความว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม สาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นผู้จัดการ อำนวยความสะดวก แนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองได้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้โดยรวมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติเน้นในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อความสำเร็จทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิต

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการมีทักษะสำคัญในการค้นคว้าสร้างองค์ความรู้และแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ทุกขั้นตอนมีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (บุรุษย์ ศิริมหาสาคร. 2553 : 19) เป็นผลงานของผู้เรียนที่ใช้กระบวนการวิจัยในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ชี้แนะ เน้นฝึกผู้เรียนให้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมโครงงานเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง สอดคล้องกับพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2557) ที่กล่าวว่าแนวทางการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา(กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม

(กระบวนการกลุ่ม)ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความสนใจความสามารถและความถนัด เน้นบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายสามารถพัฒนาปัญญาผู้เรียนอย่างสมบูรณ์

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานวิชาชีพครูและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เชื่อว่านักศึกษาจะสามารถนำมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในรายวิชา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับการเป็นครูในอนาคตจะทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น รวมทั้งได้เห็นคุณค่า การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในวิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิชาชีพครูในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ให้มีประสิทธิภาพ อันจะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยพิจารณาจากประเด็นดังนี้
 - 2.1 ผลการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
 - 2.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน
 - 2.3 การประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

1. หลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีองค์ประกอบที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้
2. คุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบของการวิจัย ในครั้งนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้รูปแบบของการวิจัยพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ข้อมูลเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของวนอุทยานพนมสวาย ซึ่งปรากฏในหนังสือ สิ่งพิมพ์ รายงานผลการวิจัย วิทยานิพนธ์ และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีส่วนประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อเอกสาร/หนังสือ /ผู้แต่ง 2)สาระสำคัญ/ใจความสำคัญ และ 3) ความสัมพันธ์เชื่อมโยง/ความเป็นไปได้/ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ร่วมดำเนินการวิเคราะห์เอกสาร

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ แล้วสรุปเป็นพรรณนาความในรูปแบบตารางวิเคราะห์เอกสาร

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของวนอุทยานพนมสวายโดยการสัมภาษณ์บุคลากรในท้องถิ่น

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

เจ้าหน้าที่ของวนอุทยานพนมสวาย บุคลากรทางการศึกษาในชุมชน ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวนอุทยานพนมสวาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักศึกษาลงพื้นที่บริเวณชุมชนที่ตั้งของวนอุทยานพนมสวายเพื่อเก็บข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากประเด็นการสัมภาษณ์ วิเคราะห์และสรุปเป็นการพรรณนาความ

1.3 การสอบถามความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ วนอุทยานพนมสวายมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3

โรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รวม 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ วนอุทยานพนมสวายมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักศึกษาลงพื้นที่โรงเรียนบริเวณชุมชนที่ตั้งของวนอุทยานพนมสวาย สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การยกร่างและประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 การสร้างร่างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมร่างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารหลักสูตรท้องถิ่น และเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเมินความเหมาะสมของร่างเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้วิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้วิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence) นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากง่าย (p) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ โดยใช้สูตร KR - 20

2.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาในแบบสอบถามความพึงพอใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item - Objective Congruence) นำไปทดลองใช้กับนักศึกษา จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรับรองคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น

3.1 สร้างแบบประเมินรับรองคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น

1. กลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและด้านการวัดผลและประเมินหลักสูตร จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินรับรองคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมิน Joint Committee on Standards for Educational Evaluation แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นและแบบประเมินรับรองคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยได้พิจารณาตัดสินใจเลือกวนอุทยานพนมสวาย จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นสถานที่ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยเหตุผลประการแรก คือ วนอุทยานพนมสวายเป็นสถานที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์ที่มีความเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านธรณีวิทยา พืชพันธุ์ทางธรรมชาติ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา มีขนบธรรมเนียมและประเพณีที่ชุมชนได้ปฏิบัติและสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและเป็นสถานที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักศึกษาจึงได้ตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วนอุทยานพนมสวายด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในครั้งนี้ทำให้ได้เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วนอุทยานพนมสวายที่ได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพโดยพิจารณาจากรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผลการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.75

2.2 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล (Research Discussion)

หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สามารถอภิปรายสรุปผล ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานซึ่งได้พัฒนาขึ้นทำให้ได้เอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วนอุทยานพนมสวาย ซึ่งผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนโดยผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2553.) สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) โดยวิเคราะห์สาระการเรียนรู้แกนกลางที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกับท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นก่อให้เกิดความรัก ความผูกพัน ความศรัทธา ความภาคภูมิใจ และอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นซึ่งเรื่องนี้นักศึกษาได้พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่อยู่ใน สภาพแวดล้อม ชุมชน สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (จังหวัดสุรินทร์, 2551) มีขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน จึงทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสม

1.2 เอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวายประกอบด้วย 1) สถานที่สำคัญในวนอุทยานพนมสวาย 2) ลักษณะของป่าไม้ ชนิดของพันธุ์ไม้และลักษณะทางธรณีวิทยาในวนอุทยานพนมสวาย 3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในวนอุทยานพนมสวายและ 4) ประเพณีขึ้นเขาสวาย โดยเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญมีผลการประเมินความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่เหมาะสม มีความสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น การกำหนดเนื้อหาในเอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นข้อมูลได้จากการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับบริบทท้องถิ่น ความเป็นมา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพปัจจุบันของวนอุทยานพนมสวายและบริบทท้องถิ่นโดยรอบของวนอุทยานพนมสวาย วิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์ที่นักศึกษาได้นำมาวิเคราะห์กลั่นกรองเนื้อหาออกมาจนได้เอกสารประกอบการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วนอุทยานพนมสวาย ที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. คุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวาย มีดังนี้

2.1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วนอุทยานพนมสวาย เป็นผลมาจากขั้นตอนการจัดทำเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้จัดทำกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 ที่เรียนในรายวิชา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวทางการจัดเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานและให้นักศึกษาดำเนินการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ สรุปข้อมูลจากการศึกษา นำเสนอผู้วิจัยจนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติในประสบการณ์จริงผ่านการสำรวจข้อมูลและการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติอย่างแท้จริง เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอน ศึกษา ค้นคว้า การสังเกต โดยมีผู้วิจัยตรวจสอบทุกขั้นตอนและได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเป็นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของวิทเทอร์ (Wither 2000) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์พื้นฐานการศึกษา หลักสูตรท้องถิ่นควรปรับปรุงให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เด็กจะเกิดความคิดโดยการใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วนกับสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาอยู่สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของปลาทอง อัยวรรณ (2551) พบว่า การใช้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับการวิจัยของ จักรพันธ์ แต้มทอง(2559: 124 - 125) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความเชื่อของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.2 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มีความพึงพอใจในการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวายด้วยวิธีการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนานักศึกษาให้ฝึกกระบวนการคิด การทำงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ แต่ละเรื่องมีความยากง่ายเหมาะกับนักศึกษาและได้รับประสบการณ์ เหมาะกับบุคลิกภาวะ ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้เองจากประสบการณ์จริง ได้ศึกษานอกสถานที่บริเวณวนอุทยานพนมสวายและสภาพบริบทโดยรอบวนอุทยานพนมสวาย จังหวัดสุรินทร์ อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน ทำให้ได้เรียนรู้ในเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สัมพันธ์กับชีวิตจริง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบรรจบ ศิริวัฒน์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ประเพณีท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ อยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวายที่พัฒนาด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นมาจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ภูมิปัญญา และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นอย่างแท้จริงโดยทุกฝ่ายสนับสนุนในการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ ขอบข่ายเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นที่มีความหลากหลายและแสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ เอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและเอกสารประกอบ การเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวายมีความเหมาะสมในองค์ประกอบของหลักสูตรส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในความเป็นมา ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้มีจิตสำนึกรัก ผูกพันท้องถิ่นของตน อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน สัมพันธ์กับชีวิตจริง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พอลโลซซี (Palluzzi, 1981) ได้ศึกษารูปแบบของชุมชนต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโรงเรียนท้องถิ่น ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ารูปแบบที่ใช้ในการศึกษาควรขยายออกไปเป็นรูปแบบของชุมชนเมือง การจัดการศึกษาในท้องถิ่นควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่ายและโรงเรียนไม่ควรติดอยู่กับนโยบาย มากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรเสนอแนะนโยบายที่ตรงกับความสามารถของตนเองและสิ่งที่โรงเรียนควรคำนึงคือการรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นซึ่งอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้การปฏิบัติจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สถานศึกษาและครูผู้สอนที่จะนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวายไปใช้ ควรจัดทำเป็นโครงการประชุมชี้แจงผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้เห็นความสำคัญและได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง วนอุทยานพนมสวาย สำหรับนักเรียน จะเกิดประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนได้ด้วยบทบาทของครูผู้สอน การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสนับสนุนสถานศึกษาและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.2 ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนองค์ความรู้ในกระบวนการวิจัยและพัฒนา และสนับสนุนทุนการวิจัยจากหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความหลากหลายทางอัตลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ)
- จรัส ศรีประพันธ์. (2540). *การศึกษาการใช้ทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนเพื่องานวิชาการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จังหวัดสุรินทร์. (2551). *พนมสวาย แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ*. สุรินทร์: โรงพิมพ์ศิริธรรม
- ญาดา นิลประดิษฐ์. (2553). *การเปรียบเทียบกิจกรรมเสริมความเป็นครูในมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน: การวิจัยแบบผสม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์

- จักรพันธ์ แต้มทอง. (2559). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีนครินทร์เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- เดชกุล มัทวานุกุล. (2559). คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขั้นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ สุรินทร์: โรงพิมพ์ ส.พันธุ์เพ็ญ
- จิตรรัตน์ ตันนิรัตน์. (2551). การเปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีและ 5 ปี : การศึกษาวิจัยแบบพหุวิธี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จิตพล ศรีประทักษ์. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(พุทธศักราช 2560) ฉบับกายวิภาคพิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์รามคำแหง
- บรรจบ ศิริวัฒน์. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต โปรแกรมวิชาหลักสูตรและการสอน: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ คณะครุศาสตร์ (2562) มคอ. 3 วิชาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.sru.ac.th/faculty>edu>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ตลาดนัดอิเล็กทรอนิกส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
Moral Competence in Nursing Practice among Nursing Students in
Boromarajonani College of Nursing, Trang

ดวงแข รักไทย¹ นิตยา ชีพประสพ
Duangkhae Rakthai, Nittaya Cheeprasop

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเชิงพรรณนาค้างนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง วิธีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 360 คน โดยใช้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ที่พัฒนาโดยพันทิพย์ จอมศรี (2548) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ($3.76 \leq \bar{X} \leq 4.36$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดี ($4.05 \leq \bar{X} \leq 4.16$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยของอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การให้ความเคารพคุณค่าศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน ของผู้รับบริการ และความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วย ($4.27 \leq \bar{X} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{X} \leq 4.34$, ตามลำดับ) แต่ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และ ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ($3.76 \leq \bar{X} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{X} \leq 3.95$, ตามลำดับ) 2) การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords): ความสามารถเชิงจริยธรรม; นักศึกษาพยาบาล

Received: 2021-06-01 Revised: 2021-09-28 Accepted: 2021-09-29

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง Registered Nurse
Boromarajonani College of Nursing, Trang. Corresponding Author e-mail: duangkhae.r@bcnt.ac.th

Abstract

The purpose of this descriptive study was to explore and compare the moral competence in students' nursing practice of Boromarajonani College of Nursing, Trang. **Methods:** The sample was 360 1st – 4th nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Trang on 2020 Academic Year. Data was collected via Moral Competence Scale in nursing practice developed by Pantip Jormsri (2005) which reliability was .92. Data were analyzed using the average, standard deviation and one-way analysis of variance. **Results** showed that 1) All the components of moral competence in nursing practice of nursing students were also in good to very good levels ($3.76 \leq \bar{X} \leq 4.36$) and total average of each grade was in good level ($4.05 \leq \bar{X} \leq 4.16$). Each components was considered and showed that the respect for human values, dignity and rights and the desire patient to be happy based on the recognition of the needs and condition of the patient was in very good level ($4.27 \leq \bar{X} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{X} \leq 4.34$, respectively). The other hand, admitting their mistakes, Attendees are encouraged to make responsible and proud to admit their mistakes and appreciate colleagues to do the right act ($3.76 \leq \bar{X} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{X} \leq 3.95$, respectively). 2) There was no significant difference between the level of moral competence in nursing practice among 1st – 4th nursing students with F – test.

Keywords: Moral Competence; Nursing Students

บทนำ (Introduction)

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการกระทำต่อมนุษย์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการซึ่งส่วนใหญ่กำลังอยู่ในความทุกข์ทรมานไม่ทางด้านร่างกายและ/หรือจิตใจ หรือเกิดร่วมกันทั้ง 2 ด้าน ประกอบวิชาชีพในบริบทเช่นนี้มักก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ให้กับผู้รับบริการ นำไปสู่การฟ้องร้องเป็นคดีความเกิดขึ้น (อนุชา กาศลังกา, 2555) ซึ่งการบรรเทาความผิดพลาดและปัญหาการฟ้องร้องสามารถกระทำได้โดยการการปฏิบัติที่ยึดหลักจริยธรรม จรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพ อย่างเคร่งครัด ประกอบกับมีความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพอย่างมีสติและมีการคิดวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการเป็นที่ตั้งอยู่เสมอ (ยงยุทธ แก้วเต็ม, 2556) อย่างไรก็ตาม การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล มีพื้นฐานมาจากพัฒนาการทางจริยธรรม โดยที่เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแสดงพฤติกรรมขั้นต่ำสุด คือการกระทำ หรืองดการกระทำ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ส่วนเหตุผลเชิงจริยธรรมในการแสดงพฤติกรรมขั้นสูงสุด คือการกระทำ หรืองดการกระทำ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือคุณค่าของมนุษย์เป็นสำคัญ โดยโคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาไปตามวุฒิภาวะของคน และมีความสัมพันธ์กับ

ระดับสติปัญญา และระดับการศึกษา (Kohlberg, 1976) ดังนั้น การสอนหรือปลูกฝังจริยธรรมในผู้เรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งและควรพิจารณาให้มีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ และสติปัญญาของผู้เรียน

แนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นความสามารถของพยาบาลในการรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและแสดงออกถึงความรู้สึกนั้น เมื่อเผชิญกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดีในสถานการณ์หนึ่งๆ เป็นทั้งความสามารถของบุคคลในการกำหนดแนวทาง และกระทำการที่นำมาซึ่งประโยชน์อันสูงสุดสำหรับผู้ให้บริการ โดยมีพื้นฐานบนการรับรู้เชิงจริยธรรม การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และการกระทำเชิงจริยธรรม (Jomsri, 2005) ความสามารถเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาได้จากการปลูกฝังแนวคิดเชิงจริยธรรม (moral orientation) การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (moral judgment) ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว และการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้แล้ว พัฒนาการด้านความสามารถเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นได้ (Hing Keung Ma, 2012) ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อระดับความสามารถเชิงจริยธรรม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Mahasneh, 2014) นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่พบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสตราวออยู่ในระดับต่ำ (Bužgová & Sikorová, 2013) ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแพทยศาสตร์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญตามจำนวนภาคการศึกษาที่มากขึ้น (Slováčková, 2007., Neves, 2013) นอกจากนี้มีการศึกษาที่โปรตุเกสแสดงถึงคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ แต่สูงกว่าชั้นปีที่ 1 (Özdemir, 2015) แต่การศึกษาในนักศึกษาพยาบาลที่ฟินแลนด์กลับพบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พร้อมกับพบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์พบเห็นการจัดการกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในขณะฝึกภาคปฏิบัติ มีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ขาดประสบการณ์ในขณะฝึกภาคปฏิบัติ (Auvinen, 2004) นอกจากนี้ผลการศึกษาของฮุนคและคณะ (Hununk, et al., 2003) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการรับรู้ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม และการวิเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติได้ค่อนข้างน้อย

สำหรับการศึกษาในประเทศไทย พันทิพย์ จอมศรี (2548) ได้พัฒนาแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ครอบคลุมกรอบแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ในบริบทของคุณค่าที่ยึดถือของพยาบาลในประเทศไทย (Jomsri, 2005) ที่ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรัก ความเมตตา (Loving kindness) ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) มุทิตา (Sympathetic joy) อุเบกขา (Equanimity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีวินัย (Discipline) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน (Respect for human values, dignity and rights) แต่การศึกษาถึงความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาลไทยมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาหรือพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบกับในการ

จัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กำหนดให้มีการเรียนภาคทฤษฎีวิชาการวิชาชีพศาสตรและกฎหมายวิชาชีพพยาบาล ซึ่งจะช่วยพัฒนาการรับรู้เชิงจริยธรรมกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเชิงจริยธรรม แต่อย่างไรก็ตามการปลูกฝังทัศนคติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสำรวจความสามารถเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปลูกฝัง และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าจนจบหลักสูตรอันนำไปสู่การเป็นพยาบาลที่มีความสามารถเชิงจริยธรรมสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. สำรวจความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
2. เปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 – 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 415 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 ทุกคนที่ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ จำนวน 360 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นปี
2. แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ที่พัฒนาโดยพันทิพย์ จอมศรี (2548) ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เป็นประเด็นปัญหาจริยธรรม 3 สถานการณ์ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 43 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบลิเกตสเกล 5 ระดับ เพื่อวัดระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลจากระดับความคิดเห็นต่อข้อความที่แสดงถึงความรู้สึก ความคิดและการกระทำของพยาบาลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละสถานการณ์

คุณลักษณะของข้อคำถามทั้ง 3 สถานการณ์ จำแนกออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 การมีอำนาจในตนเองของผู้ป่วย กับ การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การดูแลเอาใจใส่และหาแนวทางให้ผู้ป่วยได้รับความสุขและการรักษาพยาบาลตามความต้องการ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ 2) การยอมรับในความรู้สึก ความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการ

รับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ และ 3) การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด และการยอมรับในการกระทำและผลของการกระทำของตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ สถานการณ์ที่ 2 การให้ยาผิด กับ การบอกความจริง มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบหน้าที่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ 2) การปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน และการสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานภูมิใจในการบอกความจริง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ และ 3) ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ สถานการณ์ที่ 3 การรักษาสัญญา กับ การคงไว้ซึ่งการดูแลที่เท่าเทียมกันมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรักษาสัญญา การยึดมั่นและพัฒนาการดูแล เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบาย ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ และ 2) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วยประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้หาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 4 ของปีการศึกษา 2562 จำนวน 50 คน ได้เท่ากับ .92 และนำแบบวัดนี้มาใช้จริงในปีการศึกษา 2563 โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนและวิธีการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาการคืนชุดแบบสอบถามภายใน 2-3 สัปดาห์ ให้กับนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 387 คน และได้รับแบบวัดที่สมบูรณ์กลับ จำนวน 360 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล ทั้งหมด 360 คน เป็นเพศชาย 29 คน เพศหญิง 331 คน อายุอยู่ระหว่าง 19 – 30 ปี เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 72 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 88 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 100 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน

2. นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ($3.76 \leq \bar{x} \leq 4.36$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดี ($4.05 \leq \bar{x} \leq 4.16$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการยอมรับในความรับผิดชอบความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล และความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วยมีคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดีมาก ($4.27 \leq \bar{x} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{x} \leq 4.34$, ตามลำดับ) แต่ด้านความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง และการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบหน้าที่

ความรับผิดชอบต่อน้ำที่คะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ($3.76 \leq \bar{x} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{x} \leq 3.95$, ตามลำดับ) ดังตารางที่ 1

3. การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P - value = .062 - .982$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและการเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test

องค์ประกอบความสามารถเชิงจริยธรรม	ชั้นปี	$\bar{x}$	S.D.	Df	F	P
1) การดูแลเอาใจใส่.....	1	4.18	0.75	3	.629	.597
	2	4.06	0.51			
	3	4.13	0.61			
	4	4.07	0.55			
2) การยอมรับในความรู้สึก.....	1	4.36	0.62	3	.367	.777
	2	4.27	0.65			
	3	4.34	0.66			
	4	4.28	0.65			
3) การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด....	1	4.35	0.71	3	2.176	.091
	2	4.09	0.69			
	3	4.17	0.7			
	4	4.12	0.7			
4) การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง...	1	3.95	0.86	3	.058	.982
	2	3.95	0.75			
	3	3.91	0.86			
	4	3.95	0.77			
5) การปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน..	1	4.03	0.81	3	.468	.704
	2	3.88	0.86			
	3	3.92	0.85			
	4	3.9	0.87			
6) ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิด...	1	3.84	0.84	3	.095	.963
	2	3.76	1.09			
	3	3.79	1.04			
	4	3.78	1.08			
7) การรักษาสัญญา การยึดมั่น....	1	4.23	0.61	3	2.471	.062
	2	4	0.57			
	3	4.03	0.61			
	4	4.04	0.58			

ตารางที่ 1 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและการเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test

องค์ประกอบความสามารถเชิงจริยธรรม	ชั้นปี	$\bar{x}$	S.D.	Df	F	P
8) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุข...	1	4.34	0.6	3	.416	.742
	2	4.28	0.5			
	3	4.25	0.57			
	4	4.27	0.52			
ค่าเฉลี่ยรวม	1	4.16	0.73			
	2	4.04	0.7			
	3	4.07	0.74			
	4	4.05	0.72			

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

1. นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมากแสดงว่านักศึกษามีคุณธรรมภายในที่เป็นพื้นฐานของจิตใจครบทั้ง 8 ด้านที่เป็นองค์ประกอบของกรอบแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่พันทิพย์ จอมศรี สังเคราะห์ขึ้นจากค่านิยมของบุคคล สังคม และวิชาชีพพยาบาลในบริบทประเทศไทย (Jomsri, 2005) อันได้แก่ ความรัก ความเมตตา (Loving kindness) ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) มุทิตา (Sympathetic joy) อุเบกขา (Equanimity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีวินัย (Discipline) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน (Respect for human values, dignity and rights) ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าพื้นฐานด้านจิตใจของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับดีถึงดีมาก เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม สอดคล้องกับผลการสำรวจจริยธรรมของวิชาชีพต่างๆ ในอเมริกา ปีค.ศ. 2012 จำนวน 22 วิชาชีพ และ ปีค.ศ.2014 จำนวน 11 วิชาชีพ ที่พบว่าวิชาชีพพยาบาลถูกจัดอันดับว่าเป็นวิชาชีพที่มีจริยธรรมความซื่อสัตย์อันดับหนึ่ง (Newport, 2012; Riffkin, 2014) และในประเทศไทยผลการวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมพบว่ากลุ่ม/อาชีพที่มีระดับคุณธรรมเป็นลำดับแรกคือ แพทย์และพยาบาล (นางลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุดม ภิรมย์สมบัติ, และศจีมาจ ณ วิเชียร, 2551)

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

1.1 ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยของอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ 1) การให้ความเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการ จากที่ ศ. นพ. ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน วิจารย์ พานิช, 2549) ระบุไว้ว่า การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นหัวใจของสุขภาวะ เป็นศีลธรรมพื้นฐานของสังคม เป็นรากฐานของประชาธิปไตย และ 2) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุข ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า

เมตตา ที่หมายถึง ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข (พระธรรมปิฎก, 2540). และตามทฤษฎีการดูแลที่ วัดสันระบู่ว่า “ความรักอันยิ่งใหญ่ (cosmic love)” ระหว่างเพื่อนมนุษย์ เป็นรากฐานของการดูแล” (Watson, 2008) จึงอาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ทุกชั้นปี มีคุณลักษณะด้านที่สำคัญในการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี คุณลักษณะที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ การให้เกียรติและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (มาลินี จำเริญ, จารุพันธ์ สมบูรณ์สิทธิ์ และรจนา ชูใจ, 2553)

1.2 ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะของบุคคลเจนเนอเรชันใหม่ (new generation) ที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีลูกน้อย ทำให้ยึดความมั่นคงของตนเองเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์หรือจงรักภักดีต่อสถาบันน้อย (Alch, 2000. อ้างถึงใน Lavoie -Tremblay, 2010) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของปริโสทัต บุนณภูมิ (2554) ที่พบว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวายที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 3 ปี มีการยอมรับวัฒนธรรมองค์การในมิติการมีคุณธรรมและการซื่อสัตย์น้อยกว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวายที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี และยังพบว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันเอกซ์ มีการยอมรับวัฒนธรรมองค์การสูงกว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวาย

2. การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ ก็พบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสูงกว่าชั้นปีอื่นทุกองค์ประกอบซึ่งอาจเนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ทำการสำรวจได้รับการพัฒนาด้านการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามโครงการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาล ศาสตร์และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีระยะเวลาจัด 5 วัน ซึ่งนักศึกษาสะท้อนว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างความคิดและการรับรู้ทั้งการให้การช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ส่วนปี 2 – 4 ไม่มีโครงการพิเศษเช่นนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของดลใจ จองพานิช (2551) ที่พบว่านักศึกษาที่ผ่านโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลจะมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ผ่านโครงการ นอกจากนี้แล้วการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ยังเป็นวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ยังไม่ได้มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติของวิชาชีพการพยาบาล ส่วนปี 2 – 4 มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติของวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับการศึกษาของ Slováčková (2007), Neves, et al. (2013) พบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญตามจำนวนภาคการศึกษาที่มากขึ้น ที่อาจเป็นเพราะความซาบซึ้งต่อความเจ็บป่วยของผู้รับบริการจากการฝึกในสถานการณ์จริง และผลการศึกษาของ Krawczyk (1997) ที่พบว่าความสามารถในการตัดสินใจ

จริยธรรม (moral judgement) ของผู้เรียนที่ได้รับการสอนจริยธรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม สูงกว่า การสอนโดยบูรณาการประเด็นด้านจริยธรรมในทุกวิชาทฤษฎีทางการพยาบาล จากผลการศึกษา ต่างๆดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้ประกอบ วิชาชีพทางการแพทย์และพยาบาล จำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาด้วยกระบวนการที่เฉพาะ นอกเหนือจากการบูรณาการในแต่ละรายวิชาและต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกชั้นปี เพื่อให้เกิดการปลูกฝังอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล กระบวนการที่เฉพาะนอกเหนือจากการบูรณาการในแต่ละรายวิชาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้ง 4 ชั้นปีให้ครบทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ความรัก ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ มุทิตา อุเบกขา ความ รับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในเรื่อง การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของ ตน การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำ สิ่งที่ต้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถเชิงจริยธรรมเพิ่มเติม เช่น ภูมิ หลังของนักศึกษา ลักษณะการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนานักศึกษาในด้าน ความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดลใจ จงพานิช. (2551). การพัฒนาความพร้อมเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ไทยมุสลิมในโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*. 19(2), 12–26.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุดม ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ณ วิเชียร. (2551). *การวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ คุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ปรีโสทัต ปุณณภูมิ. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับวัฒนธรรมองค์การและ ความผูกพันต่อองค์กร ของ Generation X และ Y. การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต). (2540). *การพัฒนาจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พุทธธรรม.
- พันทิพย์ จอมศรี. (2548). การทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการ ปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาล*. 20(3), 1–18.

- ยงยุทธ แก้วเต็ม. (2556). กฎหมายและข้อพึงระวังในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสมาการพยาบาล*. 28(3), 5-18.
- วิจารณ์ พานิช. (2549). การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์. สืบค้น 14 เมษายน 2563, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/38393>.
- อนุชา กาศลิ่งกา. (2555). การศึกษาปัญหาแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุขถูกฟ้องเนื่องจากการรักษาพยาบาล. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*. 9(1), 57-69.
- Auvinen, J., et al. (2004). The Development of Moral Judgment during Nursing Education in Finland. *Nurse Education Today*. 24(7), 538-546.
- Bužgová, R. & Sikorová, L. (2013). Moral Judgment Competence of Nursing Students in the Czech Republic. *Nursing Education Today*. 33(10), 1201-1206.
- Hununk, M.G.M, et al. (2003). *Decision Making in Health and Medicine*. Cambridge University press.
- Jomsri, P., et al. (2005). Moral Competence in Nursing Practice. *Nursing Ethics*. 12(6), 582-594.
- Krawczyk, R.M. (1997). Teaching Ethics: Effect on Moral Development. *Nursing Ethics*. 4(1), 57-65.
- Lavoie -Tremblay, et al. (2010). The Needs and Expectations of Generation Y Nursing in the Workplace. *Journal For Nurses in Staff Development*. 26(1), 2-8.
- Mahasneh, A.M. (2014). The Level of Moral Competence Among Sample of Hashemite University Students. *Canadian Social Science*. 10(1), 159-164.
- Neves, H., et al. (2013). Moral Judgment Competence of Medical Students: a Transcultural Study. *Advances in Health Sciences Education*. 18(5), 1067-1085.
- Slovácková, B. (2007). Moral Judgement Competence and Moral Attitudes of Medical Students. *Nursing Ethics*. 14(3), 320-328.
- Watson, J. (2008). *Nursing: the Philosophy and Science of Caring*. Boulder, Cololado.: University Press of Colorado.

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
ของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก
Perception of Political Information on the Decision to Elect the
Bangkok Governor of the People Within the Royal Thai Army
Department

ธีระพงษ์ คงมณี¹ วัลลภ ปิริยวธรณะ²

Teerapong Kongmanee, Wallop Piriyawattana

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก และเพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คือ ข้าราชการและพนักงานบุคลากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก จำนวน 260 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เป็นสถิติที่คำนวณจากค่าตัวอย่างเพื่ออธิบายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาค้นพบว่า 1) การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่รับรู้มาใช้ รองลงมาคือด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล และลำดับสุดท้ายคือด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก และ2) การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการเลือกตั้งจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อมีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อลำดับแรก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือก และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): การรับรู้ข่าวสาร; การเมือง; การตัดสินใจ

Received: 2021-08-10 Revised: 2021-08-21 Accepted: 2021-08-21

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: pipat6156@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the characteristics of people's perception of information about the Bangkok Governor's election and 2) to study the level of people's perception of information about the Bangkok Governor's election. within the Army Corps of Engineers The samples used in the research were 260 civil servants and personnel within the Royal Thai Army Department. The statistics used for the data analysis were descriptive statistics, which were statistics calculated from the sample values to describe the characteristics of the samples by frequency distribution. and percentage, mean, standard deviation, t-test and analysis of variance. The statistical significance was determined at the 0.05 level. The results of the study showed that 1) the perception of political information towards the decision to elect the Bangkok governor of the population within the Department of Civil Aviation, overall, it was found that it was at a high level. If considering each item, every item was at a high level. followed by the process of organizing the information system and lastly is the consideration and selection process; and 2) the perception of news about elections from various media. Concerning the perception of political information towards the decision to elect the governor of Bangkok among the population within the Royal Thai Army Department. Overall, it was at a high level if considering each item at a high level. All first items were the perception of information and the decision-maker. and information knowledge channels respectively.

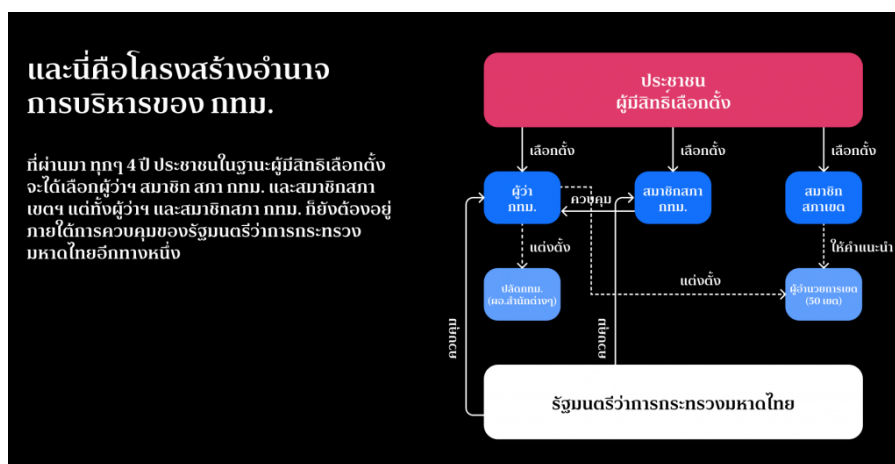
Keywords: News Awareness; Politics; Decision

บทนำ (Introduction)

กรุงเทพมหานคร คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษและมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตาม พรบ.ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ตามกฎหมายนี้ กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ที่จะต้องทำถึง 27 ประการ ตั้งแต่การจัดการเรื่องสาธารณูปโภค การควบคุมอาคารสิ่งปลูกสร้าง การวางผังเมือง การรักษาพยาบาล ไปจนถึงการจัดการเรื่องใหญ่ๆ อย่างการการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

นอกจากนี้ ยังไม่รวมอำนาจหน้าที่ที่มาจากกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของ กรุงเทพมหานคร เช่น อำนาจหน้าที่ตาม พรบ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้น ในโครงการสร้างการบริหารราชการ กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 3 โครงที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร สภา กรุงเทพมหานคร และสำนักที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานส่วนกลาง รวมถึงสำนักงานเขตที่ทำหน้าที่เป็น

หน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่รับภารกิจจากส่วนกลางไปปฏิบัติอีกทอดหนึ่งและยังรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนโดยตรงแต่ถึงแม้ว่า กรุงเทพมหานคร จะมีหน่วยงานทั้งส่วนที่เป็นสำนักเชิงยุทธศาสตร์ (ส่วนกลาง) กับสำนักงานเขตรับภารกิจจากส่วนยุทธศาสตร์อีกทอดแล้ว กรุงเทพมหานครต้องมีสิ่งที่จะต้องกำหนดทิศทางการเดินหน้า และส่วนที่ตรวจสอบการทำงานของกรุงเทพมหานคร นั่นคือ “ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร และ สภา กรุงเทพมหานคร

ที่มา : เลือกตั้งกรุงเทพฯ: เข้าใจการบริหารราชการของกรุงเทพฯ ก่อนที่จะฟันถึงการเลือกตั้ง สืบค้นจาก <https://elect.in.th/bkk-admin/> เมื่อวันที่ 8/8//2564

ผู้กำหนดทิศทางการพัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รวมถึงตัวแทนประชาชนที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ กรุงเทพมหานคร อย่างสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร ทั้งสองต่างมาจากการเลือกตั้งทางตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งประชาชนใน กรุงเทพมหานคร จะได้เลือกตั้งกันทุกๆ 4 ปี และการเลือกตั้งผู้ว่า และ สภา กรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งผู้ว่าและสภากรุงเทพมหานคร ครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นเมื่อ 3 มีนาคม 2556 โดยหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอยู่ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหาร สามารถทำได้ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายทิศทางการแก้ไข พัฒนา และบริหารราชการให้เป็นไปตามแผน มีอำนาจในการสั่งการที่เกี่ยวกับราชการของ กรุงเทพมหานคร และรักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร จัดการเรื่องการบริหารภายในหน่วยงาน กรุงเทพมหานคร ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่งตั้งหรือถอดถอนรองผู้ว่า และตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นๆ และบริหารจัดการเรื่องข้าราชการประจำของ กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ในการนำนโยบายจากรัฐบาลกลางมาปฏิบัติอีกด้วย หน้าที่อื่นที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของ กรุงเทพมหานครแต่การทำงานของผู้ว่า กรุงเทพมหานคร ก็ยังต้องอาศัยการตรวจสอบจากตัวแทนของประชาชนอย่างสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร ไปพร้อมๆ กัน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจที่มีมากมายของผู้ว่า ไม่ให้ผู้ว่าฯ กระทำการใดๆ โดยไม่ได้รับการตรวจสอบหรือตั้งคำถามจากตัวแทนประชาชนและสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดังนี้ เสนอและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการตราข้อบัญญัติ

กรุงเทพมหานครพิจารณาและให้ความเห็นชอบในร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งเป็นการพิจารณางบประมาณทุกหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่ฝ่ายบริหารตั้งมามีเหตุผลเหมาะสมอย่างไร และจะเพิ่มหรือลดให้เป็นไปตามกระบวนการของการออกข้อบัญญัติ ควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตั้งกระทู้ถาม เสนอญัตติให้ กรุงเทพมหานคร ทำสิ่งต่างๆ หรือการเปิดอภิปรายทั่วไปให้ข้อเสนอแนะต่อการทำงานของผู้ว่าฯ และ กรุงเทพมหานคร ได้ผู้ว่าฯ และสภาฯ จึงเป็นกลไกหลักที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เดินหน้า และเป็นกลไกที่ทำงานใกล้ชิดกับความต้องการของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ได้เป็นอย่างดี

จากความสำคัญดังกล่าว ประชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จึงควรตระหนักรู้และใส่ใจในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่โดยตรง ที่ขึ้นตรงต่อตัวแทนที่เลือกตั้งเข้าไปดำรงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารและการพัฒนาให้เกิดขึ้นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ลักษณะทางกายภาพที่สลับซับซ้อนมีประชากรที่หนาแน่นซึ่งเป็นเมืองระดับมหานครและเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง อีกทั้ง ยังเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจของประเทศ สภาพแวดล้อมจึงเป็นสังคมเมืองโดยมีชุมชนที่เป็นนิติบุคคลของเอกชนและประชาชนทั่วไป รวมถึงหน่วยราชการที่มีที่พักอาศัยให้กับข้าราชการอยู่ในพื้นที่แห่งเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยทหารส่วนใหญ่จะมีบ้านพักอาศัยให้กับข้าราชการและครอบครัวซึ่งนับเป็นชุมชนขนาดใหญ่และมีข้อกำหนดต่าง ๆ ในการผ่านเข้าออก เนื่องจากเป็นพื้นที่ของส่วนราชการแม้จะเป็นที่พักอาศัยรวมอยู่ด้วยกันก็ตาม จึงเป็นข้อจำกัดในการเข้าไปรณรงค์หาเสียงหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเป็นการกระทำได้อย่างยากเพราะเป็นพื้นที่หวงห้าม หน่วยงานราชการและบ้านพักอาศัยของข้าราชการจึงมีลักษณะเป็นองค์กรปิดการกระทำใด ๆ มีข้อจำกัด จะทำให้เห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวจึงมีลักษณะอ่อนไหวและหมิ่นเหม่ต่อการขึ้นนำทางการเมืองต่อผู้ที่พักอาศัยเป็นอย่างมาก หากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นไปโดยการถูกรอบงักก็จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการตัดสินใจทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในชุมชนใดก็ตามย่อมมีสิทธิทางการเมืองเสมอกัน

สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพ ของชนชาวไทย ส่วนที่ 10 ว่าด้วยสิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะการรับรู้และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การร้องทุกข์ การโต้แย้ง การปฏิบัติราชการในทางปกครอง และเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคล ในการฟ้องหน่วยงานของรัฐ ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสได้รับทราบ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำ เนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำ เป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมือง ได้อย่างถูกต้องกับความจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาล โดยประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารของราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัด และจำ กัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หาก

เปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหาย ต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษา ประโยชน์ของตนประการหนึ่งและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในส่วน ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการอีกประการหนึ่ง ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแล ของหน่วยงานรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำ เนินงาน ของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชนการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครอง ของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งปรัชญานี้จะ สัมฤทธิ์ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับการให้สิทธิที่กว้างขวางแก่ประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการปกครอง (Participatory Democracy) การให้สิทธิรับรู้ในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียนแก่ประชาชน ให้ได้รับรู้ว่าในขณะนี้การปกครองได้ดำเนินการในเรื่องใดไว้อย่างไร เพื่อประชาชนจะได้ติดตามตรวจสอบ และใช้สิทธิใช้เสียงในการปกครอง ได้ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ การออกความเห็น ในการจัดทำ ประชาพิจารณ์ การประท้วงแสดงพลังความต้องการ ตลอดจนการใช้สิทธิเรียกร้องหรือร้องเรียนเพื่อให้ชดเชยความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการดำ เนินการต่าง ๆ ของรัฐ เป็นสิทธิพื้นฐาน อย่างหนึ่งที่ประชาชนจะสามารถดำ เนินบทบาทของตนได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ ประชาชนก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิ ของตนเองรวมถึงกระตือรือร้นในการที่จะปกป้องและรักษาสิทธิต่าง ๆ ของตน ชุมชน และสังคมด้วยเช่นกัน การรับรู้ข่าวสาร เป็นการแลกเปลี่ยน อภิปราย ถ่ายทอดข่าวสารต่างๆ ระหว่างสมาชิกในสังคมสมาชิกต่างๆ สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย การรับรู้ข่าวสาร ในแต่ละสังคมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสังคมนั้นด้วยในสังคมประชาธิปไตย การรับรู้ข่าวสาร ย่อมมีอิสระ และหลากหลายรูปแบบมากกว่า สังคมเผด็จการ (Huang & Wang, 2009) และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับว่า มีความสำคัญและจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Cohen & Uphoff, 1981 ; Reeder, 1974 ; United Nation, 1981) โดยเฉพาะข่าวสารทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาวิจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในกรมยุทธโยธาทหารบก เนื่องจากกรมยุทธโยธาทหารบกเป็นส่วนราชการระดับย่อยของราชการส่วนกลางคือกระทรวงกลาโหม (กองทัพบก) โดยประชากรได้อยู่รวมกันเป็นชุมชนที่ใหญ่จึงมีความเกี่ยวข้องกับกรุงเทพมหานครในดำเนินชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อม และประการสำคัญมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก ประกอบกับกรมยุทธโยธาทหารเป็นหน่วยทหารหน่วยเดียวในพื้นที่แขวงเสนานิคม เขตบางเขน ที่มีลักษณะของการเป็นชุมชนแบบปิดเพราะอยู่ในพื้นที่ของทางราชการมีการควบคุมตามระเบียบของกองทัพบกในการพักอาศัย จึงมีความแตกต่างจากชุมชนของประชาชนทั่วไปที่เป็นชุมชนเปิดที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานครของประชากรในกรมยุทธโยธาทหารบก ในช่วงการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเมื่อ 3 มีนาคม 2564 และการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นในปี 2564-2565

วัตถุประสงค์การวิจัย (Purpose or Objective)

1. เพื่อศึกษาลักษณะเปิดรับข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก
2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก จำนวนบุคลากรทั้งสิ้น 750 (ณ เดือนมกราคม 2564)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทั้งชายและหญิงในกรมยุทธโยธาทหารบก อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีบัญชีรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 260 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นข้อความถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา

3.1.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก ด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่รับรู้มาใช้

3.1.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการเลือกตั้งจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ช่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือก

3.1.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อความถาม

3.2.2 ผู้วิจัยนำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวเรื่องปัจจัยมีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลของทอดด์ฮันท์และเบรนท์ดีรูเบน (Todd Hunt and Brent d. Ruben, 1993:65 มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ช่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือก มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และการ

รับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก ด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ เป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของบุคลากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระ การเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .69-1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .35 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .78

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทั้งชายและหญิงในกรมยุทธโยธาทหารบก อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีบัญชีรายชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถาม เรื่อง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของบุคลากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก จำนวน 260 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้า คือ บุคลากรทั้งชายและหญิงในกรมยุทธโยธาทหารบก อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1.1 เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages)

5.1.1.2 การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก ด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

5.2.1 T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different : LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาลักษณะเปิดรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก	4.01	.505	มาก	3
ด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล	4.07	.467	มาก	2
ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้	4.13	.549	มาก	1
รวม	4.07	.507	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ลักษณะเปิดรับรู้การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13) รองลงมา คือ ด้านขั้นตอนการจัดระบบข้อมูล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07) และ ด้านขั้นตอนการพิจารณาและคัดเลือก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.01) ตามลำดับ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการเลือกตั้งจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยภาพรวม

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ช่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.85	.540	มาก	2
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือก	4.00	1.536	มาก	1
รวม	3.92	1.038	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการเลือกตั้งจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารแล้วตัวผู้ตัดสินใจเลือก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00) และช่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบก มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านขั้นตอนการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ส่งผลการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรมยุทธโยธาทหารบกมาก เนื่องจากการที่เรามีจิตใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของคนอื่น ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอย่างมาก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราวุธ พรหมทวีโชค (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ มีความสนใจในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อประเภทโทรทัศน์มากที่สุด เนื่องจาก โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีข่าวสารทางการเมืองที่ทันต่อเหตุการณ์ และมีความชัดเจนทั้งภาพและเสียง รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่สามารถรับรู้ข่าวสารได้ง่ายมาก สามารถเปิดอ่านข่าวสารทางการเมืองได้ทุกที่ทุกเวลา และหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีคอลัมน์ข่าวสารการเมืองนำเสนอทุกวันทันต่อเหตุการณ์มีนักวิชาการด้านการเมืองเขียนวิพากษ์วิจารณ์ข่าวที่น่าสนใจชวนให้ติดตามอ่านเป็นต้นและการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของสื่อดังกล่าว ถือได้ว่ามี

ความเป็นกลางมีการนำเสนอข่าวสาร ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และประชาชนก็สามารถตรวจสอบได้

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณวดี ขำจริง (2552, หน้า 97-100) ได้วิจัยเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน หลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 376 คน ผลการวิจัยพบว่า 1.ลักษณะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน พบว่าแหล่งข้อมูลที่นักศึกษาใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมากที่สุดคือ โทรศัพท์ รองลงมาคือหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ต สำหรับการจัดลำดับความสำคัญของแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในชีวิตประจำวันนักศึกษา จัดลำดับให้สื่อโทรศัพท์เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในชีวิตประจำวันเป็นอันดับที่ 1 อันดับที่ 2 คือ หนังสือพิมพ์ และอันดับที่ 3 คือ วิทยุ ตามลำดับความถี่ในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำทุกวัน ส่วนเรื่องความเพียงพอของแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในสถานศึกษาพบว่ามีความเพียงพออยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.98) นักศึกษามีการใช้แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.80) นักศึกษามีความต้องการแหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในรูปแบบอื่นได้แก่ การจัดรายการวิทยุหรือเสียงตามสาย ($\bar{X}$ = 3.22) เป็นลำดับแรก รองลงมา คือการจัดป้ายนิเทศ ($\bar{X}$ = 3.15) และการจัดเสวนาพูดคุย ($\bar{X}$ = 3.13)

ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ โชตยะกุล (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขต พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนจำนวน 376 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามเชิงปริมาณผลการวิจัยพบว่าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษาด้านเพศประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ส่วนมากเป็น เพศหญิง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 46-55 ปี การศึกษามีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมีอาชีพหลักคือเกษตรกรมีตำแหน่งมากที่สุดคือประชาชนทั่วไป มีระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 ปี ขึ้นไปวิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นโดยผ่านสื่อต่างๆ มีจำนวนครั้งของการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวงมากกว่า 10 ครั้งขึ้นไปปีการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุดคือ 3-4 ครั้งคิดเป็น 90% การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชากรผ่านสื่อต่างๆโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบวาระดับมากมีอยู่ 2 ข้อ คือการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากเสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าวของหมู่บ้านและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากผู้นำหมู่บ้าน เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและจากเว็บไซต์อยู่ในระดับน้อยที่สุดทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าประชาชนในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและยังขาดความรู้ขาดอุปกรณ์เครื่องมือในการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ

ประชาชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่อยู่ในระดับปานกลางคือขอรับทราบข้อมูลข่าวสารจากองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมคัดค้านข้อบังคับที่กระทบต่อวิถีชีวิตและความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านและร่วมรับฟังการชี้แจง ผลการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาตำบลและการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีและส่วนที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือร่วมรับฟังการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวงร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในพื้นที่คิดว่าการเข้าไปร่วมโครงการหรือกิจกรรมทำให้เสียเวลาทำมาหากินและเขาได้เลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไปทำหน้าที่แทนเขาแล้ว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ควรมีการปรับปรุงการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น สะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร โดยให้มีการพัฒนาในการปฏิบัติงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.2 การจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อจะได้มองเห็นประโยชน์ของการเมืองเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

1.3 ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานของการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงาน พัฒนารูปแบบการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบในเรื่องลักษณะเดียวกันในพื้นที่อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยที่เกิดขึ้น และเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของประชากรภายในกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง (References)

- พรณวดี ขำจริง. (2552). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรารัฐ พรหมทวีโชค. (2555). การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (สาขาการเมืองและการปกครอง). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุเมธ โชตยะกุล. (2554). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- Todd Hunt & Brent D. Ruben. (1993). *Mass Communication: Producers and Consumers*.
- Cohen, J. M. & Uphoff N. T. (1981). *Rural Development Participation Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. New York: Cornell University.
- Reeder, W. W. (1974). *Some Aspects of the Information Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Cornell University.
- United Nation Organization. (1981). *United Nation Department of Internation Economic and Social Affair. Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert. New York: United Nation.

The Relationship Between L2 Motivational Self System and Self-Regulated Learning Strategies Among Thai Undergraduate Students

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบแรงจูงใจภาษาที่สองของตนเองกับ
กลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้ของนักศึกษาไทย

ศิวกรณ์ ตั้งสกุล¹

Sivakorn Thungsakul

Abstract

The present study investigated the relationship between Dörnyei (2005)'s L2 motivational self system components and self-regulated learning strategies. A questionnaire was administered to a group of second-year undergraduate students at Nakhon Phanom University. To this end, a Pearson correlation coefficient and a standard multiple regression analysis were implemented. The results of the correlation analysis showed that among the components of L2 motivational self system, criterion measure and ideal L2 self were moderately correlated with self-regulated learning strategies. The results of the standard multiple regression analysis also revealed that criterion measure was the strongest predictor of self-regulated learning strategies.

Keywords: L2 motivational self system; Motivation; Self-regulated learning strategies

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบแรงจูงใจภาษาที่สองของตนเอง (L2 motivational self-system) กรอบแนวคิดของ Dörnyei's (2005) กับกลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (Self-regulated learning strategies) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยนครพนมด้วยแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

Received: 2021-12-28 Revised: 2022-01-26 Accepted: 2022-02-10

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhon Phanom University. Corresponding Author e-mail: sivakorn_tk@npu.ac.th

และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Standard multiple regression analysis) ผลการศึกษาพบว่าจากองค์ประกอบทั้งหมดของระบบแรงจูงใจภาษาที่สองของตนเอง (L2 motivational self-system) องค์ประกอบด้านเกณฑ์การวัดผล (Criterion measure) และองค์ประกอบด้านตัวตนในอุดมคติเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่สอง (Ideal L2 self) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับกลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้ ผลการศึกษายังพบว่าองค์ประกอบด้านเกณฑ์การวัดผล (Criterion measure) คือตัวแปรพยากรณ์ (Predictor) ของความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้ (Self-regulated learning strategies)

คำสำคัญ (Keywords): ระบบแรงจูงใจภาษาที่สองของตนเอง; แรงจูงใจ; กลยุทธ์การกำกับตนเองในการเรียนรู้

Introduction

In the globalized era, English language plays a crucial role in the world society as English language has been used as a lingual franca for communication between speakers with different first languages. In particular, English language is regarded as the official working language of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). To meet this requirement, English has been taught in schools, colleges and universities as a compulsory subject in Thailand and its neighboring countries. Not surprisingly, many EFL students wish to become more successful in learning English language for various reasons such as obtaining good grades, being able to use English in daily life, getting a good job in the future, etc. Hence, one of the most crucial roles of teacher is to define and apply the construct of motivation in the classroom.

According to Gardner (1985) and Dörnyei (1998), motivation is said to have a vital role affecting language learning and has a positive effect on language achievement. In general terms, Gardner and Lambert (1972) define motivation as the effort which learners put into learning a second language as a result of their needs or desire to learn it. It is supposed that the effort learners are willing to expend to know a language can help them in the acquisition of a second language. Moreover, it is hoped that an understanding of English language learning motivation can help students become more successful in learning English language and help English teachers to find ways of shaping and stimulating students' motivation to learn English language and design the course suitable for students' motivation.

Motivation has become a central area of research and theoretical work in language learning due to its importance. Over decades, the study of motivation has tried to discover the determining factors that motivate students to learn an L2 and how teachers can increase the level of motivation in their students. The modern motivational theory is the L2 motivational self system. In recent years, many researchers have investigated L2 learning motivation from the perspective of the L2 motivational self system in different contexts (e.g., Papi & Teimouri, 2014; Rajab et al., 2012; Lamb, 2012; Islam et al., 2013; Papi, 2010; Darling & Chanyoo, 2018) The L2 motivational self system (Dörnyei, 2005, 2009) consists of three components: the ideal L2 self, the ought-to self and the L2 learning experience. The first component, Ideal L2 self concerns the L2 specific facet of one's ideal self, that is, if we would like to become speakers of an L2, the ideal L2 self can be a powerful motivator since we would like to reduce the discrepancy between our actual and ideal selves. The second component, ought-to L2 self involves the attributes individuals believe they ought to possess in order to avoid possible negative outcomes. Accordingly, such perceived duties, external expectations, and obligations, which are imposed by external factors such as parents, peers, or environment, may bear little resemblance to the individual's own desires and wishes. Finally, the last component, L2 learning experience concerns situation-specific motives related to the immediate learning environment and experience such as the positive impact of success or the enjoyable quality of a language course for an L2 learner.

Regarding to human psychology, self-regulated learning also plays a crucial role in a second language acquisition (Zimmerman & Schunk, 2001). Self-regulated learning refers to processes whereby learners activate and sustain their cognitions, affects, and behaviors that are oriented systematically toward the attainment of their goals (Zimmerman & Schunk, 2001). Boekaerts and Corno (2005) claim that self-regulated of learning takes place if students direct their own learning. According to Afflerbach et al. (2008), self-regulated learning (SRL) strategies can be defined as deliberate, goal-directed attempts that manage and control the efforts of self-regulated learners. Pintrich et al. (1991) suggest three classifications of SRL strategies, including cognitive strategies,

metacognitive strategies, and resource management strategies. Cognitive strategies relate to learners' use of basic and complex strategies for the processing of information from texts or lectures (Garcia & Pintrich, 1995). Metacognitive strategies refer to learners' knowledge and self-regulation of their own cognition through cognitive learning activities such as planning and monitoring (Pintrich, 1999). Finally, resource management strategies concern how learners take control of their own learning environment such as time management and help seeking. Thus, students who display more adaptive self-regulated learning strategies demonstrate better learning and higher motivation for learning (Pintrich, 2000).

From the abovementioned, it can be concluded that L2 motivational self system and self-regulated learning strategies are important components in achieving success in English language learning. Therefore, the present study investigates the relationship between L2 motivational self system components and self-regulated learning strategies among Thai undergraduate students. The findings can benefit English language teachers in designing materials, activities and curriculum in accordance with learners' motivational types to help them become more successful in learning English language.

Research Questions

1. Is there any significant relationship between L2 motivational self system components and self-regulated learning strategies components among undergraduate students?
2. Which components of L2 motivational self system can be predicted by undergraduate students' self-regulated learning strategies?

Research Methods

1. Participants

The participants are 58 undergraduate students (25 males and 33 females), who are currently studying in semester 1 academic year 2020 at Nakhon Phanom University by using a purposive sampling method.

2. Materials

There are two questionnaires used in the present study.

1. L2 motivational self system questionnaire

To measure participants' L2 motivational self system, a large-scale attitudinal questionnaire adapted from Papi (2010), Taguchi et al. (2009) and Islam et al. (2013) is used in the present study. This questionnaire evaluates learners on a six-point Likert scale (range from strongly agree to strongly disagree). The Cronbach Alpha value was calculated to show the inter-reliability of items. The questionnaire contains a large number of items measuring many variables including three main components of L2 motivational self system along with some variables as follows:

Criterion measures ($\alpha = .65$): Seven items measured the learners' intended efforts toward learning English.

Ideal L2 self ($\alpha = .75$): Seven items concerned with the first component of L2 motivational self system.

Ought-to L2 self ($\alpha = .66$): Six items measured the attributes that one believes one ought to possess (i.e., various duties, obligations, or responsibilities).

Attitude toward learning English ($\alpha = .60$): Six items measured situation-specific motives related to the immediate learning environment and experience.

Integrativeness ($\alpha = .38$): Three items measured one's desire to integrate into L2 community.

Hence, the questionnaire consists of 5 variables and 29 Likert-scale items. The items are in affirmative type and are translated into Thai language in order to avoid misinterpretation.

2. Motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ)

In order to gather the require data, the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ), developed by Pintrich et al. (1991) was employed. The MSLQ consists of 50 items with a seven-point Likert scales ranging from not at all true of me to very true of me. The questions involve students' use of different cognitive ($\alpha = .92$), metacognitive ($\alpha = .90$), and resource management strategies ($\alpha = .83$).

3. Data collection

The L2 motivational self system questionnaire and the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ) were administered in one session, due to time restriction during semester 1, academic year 2020. Before distributing the questionnaires to the participants, the researcher explained the purposes and directions of the questionnaires so that the students could complete both papers more accurately. They were also informed that their answers would be used only for research purposes.

4. Data analysis

To examine the relationship between L2 motivational self system components and self-regulated learning strategies components, the collected data was analyzed using SPSS 23.0 computer program. Pearson product-moment correlation was employed to analyze the correlation. P value was calculated to determine the significance of 'r' at 0.05 level. Meanwhile, a standard multiple regression analysis was run in order to find out the predictors of self-regulated strategies.

Research Results

1. Relationship between L2 motivational self system and SRL strategies

After collecting the data, descriptive and interpretive statistics were used to analyze them. The type of correlation used in this study was Pearson correlation coefficient. The correlation coefficient is summarized in the table below.

Table 1 Correlation analysis of L2 motivational self system and SRL strategies

L2 motivational self system	SRL strategies	Cognitive strategies	Metacognitive strategies	Resource management strategies
Criterion measure	.526** .000	.347** .008	.494** .000	.439** .001
Ideal L2 self	.329* .012	.241 .068	.279* .034	.265* .044

Ought-to L2 self	-.197	-.081	-.048	-.350**
	.138	.548	.718	.007
Attitude to	.241	.204	.086	.256
learning English	.068	.125	.052	.052
Integrativeness	.288*	.201	.327*	.176
	.028	.131	.012	.187

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

As shown in Table 1, the criterion measure which is the learners' intended efforts toward learning English, with a correlation of about ($r = .526$), at 0.01 level of significance, showed the strongest relationship with SRL strategies at the first place. In terms of the components of SRL strategies, the criterion measure, showed moderate positive correlations: first with metacognitive strategies ($r = .494$), at 0.01 level of significance, second, with resource management, ($r = .439$), at 0.01 level of significance, and third, with cognitive strategies ($r = .347$), at 0.01 level of significance. It can be concluded that L2 learners with intended efforts toward learning English were stronger in terms of their SRL strategies: They benefited more from metacognitive and resource management strategies, and to lesser degree from cognitive strategies.

At the second place, the key component of L2 motivational self system, ideal L2 self, showed a small correlation of about ($r = .329$), at 0.05 level of significance, with SRL strategies. In terms of the components of SRL strategies, ideal L2 self revealed small positive correlation with metacognitive strategies ($r = .279$), at 0.05 level of significance and resource management strategies ($r = .265$), at 0.05 level of significance. However, this variable showed no significant relationship with cognitive strategies. It implied that L2 learners with stronger visualization of their ideal selves were better at their SRL strategies. Similar to criterion measure, these learners benefited more from metacognitive strategies than resource management.

At the third place, integrativeness, showed a small positive correlation about ($r = .288$), at 0.05 level of significance, with SRL strategies. Regarding SRL strategies components, integrativeness showed a small positive correlation only with metacognitive strategies, in which ($r = .327$), at 0.05 level of significance.

This variable showed no significant relationship with cognitive strategies and resource management strategies. This finding implied that learners with more desire to integrate into L2 community were more willing in terms of metacognitive strategies. Finally, attitude to learning English showed no significant relationship with SLR strategies (along with its components). Similarly, no significant relationship was found between ought-to L2 self and SRL strategies (along with its components).

2. Predictors of SRL strategies

To address the predictors of SRL strategies, a standard multiple regression analysis was run to find out the predictors of SRL strategies.

Table 2 Standard multiple regression of L2 motivational self system and SRL strategies

Model	Unstandardized Coefficient		Standardized Coefficient	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	2.116	.755		2.803	.007
Criterion measure	.508	.160	.446	3.171	.003
Ideal L2 self	.064	.140	.062	.454	.652
Ought-to L2 self	-.163	.095	-.198	-1.710	.093
Attitude to learning English	.154	.127	.151	1.216	.229
Integrativeness	.003	.102	.004	.026	.979

Note: * $p < .05$, ** $p < .001$.

As shown in Table 2, the results of the regression analysis showed that there was only one variable, criterion measure, with the largest beta value of .446, $P < .05$, was regarded as the strongest predictor of self-regulated learning strategies. Thus, it has been apparently that learners with intended effort towards learning English may take more advantages from SRL strategies.

Research Discussion

The objective of the present study aimed to investigate the relationship between L2 motivational self system and self-regulated learning strategies of undergraduate students. The results of the Pearson-product moment correlation coefficient revealed that among the components of L2 motivational self system, learners' intended effort towards learning English showed the strongest relationship with SRL strategies, followed by ideal L2 self, with moderate positive correlation with SRL strategies. Also, a small positive correlation between integrativeness and SRL strategies; nonetheless, to lesser degree with SRL strategies. As to Taguchi et al. (2009) and Dörnyei and Csizer (2002) suggested that criterion measure, attitude, and integrativeness correlate highly with the ideal L2 self. To illustrate, L2 learners who make more intended effort towards learning English, show more positive desire in L2, and possess more integration toward L2 community have stronger actualized image of their ideal selves. The results are also harmonious with Csizer and Kormos (2009); Taguchi et al. (2009). They found that learners with intended effort towards learning L2 and the ideal L2 self had a positive influence on language learning motivation, the factor that can increase SRL in L2 learning process. Similarly, Zimmerman (2000) found that when students are intended to learn, they are more likely to devote the necessary time and energy needed to learn and apply appropriate SRL skills, and when students are able to successfully employ self-regulated strategies, they are often more motivated to accomplish learning tasks. Furthermore, the results are parallel to Kormos and Csizer (2014), who found that the ideal L2 self had a strong direct relationship with motivated behavior. This suggested that learners with positive self-related beliefs can make use of self-regulated strategies in their L2 learning.

Regarding attitude to learning English which showed no significant relationship with SRL strategies. This variable involves situation-specific motives related to the immediate learning environment and experience. According to Dörnyei (2001a: 12), "people will only be motivated to do something if they expect success", and the way in which people interpret past successes and failures could also determine their future behavior. It can be interpreted that if

learners expect to succeed in their language learning, they will be more likely to enjoy their experience, which can contribute to their achievement.

Furthermore, the results of the study revealed that ought-to L2 self had a negative correlation with SRL strategies. This suggested that external factors such as obligations from parents or friends had no impact on the use of SRL strategies. In contradiction to Lamb (2012)'s study, he found that motivation to learning English of the young adolescents in Indonesia were heavily driven by social motives, such as making their parents and peers proud of them, serving the local community and advancing interests of their country; their motivation to learning English was therefore not purely driven by personal ambitions. The result is also contrast to Rattanaphumma (2016), who found that undergraduate students from an international university in Thailand perceived that they ought to learn English in order to fulfill their parents' expectations. Peers, neighbors, and bosses also perceive those who are competent in English as an educated person who can access to new information resources and introduce innovation.

Finally, regarding the predictors of SRL strategies, the results of the regression analysis revealed that criterion measure was the strongest predictors of SRL strategies. It can be concluded that L2 learners with more intended effort towards learning English may gain more benefit from SRL strategies. The result of the study is in line with that of Zimmerman and Schunk (2008) who claimed that L2 learners with higher motivated behavior benefit more from SRL strategies.

Conclusion

Based on the findings of the study, there are moderate positive correlation between L2 motivational self system (criterion measure, ideal L2 self, and integrativeness) and SRL strategies. It can be concluded that English learners have more intended effort to learning English, their idealized self-image, as well as their desire to integrate into L2 community, may obtain more benefit of SRL strategies. In contradiction, attitude to learning English and ought-to L2 self showed no significant relationship with SRL strategies, undergraduate students' attitude to learning English and obligations from parents, friends, or environment may have no influential effect on their use of SRL strategies.

Furthermore, the result revealed that criterion measure was the strongest predictor of SRL strategies, it can be indicated that learners with intended effort towards learning English more take more benefits of SRL strategies.

One of its limitation is that it could also be done qualitatively since L2 motivational self system and SRL strategies with mixed method approach can give us more accurate pictures. Besides, the other limitation is the small number of participants. It is recommended that recruiting a larger number of participants can possible make more outspoken in the generalization of the results.

References

- Afflerbach, P., Pearson, P. D., & Paris, S. G. (2008). Clarifying differences between reading skills and reading strategies. *The Reading Teacher*, 61, 364-373.
- Csizer, K., & Kormos, J. (2009). *Learning experiences, selves and motivated learning behaviour: A comparative analysis of structural models for Hungarian secondary and university learners of English*. In Z. Dörnyei & E. Ushioda (Eds.), *Motivation, language identity and the L2 self* (pp. 98–119). Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Darling, W. E., & Chanyoo, N. (2018). Relationships of L2 motivational self-system components and willingness to communicate in English among Thai undergraduate students. *NIDA Journal of Language and Communication*. 23 (33), 1-22.
- Dörnyei, Z. (1998). Motivation in second and foreign language learning. *Language Teaching*. 31, 117-135.
- Dörnyei, Z. (2001). *Teaching and researching motivation*. U.K.: Longman
- Dörnyei, Z., & Csizer, K. (2002). Motivational dynamics in second language acquisition: results of a longitudinal nationwide survey. *Applied Linguistics*. 23, 421-462.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2009). *The L2 motivational self system*. In Z. Dörnyei & E. Ushioda (Eds.), *Motivation, language identity and the L2 self* (pp. 9-42). Bristol, UK: Multilingual Matters.

- Garcia, T., & Pintrich, P. R. (1995). *The motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ)*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA. ERIC Document Reproduction Service No: ED 383770.
- Gardner, R. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitude and motivation*. Baltimore, MD: Edward Arnold.
- Gardner, R., & Lambert, W. E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Rowley, MA: Newbury House Publishers.
- Islam, M., Lamb, M., & Chambers, G. (2013). *The L2 motivational self system and national interest: A Pakistani perspective*. *System*, 41 (2), 231–244.
- Kormos, J. & Csizér, K. (2014). *The interaction of motivation, self-regulatory strategies, and autonomous learning behavior in different learner groups*. *TESOL Quarterly*, 48(2), 275-299.
- Lamb, M. (2012). A self-system perspective on young adolescents' motivation to learn English in urban and rural settings. *Language Learning*. 62(4), 997–1023.
- Papi, M. (2010). The L2 motivational self system, L2 anxiety, and motivated behavior: A structural equation modeling approach. *System*. 38(3), 467– 479.
- Papi, M., & Teimouri, Y. (2014). Language learner motivational types: A cluster analysis study. *Language Learning*. 64(3), 493-525.
- Pintrich, P., Smith, D., Garcia, T., & McKeachie, W. (1991). *A manual for the use of the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ)*. Ann Arbor, MI: National Center for Research to Improve Postsecondary Teaching and Learning.
- Pintrich, P. R. (1999). The role of motivation in promoting and sustaining self-regulated learning. *International Journal of Educational Research*. 31, 459-470.
- Pintrich, P. R. (2000). *The role of goal orientation in self-regulated learning*. In M. Boekaerts, P. R. Pintrich, & M. Zeidner (Eds.), *Handbook of self-regulation* (pp. 451-502). San Diego, CA, US: Academic Press.

- Rajab, A., Far, H. R., & Etemadzadeh, A. (2012). The relationship between L2 motivational self-system and L2 learning among TESL students in Iran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 66, 419-424.
- Rattanaphumma, R. (2016). *Ideal L2 self and ought-to L2 self: A study in the Thai context. Paper presented at The European Conference on Language Learning 2016*. Brighton, United Kingdom.
- Taguchi, T., Magid, M., & Papi, M. (2009). *The L2 motivational self system among Chinese, Japanese, and Iranian learners of English: A comparative study*. In Dörnyei, Z. & E. Ushioda (Eds.), *Motivation, language identity and the L2 self* (pp. 66-97). Bristol: Multilingual Matters.
- Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*. 25, 82-91.
- Zimmerman, B. J. & Schunk, D. H. (2001). *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives*. Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2008). *Motivation: An essential dimension of self-regulated learning*. In D. H. Schunk & B. J. Zimmerman (Eds.), *Motivation and self-regulated learning: Theory, research, and applications* (pp. 1-30). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

การพัฒนาลวดลายผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์และการบริหารต้นทุนของบ้านดงอีด้อย
ตำบลแพต อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร
Development of Ban Dong E Doi Unique Hand Woven Fabric Pattern
and Cost Management Kumtakhar District
Sakonnakhon Province

ชฎาพร แนบชิต¹ จินตนา จันทนนท์² กาญจนารณ์ นิลจินดา³
Chadarporn Nabchid, Jintana Jantanon, Kanjanaporn Niljinda

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์และ 2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของบ้านดงอีด้อย ตำบลแพต อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร ประชากรประกอบด้วยผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพผ้าทอมือบ้านดงอีด้อยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 100 คน การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก 15 คน และใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล 85 คน งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยแบบงานวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าเกิดการพัฒนาลวดลายผ้าทอมืออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมผสมผสานกับลวดลายรูปทรงเรขาคณิตเกิดเป็นลวดลายเอกลักษณ์ของกลุ่มบ้านดงอีด้อย ตำบลแพต อำเภอคำตากกล้า จังหวัดสกลนคร ผลการสำรวจความพึงพอใจพบว่าอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐมีความพึงพอใจต่อผ้าทอลายดงอีด้อยและลายดอกยางนา มีความพึงพอใจระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เนื้อผ้ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 สีผ้าและลวดลายมีความพึงพอใจระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และภาพรวมของผ้าทอลายดงอีด้อยและลายดอกยางนา มีความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอมือต่อผืน (1 ผืนเท่ากับ 2 เมตร) ต้นทุนด้านวัตถุดิบ 187.50 บาท ต้นทุนด้านแรงงานทางตรงต่อผืน 280 บาท ต้นทุนด้านการผลิตต่อผืน 15 บาท ต้นทุนรวมต่อผืน 472.50 บาท กลุ่มบ้านดงอีด้อยต้องการขายผ้าทอมือ 1 ผืนในราคา 600 บาท จึงจะคุ้มทุน

คำสำคัญ (Keywords): ผ้าทอมือ; พัฒนาลวดลาย; เอกลักษณ์; ต้นทุน

Received: 2021-08-14 Revised: 2021-08-31 Accepted: 2021-09-03

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Management Science.

Corresponding Author e-mail: Chadarporn@snru.ac.th

² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Management Science

³ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Faculty of Management Science

Abstract

This study aimed to 1) develop unique hand-woven fabric product patterns and 2) to analyze the capital and profit of hand-woven fabric products from Ban Dong I Doi, Phaet Sub-district, Kham Ta Kla District, Sakon Nakhon Province. The population consisted of a group of Ban Dong I Doi hand-woven fabrics entrepreneurs and stakeholders for 100 people, and in-depth interview for 15 people. The data were collected by structured interview from 85 people. This research was a mixed method of quantitative and qualitative research. The study has shown that the development of hand-woven patterns conserves traditional local wisdom with the combination of geometry patterns, which contributed to the unique style of the group of Ban Dong I Doi, Kham Ta Kla District, Sakon Nakhon Province. The satisfaction survey showed that government officials and employees were satisfied with Dong I Doi pattern and Dok Yang Na pattern with the same rate of 3.63. The satisfactory rate of the texture of the fabrics was at 2.77 In terms of colors and patterns shared the satisfactory rate of 3.58, and the overall satisfaction of Dong I Doi pattern and Dok Yang Na pattern was at 3.60. As for the analysis of capital and profit of hand-woven fabric per piece (1 piece equals 2 meters), raw material cost was 187.50 baht, labor cost per piece was 280 baht, production cost per piece was 15 baht, so total cost per piece was 472.50 baht. Ban Dong I Doi group had to sell 1 piece of fabric for 600 baht to meet the break-even point.

Keywords: Hand-Woven; Pattern Development; Identity; Capital

บทนำ (Introduction)

การทอผ้าในจังหวัดสกลนครสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตายาย เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านสมัยก่อน บ้านดงอีต้อย ต.แพด อ.คำตากล้า จ.สกลนคร ก็เป็นหนึ่งในที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าจำนวนมากที่สืบทอดกันมายาวนาน และประชาชนในพื้นที่ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพารา ปลูกผัก พืชสมุนไพรเป็นอาชีพหลักและมีการทำปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ และอื่นๆ เป็นอาชีพรอง ส่วนอาชีพเสริมคือการทอผ้าพื้นเมืองใช้เวลาว่างหลังอาชีพหลักคนทอผ้าส่วนใหญ่เป็นวัยกลางคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาการทอผ้าให้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตลาดผ้า เป็นการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์ผ้าทอสู่สายตาลูกค้าเป็นคุณค่าความงามของผืนผ้า หนึ่งผืนประกอบด้วยสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์สร้างความพึงพอใจที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ตลอดจนผลประโยชน์ที่คาดหวังที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยสินค้า บริการ และความคิด สินค้าที่ดีเป็นสิ่งที่สัมผัสได้จากกระแสแนวโน้มของตลาดในปัจจุบัน

มุ่งเน้นความเป็นอัตลักษณ์บ่งบอกถึงชุมชน ตลอดจนที่มาของทรัพยากรหรือการสังเคราะห์กลุ่มเครือข่ายชุมชน ก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าของชุมชนภายใต้แนวคิดของการสร้างสรรค์คุณค่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอ การต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือเดิมที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่รวมถึง การพัฒนาบุคลากรภายในชุมชนให้มีทักษะการออกแบบลวดลาย การพัฒนาลวดลายผ้าทอด้วยแนวคิดสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านลวดลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นภายในชุมชนบ้านดงอืด้อย ต.แพด อ.คำตากล้า จ.สกลนคร เน้นการพัฒนาลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ บ่งบอกความเป็นชุมชน ความแปลกใหม่ สร้างความแตกต่างแต่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานของการต่อยอดลวดลายผ้าที่มีความโดดเด่นสอดคล้องความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนแรงผลักดันให้เกิด การพัฒนางานออกแบบลวดลายที่ดีจะต้องผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ทั้งรูปแบบประโยชน์ ใช้สอยให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันหรือแนวโน้มที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกลมกลืนลงตัวเกิดความสวยงามโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางการตลาดและปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประโยชน์การใช้สอย ความสวยงาม เป็นแนวคิดหลักของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีพื้นฐานของแรงงานในชุมชนจากภูมิปัญญาชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม กลุ่มเกี่ยวพันทักษะฝีมือสอดรับกันในการคิดค้นลวดลายอย่างเป็นรูปธรรม บ้านดงอืด้อย ตำบลแพด อำเภอกำตากล้า จังหวัดสกลนครก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2480 เดิมมีชื่อว่า “ดงยางค้อย” มาจากการที่ในหมู่บ้านมีต้นยางใหญ่ ยอดของต้นยางโค้งลงมาสู่พื้นดินปีพ.ศ. 2521 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านกล่าวขานนามชื่อหมู่บ้านไม่ชัดเจนเมื่อทำการจดทะเบียนราษฎรชื่อของหมู่บ้านจึงกลายเป็น “ดงนางค้อย” ต่อมาปีพ.ศ. 2525 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช) เข้ามาพัฒนาหมู่บ้านและจัดกิจกรรมประกวดชื่อหมู่บ้านได้ชื่อว่า “บ้านดงอืด้อย” นับตั้งแต่นั้นมาจึงมีการระบุป้ายชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านดงอืด้อย” เป็นพื้นที่เครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครสำหรับการพัฒนาชุมชน สมาชิกในหมู่บ้านประกอบด้วยกลุ่มอาชีพดังนี้ 1. กลุ่มทอผ้า 2. กลุ่มธนาคารข้าว 3. กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและ 4. กลุ่มเลี้ยง โคขุน โดยแบ่งออกเป็น 5 เขต ระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาประชากรในหมู่บ้านดงอืด้อยมีความต้องการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับรายได้ของคนในชุมชนผ่านอาชีพจักสานทอผ้ามากที่สุด กลุ่มทอผ้าบ้านดงอืด้อยมีสมาชิกจำนวน 15 คน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มประกอบไปด้วยผ้าพันคอ ผ้าขาวม้า ผ้าถุงและผ้าผืน (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร) การพัฒนาลวดลายผ้าทอมือผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชนที่มีทรัพยากรวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าเป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้มีเอกลักษณ์สอดคล้องกับวิถีการใช้ชีวิตและเป็นผลงานที่สร้างสรรค์โดยของเดิมให้เกิดเป็นลวดลายใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคเกิดทางเลือกใหม่ มีความเป็นเอกลักษณ์ ทางผู้วิจัยจึงจะยกระดับกลุ่มทอผ้าบ้านดงอืด้อย เพื่อพัฒนาลวดลายผ้าส่งเสริมให้เกิดสร้างผลิตภัณฑ์เดิมให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนที่เป็นอาชีพเสริมหลังจากการทำเกษตรกรรมและทำกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษและสืบทอดกันมาสู่รุ่นต่อรุ่น ชุมชนมีการทอผ้าไว้ใช้สวมใส่ และนำผ้าทอออกจำหน่าย แต่ปัญหาของกลุ่มที่พบคือผลิตภัณฑ์ผ้าทอของบ้านดงอืด้อยไม่มีลวดลายเป็นลายพื้นและไม่มีการเปลี่ยนแปลงซึ่ง

ขายไม่ค่อยได้(นายสุทิน คำตา ประธานกลุ่มผู้สูงอายุเทศบาล ตำบลแพด: สรุปผลการลงพื้นที่บ้านดงอีด้อย ตำบลแพด อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร หน้า15, 2562) ทำให้รายได้ในการทอผ้าไม่มีความต่อเนื่องและ ไม่มีการพัฒนาต่อ ซึ่งในปัจจุบันท่ามกลางการแข่งขันที่มากผู้ผลิตต้องแข่งขันด้าน การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย มีคุณภาพให้แก่ผู้บริโภคตอบสนองความต้องการของตลาดในยุคเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งตลอดเวลาและพบว่าปัจจุบันการตัดสินใจซื้อสินค้าหลากหลายชนิด ไม่ได้ใช้เหตุผลและประโยชน์หรือคุณภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับรูปแบบลวดลายผ้าที่ทันสมัยและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ด้วย เป็นสิ่งจูงใจในการตัดสินใจซื้อสินค้าทำให้ลวดลายที่หลากหลายมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสินค้านั้นลวดลายผ้าจึงเปรียบเหมือนพนักงานขายที่ส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าของสินค้าได้เป็นอย่างดีการพัฒนาและเพิ่มความหลากหลายของลวดลายผ้าสมัยใหม่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญมากที่สุดรูปแบบหนึ่งที่จะเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ นอกจากนั้นยังพบว่าทางกลุ่มมีปัญหาทางด้านการคิดต้นทุนผลิตภัณฑ์ ซึ่งทางกลุ่มไม่มีการคิดต้นทุนของการผลิตผ้าไม่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายของผลิตภัณฑ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในการคิดต้นทุนเพื่อผลิตสินค้าแบบอื่นๆต่อไปดังนั้นการพัฒนาลวดลายของผ้าทอมือมีความสำคัญในการส่งเสริมตัวผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจนทำให้เกิดความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาลวดลายผ้าทอมือเพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่ตัวผลิตภัณฑ์ รูปแบบลวดลายผ้าจึงเป็นสิ่งสะท้อนภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์หากการออกแบบลวดลายผ้าสะดุดตา ดึงดูดความสนใจสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ก็จะเป็นเครื่องมือช่วยให้อุดหนุนเพิ่มขึ้นสร้างรายได้ชุมชนมองเห็นโอกาสในการประกอบอาชีพที่มั่นคงอยู่คู่ชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อพัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านดงอีด้อย ตำบลแพด อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของบ้านดงอีด้อย ตำบลแพด อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1.รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Method) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research)โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อการวัดความพึงพอใจ (Questionnaire Of Satisfaction)สร้างแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับด้านเอกลักษณ์ลวดลายของผ้าทอ ด้านต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)แบบมีโครงสร้างศึกษา (Structured Selection Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดงอีด้อย ตำบลแพด อำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสิ้น 15 คนเป็นสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว(Face-to-face)โดยทำการสัมภาษณ์พร้อมกับการทำวิจัยเชิงปริมาณ

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพ ผ้าทอมือบ้านดงอีต้อย 15 คน หน่วยงานราชการ 30 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้านดงอีต้อย จำนวน 10 คนประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการตลาดนัดประชารัฐอำเภอคำตากล้าและอำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร จำนวน 40 คน รวมเป็น 100 คน

3.เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือเชิงปริมาณโดยแบ่งแบบสอบถามได้ 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่2 สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ประกอบด้วยลวดลายของผ้า เนื้อผ้า สีผ้าและสีลวดลาย ภาพรวมผ้าทอลายดงอีต้อยและลายดอกยกยนา ส่วนที่3 ข้อเสนอแนะ เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)แบบมีโครงสร้าง (Structured Selection Interview) โดยเริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินการวิจัยร่วมกันแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) นัดหมายผู้ร่วมวิจัยกลุ่มอาชีพผ้าทอมือ บ้านดงอีต้อย สร้างความคุ้นเคยทำการสัมภาษณ์ซ้ำเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ศึกษาเอกสารประวัติความเป็นมา ภูมิหลังลวดลาย จากข้อมูลเชิงทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยที่ครอบคลุมด้านการออกแบบลวดลายและการบริหารต้นทุน

4.การเก็บรวบรวมข้อมูลคณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5.สถิติที่ใช้ในการวิจัยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statitics)เพื่ออธิบายการแจกแจงข้อมูลตัวแปร การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Research Results)

บ้านดงอีต้อย ต.แพด อ.คำตากล้า จ.สกลนคร พื้นที่ของกลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแพด ซึ่งเป็นพื้นที่เครือข่ายร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มทอผ้าหมู่3และหมู่ 4 บ้านดงอีต้อยเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เดิมให้มีมูลค่าเพิ่ม มากขึ้นและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนจากรายได้เสริมหลังจากการทำเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชุมชน การทอผ้าในชุมชนมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษและสืบทอดกันมาสู่รุ่นต่อรุ่น ชุมชนมีการทอผ้าไว้ใช้สวมใส่และนำผ้าทอออกจำหน่ายแต่ปัญหาของกลุ่มทอผ้าที่พบคือไม่มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ลวดลายเดิมเป็นลายปกติทั่วไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการขาย(สัมภาษณ์ นายสุทิน คำตา ประธานกลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลแพด) เมื่อปีพ.ศ.2550 กลุ่มสมาชิกผ้าทอมือบ้านดงอีต้อยรวมตัวกันทอผ้าตามความสนใจและภายใต้พื้นฐานความสามารถเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมกันระดมทุนจากสมาชิกซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในกลุ่มสถานที่รวมตัวในการทำกิจกรรมทอผ้าของ

กลุ่มคือบ้านคุณแม่ ปฐมภรณ์ ประธานกลุ่มโดยในปีพ.ศ.2563ทางกลุ่มได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆภายในจังหวัดจังหวัดสกลนครรวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่ได้ให้การสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในด้านต่างๆผสมผสานกับภูมิปัญญาของกลุ่มมีความชำนาญและเชี่ยวชาญด้านการมัดหมี่ การย้อม การทอ แต่ขาดทักษะทางด้านการออกแบบลวดลายที่มีความแสดงออกให้เห็นถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของกลุ่ม ปัญหาลวดลายผ้าทอมือของชุมชนกลุ่มบ้านดงอีต้อย ตำบลแพด อำเภอดงคำตาก้า จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับอัตลักษณ์และลวดลายผ้าเดิมการออกแบบลวดลาย การผลิตผ้าทอมือเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมาตลอดเป็นเวลาหลายปีติดต่อกัน จำนวนลวดลายน้อยไม่มีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อบ่งบอก ตัวตน ชุมชน หรือชาติพันธุ์ และลวดลายสีสันทนของผ้าทอมือที่มีอยู่คล้ายคลึงกับผ้าทอมือของชุมชนใกล้เคียงหรือลวดลายผ้าทอสำเร็จรูปจากโรงงาน เมื่อนำผ้าทอมือแบบเก่าของบรรพบุรุษมาศึกษาลวดลายพบว่าบางลวดลายมีความซับซ้อนจนช่างทอผู้เป็นลูกหลานไม่สามารถแกะลายและทำซ้ำได้ ลวดลายของกลุ่มไม่สามารถดึงดูดความสนใจจากกลุ่มลูกค้ารุ่นใหม่ที่มีรสนิยมความชอบแตกต่างออกไปจากลูกค้า ส่งผลกระทบต่อยอดจำหน่ายของผ้าทอมือของชุมชน ในอดีตกลุ่มทอผ้าบ้านดงอีต้อยวัตถุดิบที่ใช้ในการทอคือฝ้ายที่หาได้ในชุมชน สีที่ใช้สำหรับย้อมครามนั้นเป็นสีเคมีผสมกับสีธรรมชาติที่หาได้ในชุมชน เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอประกอบด้วยกี่โบราณ ฝืม ลวดลายเป็นลายเลขาคณิตทั่วไปหรือจากประสบการณ์มัดหมี่ตามการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ส่วนมากไม่นิยมการทอแบบมีลวดลายเน้นการทอแบบสีล้วน ทีมวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับสมาชิกกลุ่มได้ข้อสรุปว่ากลุ่มทอผ้าบ้านดงอีต้อย มีความต้องการลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มและบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนดงอีต้อย กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดงอีต้อย จำนวน 15 คน ผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพ ผ้าทอมือบ้านดงอีต้อยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 75 คน การพัฒนาลวดลายผ้าทอกลุ่มบ้านดงอีต้อย ตำบลแพด อำเภอดงคำตาก้า จังหวัดสกลนคร สามารถอธิบายขั้นตอนการศึกษา-พัฒนาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการประชุมร่วมกับกลุ่มผ้าทอมือบ้านดงอีต้อย เพื่อหารือเกี่ยวกับการพัฒนาลายผ้า ทางกลุ่มมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ โดยอนุรักษ์กระบวนการทอผ้าแบบดั้งเดิมซึ่งก็คือ การทอยก อุปกรณ์ที่ใช้ก็จะเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอ เช่น กี่ ฝืม ตะกอล เป็นต้น สำหรับวัสดุจะใช้ฝ้ายมาย้อมสีกับน้ำคราม โดยจะทำการเป็นด้ายเส้นเล็กเพื่อใช้ในการคัดลายและใช้ด้ายเส้นใหญ่ใช้ทอเป็นพื้น

สำหรับลวดลายผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับลวดลายโบราณที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดงอีต้อยได้มีการทอตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ลวดลายส่วนใหญ่ที่ทอสำหรับจำหน่ายคือ ผ้าทอลายดอกแก้ว ลายลวดหนาม(ลายหนามหมากจับ) ลายข้าวหลามตัด ลายสายฝน เป็นต้น นอกนั้นจะเป็นการทอลายผ้าประจำท้องถิ่นตามแต่คำสั่งซื้อของลูกค้าที่เข้ามาให้กลุ่มทำการทอ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยได้มีการหารือกับกลุ่มแบบการมีส่วนร่วมเพื่อทำการพัฒนาลวดลายผ้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีอัตลักษณ์ประจำชุมชนบ้านดงอีต้อยเพื่อนำมาเป็นต้นแบบสำหรับลายผ้าทอมือ

ของกลุ่ม จากการรวบรวมข้อมูลลักษณะต่าง ๆ กลุ่มผ้าทอมือบ้านดงอืด้อยได้ตัดสินใจออกแบบลวดลายจากเครื่องมือผ่านระบบคอมพิวเตอร์โดยการนำลวดลายจากคำบอกเล่าของกลุ่มมาผสมผสานเข้ากับรูปทรงเลขาคณิต หลังจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกกลุ่มผ้าทอมือบ้านดงอืด้อยและผู้วิจัย ได้ทำการออกแบบลวดลายผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยได้นำชุดแบบลวดลายกลับไปให้สมาชิกกลุ่มได้ทำการพิจารณาและเลือกแบบลวดลายที่จะเป็นต้นแบบผ้าทอมือที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มโดยการลงมติจากสมาชิกของกลุ่มพร้อมทั้งให้สมาชิกกลุ่มออกความคิดเห็นในการตั้งชื่อของลวดลายผ้าแต่ละแบบ ทางสมาชิกกลุ่มได้ตัดสินใจลงคะแนนเลือกแบบลาย 2 แบบที่แสดงถึงความเป็นมาของบ้านดงอืด้อยที่มีต้นยางนาเป็นจำนวนมาก ลักษณะการดึงตัวลงจากต้นที่สูงลงสู่พื้นดินที่มาจากต้นยางนา ผนวกเข้ากับลายโบราณที่กลุ่มมีความเชี่ยวชาญในการทอ ทางกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นว่าลวดลายแบบที่1ชื่อลายดงอืด้อย เหมาะกับลูกค้าที่เป็นกลุ่มคนทำงานข้าราชการในชุมชนและจังหวัด ส่วนลวดลายแบบที่2 ชื่อดอกยางนาลวดลายมีความโดดเด่นเห็นภาพดอกยางนาที่ชัดเจนแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดอกยางนาซึ่งเป็นดอกไม้ประจำหมู่บ้าน ลวดลายนี้ทางกลุ่มได้ลงความเห็นว่าคุณค่าเป้าหมายเป็นกลุ่มวัยรุ่นเพื่อความเป็นอัตลักษณ์ มีความทันสมัยการมีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายผ้าทอของสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านดงอืด้อยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำชุดลวดลายผ้าทั้ง 2 แบบ มาออกแบบการวางลายและสีเพื่อเป็นต้นแบบลายผ้าทอและนำต้นแบบให้สมาชิกกลุ่มทำการมัดหมี่คัดลาย พบว่าดาร์ใช้เส้นด้ายสำหรับการทอทั้งทางพุ่งและทางยืนนั้นสำหรับทางพุ่งใช้เส้นด้ายที่เป็นเส้นฝ้ายส่วนทางยืนใช้เส้นด้ายสีกวาง ทำให้เกิดเป็นลวดลายที่มีเอกลักษณ์ของกลุ่มดังรูปด้านล่าง

ภาพที่ 1 ลวดลายผ้าแบบดงอืด้อยและดอกยางนา

เมื่อทำการทอผ้าตามลวดลายที่ออกแบบเสร็จสมบูรณ์ทำการสำรวจความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายผ้าทอมือลายดงอืด้อย (แบบลายที่1) และลายดอกยางนา (แบบลายที่2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่หนึ่งด้านข้อมูลทั่วไปพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และเพศหญิงจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 72 อายุไม่น้อยกว่า 30 ปีจำนวน 20 คน

คิดเป็นร้อยละ 20.0 อายุ 31-40 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 อายุ 41-50 ปีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 อาชีพแบ่งเป็นข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ36.0 พนักงานเอกชน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ32.0 ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ24.0 และอื่นๆ เช่น แม่บ้าน ทำไร่นา รับจ้างทั่วไป เป็นต้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ส่วนที่สองด้านความพึงพอใจที่มีต่อผ้าทอลายลายดงอีต้อยและลายดอกยางนาระดับความพึงพอใจที่มีต่อผ้าทอลายดงอีต้อยและลายดอกยางนา มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.40 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาความพึงพอใจที่มีต่อลายดงอีต้อยและลายดอกยางนาพบว่าความพึงพอใจในด้านลวดลายผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื้อผ้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง สีผ้าและสีลวดลายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และภาพรวมผ้าทอลายดงอีต้อยและลายดอกยางนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนที่สามด้านแนวทางการนำผ้าทอลายดงอีต้อยและลายดอกยางนาไปใช้ประโยชน์พบว่าดอกยางนานำไปตกแต่ง/ตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ48.0 นำไปใช้ผ้าทั้งผืนโดยไม่แปรรูป (เช่น ผ้าปูโต๊ะ,ผ้าคลุม) จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ(เช่น ผ้ารองแก้ว รองจาน พวงกุญแจ,กระเป๋า เป็นต้น จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ส่วนที่สี่ด้านข้อเสนอแนะพบว่าลวดลายมีขนาดใหญ่เกินไปควรทอให้มีขนาดเล็กกว่านี้ ด้านเนื้อผ้าควรจะทอให้แน่นเพื่อให้ผ้าไม่ฟูไม่หลุดลุ่ยเวลานำไปตัดเย็บและอาจเปลี่ยนเส้นด้ายจากฝ้ายมาเป็นด้ายสังเคราะห์จะทำให้ผ้าสีไม่ตก มีสีสดใสสวยงามและลักษณะของผ้าไม่เหมาะสมจะนำไปใช้โดยไม่มีการแปรรูป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การบริหารต้นทุนของบ้านดงอีต้อย ตำบลแพด อำเภอคำตากลำ จังหวัดสกลนคร วิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มทอผ้าเรื่องค่าใช้จ่ายสำหรับการลงทุนเริ่มแรกสำหรับการทอผ้าครามโดยเริ่มจากวัตถุดิบที่ใช้เป็นฝ้ายสำเร็จรูปและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการทอผ้าใช้เงินทุนเริ่มแรกในครั้งนั้นมาจากการระดมทุนกันของสมาชิกในกลุ่มทั้งหมด 30 คนประกอบด้วย การซื้ออุปกรณ์ในการผลิตผ้าคราม แบ่งเป็นเงินลงทุนในอุปกรณ์ ฟืม กระสวย กี่ทอผ้า กง โอง มัดหมี่ และหลอดด้าย เป็นเงิน75,440 บาท ค่าเสื่อมราคา 3,778 บาทต่อปี ต้นทุนสำหรับการทอผ้าประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังนี้ ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผ้าคราม ประกอบด้วย ด้ายสีกวาง เบอร์ 20 ,10 ราคา 750 บาท ได้ 5 กก.หรือ 1 ตัง ผลิตผ้าไหมได้ 8 เมตร เท่ากับ 4 ผืน ผืนละ 2 เมตร รวมเป็นเงินสำหรับต้นทุนวัตถุดิบ 187.50 บาทต่อผืน ค่าแรงงานในการมัดลาย โองละ 100 บาท ได้เท่ากับ 1 ผืน ค่าแรงงานในการย้อมผ้า กก.ละ 200 บาทสำหรับหนึ่งผืนใช้ 2.5 กก.เป็นเงิน 80 บาท ค่าแรงงานในการทอผ้า เมตรละ 150 บาท 1 ผืน ต่อ 2 เมตร รวมเป็นสำหรับค่าแรงงาน 280บาทต่อผืนและค่าใช้จ่ายในการผลิตผ้าคราม ประกอบด้วยค่าไฟฟ้า 6.67 บาทต่อผืน ค่าน้ำประปา 3.33 บาทต่อผืน ค่าฟางสำหรับมัดหมี่ลายผ้า 5 บาทต่อผืน รวมเป็นเงินสำหรับค่าใช้จ่าย 15 บาทต่อผืน ดังนั้นต้นทุนสำหรับการทอผ้าเป็นเงิน 472.50 บาทต่อผืน เมื่อราคาทุนสำหรับการทอผ้าหนึ่งผืนเป็นเงิน 472.50 บาท ตั้งราคาขายผืนละ 600 บาท จากการตั้งราคาขายในครั้งนี้นำมาวิเคราะห์รายได้จากการขายผ้าผืนละ 600 บาทกับต้น

ทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหารรวมถึงผลกำไรหรือขาดทุน พบว่า จากเงินลงทุนเริ่มแรก 75,440 บาท ถ้ากลุ่มผลิตผ้าได้ทั้งหมด 50 ผืน คิดราคาขาย 600 บาทต่อผืน จะเกิดรายได้ทั้งสิ้น 30,000 บาท นำมาหักราคาทุนจากการผลิตผ้าครามผืนละ 472.50 บาทจำนวน 50 ผืน เป็นต้นทุน 23,775 บาท จะมีกำไรสุทธิ 6,225 บาทเมื่อนำกำไรสุทธิที่ได้มาคิดเป็นอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน(ROI) ได้ร้อยละ 8.25 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม(ROA) ร้อยละ 8.25 อัตราส่วนต้นทุนขายต่อขายสุทธิร้อยละ 79.25 อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อยอดขายสุทธิ ร้อยละ 20.75 เมื่อนำข้อมูลข้างต้นมาทำการวิเคราะห์ปริมาณขาย ณ จุดคุ้มทุน แสดงให้เห็นต้นทุนคงที่ของการทอผ้า 75.56 บาทต่อผืน ต้นทุนผันแปรของการทอผ้า 15 บาทต่อผืน อัตรากำไรสุทธิต่อยอดขาย คิดเป็นร้อยละ 20.75 ปริมาณราคาขายต่อผืนอยู่ที่ 585 จึงจะได้กำไร ณ จุดคุ้มทุน ทางกลุ่มจึงลงมติกันว่า ราคาขายผ้าทอมือต่อผืนลวดลายลายดงอีต้อยและลายดอกยางนา ในราคาผืนละ 600 บาท

ตารางที่1

ตารางวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนเงินลงทุนผลอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลอัตราส่วนต้นทุนขายต่อขายสุทธิ ผลอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานต่อขายสุทธิ ผลปริมาณขาย ณ จุดคุ้มทุน ดังนี้

อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI) เงินลงทุนเริ่มแรก - ค่าเสื่อมราคา = เงินลงทุน	$= \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{เงินลงทุน}}$ $= \frac{6,225 \times 100}{75,440} = \text{ร้อยละ } 8.25$
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม (ROA)	$= \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{สินทรัพย์รวม}}$ $= \frac{6,225 \times 100}{75,440} = \text{ร้อยละ } 8.25$
อัตราส่วนต้นทุนขายต่อขายสุทธิ	$= \frac{\text{ต้นทุนขาย} \times 100}{\text{ขายสุทธิ}}$ $= \frac{23,775 \times 100}{30,000} = \text{ร้อยละ } 79.25$
อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อขายสุทธิ	$= \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{ขายสุทธิ}}$ $= \frac{6,225 \times 100}{30,000} = \text{ร้อยละ } 20.75$
ปริมาณขาย ณ จุดคุ้มทุน ต้นทุนคงที่ = ค่าเสื่อมราคา/50 ผืน $= 3,778/50 = 75.56$ ต้นทุนผันแปร $(6.67+3.33+5) = 15$	$= \frac{\text{ต้นทุนคงที่}}{\text{ราคาขายต่อหน่วย} - \text{ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย}}$ $= \frac{75.56}{585} = 0.1 \text{ ผืน หรือ } 1 \text{ ผืน}$

อภิปรายผลการวิจัย(Research Discussion)

การพัฒนาลวดลายผ้าทอบ้านดงอีต้อยเกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลลวดลายผ้าจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ ดอกไม้ และรูปทรงเรขาคณิต นำข้อมูลที่ได้มาออกแบบและตกแต่งให้

สวยงาม เลือกใช้เส้นฝ้ายสีครามเป็นสีพื้นของผ้าและนำด้ายวิกวงสีขาวมาตัดเป็นลายการใช้สีที่แตกต่างและเป็นสีจากธรรมชาติจะทำให้เกิดลวดลายผ้าที่มีความโดดเด่นเห็นลวดลายชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับภณาลัย บุญทิมา (2556) การสร้างแบบลวดลายของผ้าต้องพิจารณาข้อมูลลวดลายที่ทอดั้งเดิมของชุมชนและลวดลายดอกไม้ประจำชุมชน พร้อมนำลวดลายทางเลขาคณิตเข้ามาเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยผสมผสานการออกแบบและกรรมวิธีในการทอแบบดั้งเดิมและปัจจุบัน ลักษณะของลวดลายผ้า และสีของลายจนได้แบบของผ้าทอลายลายดงอีต้อยและลายดอกยางนาตามที่ต้องการ กลุ่มสมาชิกผ้าทอมือบ้านดงอีต้อยมาประกอบในการออกแบบและผสมผสานกับความต้องการของลูกค้า จากมุมมองของผู้บริโภคเพื่อส่งเสริมการขาย รวมถึงความต้องการที่จะอนุรักษ์ผ้าทอมือแบบดั้งเดิมไว้เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

ด้านการบริหารต้นทุนทำให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าเห็นถึงข้อมูลของต้นทุนที่เกิดขึ้นต้นทุนวัตถุดิบถือเป็นต้นทุนหลักที่สูง รองจากค่าแรงตั้งนั้นทางกลุ่มควรมีการบริหารต้นทุนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูกเพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิตและควรมีการวางแผนการผลิตซึ่งจะทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับเพื่อนำมากำหนดราคาจำหน่ายผ้าได้และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอควรมีการลดต้นทุนวัตถุดิบและลดปริมาณสินค้าคงคลังให้ เหลือในปริมาณน้อยที่สุดโดยใช้เทคนิคระบบการคิดปริมาณการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุดและซึ่งสอดคล้องกับปิยะราช เทชะสีบ(2557)ต้นทุนที่เกิดขึ้นในการผลิตมีทั้งสิ้น 3 ประเภท ประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิตนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับธานินทร์ ไชยเชษฐ์(2558)การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดทฤษฎีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม ผลอัตราส่วนต้นทุนขายต่อขายสุทธิ ผลอัตราส่วนกำไรจากการดำเนินงานต่อขายสุทธิ ผลปริมาณขาย ณ จุดคุ้มทุน อัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุน (ROI)ควรใช้ค่าที่ได้บนสมมติฐานกรณีรวมต้นทุนค่าแรงงานทางตรง ซึ่งแม้ว่าผู้ผลิตบางรายในกลุ่มไม่ได้จ่ายค่าจ้างแรงงานตรง เนื่องจากมีการใช้แรงงานตนเองหรือแรงงานในครอบครัวต้องนำมาคำนวณเป็นต้นทุนการผลิตตามหลักต้นทุนค่าเสียโอกาส (opportunity cost) ถ้าผู้ผลิตไม่ใช้แรงงานตนเองหรือแรงงานในครอบครัว แรงงานเหล่านี้น่าจะมีโอกาสได้รับค่าจ้างจากผู้ผลิตรายอื่น ราคาขายและปริมาณการขาย ณ จุดคุ้มทุนขึ้นอยู่กับราคาต้นทุนของวัตถุดิบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการพัฒนาคุณภาพเส้นด้ายที่ทำจากฝ้ายเพื่อไม่ให้สีกดและไม่ซีด โดยใช้กรรมวิธีการย้อมที่ทันสมัยหรือการย้อมที่เป็นธรรมชาติเพราะในชุมชนยังมีการใช้สีเคมีบ้างเล็กน้อยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการทอและผู้บริโภคนำไปใช้ได้เป็นเวลานาน
2. กลุ่มผ้าทอมือพัฒนาใช้เส้นด้ายสังเคราะห์แทนฝ้ายเพราะสีไม่ตกและลดต้นทุนวัสดุและลดขั้นตอนการทำเส้นด้าย

3. ควรพัฒนาผ้าทอไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆให้เกิดความหลากหลายเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและจัดหาช่องทางการจำหน่ายให้กับสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น

4. กลุ่มผ้าทอมือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ให้ผ้าทอลาย ดงอีต้อยและลายดอกยางนาเป็นที่รู้จักมาก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้ค้นพบองค์ความรู้ด้านการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มและการบริหารต้นทุนส่งผลต่อการพัฒนาเรื่องที่สำคัญคือคุณภาพของเส้นฝ้ายที่ส่งผลต่อต่อย้อมและการทอ ทางกลุ่มสามารถนำเส้นด้ายสังเคราะห์แทนฝ้ายเนื่องจากสีไม่ตกและเรื่องลดต้นทุนในการผลิตผ้าทอมือเพราะในปัจจุบันฝ้ายมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับเส้นใยสังเคราะห์ โดยควรให้ความสำคัญกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาด สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธานินทร์ ไชยเชษฐ์. (2558). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกกลุ่มผ้าไหมบ้านหนองตาไก่ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 9(19), 51-61.
- นภาลักษณ์ บุญทิม. (2556). การพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นบ้านในตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสักจังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- นภาลักษณ์ บุญทิม. (2561). ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- มนตรี เลากิตติศักดิ์. (2555). ลวดลายและลวดลายผ้าล้านนาเพื่อการใช้อัตลักษณ์ในการออกแบบลวดลายผ้า. รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยล้านนา.
- ปิยะราช เตชะสืบ. (2557). ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนโครงการปลูกฝักกุยช่ายปลอดสารพิษเพื่อการค้าในจังหวัดลำปาง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเนชั่น.

แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

Thailand's Human Capital Development Guidelines for Sustainable Economic Growth

ยศกร วรรณวิจิตร¹
Yosakorn Wannawijit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพการณ์ทุนมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน และ 2) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย ทั้งของไทยและต่างประเทศ พบว่าทุนมนุษย์ของไทยเผชิญกับความท้าทาย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ 2) ปัญหาคุณภาพการศึกษาและการเข้าถึงการศึกษาของเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส และ 3) ปัญหาแรงงานขาดทักษะและมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เขียนจึงได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้อัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ 2) รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อเพิ่มการเข้าถึงและยกระดับคุณภาพการศึกษา และ 3) พัฒนาทักษะแรงงานและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ (Keywords): ทุนมนุษย์; การพัฒนาทุนมนุษย์; การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

Abstract

The objectives of this paper are 1) to explore the current situation of human capital in Thailand and 2) to suggest guidelines for developing Thai human capital for sustainable economic growth by studying research documents both in Thailand and abroad. It was found that human capital in Thailand faces three main challenges: 1) becoming an aging society; 2) problems with the quality of education and access to education among underprivileged youths; and 3) problems with lack of skilled labor and inadequate skills to meet the demands of the labor market. The authors therefore propose three approaches to human capital development in Thailand as follows: 1) to encourage a quality increase in fertility rates; 2) government-sponsored budgets to increase access and improve education quality; and 3) to develop labor skills and promote lifelong learning in both the public and private sectors.

Keywords: Human Capital; Human Capital Development; Economic Growth

Received: 2021-08-01 Revised: 2021-09-18 Accepted: 2021-10-24

¹ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Tawan-ok. Corresponding Author e-mail:yosakorn_wa@rmutto.ac.th

บทนำ (Introduction)

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD, 2007) ได้ให้นิยามว่า “ทุนมนุษย์ หมายถึงความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่รวมอยู่ในตัวของปัจเจกบุคคลที่สร้างเสริมให้เกิดความอยู่ดีกินดีส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจโดยรวม” โดยทุนดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จากการศึกษาเรียนรู้ในระบบการศึกษาที่เป็นทางการ ทั้งระดับปฐมวัย การเรียนในระบบโรงเรียน การฝึกอบรมในวัยทำงาน และยังเกิดจากการศึกษาอบรมแบบไม่เป็นทางการ รวมถึงการเรียนรู้จากการทำงาน (Botev et al, 2019)

คำว่า “ทุนมนุษย์ (human capital)” ปรากฏครั้งแรกในปี ค.ศ. 1961 ในบทความเรื่อง “Investment in Human Capital” ของ Theodore W. Schultz ซึ่งตีพิมพ์ในวารสาร The American Economic Review สรุปนิยามได้ว่า “ทุนมนุษย์” คือความสามารถหลาย ๆ อย่างที่อยู่ในตัวคนทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้ (Schultz, 1961) นับจากนั้นการศึกษาในทุนมนุษย์ได้มีพัฒนาการเรื่อยมา โดยในช่วงทศวรรษที่ 1990 นักวิชาการได้มองทุนมนุษย์ในมิติของความคิดสร้างสรรค์ โดย Stewart (1997) กล่าวว่า “ทุนมนุษย์” คือพรสวรรค์ (Talent) ความคิด (Ideas) ความสามารถในการพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สอดคล้องกับ Edvinsson & Malone (1998) ที่ได้ย้ำว่าทุนมนุษย์คือความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) นวัตกรรม (Innovation) ที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้น นอกจากนั้นทุนมนุษย์ยังหมายถึงสุขภาพ (Health) (Bloom and Canning, 2003) และทัศนคติที่ฝังแน่นภายในใจ กาย และการกระทำของบุคคลอีกด้วย (Yusoff, Jantan & Ibrahim, 2004)

กล่าวโดยสรุป “ทุนมนุษย์” จึงน่าจะหมายถึงความรู้ ทักษะ สุขภาพกายและใจ ทัศนคติ ความสามารถทุกด้านที่หลอมรวมอยู่ในตัวบุคคลที่ไม่มีใครสามารถพรากเอาไปได้ อันเกิดจากการศึกษาเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และความสามารถเหล่านั้นเองที่มีความสำคัญในการนำพาปัจเจกบุคคลไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้องค์การเจริญก้าวหน้า เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของสังคมโดยรวม

นักวิชาการได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนมนุษย์กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยวัดจากความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) รวมถึงการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่วัดได้จากจำนวนสิ่งประดิษฐ์ที่ยื่นขอจดสิทธิบัตร หรือศึกษาความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาของพนักงานกับมูลค่าทางการตลาดของบริษัท Bassanini and Scarpetta (2001) ได้เปิดเผยรายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ที่เก็บข้อมูลระหว่างปี 1971–1998 พบว่าการเพิ่มระยะเวลาการศึกษาเพียง 1 ปี ทำให้ GDP เพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 6 สอดคล้องกับการศึกษาของ De la Fuente and Domenech (2006) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผลผลิต (Production) กับทุนมนุษย์ (Human Capital)

การศึกษาในสหภาพยุโรปได้ยืนยันว่าทุนมนุษย์คือปัจจัยที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รัฐจึงควรส่งเสริมและลงทุนในการพัฒนาทุนมนุษย์ตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ของสหภาพยุโรป หากเริ่มลงทุนในทุนมนุษย์ช้า จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาอย่งยั่งยืนของประเทศสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญ (Pelinescu, 2015) ในประเทศนอร์เวย์บัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยได้รับค่าจ้างมากกว่าคนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาถึงร้อยละ 26 และในประเทศฮังการีอัตราดังกล่าวได้เพิ่มขึ้นสูงถึงร้อยละ 117

(OECD, 2007) นักวิชาการได้ศึกษาประเด็นนี้ต่อเนื่องมาจนถึงปี 2019 และพบว่าความแตกต่างทางด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศ OECD ส่งผลให้แต่ละประเทศมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา (Botev et al, 2019)

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 โดยเน้นที่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จนกระทั่งในแผนฉบับที่ 2 ได้มีการเพิ่มเติมคำว่า “สังคม” เข้ามา จึงกลายเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ที่ได้นำพาประเทศไทยเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรม มาเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ใช้ระบบทุนนิยมขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยมา จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) พบว่าในปี พ.ศ. 2533 ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อยู่ที่ 3,373.5 พันล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 10,265.3 พันล้านบาท ในปี พ.ศ. 2563 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นเป็นผลจากหลายปัจจัย หนึ่งในนั้นคือปัจจัยด้านทุนมนุษย์ ที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญ โดยมุ่งหมายให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นต้นมา หากมองเพียงแค่ตัวเลขจะพบว่าประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้น แต่ถ้ามองในรายละเอียดจะพบว่าอัตราการเจริญเติบโตของ GDP (GDP Growth) เพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ โดยในปี 2555 – 2559 มีค่าเฉลี่ยของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ร้อยละ 3.5 หากอัตราการเจริญเติบโตยังคงอยู่ที่ระดับนี้ คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะใช้เวลาประมาณ 30 ปี จึงจะก้าวพ้นการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่า 12,235 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี) (แพรวไพลิน วงษ์สินธุวิเศษ และณัชพล จรุงพิพัฒน์กุล, 2560) แต่ช่วงระยะเวลา 30 ปีดังกล่าว คงต้องยืดขยายออกไป เมื่อประเทศไทยประสบกับปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการระบาดของโรคโควิด 19 รวมถึงปัญหาทางการเมืองและสังคมภายในประเทศ ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในปี 2563 ตีลบถึงร้อยละ 6.087 (The World Bank, 2020) จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ประเทศไทย ต้องหาแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ก้าวพ้นจากกับดักการเป็นประเทศรายได้ปานกลาง สู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงต่อไป

บทความนี้ได้ทำการทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัย ทั้งของไทยและต่างประเทศ ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อ 1) สรุปสภาพการณ์ทุนมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน และ 2) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ทุนมนุษย์ไทยในยุคปัจจุบัน

ท่ามกลางความท้าทายหลากหลาย ทั้งประชากรที่มีอายุเพิ่มสูงขึ้น การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ กระแสโลกาภิวัตน์ การนำเครื่องจักรอัตโนมัติมาใช้แทนแรงงานคน รวมถึงผลกระทบจากวิกฤตโรคระบาดโควิด 19 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องพัฒนาทุนมนุษย์ให้พร้อมรับกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสถานการณ์โลกยุคปัจจุบัน นับจาก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยได้พัฒนาทุนมนุษย์มาอย่างต่อเนื่อง แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สรุปจำนวนประชากรไทยในปี พ.ศ. 2563 ว่ามีทั้งสิ้น 66,186,727 คน แบ่งเป็นชาย 32,375,532 คน และหญิง 33,811,195 คน โดยในจำนวนนี้มีประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 11,633,188 คน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อมีอายุ 60 ปี ของเพศชาย คือ 17.2 ปี ขณะที่เพศหญิงเพิ่มขึ้นเป็น 23 ปี ด้านอัตราการเจริญพันธุ์ที่นับจากจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อสตรี 1 คน ลดลงจาก 1.6 ในปี พ.ศ. 2561 เหลือ 1.5 ในปี พ.ศ. 2562 - พ.ศ. 2563 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) นับเป็นความท้าทายที่สังคมไทยกำลังประสบ หากสถิติยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไปปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาในไม่ช้าคือการขาดแคลนประชากรวัยทำงานซึ่งกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม

2. ปัญหาด้านการศึกษา จากรายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) เมื่อปี 2020 พบว่าในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้ขยายโอกาสการเข้าศึกษาของประชากรมากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่พบว่ามีการเข้าเรียนของเด็กเข้ารับการศึกษาถึงร้อยละ 99.6 เพิ่มขึ้นมาร้อยละ 3 จากการประเมินในปี 2009 เทียบเท่าประเทศที่มีรายได้สูงอย่าง นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้และออสเตรเลีย ในขณะที่การศึกษาระดับชั้นมัธยมพบว่าอัตราการเข้ารับการศึกษายู่ในระดับใกล้เคียงกับกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางในภูมิภาคเอเชีย และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD โดยในปี 2015 มีอัตราการเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาร้อยละ 77.3 เป็นรองอินโดนีเซีย บรูไนและสิงคโปร์ แต่ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอาเซียน จากสถิติข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประชากรส่วนหนึ่งไทยได้ออกจากห้องเรียนในระบบตั้งแต่อายุน้อย เมื่อเทียบกับประชากรในกลุ่มประเทศ OECD ที่มีรายได้สูงอย่างเกาหลีใต้และออสเตรเลีย (Vandeweyer et al, 2020) หากพิจารณาระดับการศึกษาของประชากรทั้งประเทศพบว่า ประชากรที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษามีมากถึงร้อยละ 45.05 รองลงมาคือจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 16.20 ส่วนประชากรที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่ามีร้อยละ 14.5 โดยมีเพียงร้อยละ 9.81 ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)

จากตัวเลขสถิติ แม้อัตราการเข้ารับการศึกษายาวนานของไทยจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต แต่เยาวชนที่เกิดในครอบครัวกลุ่มที่ “ยากจนที่สุด” จำนวนมากยังไม่ได้เข้ารับการศึกษ (UNESCO-UIS, 2019 อ้างถึงใน Vandeweyer et al, 2020) และอัตราการไม่ได้เข้ารับการศึกษายังเพิ่มสูงขึ้นในเขตชนบทและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ (OECD/UNESCO, 2016) ยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาโรคระบาดโควิด 19 ที่ต้องมีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ แม้จะยังอยู่ในระบบการศึกษาแต่เด็กกลุ่มนี้ยังต้องประสบปัญหาในการเข้าถึงระบบการเรียนเพราะครอบครัวขาดแคลนอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ

ด้านคุณภาพการศึกษาเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าเป็นกังวล จากรายงานขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ในปี 2018 (Vandeweyer et al, 2020) พบว่าผลการสอบ PISA (Program for International Student Assessment) ซึ่งวัดระดับทักษะการอ่าน วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ของนักเรียนอายุ 15 ปี มีค่าคะแนนต่ำในทั้ง 3 ด้าน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน

กลุ่มประเทศ OECD โดยนักเรียนหญิงของไทยทำคะแนนได้สูงกว่านักเรียนชาย และช่องว่างดังกล่าวนี้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD อย่างมีนัยสำคัญ

3. ปัญหาทักษะของแรงงาน เมื่อจบการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่าแรงงานไทยจำนวนมากทำงานไม่ตรงกับทักษะ คุณสมบัติ และสาขาที่ตนเองได้ศึกษามา มีปัญหาอุปทานแรงงานส่วนเกินในบางสาขา ขณะที่บางสาขาประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน โดยองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ได้ทำการศึกษาพบว่าประเทศไทยขาดแคลนแรงงานในหลายสาขาและหลายระดับ ได้แก่ ระดับผู้เชี่ยวชาญในงานด้านด้านการสุขภาพ ด้านกฎหมาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านบริหารธุรกิจ พนักงานสนับสนุนฝ่ายธุรการ ช่างเทคนิค ช่างฝีมือ แรงงานในธุรกิจการค้า ช่างประกอบและคุมเครื่องจักรกลในโรงงาน ผู้ช่วยเตรียมอาหารในครัว จะเห็นได้ว่าการขาดแคลนแรงงานนั้นเกิดขึ้นในหลายระดับทักษะและหลากหลายอาชีพ ทางฝั่งของแรงงานส่วนเกินพบมากในภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังพบในระดับผู้จัดการในธุรกิจค้าปลีกและธุรกิจบริการ งานระดับผู้บริหาร และงานเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้างาน (Vandeweyer et al, 2020)

ด้านทักษะภาษาอังกฤษและดิจิทัลพบว่าคนไทยมีทักษะทั้งสองด้านนี้ในระดับน้อย จากรายงาน EF English Proficiency Index ของบริษัท Education First ซึ่งได้ทำการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษในผู้ใหญ่ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จำนวน 2.2 ล้านคน จาก 100 ประเทศทั่วโลก พบว่าประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 89 ในปี 2020 ตกมาจากลำดับที่ 74 ในปี 2019 โดยมีค่าคะแนนในระดับต่ำมาก (Very Low) (Education First, 2020) ขณะที่ความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล (Digital Competitiveness Ranking) ในปี 2020 ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 39 จากการสำรวจใน 64 ประเทศ และอันดับความสามารถ (Talent Ranking) ตกไปอยู่ในอันดับที่ 43 จากทั้งหมด 64 ประเทศเช่นกัน (IMD World Competitiveness Center, 2021) หากเป็นเช่นนี้ต่อไปย่อมจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมในโลกยุคดิจิทัลที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการสื่อสารระหว่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป สภาพการณ์ทุนมนุษย์ของไทยประสบปัญหาและความท้าทายหลายด้าน เริ่มจากการก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ อัตราการเกิดต่ำ อันจะส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนแรงงานที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต ด้านการศึกษาพบว่ากลุ่มเด็กจากครอบครัวยากจนยังเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา อีกทั้งจำนวนผู้จบการศึกษาระดับสูงยังมีน้อย ระบบการศึกษามีปัญหาด้านคุณภาพ วัดได้จากค่าคะแนนสอบ PISA (Program for International Student Assessment) ที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านทักษะของแรงงานตามมา ปัญหาที่พบได้แก่ แรงงานขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษและดิจิทัล มีปัญหาอุปทานแรงงานส่วนเกินในบางสาขา ขณะที่บางสาขาประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาสำคัญที่จะฉุดรั้งให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยคงอยู่ในระดับต่ำ ยากที่จะก้าวข้ามกับดักการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง หากไม่รีบเร่งดำเนินการแก้ไขและพัฒนา

แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศไทย

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ได้เผยแพร่รายงานดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ของปี 2019 ซึ่ง

พิจารณาจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การมีชีวิตที่ยืนยาวและสุขภาพที่ดี โดยวัดจากอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 2) ความรู้ ที่พิจารณาจากจำนวนปีที่คาดหวังให้ประชากรเข้ารับการศึกษาค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่เข้ารับการศึกษาคือ 3) มาตรฐานการดำรงชีวิต ที่พิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อหัว พบว่าประเทศไทยมีค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) อยู่ที่ 0.777 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทุนมนุษย์ระดับสูง (HDI ≥ 0.753) โดยได้อันดับที่ 79 จากจำนวน 189 ประเทศและเขตการปกครองทั่วโลก สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกที่มีค่าคะแนนอยู่ที่ 0.747 (United Nations Development Programme, 2020) แต่หากพิจารณาสถานการณ์ทุนมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน พบว่ามีจุดที่ต้องพัฒนาหลายด้าน ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้อัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงปัญหาอัตราการเกิดที่ต่ำลง จึงได้มีโครงการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานการเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เพื่อสนับสนุนกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานในทุกระดับ และทบทวนสถานการณ์และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์ ที่สำคัญคือการสร้างความรอบรู้ด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ให้กับประชาชน ผ่านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ เพจวิชาวาส์สร้างชาติ เว็บไซต์วิชาวาส์สร้างชาติ แต่การผลักดันเชิงนโยบายต้องใช้ข้อมูลทางวิชาการที่หลากหลายจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ปัญหาที่พบอีกอย่างเมื่อดำเนินโครงการ คือ การขาดความเชี่ยวชาญและงบประมาณในการสื่อสารสังคม ทำให้การสื่อสารยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย (กรมอนามัย, 2563) ดังนั้นรัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณด้านด้านการอนามัยและเจริญพันธุ์มากขึ้น รวมถึงส่งเสริมให้มีการศึกษาในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มการตระหนักรู้ ป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในหมู่เยาวชน และส่งเสริมการมีบุตรเมื่อพร้อมอย่างมีคุณภาพ

นอกจากนี้รัฐบาลควรมีมาตรการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรม กระตุ้นให้ประชากรมีบุตรเพิ่มขึ้น ในปัจจุบันพนักงานหญิงสามารถลาคลอดได้ 90 วันตามกฎหมาย และได้รับค่าจ้างชดเชยร้อยละ 50 ของรายได้ก่อนคลอด ซึ่งยังไม่จูงใจให้ประชากรมีบุตรเพิ่มขึ้น ดังนั้นควรมีมาตรการเพิ่มเวลาในการลาคลอดและเลี้ยงดูบุตร โดยสามารถลาได้ทั้งชายและหญิง รวมถึงอุดหนุนเงินรายได้ระหว่างลาเพิ่มขึ้นจากอัตราเดิม นอกจากนี้รัฐควรอุดหนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลแก่เด็ก ลดหย่อนภาษีการเลี้ยงดูบุตรได้มากขึ้น จากอัตรารายละ 30,000 บาทต่อปีในปัจจุบัน และเพิ่มเงินสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการรายเดือนเพื่อชดเชยเงินรายได้ที่เสียไประหว่างที่ต้องเลี้ยงดูบุตร มาตรการเหล่านี้จะสำเร็จได้ต้องทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมค่านิยมให้คนมีบุตร นอกจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยด้านค่านิยมก็เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนตัดสินใจว่าจะมีบุตรหรือไม่ มีจำนวนกี่คน จากรายงานของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยพบว่าค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครอบครัวไทยอยู่ที่จำนวน 3 คน (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) นั่นหมายความว่าคนไทยนิยมมีบุตรน้อยลง ไม่นิยมมีบุตรมากเหมือนในอดีต

2. เพิ่มการเข้าถึงและยกระดับคุณภาพการศึกษา ดังที่เคยกล่าวไปว่าแม้อัตราการเข้ารับการศึกษายาวนานของไทยจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต แต่เยาวชนที่เกิดในครอบครัวกลุ่มที่ “ยากจนที่สุด” จำนวนมากยังไม่ได้เข้ารับการศึกษาคือ (UNESCO-UIS, 2019 อ้างถึงใน Vandeweyer et al, 2020)

และประชากรไทยส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงระดับชั้นประถมศึกษา (คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2562) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเงินอุดหนุนด้านการศึกษาเพิ่มเติมให้กับครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระบบแทนการออกไปทำงานรับจ้างหรือช่วยเหลือผู้ปกครองทำงานในครัวเรือน ปัจจุบันแม้รัฐบาลจะจัดการศึกษาให้ฟรีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ยังไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่นักเรียนต้องเดินทางมาเรียนหนังสือ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และค่าเสียโอกาสที่เด็กไม่ได้ไปทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัว

ในส่วนของคุณภาพการศึกษาควรยกระดับการเรียนการสอนด้านการคิดวิเคราะห์ ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่ต้องการเปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จากการศึกษาของนักวิชาการพบว่าปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาไทยที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านครูผู้สอน ปัญหาด้านนโยบายจากภาครัฐ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้บริหาร (วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ, 2558) จึงต้องมีการปรับปรุงทั้งระบบ เริ่มจากคุณภาพของครูผู้สอน ระบบการเรียนการสอน หลักสูตร ไปจนถึงนโยบายระดับชาติ โดยเฉพาะเรื่องของหลักสูตรนั้นพบว่าแรงงานซึ่งเป็นผลผลิตจากสถาบันการศึกษายังมีทักษะและความสามารถไม่ตรงกับที่ตลาดแรงงานต้องการ (Vandeweyer et al, 2020) รัฐบาลจึงควรเร่งพัฒนาหลักสูตรและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนในสังคมให้ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถาบันผลิตช่างวิชาชีพซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจนที่ตัดสินใจเรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน ในระดับปริญญาตรี สถาบันการศึกษาควรทำความร่วมมือกับบริษัทเอกชนในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานมากที่สุด จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในเดือนกุมภาพันธ์ 2563 ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 พบว่ามีผู้ว่างงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถึง 1.42 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 2.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563) ซึ่งสูงที่สุดเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ว่างงานที่จบการศึกษาในระดับอื่น ๆ กระทั่งการสำรวจในช่วงไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2564 ผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีก็ยังคงเป็นกลุ่มผู้ว่างงานมากที่สุดเมื่อเทียบกับแรงงานกลุ่มอื่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้บัณฑิตสามารถนำทักษะและความรู้ไปปฏิบัติงานได้จริง

3. พัฒนาทักษะแรงงานและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากรายงานของ OECD พบว่าประเทศไทยขาดแรงงานในระดับผู้เชี่ยวชาญจำนวนมาก ในหลายด้าน เช่น ด้านการสุขภาพ ด้านกฎหมาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านบริหารธุรกิจ (Vandeweyer et al, 2020) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนต้องสนับสนุนให้แรงงานทุกคนได้พัฒนาทักษะของตนหลังจากจบการศึกษาในระบบ ทั้งการพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น (Upskill) และการสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน (Reskill) รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อให้แรงงานมีทักษะที่จำเป็นสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกยุคดิจิทัล

โดยสถาบันการศึกษาของรัฐที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลควรเปิดให้แรงงานได้มีโอกาสเข้ามารับการศึกษอาบรม เพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือเก็บค่าธรรมเนียมในอัตราที่ต่ำ จากการศึกษาของ OECD พบว่าทักษะที่แรงงานไทยต้องพัฒนา คือ 1) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) เช่น การให้เหตุผลเชิงตัวเลข ทักษะการเขียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ 2) ทักษะทางสังคม (Social Skills) เช่น การเต็มใจให้บริการ 3) ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skills) เช่น การเขียนโปรแกรม การออกแบบเทคโนโลยี (Vandeweyer et al, 2020) โดยทักษะดังกล่าวล้วนมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยควรเร่งพัฒนาทุนมนุษย์ใน 3 แนวทาง คือ 1) ส่งเสริมให้อัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติในอนาคต 2) เพิ่มการเข้าถึงและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง 3) พัฒนาทักษะแรงงานและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป (Conclusion)

ทุนมนุษย์ของไทยแม้จะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังมีอีกหลายจุดที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะปัญหาอัตราการเกิดของประชากร การก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ การเข้าไม่ถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่เกิดในครอบครัวยากจน รวมถึงทักษะของแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจเอกชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมให้อัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพเพื่อทดแทนแรงงานที่กำลังกลายเป็นผู้สูงอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ จัดการศึกษาฟรีให้เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ปรับเปลี่ยนค่านิยมเรื่องหลักสูตรการศึกษารวมถึงพัฒนาหลักสูตรการให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ที่ผลิตบัณฑิตไทยให้กลายเป็นกลุ่มคนที่ว่างงานมากที่สุดเมื่อเทียบกับแรงงานกลุ่มอื่น ที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือการพัฒนาทักษะแรงงานทั้งในและนอกระบบให้มีความรู้และความสามารถทันยุค ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน

การจะพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นไปตามแนวทางข้างต้นได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะรัฐบาลที่มีหน้าที่สนับสนุนงบประมาณและกำกับดูแลนโยบายระดับชาติ สถาบันการศึกษาต้องมีการพัฒนาหลักสูตรและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ผลิตบัณฑิตที่มีทักษะสูง สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ภาคธุรกิจเอกชนที่สนับสนุนให้พนักงานในองค์กรมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการศึกษอาบรมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ภาคประชาชนและสังคมที่ปรับเปลี่ยนค่านิยมเรื่องการศึกษาและการมีบุตรอย่างมีคุณภาพ ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญและท้าทายสำหรับประเทศไทย ที่จะพลิกโฉมประเทศให้กลายเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการผลิตที่มีมูลค่าสูงอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมอนามัย. (2563). รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. สืบค้น 26 กรกฎาคม 2564, จาก <https://bit.ly/3y5N1l3>
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2562. กรุงเทพฯ: ปิทีเอสเพรส.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). เครื่องชี้เศรษฐกิจมหภาคของไทย. สืบค้น 26 กรกฎาคม 2564, จาก <https://bit.ly/3j3ziVI>
- แพรวไพลิน วงษ์สินธุวิเศษ และณัชพล จรุงพิพัฒน์กุล. (2560). *Middle Income Trap: กักตักเศรษฐกิจที่รอการก้าวข้าม*. สืบค้น 16 ตุลาคม 2564, จาก <https://bit.ly/3lMLL7l>
- วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2558). ปัญหาการศึกษาไทย : การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. 15(2), 48-55.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนกุมภาพันธ์ 2563*. สืบค้น 27 กรกฎาคม 2564, จาก <https://bit.ly/376NlyE>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). *สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ*. สืบค้น 19 กรกฎาคม 2564, จาก <https://bit.ly/3i6jN01>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2564*. สืบค้น 27 กรกฎาคม 2564, จาก <https://bit.ly/3eZ1qrU>
- Bloom, D. and D. Canning. (2003). Health as Human Capital and its Impact on Economic Performance. *The Geneva Papers on Risk and Insurance*. 28(2), 304-315.
- Botev, J., et al. (2019). "A new macroeconomic measure of human capital with strong empirical links to productivity", OECD Economics Department Working Papers, No. 1575, OECD Publishing, Paris. Retrieved July 19, 2021 from <https://doi.org/10.1787/d12d7305-en>
- Bassanini, A. & Scarpetta, S. (2001). *The Driving Forces of Economic Growth: Panel Data Evidence for the OECD Countries*. OECD Economic Studies No.33, OECD Publishing, Paris. Retrieved July 19, 2021 from <https://www.oecd.org/economy/growth/18450995.pdf>
- De la Fuente A, Domenech A. (2006). A Human capital in growth regressions: how much difference does data quality make? *Journal of the European Economic Association*. 4(1), 1-36.
- Education First. (2020). *EF English Proficiency Index*. Retrieved July 25, 2021 from <https://www.ef.co.th/epi/>
- Edvinsson, L., & Malone, M. S. (1998). *Capital Intellectual*. Sao Paulo: Makron Books.

- IMD World Competitiveness Center. (2021). *IMD World Competitiveness Yearbook 2021, Digital 2020, Talent 2020: summaries*. IMD SWITZERLAND, Lausanne. Retrieved July 25 2021 from <https://bit.ly/3rC9lez>
- OECD/UNESCO. (2016). *Education in Thailand: An OECD-UNESCO Perspective, Reviews of National Policies for Education*. OECD Publishing, Paris. Retrieved July 30, 2021 from https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-in-thailand_9789264259119-en#page1
- OECD. (2007). *Human Capital: How what you know shapes your life*. Retrieved July 18, 2021 from <https://bit.ly/3fhjzpf>
- Pelinescu, E. (2015). The impact of human capital on economic growth. *Procedia Economics and Finance*. 22(2015), 184-190.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. 51(1), 1-17.
- Stewart, T. (1997). *Intellectual capital*. New York: Doubleday- Currency.
- The World Bank. (2020). *GDP Growth (annual %) – Thailand*. Retrieved October 16, 2021 from <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=TH>
- United Nations Development Programme. (2020). *Human Development Report 2020 : Thailand*. United Nations Development Programme, New York. Retrieved July 26, 2021 from <https://bit.ly/3x5BQrA>
- Vandeweyer, M., et al. (2020). *"Thailand's education system and skills imbalances: Assessment and policy recommendations"*, OECD Economics Department Working Papers, No. 1641, OECD Publishing, Paris. Retrieved July 19, 2021 from <https://doi.org/10.1787/b79adadb6-en>
- Yusoff, W. F. W., Jantan, M., & Ibrahim, D. N. (2004). The interactive effects of human capital, structural capital and social capital on firm performance. *Asian Academy of Management Journal*. 9(2), 1-8.

การจัดการการสื่อสารเชิงประยุทธ์ของภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน
เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
Government Agency Applied Communication Management to Build
Public Confidence in Measures to Prevent and Control the Spread
of COVID-19

กฤษฎา ฉิมพลีวัฒน์¹
Kritsada Chimpleewat

บทคัดย่อ (Abstract)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสังคมในทุกภาคส่วน ภาครัฐได้ดำเนินการบริหารจัดการการแก้ไขสถานการณ์ และพยายามสื่อสารเพื่อให้ประชาชนคลายความวิตกกังวลในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ รวมทั้งได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 แต่กลับมีข้อมูลข่าวสารที่อาจมีความคลาดเคลื่อนถูกนำเสนอออกมาจนทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิด และขาดความเชื่อมั่นในการที่จะเข้ารับการฉีดวัคซีน กล่าวได้ว่าการจัดการการสื่อสารจากภาครัฐไม่สัมฤทธิ์ผล บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการจัดการการสื่อสารเชิงประยุทธ์ของภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชนเกี่ยวกับมาตรการการป้องกันและการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และผลการทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและการจัดการสามารถนำเสนอขั้นตอนของกระบวนการจัดการการสื่อสารเชิงประยุทธ์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดประเด็นปัญหา 2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร 3) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก 4) การกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสาร 5) การกำหนดช่องทางและวิธีการสื่อสาร 6) การนำแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ และ 7) การประเมินผลสรุปและการปรับปรุงโครงการการสื่อสาร

คำสำคัญ (Keywords): โควิด-19; ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19; การสื่อสารเชิงประยุทธ์

Abstract

The situation of the COVID-19 outbreak affecting society in all sectors. The government has been trying to manage the situation. They try to communicate to allay people's anxiety in this situation. In addition, public relations have been made

Received: 2021-05-17 Revised: 2021-07-25 Accepted: 2021-10-14

¹ สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยชุมชนระนอง Branch of Local Administration Ranong Community College. Corresponding Author e-mail: Kritsadarx2529@gmail.com

to allow people to get vaccinated against COVID-19. But misinformation is presented to the public, causing misunderstandings and a lack of confidence in getting the vaccine. It could be said the management of communications from the government was ineffective. This article aims to present the process of applying communication management in the public sector. To build public confidence about the prevention and control measures for the epidemic of COVID-19 and the results of the review of knowledge related to communication and management can present the applied communication management process step as follows; 1] problem determination, 2] setting goals and communication objectives, 3] defining the main target group., 4] setting up communication strategies, 5] determination of channels and methods of communication, 6] putting the plan into practice, 7] evaluation, summary and improvement of the communication project..

Keywords: COVID-19; Center for Covid-19 Situation Administration; Communication

บทนำ (Introduction)

วิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ Severe acute respiratory syndrome coronavirus (SARS -CoV-2) ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน โดยเชื้อไวรัสดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันและมีความรุนแรง ทำให้องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ตั้งชื่อโรคติดเชื้อไวรัสชนิดนี้ว่า COVID-19 และได้ประกาศให้โรคดังกล่าวเป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อไวรัส (SARS-CoV-2) เช่นเดียวกัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติ จึงได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข, 2563) และสถานการณ์การแพร่ระบาดในประเทศไทยเริ่มแสดงให้เห็นถึงความรุนแรง โดยเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2563 พบผู้ติดเชื้อเพิ่ม 4 ราย ซึ่งเป็นผู้เดินทางกลับมาจากต่างประเทศและอยู่ในสถานกักกันตัวเพื่อสังเกตอาการของภาครัฐ (State Quarantine) โดย ศบค. แถลงตัวเลขผู้ป่วยโรคโควิด-19 รายใหม่ ณ วันที่ 17 เม.ย. เพิ่มขึ้น 1,547 ราย เสียชีวิตเพิ่มอีก 2 ราย ทำให้ตอนนี้ประเทศไทยมียอดผู้ป่วยยืนยันสะสมอยู่ที่ 40,585 ราย (สำนักข่าว บีบีซี ประเทศไทย, 2563) และเป็นที่ทราบกันดีว่า การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือ โควิด-19 ส่งผลกระทบไปยังทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะในภาคธุรกิจท่องเที่ยว เพราะในช่วงเวลาที่ผ่านมามีรายได้หลักจากนักท่องเที่ยวชาวจีนมาโดยตลอด และเมื่อนักท่องเที่ยวชาวจีนไม่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ จึงส่งผลกระทบค่อนข้าง

รุนแรงและผลกระทบดังกล่าวก็ลุกลามขยายไปในภาคส่วนอื่น ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และในช่วงที่รัฐบาลประกาศใช้มาตรการปิดเมือง หรือ “Lock down” หรือ “อยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ” ยิ่งส่งผลกระทบให้ทุกกลุ่มธุรกิจก็ได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า อีกทั้งยังลุกลามไปถึงสุขภาพจิตของประชาชนในสังคมอีกด้วยเช่นกัน

ภายหลังจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดไม่นาน คณะรัฐมนตรีในคราวการประชุมเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้มีมติมอบหมายให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการบริหารสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น หลังจากนั้น สำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้มีคำสั่งที่ 76/2563 ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2563 ให้จัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” เรียกโดยย่อว่า “ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19” ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีตั้งอยู่ในทำเนียบรัฐบาลหรือสถานที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด และขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ผู้บริหารสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นกรรมการ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2563)

ภาระหน้าที่และอำนาจสำคัญของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารคือ การบริหารจัดการข้อมูลที่ได้รับรายงานจากศูนย์มาตรการแก้ไขปัญหาจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อการประเมินสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและแนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคต รวมถึงชี้แจงและประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนเพื่อสร้างความรู้เท่าทันและความเข้าใจที่ตรงกันในสถานการณ์ดังกล่าว (คำสั่งนายกรัฐมนตรี, 2563) แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกลับพบว่าการทำงานที่ดังกล่าวข้างต้นอาจไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร เนื่องจากพบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจรวมถึงการให้ความร่วมมือในมาตรการต่าง ๆ ที่นำเสนอโดยภาครัฐ อาทิเช่น ขาดการจัดงานสังสรรค์ของผู้ดำเนินรายการวิทยุชื่อดัง (DJ) จนนำไปสู่การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) ตลอดจนข่าวเกี่ยวกับความหวาดกลัวของประชาชนที่มีต่อการเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกัน ซึ่งสะท้อนว่าประชาชนยังตื่นตระหนกกับการได้รับข้อมูลข่าวสารที่อาจมีความคลาดเคลื่อน ดังที่ นายแพทย์สมัย ศิริทองถาวร รองอธิบดีกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า “สถานการณ์ตอนนี้ความตื่นตระหนก ส่งผลต่อจิตใจ ขณะเดียวกันในบางครั้งการเข้าใจผิดพลาดของสังคมก็อาจเกิดจากการส่งต่อความวิตกกังวลของตนเองผ่านทางโซเชียลมีเดีย เกิดเป็นปรากฏการณ์เสมือนความกังวลแพร่ระบาดให้กับกลุ่มคนที่กำลังสนใจในวงกว้างไปด้วย จนอาจกลายเป็นความหวาดกลัวเกินเหตุได้” (กรมสุขภาพจิต, 2564) ซึ่ง

กล่าวได้ว่า สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากการบริหารจัดการด้านข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐทั้งสิ้น ที่ไม่สามารถดำเนินการหรือบริหารจัดการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาด้านข้อมูลข่าวสารที่มีความคลาดเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

จากปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์เพื่อการจัดการข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในสถานการณ์โควิด-19 จนนำไปสู่การให้ความร่วมมือจากสื่อมวลชนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือเกิดความร่วมมือจากภาคประชาชนให้ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ จากภาครัฐ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดให้ลดลง และป้องกันรวมถึงแก้ไขสถานการณ์ฯ ให้ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับต่อไป โดยการศึกษาและทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การจัดการข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพ กรณีสถานการณ์โควิด-19 มีดังต่อไปนี้

สถานการณ์โควิด-19 และผลกระทบ

โรคโควิด-19 เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่เรียกว่า SARS-CoV-2 ถูกค้นพบครั้งแรกในวันที่ 31 ธันวาคม 2019 ภายหลังจากการได้รับรายงานเกี่ยวกับกลุ่มผู้ป่วยโรคปอดบวมจากเชื้อไวรัสในเมืองอู่ฮั่นประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อมาโรคโควิด-19 ได้มีการแพร่ระบาดใหญ่ไปทั่วโลกและส่งผลกระทบต่อผู้คนในทุกภาคส่วนของสังคม อาการทั่วไปของโรคโควิด-19 ที่พบมากที่สุดคือ มีไข้ มีอาการไอ ลิ้นไม่รับรส จมูกไม่ได้กลิ่นและร่างกายอ่อนเพลีย นอกจากนี้ยังพบว่า อาการที่พบน้อยกว่าที่กล่าวมาแต่อาจมีผลต่อผู้ป่วยบางรายคือ อาการปวดเมื่อย ปวดหัว คัดจมูก น้ำมูกไหล เจ็บคอ ท้องเสีย ตาแดงหรือผื่นตามผิวหนัง หรือสีผิวเปลี่ยนตามนิ้วมือ นิ้วเท้า ซึ่งอาการเหล่านี้มักจะไม่น่ารุนแรงนักและค่อย ๆ เริ่มทีละน้อย นอกจากนี้ผู้ป่วยบางรายติดเชื้อแต่มีอาการไม่รุนแรง และร้อยละ 80 ของผู้ป่วยสามารถหายป่วยได้โดยไม่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และประมาณ 1 ใน 5 ของผู้ติดเชื้อโควิด-19 มีอาการหนักและหายใจลำบาก ในขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุและมีโรคประจำตัว เช่น ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวานหรือเป็นโรคมะเร็งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะมีอาการป่วยรุนแรงกว่าผู้ป่วยกลุ่มอื่น (World Health Organization, 2020) จากข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อหลากหลายช่องทาง สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่มีท่าทีที่ลดลงโดยเฉพาะในประเทศไทย ดังข้อมูลบางส่วนที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

วัน/เดือน/ปี	สถานการณ์
20 ธันวาคม 2563	กระทรวงสาธารณสุขแถลงผลตรวจโรคจากห้องปฏิบัติการพบผู้ป่วยใหม่ 576 รายจากโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนรวมของผู้ที่ป่วยด้วยโรคนี้ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 4,907 ราย
21 ธันวาคม 2563	กระทรวงสาธารณสุขแถลงผลตรวจโรคจากห้องปฏิบัติการพบผู้ป่วยใหม่ 382 รายจากโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนรวมของผู้ที่ป่วยด้วยโรคนี้ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 5,289 ราย
22 ธันวาคม 2563	กระทรวงสาธารณสุขแถลงผลตรวจโรคจากห้องปฏิบัติการพบผู้ป่วยใหม่ 427 รายจากโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนรวมของผู้ที่ป่วยด้วยโรคนี้ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 5,716 ราย
23 ธันวาคม 2563	กระทรวงสาธารณสุขแถลงผลตรวจโรคจากห้องปฏิบัติการพบผู้ป่วยใหม่ 46 รายจากโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนรวมของผู้ที่ป่วยด้วยโรคนี้ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 5,762 ราย
24 ธันวาคม 2563	กระทรวงสาธารณสุขแถลงผลตรวจโรคจากห้องปฏิบัติการพบผู้ป่วยใหม่ 67 รายจากโรคโควิด-19 ทำให้จำนวนรวมของผู้ที่ป่วยด้วยโรคนี้ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็น 5,829 ราย
2564	47,512 รายในจำนวนนี้ตรวจพบระบบเผื่อระวัง 8,337 ราย ตรวจพบผ่านการค้นหาผู้ป่วยเชิงรุก และ 293 รายตรวจพบในบุคคลที่เดินทางมาจากต่างประเทศ 327 ราย

ที่มา: รายงานขององค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย

จากรายงานขององค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทยทำให้เห็นได้สถานการณ์การแพร่ระบาดยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้น และเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจและสภาพจิตใจประชาชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะภาคธุรกิจท่องเที่ยว ร้านอาหาร และการค้าขายต่าง ๆ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นเป็นภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อกลุ่มธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงแรม ธุรกิจร้านอาหาร ร้านค้าต่าง ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยของ พิริยะ ผลพิรุฬห์ (2564) พบว่า การแพร่ระบาดของโควิดทั้ง 2 ช่วงเวลาที่ผ่านมามีผลกระทบต่อตัวเลขดัชนีทางเศรษฐกิจหลาย ๆ ด้านลดลง ไม่ว่าจะเป็น GDP อัตราเงินเฟ้อ สวัสดิการสังคม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งการส่งออก การนำเข้า การบริโภค ส่วนผลกระทบต่อตลาดแรงงานพบว่าแรงงานที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ สาขาโรงแรม ที่พักและอาหาร โดยคาดว่าจะมีผู้ว่างงาน 1.29 ล้านคนและมีรายได้ลดลงร้อยละ 46 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษฎา บุญชัย และคณะ (2563)

ซึ่งพบว่า สถานการณ์การว่างงานนั้น ผู้ว่างงานมีจำนวนทั้งสิ้น 0.75 ล้านคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.95 เพิ่มขึ้น 1 เท่าจากอัตราการว่างงานในช่วงปกติ และสาเหตุที่ว่างงานเกิดจากสถานที่ทำงาน เลิก/หยุด/ปิดกิจการ นอกจากนี้แล้ว ธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ล้วนได้รับผลกระทบโดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่า ดัชนีความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในไตรมาสที่ 1/2563 อยู่ที่ 57 ซึ่งลดลงต่ำสุดในรอบ 9 ปี (สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบดังที่กล่าวมา ทำให้รัฐบาลต้องดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งเรียกโดยย่อว่า "ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19" หรือ ศบค. ในที่สุด

ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19

ดังที่กล่าวมา ภายหลังจากการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รัฐบาลจึงได้จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งเรียกโดยย่อว่า "ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19" หรือ ศบค. ขึ้นมา โดยดำเนินการจัดตั้งในครั้งนี้เป็น การดำเนินการอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(6) และ (9) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 หรือ ศบค. มีอำนาจหน้าที่ทั้งสิ้น 8 ข้อ ในส่วนของหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านข้อมูลข่าวสารของ ศบค. มีดังนี้

- กำหนดนโยบายและมาตรการเร่งด่วนในการบริหารสถานการณ์ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ในด้านสาธารณสุข ด้านเวชภัณฑ์ป้องกัน ด้านข้อมูล ด้านการชี้แจงและด้านการรับเรื่องร้องเรียน

- บริหารจัดการข้อมูลที่ได้รับรายงานจากศูนย์มาตรการแก้ไขปัญหา จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อการประเมินสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและแนวโน้มของสถานการณ์ในอนาคต

- ชี้แจงและประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนเพื่อสร้างความรู้เท่าทันและความเข้าใจที่ตรงกันในสถานการณ์ดังกล่าว

หลังจากที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19 หรือ ศบค. เป็นเรียบร้อยแล้วองค์กรดังกล่าวจึงเริ่มทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารต่อประชาชนมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการแจ้งจำนวนผู้ป่วยสะสม การแจ้งจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ในแต่ละพื้นที่ หรือการนำเสนอมาตรการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์จากกรมควบคุมโรคหรือจากกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละจังหวัด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม จากอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านข้อมูลข่าวสารดังที่กล่าวมา ประกอบกับกฎระเบียบในทางปฏิบัติ อาจจะ

ส่งผลให้เกิดความล่าช้าหรือขาดความคล่องตัวในทางปฏิบัติ จึงส่งผลให้ประชาชนในสังคมยังเกิดความวิตกกังวลอยู่ อีกทั้งยังมีกลุ่มคนที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับมาตรการที่ภาครัฐนำเสนอออกไป และนอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนทั่วไป รวมถึงข่าวสารที่ปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งบางครั้งจะมีทั้งข่าวจริงและข่าวเท็จ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็อาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความวิตกกังวลของประชาชนด้วยเช่นกัน ดังนั้น การสื่อสารเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 หรือ ศบค. จึงควรจะต้องมีความถูกต้อง ชัดเจนและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านคำสั่งหรือมาตรการต่าง ๆ ไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในแต่ละจังหวัดและการให้ข้อเท็จจริงต่อประชาชน แต่ทั้งนี้ การดำเนินการด้านข้อมูลข่าวสารของภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐก็ยังมีข้อจำกัด ไม่มีความคล่องตัวเหมือนกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยภาคเอกชน ซึ่งในข้อจำกัดดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องหรือข้อบังคับต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทั้งสิ้น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของภาครัฐที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2557

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2557

จากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) มาตรา 41 ระบุว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการแสดงให้เห็นว่าให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลข่าวสารของทางราชการนั้น จะมีทั้งส่วนที่สามารถเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้และส่วนที่ไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชน ดังนั้น จากรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงทำให้ต้องมีการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นมา เพื่อเป็นกรอบปฏิบัติในการบริหารจัดการด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งข้อกำหนดต่าง ๆ ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการมีดังต่อไปนี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 คือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชน ซึ่งในหมวดที่ 1 จะเป็นหมวดที่ว่าด้วยเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดย มาตรา 7 ระบุว่า หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยที่ ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้วถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยอ้างถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว ส่วนสาระสำคัญในมาตรา 9 ระบุว่า ภายใต้บังคับมาตรา 14 และ มาตรา 15 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ส่วนในหมวดที่ 2 จะเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย โดยในมาตรา 15 ระบุว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐประโยชน์สาธารณะ และ

ประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน เช่น เป็นข้อมูลที่เมื่อเปิดเผยแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ หรือ การคลังของประเทศ หรือ ข้อมูลรายงานการแพทย์ หรือ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร และคำสั่งที่มีให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ จะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารโดยภาครัฐนั้นจะมีข้อบังคับที่บางครั้งอาจจะทำให้เกิดข้อจำกัดในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชน ศบค. ก็เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 เมื่อเป็นเช่นนี้ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารก็ยังคงต้องปฏิบัติตามกรอบของ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความคล่องตัวในการนำเสนอข่าวสารอาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของภาคเอกชน จึงส่งผลให้บางครั้งประชาชนเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนจากทั้งสื่อมวลชนทั่วไปและโดยเฉพาะจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก อีกทั้งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของ ศบค. ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ศบค. สื่อสารโดยการณรงค์ให้ประชาชนไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 เพราะการฉีดวัคซีนให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันหมู่ยังคงเป็นทางเดียวที่จะควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (hfocusteam editor, 2564) แต่ในขณะเดียวกันก็มีข่าวในสื่อสังคมออนไลน์นำเสนอถึงอันตรายจากการฉีดวัคซีนดังกล่าว ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ทำให้ประชาชนเกิดการลังเลและยังสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารของ ศบค. ด้วยเช่นกัน ตัวอย่างการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ที่ส่งผลให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว

ภาพที่ 2 การนำเสนอข่าวที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับวัคซีนป้องกันโควิด-19

ที่มา: <https://www.posttoday.com>

ตัวอย่างจากภาพประกอบ จะเห็นได้ว่าถึงแม้รัฐบาลโดยศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 หรือ ศบค. จะมีการดำเนินการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างไร และไม่ว่าจะทำการรณรงค์ให้ประชาชนไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 อย่างไร แต่ในขณะที่เดียวกันในโลกสื่อสังคมออนไลน์ก็ยังคงมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อน และสามารถสร้างความเข้าใจผิดรวมถึงก่อให้เกิดความตื่นตระหนกให้กับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการดำเนินการแก้ไขนั้น ศบค. จำเป็นต้องใช้การบริหารจัดการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กล่าวได้ว่าเป็นสถานการณ์วิกฤติหรือภาวะวิกฤติ และการสื่อสารข้อมูลข่าวสารในสถานการณ์เช่นนี้ ศบค. ต้องเข้าใจก่อนว่าการสื่อสารในสถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นการสื่อสารในสถานการณ์ที่ไม่ปกติหรือภาวะวิกฤติ ซึ่งจำเป็นต้องมีการประยุกต์วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และถึงแม้ว่ารัฐบาลโดย ศบค. จะมีนโยบายหรือมาตรการที่ดีมีประโยชน์เพียงใด แต่ถ้าไม่สามารถสื่อสารให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจและยอมรับ นโยบายหรือมาตรการดังกล่าวไม่ได้ ก็ถือว่าการสื่อสารนั้นไม่ประสบความสำเร็จ ดังที่ Hattersley & McJannet (1997) เคยกล่าวไว้ว่า แนวคิดที่ดีที่สุดในโลกสามารถล้มเหลวได้หากไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น หากต้องการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤติให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์ให้ชัดเจนเสียก่อนนั่นเอง

การจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์

การจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการสื่อสาร โดยมีการวางแผน การตัดสินใจ และการปรับแก้ไขงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นการทำงานที่ให้ความสำคัญกับ “การประยุกต์ใช้” องค์ความรู้ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานโดยตรง และโดยอ้อม เพื่อผลักดันให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, 2552) โดยที่องค์ความรู้ต่าง ๆ นั้นได้แก่ การประชาสัมพันธ์และงานด้านการสื่อสารรณรงค์ต่าง ๆ อาทิเช่น การรณรงค์ทางสุขภาพ เป็นต้น ทั้งนี้จะมุ่งเน้นในการแสวงหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารในบริบทต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับสถานการณ์โควิด-19 นั้น การสื่อสารข้อมูลข่าวสารของ ศบค. จำเป็นอย่างยิ่งต้องประยุกต์ใช้ทั้งการประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ด้านสุขภาพ รวมถึงต้องสร้างความเชื่อมโยงกับการสื่อสารของภาคเอกชนด้วยเช่นกัน

การสื่อสารเชิงประยุกต์เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านการสื่อสารที่มุ่งเน้นอยู่ 3 ประการ คือ

- 1) การทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ด้านการสื่อสาร เช่น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร เช่น การรณรงค์ให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 นั้น ศบค. ต้องทำความเข้าใจให้ได้ ถึงสาเหตุที่ประชาชนส่วนหนึ่งยังมีความหวาดกลัวเรื่องการฉีดวัคซีนและเหตุใดแหล่งข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์จึงสามารถทำให้ประชาชนเชื่อและหวาดกลัวได้

เมื่อสามารถเข้าใจตรงจุดนี้ได้ ศบค. ก็จะสามารถกำหนดแผนงานด้านการสื่อสารให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้ในที่สุด

2) การมุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในเชิงการปฏิบัติงาน และการทำนายสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีที่ประชาชนเกิดความหวาดกลัวการเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 ภาครัฐ โดย ศบค. สามารถนำเอาความรู้เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแหล่งสารมาประยุกต์ใช้ได้อีกเช่นกัน โดยอาจจะคัดเลือกผู้นำเสนอซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือมาเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร เช่น ผู้นำทางความคิด หรือ ผู้นำชุมชน หรือ อาจใช้ศิลปินดารามีชื่อเสียงและมีอิทธิพลต่อจิตใจของประชาชนมาเป็นผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้

3) การสังเคราะห์ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมมาใช้เป็นหลักในการทำงาน ซึ่งในกรณีดังกล่าว การลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยตรงจากประชาชนก็จะทำให้ทราบถึงสาเหตุแห่งความหวาดกลัวและวิตกกังวลนั้นได้และจะสามารถทำให้นำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์ และนำมาดำเนินการจัดการวางแผนงานด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้อีกเช่นกัน

กระบวนการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์

จากการที่การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการเพราะมีองค์ประกอบและขั้นตอนในการสื่อสาร ดังนั้น การจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์ก็มีลักษณะเป็นกระบวนการเช่นกัน เพราะมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1) การกำหนดประเด็นปัญหา: ประเด็นปัญหา (Problem Identification) คือเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและภาครัฐให้ความสำคัญ และต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากเกณฑ์ด้านการจัดการและเกณฑ์ด้านการสื่อสาร เช่น การพิจารณาและกำหนดประเด็นปัญหาในลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการของภาครัฐ และอาจลุกลามจนกลายเป็นสถานการณ์ที่ควบคุมได้ยาก เช่น สถานการณ์ที่ประชาชนเกิดความวิตกกังวลและขาดความเชื่อมั่นต่อมาตรการการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แม้ว่าภาครัฐจะมีการสื่อสารออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงควรกำหนดประเด็นปัญหาด้านความเชื่อมั่นของประชาชนให้เป็นปัญหาวิกฤติการณ์ที่ต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจอย่างเร่งด่วน

2) การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร: เป้าหมายในการสื่อสาร (Communication goals) ได้แก่เป้าหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จสำหรับ กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภาครัฐโดย ศบค. ต้องกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการด้านการสื่อสาร โดยตั้งเป้าหมายให้ประชาชนเกิดการยอมรับและให้ความร่วมมือในมาตรการต่าง ๆ ที่สื่อสารออกไป เช่น กรณีการเข้ารับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-19 เป็นต้น ส่วนวัตถุประสงค์ในการสื่อสารนั้น (Communicational purpose) จะเป็นสิ่งที่ถูก

พัฒนาขึ้นจากเป้าหมายขององค์กร (Smith, 2000) โดยจะมีความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร มักจะระบุให้เห็นถึงสถานการณ์ในเชิงผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เพื่อพัฒนาทัศนคติด้านบวก (Developing positive attitude) การตอกย้ำทัศนคติด้านบวกต่าง ๆ (Reinforcing positive attitude) อาทิเช่น ความเชื่อมั่นในนโยบายและมาตรการป้องกันโควิด-19 จากภาครัฐ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การสื่อสารของภาครัฐ ก็ยังคงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมภายในองค์กรด้วย เช่น โครงสร้าง ภารกิจ วิสัยทัศน์ และสถานะแวดล้อมภายนอก เช่น นโยบายและกฎระเบียบ ซึ่งหากในบางครั้งมีการขัดต่อกฎระเบียบ ก็จำเป็นต้องพิจารณาหาทางออกหากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน

3) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก (Target audiences) เพราะโดยธรรมชาติกลุ่มคนที่มีความหลากหลายก็มักจะมีพฤติกรรมสื่อสารที่แตกต่างกัน ในกรณีสถานการณ์โควิด-19 ก็เช่นกัน การกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักอาจจะกำหนดโดยอิงหลักจิตวิทยา และจะต้องมีการวิเคราะห์อย่างละเอียดในสิ่งเหล่านี้ เช่น บุคลิกภาพ ความสนใจ แรงจูงใจ ตลอดจนองค์ประกอบแวดล้อมต่าง ๆ เช่น แนวทางการใช้ชีวิตและกิจกรรมที่สนใจ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น กรณีสถานการณ์โควิด-19 ภาครัฐ โดย ศบค. อาจจะกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยประเมินจากความกลัวการรับการฉีดวัคซีน แล้วจึงดำเนินการวางแผนการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์สำหรับกลุ่มดังกล่าว ซึ่งอาจจะต้องมีการดำเนินการด้วยวิธีการที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างนี้เป็นต้น

4) การกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสาร (Communication strategy) โดยภายหลังจากที่ทราบประเด็นปัญหา จนนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์การสื่อสาร รวมถึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมาคือกำหนดกลยุทธ์การสื่อสาร เช่น เป็นการสื่อสารเชิงรุก โดยเฉพาะกรณีที่ต้องสร้างความเข้าใจถูกต้องต่อสาธารณชนเกี่ยวกับความปลอดภัยจากการเข้ารับ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคโควิด-9 ถือว่าเป็นกรณีเร่งด่วน จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การสื่อสารเชิงรุก เช่น การเข้าถึงกลุ่มคนเป้าหมาย และทำการสื่อสารอย่างต่อเนื่องด้วยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมถึงการใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านผู้นำทางความคิด หรือ ศิลปินดาราที่มีชื่อเสียงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

5) การกำหนดช่องทางและวิธีการสื่อสาร (Communication method) เป็นการกำหนดรูปแบบการสื่อสาร เช่น จะใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ หรือ การแถลงข่าว หรือ การณรงค์ ส่วนการกำหนดช่องทางการสื่อสาร เช่น กำหนดว่าจะสื่อสารผ่านช่องทางใด สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมายด้วยเช่นกัน เพราะกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุแตกต่างกัน อาจจะมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างกัน

6) การนำไปสู่ภาคปฏิบัติ (Planning to operational) ขั้นตอนดังกล่าวนี้เป็นขั้นตอนการนำเอาสิ่งที่ กำหนดไว้จนสร้างเป็นแผนงานด้านการสื่อสาร ไปลงมือสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรม แต่อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้ การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐอาจจะมีข้อจำกัดที่เกิด

จากระเบียบต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้งบประมาณ ดังนั้น ต้องพิจารณาและวางแผนการให้ดีขึ้น เช่น การว่าจ้างศิลปินดาราส่งเพื่อเป็นผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสารซึ่งในบางครั้งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ อาจจะต้องดำเนินการตั้งงบประมาณเป็นกรณีพิเศษ ภายใต้ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 รวมถึงต้องพิจารณาถึงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2557 ด้วยเช่นกัน

7) การประเมินผลสรุปและการปรับปรุงโครงการ (Evaluation) จะเป็นการประเมินใน 4 ด้าน คือ 1) ประเมินผลผลิต หมายถึง การประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาข้อมูลข่าวสารกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2) ประเมินผลลัพธ์ หมายถึง การประเมินถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ 3) ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้น หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกเหนือการคาดการณ์ และ 4) ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ หมายถึง การเปรียบเทียบปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารกับผลที่ได้ เช่น การใช้งบประมาณเพื่อการสื่อสารแล้วกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะต้องสร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชนได้ร้อยละเท่าใด อาจกล่าวได้ว่าเป็นการประเมินที่อาจจะต้องอ้างอิงกับระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 เพราะในหมวด 6 ข้อ 36 ระบุไว้ว่า สำนักงบประมาณจะใช้ผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประกอบการพิจารณาจัดทำงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณต่อไปด้วย

กล่าวโดยสรุป กระบวนการจัดการการสื่อสารเชิงประยุกต์ จะเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการสื่อสารที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารตรงประเด็นมากที่สุด อีกทั้งยังมีการกำหนดช่องทางและวิธีการสื่อสารที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดรวมถึงเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการสื่อสารจะต้องทำการประเมินเพื่อสรุปว่าผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกระบวนการสื่อสารที่มีการปฏิบัติอย่างชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอนจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในที่สุด

บทสรุป (Conclusion)

การสื่อสารของภาครัฐในกรณีที่มีสถานการณ์วิกฤติ เช่น การเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และปัจจุบันประชาชนบางกลุ่มยังขาดความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ โดยเฉพาะมาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคโควิด-19 ซึ่งภาครัฐได้ณรงค์ให้ประชาชนเข้ารับการฉีดวัคซีน แต่กลับมีประชาชนที่ไม่มั่นใจซึ่งเกิดจากความไม่เชื่อมั่นในข้อมูลจากภาครัฐนั่นเอง จำเป็นต้องใช้กระบวนการสื่อสารเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน ที่มีการกำหนดแผนงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน มีการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารอย่างรอบด้านและต้องประยุกต์องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องรวมถึงคำนึงถึงระเบียบของทางราชการด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมสุขภาพจิต. (2564). กรมสุขภาพจิตแนะสังคมไทยพัฒนาจิตใจด้วย“วินัย-สุขนิสัย” ป้องกันโควิด 19. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/covid19/news2/>
- กฤษฎา บุญชัย และคณะ. (2563). การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น ต่อภาวะโรคระบาด COVID 19. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- คำสั่งนายกรัฐมนตรี. (2563). จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักข่าว บีบีซี ประเทศไทย. (2564). โควิด-19: ผู้ติดเชื้อรายใหม่เกินพันวันที่ 4 เสียชีวิต 2 ราย มาตรการใหม่เริ่มหลังเที่ยงคืนนี้. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-56783444>
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2563). การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. กรุงเทพมหานคร: ทำเนียบรัฐบาล.
- สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). สถานการณ์ท่องเที่ยวไทย และดัชนีความเชื่อมั่นผู้ประกอบการท่องเที่ยวไตรมาส 1/2563. สืบค้น 12 เมษายน 2564, จาก <http://www.thailandtourismcouncil.org/>
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. (2563). ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่๓) พ.ศ. 2563. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล และคณะ. (2549). ประมวลสาระชุดวิชาเทคโนโลยีการจัดการการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2564). เปิดวิจัยผลกระทบ “โควิด” กับทิศทาง “ท่องเที่ยว” ในอนาคต. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-659616>.
- โพสต์ Posttoday. (2564). แจงข่าวปลอม! อ้างตร.ทองหล่อเสียชีวิตหลังฉีดวัคซีน. สืบค้น 15 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.posttoday.com/social/general/655406>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). เอาผิดก๊วนดีเจดังปิดข้อมูลหมกขังโซเชียลน์ สมุทรสาครยังทะเล่ก ร.ร. เปิด 1 ก.พ. . สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/>
- Hattersley & McJannet. (1997). *Management Communication*. Singapore: McGraw-Hill.
- hfocusteam editor. (2564). ถอดบทเรียนฉีดวัคซีนโควิด-19 จาก 3 โรงพยาบาลในพื้นที่ระบาดสูง. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.hfocus.org/content/2021/05/>
- Smith. (2000). *Assimilative and contrastive emotional reactions to upward and downward social comparisons*. In J. Suls L. Wheeler (Eds.), *Handbook of social comparison: Theory and research* (173 -200). New York: Plenum

World Health Organization. (2020). *Health topics*. Retrieved December 5, 2021, from <https://www.who.int/thailand/health-topics>, [05/12/2021]

สังคมพลวัต: คุณ (ต้องทำ)-เรา (ก็ต้อง) ทำ Social Dynamics: You (Have to)-We (Have to) Do

พระครูโอภาสพนทกิตติ¹ พระครูวิมลสุวรรณกร²
Phrakhru Opasonthakit, Phrakhru Wimonswanankorn

บทคัดย่อ (Abstract)

สังคมโลกทุกสังคมรวมทั้งสังคมไทย จะมีความพลวัตในตัวของมันเอง ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าสังคมมนุษย์ไม่ใช่สังคมซึ่งหยุดนิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ เช่น การเพิ่มของประชากร ก็จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาที่สำคัญ เริ่มต้นจากความจำเป็นในเรื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งจะไปสู่การผลิตที่เพิ่มขึ้น ปัญหาของสังคมที่ซับซ้อนและความขัดแย้งที่ทวีคูณก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง การปกครองและการบริหาร จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางสังคมย่อมจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครองบริหาร ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทางเศรษฐกิจ เช่น การค้นพบน้ำมัน การพบวิธีการผลิตโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำ ก็จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางสังคม เช่น ผู้ทำงานในโรงงานต้องมีความรู้และทักษะแตกต่างไปจากเดิม ขณะเดียวกันการจัดการทรัพยากร ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ จะนำไปสู่การตั้งสหภาพ การต่อรองอำนาจทางการเมือง ประเด็นความขัดแย้งในเรื่องภาษีอากร กฎหมาย ฯลฯ ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง การปกครองและการบริหาร

คำสำคัญ (Keywords): จริยธรรมคุณธรรม; สังคมพลวัต

Abstract

Every world society, including Thai society will be dynamic in and of itself This is due to the fact that human society is not a stationary society. quantitative changes, such as population growth It will lead to significant changes in content. Starting from the need for consumer goods which will lead to increased production Complex social problems and escalating conflicts will also lead to political change. Governance and administration It can be seen that the changes that occur in society

Received: 2021-08-03 Revised: 2021-10-17 Accepted: 2022-03-04

¹ เจ้าคณะอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี Priest of Bang Kruai District Nonthaburi Province.
Corresponding Author e-mail: Armmo_2006@hotmail.com

² รองเจ้าคณะอำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี Deputy Chief of Pak Kret District Nonthaburi Province. e-mail: Thitiwut.man@mcu.ac.th

will inevitably lead to changes that occur in the economy. politics and administration At the same time, changes that occur in the economy, such as the discovery of oil wells. Found a method of production using steam machines. It will lead to social change, for example, factory workers must have different knowledge and skills. At the same time, resource management conflict of interest will lead to the formation of a union negotiating political power Conflicts about taxes, laws, etc. may also lead to political changes. Governance and Administration

Keywords: Moral Ethics; Social Dynamics

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง การปกครองและการบริหาร เช่น การล้มราชวงศ์ของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 หรือรัสเซียในปี ค.ศ. 1917 ก็จะไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางสังคมโดยคนกลุ่มใหม่จะเข้ามาครองอำนาจรัฐ ในกรณีของการปฏิวัติรัสเซียในปี ค.ศ. 1917 นั้น ส่งผลกระทบอย่างแรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจและระบบธุรกิจเปลี่ยนจากระบบเดิมไปสู่ระบบสังคมนิยม โดยมีการรวมศูนย์การวางแผนเศรษฐกิจจากส่วนกลาง ซึ่งส่งผลต่อการอุปโภคบริโภคอันเป็นมิติในทางสังคม ทั้งหลายทั้งปวง ดังกล่าวนี้อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ (<http://pirun.ku.ac.th> เข้าถึงข้อมูลวันที่ 2 ส.ค.64)การเปลี่ยนแปลงในสามมิติดังกล่าวเบื้องต้น ยังมีผลโดยตรงต่อระบบความคิด กล่าวคือ เมื่อคนอยู่ในระบบการเมือง การปกครอง บริหาร ระบบเศรษฐกิจและระบบสังคมหนึ่ง ก็จะมีระบบความคิดแบบหนึ่ง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบดังกล่าวก็จะส่งผลถึงระบบความคิดเดิม และกลับกัน ระบบความคิดที่เปลี่ยนไป อาจจะเป็นแรงผลักดันไปสู่การกระทำที่พยายามเปลี่ยนระบบการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสมีงานเขียนของนักคิดวิพากษ์วิจารณ์สังคมฝรั่งเศสภายใต้กษัตริย์หลุยส์ที่ 16 อย่างรุนแรง จนเกิดเป็นขบวนการล้มล้างระบบกษัตริย์ในยุคนั้นหรือในกรณีรัสเซียและจีนก็เริ่มจากการใช้ลัทธิความคิดมาร์กซิสต์มาเป็นตัวจักรสำคัญขับเคลื่อนกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในสามมิติใหญ่ๆ เบื้องต้น

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ และระบบความคิด ก็ย่อมส่งผลต่อค่านิยม มาตรฐานความถูกต้องความผิด ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อปทัสถานและพฤติกรรม ในส่วนนี้ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ตัวแปรใดเป็นตัวแปรนำที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความยากอยู่ที่ว่าจะไม่มีเพียงตัวแปรใดตัวแปรหนึ่ง แต่จะประกอบด้วยปฏิสัมพันธ์ของหลายตัวแปรที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น ในกรณีที่ต่างกันน้ำหนักของตัวแปรจะต่างกัน จึงต้องมองเฉพาะเจาะจงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคแต่ละที่ จะพูดแบบเหวี่ยงแหว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดจากตัวแปรใดเป็นหลักนั้น สามารถจะพูดได้เฉพาะกรณีเจาะจงเท่านั้น ถ้าจะกล่าวอย่างกว้างๆ ตัวแปรต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วล้วนแล้วแต่เป็นตัวแปรที่สำคัญโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่น้ำหนักตัวแปรใดจะมากหรือน้อย ณ สถานที่ใด และกาลเวลาใด ย่อม

ขึ้นกับกรณีเฉพาะเจาะจงของแต่ละกรณี ในกรณีของสังคมไทยนั้น จะเห็นได้ว่า เมื่อกรุงศรีอยุธยาแตกเมื่อปี 2310 นั้นตัวแปรที่สำคัญที่สุดคือตัวแปรที่เกิดจากสงครามนำมาโดยพม่า แต่ขณะเดียวกันตัวแปรที่ดึงดูดสงครามเข้าสู่กรุงศรีอยุธยาก็คือการเสื่อมทรุดของระบบการปกครองบริหาร ซึ่งมีการแยกชิงอำนาจกันโดยใช้กำลัง การขาดความจงรักภักดีต่อคนเฝ้าเดียวกัน การบริหารที่สร้างความแปลกแยกระหว่างกรุงศรีอยุธยาและหัวเมือง ความวิปริตในทางปัญญาของผู้ปกครองบางคนบางกลุ่ม จนทำให้เกิดความอ่อนแอเปิดช่องให้ข้าศึกยกมาโจมตีได้ แต่บางครั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก็เกิดจากความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อตัวแปรจากภายนอก ซึ่งท้าทายการอยู่รอดของระบบ เช่น กรณีของลัทธิล่าอาณานิคมในยุคต้นเกล้ารัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะปฏิรูประเบียบบริหารราชการแผ่นดินในปี 2435 และการนำเทคโนโลยีรวมทั้งความคิดในเรื่องการปกครองบริหารแบบตะวันตกมาปรับใช้ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากระบบเดิมไปสู่ระบบใหม่ในระดับหนึ่ง ผลที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างและกระบวนการในการปกครองบริหาร รวมทั้งระบบเศรษฐกิจอันเกิดจากการเพิ่มพูนของการส่งออกสินค้า ซึ่งมีผลมาจากการนำรถไฟมาใช้ในการประเทศซึ่งเอื้ออำนวยต่อการขนส่งธัญพืชจากที่ต่างๆ ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย

มาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง กระแสของการพัฒนาเศรษฐกิจจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตขึ้นในสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านการเกิดชุมชนเมือง ระดับการศึกษาของประชาชน ความตื่นตัวทางการเมือง และผลสุดท้ายก็นำไปสู่เหตุการณ์ที่สำคัญคือเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันมีผลมาจนถึงปัจจุบันนี้ และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ยิ่งทวีคูณมากขึ้นเมื่อมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เหตุการณ์เมื่อ 17-20 พฤษภาคม 2535 หรือพฤษภาทมิฬนั้นสะท้อนถึงการแปรเปลี่ยนในทางเศรษฐกิจและสังคม จนทำให้ความพยายามที่จะนำระบบการเมืองแบบเก่าคือเผด็จการหรือกึ่งเผด็จการมาสถาปนาขึ้นในสังคมไทยอีกไม่สามารถจะกระทำได้

ในยุคโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคของสังคมข่าวสารข้อมูล สังคมไทยไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ การปฏิรูปการเมืองที่เกิดขึ้น การปรับตัวของระบบราชการ ความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นความพยายามที่จะตอบสนองต่อความพลวัตของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทยโดยตรง ผลกระทบดังกล่าวนี้ไม่มีทางที่ประเทศไทยและคนไทยจะหลีกเลี่ยงได้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการปรับตัวย่อมขึ้นอยู่กับระบบและคุณภาพของคนในสังคม นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้นำ คุณภาพของการศึกษา ความสามารถที่จะเรียนรู้เพื่อการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงจุดด้อยของวัฒนธรรม ฯลฯ แต่สิ่งที่แน่ๆก็คือ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ในสังคมไทย อันเนื่องมาจากกระบวนการปรับตัวดังกล่าว

ตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีทั้งดีและชั่วปะปนกัน ซึ่งระดับจริยธรรมของมนุษย์แต่ละคนจึงมีติดตัวมาแต่เกิดหรือมาพัฒนาได้ในภายหลัง (วศิน อินทสระ, 2541) อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และการหล่อหลอมเกลาทางสังคม ซึ่งมนุษย์ทุกคนต่างมุ่งหวังสภาวะแห่งความสมบูรณ์ที่สุดที่อยู่ในความสามารถและสติปัญญาของมนุษย์ที่จะสามารถดำเนินไปได้ด้วย

ตนเอง ในขณะที่เขาจะต้องรับผิดชอบต่อการเสริมสร้างชีวิตตนเองให้พัฒนาสูงขึ้นสู่ระดับที่ดีกว่า แต่หากมนุษย์ขาดคุณธรรมในตัวเอง ขาดจิตสำนึกในความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองขึ้นสู่ความสมบูรณ์ของชีวิตได้ ในทางกลับกันถ้ามนุษย์สร้างจิตสำนึกให้มั่นคง แน่วแน่ ก็จะเป็นเครื่องมือก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ของมนุษย์ได้ในที่สุด การพัฒนาทางจริยธรรมและการเรียนรู้ทางจริยธรรมของมนุษย์มีการกล่าวถึงทั้งในทฤษฎีทางจิตวิทยาและแนวคิดของนักการศึกษา รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่ละทฤษฎีมีพื้นฐานแนวคิดและข้อตกลงเบื้องต้นแตกต่างกันในการนำมาใช้ จึงไม่มีทฤษฎีใดที่มีความสมบูรณ์ในตัวการใช้ทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติจึงต้องพิจารณาทั้งจุดเด่นและข้อด้อยของทฤษฎีนั้นๆ และนำมาบูรณาการกับทฤษฎีอื่นๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และลดข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

คุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญกับดำเนินชีวิตในสังคมพลวัตอย่างไร

คุณธรรม จริยธรรมเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของคนที่มีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ผลจากการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคล จะทำให้เกิดความสงบสุข และความเจริญทั้งทางวัตถุ และจิตใจ ในสังคมและโลกส่วนรวม ดังทฤษฎีพุทธจริยธรรมของพระราชาวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต , 2529) กล่าวสรุปได้ว่า คำว่า จริยะ จริยา จริยธรรม มีความหมายถึงการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่มุมทุกด้านทุกระดับ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ แม้แต่การปฏิบัติกรรมฐานเจริญสมาธิ บำเพ็ญสมณะเจริญวิปัสสนา ก็รวมอยู่ในคำว่า “จริยธรรม” พุทธจริยธรรมตามแนวที่พระราชาวรมุณีแสดงไว้นั้นสอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สพพปาปสส อกรรม กุสลสสุปปสมบทา สจิตตปริโยทปนํ เอตํ พุทธานสาสนํ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม การชำระจิตใจให้ผ่องใส นั้นเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย” พระพุทธพจน์นี้ แสดงว่าหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนามีได้สอนเพียงให้หยุดทำชั่ว และให้ทำความดีเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสอีกด้วย

ความคิดที่ว่า จริยธรรม มีแหล่งกำเนิดจากความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี ซึ่งเกิดขึ้นจากมโนธรรมที่อยู่ในความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น แหล่งกำเนิดของจริยธรรม จึงเป็นคุณภาพของสมองในการคิด และคุณภาพของจิตที่สามารถแยกแยะความถูก ความผิดได้เป็นพื้นฐาน สภาพของจิตนั้น ทำให้บุคคลจดจำสิ่งที่เป็นความเคียดแค้น บาดหมางใจ หรือรู้สึกผิดตลอดเวลา กับการตัดสินใจที่พลาดพลั้งไป ดังนั้น สภาพจิตก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่อาจนำไปสู่การมีจริยธรรมและการจริยธรรมได้เท่า ๆ กัน แต่อย่างไรก็ตาม จริยธรรม มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา นักบริหารการศึกษาที่มีคุณสมบัติด้านสติปัญญาย่อมได้เปรียบในด้านความคิดและการแสวงหาเหตุผล สามารถพิจารณาผลที่จะบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ นักบริหารที่มีสติปัญญาในระดับสูง จะเป็นผู้ที่สามารถคิดแก้ปัญหาโดยยึดหลักเหตุผล ที่ให้ประโยชน์สุขแก่ตนเองและไม่ทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อนในภายหลังได้ ซึ่ง

กล่าวได้ว่า เกิดเป็นผลประโยชน์ที่ยังความสุขมาให้อย่างยั่งยืน การเกิดจริยธรรม สามารถแบ่งลำดับชั้นได้ 1 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ หมายถึง การเลียนแบบเป็นกระบวนการได้จิตสำนึกซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กอาจเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ที่แวดล้อมตนอยู่แล้วนำมาปรับใช้กับตนเอง เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาพูดเด็ก การเลียนแบบทางจริยธรรมจึงเกิดขึ้นได้ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชน แต่มีบ่อยครั้งที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมบางอย่างเองโดยที่ผู้ใหญ่ไม่ได้ตั้งใจสอน ดังนั้น ผู้ใหญ่ก็ควรมีจริยธรรมสูงเมื่อใกล้ชิดกับเด็ก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524)

ขั้นที่ 2 การแนะนำสั่งสอน นอกจากผู้ใหญ่จะกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เป็นต้นแบบให้แก่เด็กโดยไม่รู้ตัวของทั้งสองฝ่ายแล้ว บ่อยครั้งที่ผู้ใหญ่จะให้คำแนะนำ สั่งสอนทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมแก่เด็ก การรับคำแนะนำสั่งสอนจึงเป็นกระบวนการได้จิตสำนึกของเด็ก เช่นเดียวกับการเลียนแบบ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเช่นกัน เพราะในขณะที่การเลียนแบบเป็นการดูดซึมการกระทำนั้น การแนะนำสั่งสอนก็เป็นการดูดซึมทางอารมณ์และเจตคติของบุคคลอื่น ทำให้อารมณ์ของเด็กไม่ได้พัฒนาการมาโดยอิสระ แต่ไปอิงอยู่กับกลุ่มซึ่งเป็นสัญญาณอย่างหนึ่งของฝูงสัตว์และเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม อย่างไรก็ตามการแนะนำสั่งสอนนี้ เป็นวิธีการที่มีประโยชน์สำหรับบิดา มารดาและครูในการพัฒนาจริยธรรม และได้ผลมากกว่าการสอนแบบให้เด็กรู้ตัว วิธีการนี้ แม้จะมีอิทธิพลต่อการสร้างลักษณะนิสัย แต่เนื่องจากการเรียนรู้โดยไร้สำนึก จึงเป็นการรับโดยขาดทั้งเหตุผลและการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น บุคคลที่ถูกแนะนำสั่งสอนมากจนเกินไป จะเกิดปัญหาเป็นความอ่อนแอทั้งทางด้านลักษณะและบุคลิกภาพ วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่เพราะเมื่อเด็กเติบโตขึ้นจนมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้เหตุผลและการวิเคราะห์แล้ว เด็กก็อาจจะขัดแย้งหรือไม่เชื่อคำแนะนำนั้น อย่างไรก็ตามวิธีการที่เด็กสามารถคิดวิเคราะห์จนเกิดจริยธรรมด้วยตนเองได้ นับเป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางจริยธรรมขั้นสูงสุด

ขั้นที่ 3 การลอกแบบ ในการเลียนแบบเด็กจะรับเอาพฤติกรรมของผู้ใหญ่ ในขั้นการแนะนำสั่งสอนเด็กจะรับเจตคติอารมณ์ของผู้ใหญ่ และในขั้นการลอกแบบเด็กจะรับเอาบุคลิกภาพทางจริยธรรมของผู้ใหญ่ไว้เป็นของตนเอง โดยอาศัยความและความชื่นชมในตัวผู้ใหญ่คนนั้น เช่น การชื่นชมวีรบุรุษ เป็นต้น การลอกแบบจริยธรรม จึงอาจจะทำให้เด็กเกิดการลอกแบบจริยธรรมทั้งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ได้ทั้งสองทาง

ขั้นที่ 4 การสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง เมื่อเด็กได้ผ่านขั้นตอนการลอกแบบมาแล้ว เด็กจะสร้างจริยธรรมด้วยตนเอง โดยสร้างมาจากการปรับตนเองในสภาพธรรมชาติกับตนเองในสภาพที่มีจริยธรรมเข้าด้วยกัน การปรับจริยธรรมนี้มักจะเกิดในวัยผู้ใหญ่ซึ่งจะได้พบกลุ่มเพื่อนกลุ่มใหม่ ค่านิยมใหม่ที่อาจทำให้เขาละทิ้งจริยธรรมและค่านิยมเก่าที่รับไว้เมื่อตอนเด็ก วัยผู้ใหญ่จึงเป็นวัยของการปรับปรุงจริยธรรมของมนุษย์ ซึ่งในกระบวนการปรับปรุงจริยธรรมนี้ มนุษย์ต้องพิจารณาตนเองใน 3 ประเด็น คือ 1) ตัวเราที่เรารู้จัก 2) ตัวเราที่คนอื่นรู้จัก และ 3) ตัวเราในอุดมคติภาพพจน์ที่เกี่ยวกับตนเองเหล่านี้ จะได้รับอิทธิพลจากผู้อาวุโสกว่าที่อยู่รอบตัวเป็นอย่างมาก เช่น มารดา บิดา

ครูอาจารย์ ที่จะตัดสินว่าเขาเป็นคนดีหรือคนเลวผู้ใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการมีพัฒนาการทางจริยธรรมของลูกหลานและลูกศิษย์ของตน

จากการพัฒนาจริยธรรม 4 ขั้นตอน ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าจริยธรรมของมนุษย์ไม่ได้เป็นสิ่งที่ตายตัวอยู่ในสภาวะที่หยุดนิ่ง แต่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ใน 2 ลักษณะ คือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524) 1) พัฒนาการทางจริยธรรมจะเกิดในช่วง 10 ปีแรก และฝังรากลึกจนถึงการเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังๆของชีวิต และ 2) จริยธรรมของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์

นักทฤษฎีจริยธรรมหลายท่านจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บางคนเชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล บางคนเชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงในตัวบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะเริ่มแสดงตัวเด่นชัด และเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้เดิมโดยมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องของหลักแห่งความประพฤติในทางที่ดีที่ชอบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานแห่งการประพฤติปฏิบัติ หรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องควร ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่าคุณธรรม ซึ่งหมายถึงคุณงามความดี หรือแทนคำว่าศีลธรรมก็ได้ จริยธรรมเป็นเรื่องของระบบความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกต้องดีงามของสังคม ซึ่งมีส่วนกำหนดพฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคลแต่ละคนตามบทบาทต่าง ๆ จริยธรรมซึ่งเป็นหลักปฏิบัตินั้น จะกล่าวถึงสิ่งที่ดีและไม่ดี สิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งที่ดีและไม่ควรไว้ด้วย เมื่อมีการปฏิบัติตามจะได้รับการยกย่องสรรเสริญ แต่ถ้ามีการละเมิดก็จะได้รับการตำหนิตติเตียนหรือถูกลงโทษจากสังคม การมีจิตสำนึกทางจริยธรรม และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของบุคคลในสังคม เกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ คือ (พนัส หันนาคินทร์, 2523)

จริยธรรมที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ หลักความประพฤติที่ได้จากครอบครัว สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและกฎหมาย

1) ครอบครัว เป็นแบบแผนการประพฤติของมนุษย์ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นอันดับแรกคือ แบบแผนความประพฤติที่ได้รับจากครอบครัว พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวจะเป็นผู้แนะนำวิธี ประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกที่ควรให้แก่สมาชิกผู้เยาว์ และจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือตน จะเห็นได้ว่า จริยธรรมที่เกิดจากครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะมาจากผู้แวดล้อม และใกล้ชิดเด็กนั่นเอง

2) สังคม ในสังคมแต่ละแห่งจะประกอบด้วยค่านิยม ปรัชญาชีวิต และระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ ทางความประพฤติของสมาชิกในสังคม

3) ศาสนา เป็นสิ่งที่กำหนดคุณค่าทางจริยธรรม เพราะศาสนาต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นคำสอนที่กล่าวถึงหน้าที่อันพึงปฏิบัติของมนุษย์ เป็นคำสอนที่ชี้แนะให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุความรู้แจ้งในชีวิต และความรู้แจ้งนั้นนำแนวทางดำเนินชีวิตไปสู่ความสุขที่แท้จริงอันพึงปรารถนา สำหรับสังคมไทย บุคคลส่วนใหญ่ในสังคมจำนับถือพุทธศาสนา ซึ่งมีหลักหรือหน้าที่อันพึงประพฤติปฏิบัติ เรียกว่า

ศีลธรรม ศีลธรรมจะเป็นตัวชี้แนะว่า อะไรเป็นสิ่งที่ควรละเว้น อะไรเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ ดังนั้น การมีศีลธรรมตามหลักพุทธพทธศาสนา จึงหมายถึงการมีหลักความประพฤติที่เหมาะสมที่ควรนั่นเอง

4) ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งที่บอกถึงเอกลักษณ์ของแต่ละสังคม เช่นเดียวกับค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ระเบียบข้อปฏิบัติในสังคมที่บรรพบุรุษได้กระทำสืบทอดกันมาจากอดีตจึงเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ และนำมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

5) กฎหมาย คือระเบียบข้อบังคับทางสังคมที่บัญญัติขึ้นให้สมาชิกในสังคมนำไปปฏิบัติเพื่อจัดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสังคม และเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นสิ่งที่กำหนดหลักการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ด้วย กล่าวโดยสรุป จริยธรรมที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกนั้นเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าที่เป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นสิ่งที่บอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ จารีตปฏิบัติที่ทำสืบทอดกันมาจนกลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเชิงทางจริยธรรมที่เกิดจากสิ่งสังเคราะห์

จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากภายในตัวของมนุษย์เป็นอย่างไร

เป็นสำนึกถึงมาตรการที่กระทำความดี ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นความรู้สึกผิดชอบที่เกิดขึ้นภายในใจของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า มโนธรรม ความรู้สึกดังกล่าวนั้นจะเกิดขึ้นได้ ด้วยการที่บุคคลแต่ละคนฝึกคิดในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจ เลือกการกระทำ และฝึกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม จนเป็นความเคยชิน เป็นนิสัยที่ติดาม คือเกิดเป็นมโนธรรมในตัวบุคคลนี้เป็นเรื่องการพัฒนาทางจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกล่อมเกลามาจากสิ่งแวดล้อมภายนอก อีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น ดังนั้น จะพบว่าบุคคลที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมเดียวกันได้รับการปลูกฝังแบบแผนความประพฤติมาอย่างเดียวกัน อาจจะมีระดับจริยธรรมไม่เท่ากันหมดทุกคน เนื่องจากแต่ละบุคคลมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกันไป (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540)

แนวคิดทางด้านจริยธรรมนั้นเกิดขึ้นในทุกสังคม ทุกองค์กร และกับคนทุกคน แต่จะมีความแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ จริยธรรมในความคิดของเราอาจจะไม่เหมือนกับคนอื่น แนวคิดทางด้านศีลธรรมของศาสนาหนึ่งอาจจะไม่เหมือนกับอีกศาสนาหนึ่ง การประพฤติปฏิบัติบางอย่างอาจถือว่าเป็นสิ่งที่มีจริยธรรมในสังคม แต่อาจจะเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในอีกสังคมหนึ่งก็ได้ ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนำไปสู่ประเด็นถกเถียงในเรื่องของความเกี่ยวข้องกันทางด้านจริยธรรม ซึ่งพบว่าหลักทางด้านจริยธรรมนั้นมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่สถานการณ์ ตลอดจนบุคคล ดังนั้น เราจึงไม่มีมาตรฐานทางด้านจริยธรรมที่คนทั่วโลกจะเห็นพ้องต้องกันได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนแต่ละคนจะมีแนวคิดทางด้านจริยธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนจะมีหลักจริยธรรมประจำใจของตนเอง ซึ่งจะบอกเขาว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นถูกหรือผิด มีศีลธรรมหรือไม่มีจริยธรรมหรือไม่ โดยจะมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่โดยรวมแล้วแนวคิดทางด้านจริยธรรมนั้นก็มีความรากฐานมาจากสิ่งเดียวกัน คือ เป็นหลักของความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและดีงาม ซึ่งเป็นแนวทางที่มนุษย์ทั่วโลกยอมรับและประพฤติปฏิบัติกัน กล่าวโดยสรุป จริยธรรมที่เกิดขึ้นจากตัวมนุษย์นั้น เป็นจริยธรรมที่

เป็นปัจเจกบุคคลแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้จะเห็นว่าความหมายทั้งคุณธรรมและจริยธรรมจะมีความสอดคล้องและเป็นไป ในทิศทางเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ตามความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดนี้ จะเป็นบุคคลที่มีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมอยู่ในตนเอง เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม

สรุปได้ว่าสังคมพลวัตสิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของคนที่มีต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ผลจากการที่ทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้เกิดความสงบสุข และความเจริญทั้งทางวัตถุ และจิตใจ ในสังคมและโลกส่วนรวม ซึ่งโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และโลกก็ประสบกับปัญหาใหม่ ๆ ซึ่งในอดีตไม่เคยเกิดขึ้นและปัญหาบางปัญหาก็มีความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในทุกด้านส่งผลให้บุคคลที่ไม่สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ต้องเผชิญกับ ความยุ่งยาก อาชีพบางอาชีพ หากบุคคลากรที่ไม่สามารถปรับตัว กับการเปลี่ยนแปลงก็ต้องออกจากอาชีพไปก็มีโลกของงานอาชีพ หลายอาชีพ ในปัจจุบันได้รับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และเทคโนโลยีการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง (References)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2525). พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม ๒ จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา.

กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พนัส หันนาคินทร์. (2523). การสอนค่านิยมและหลักจริยธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พมณศ.

ประกาศรี สีหอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วสิน อินทสระ. (2541). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทองกาว.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พระราชวรมนี (ประยูรธ ิ ปรยตุโต). (2529). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

Political Communication of Politicians

พัทธพล เสวตวรรณ¹ พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์²
PuttadolSwadwun, Phrakru Uthaikitpiphot

บทคัดย่อ (Abstract)

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองจากอดีตจนถึงปัจจุบันตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ล้วนมีวาทกรรมทางการเมืองมาตลอด ต่างกันแต่ในอดีตไม่มีสื่อสารให้รู้กันมากนัก เห็นมีแต่หลักศิลาจารึก จดหมายเหตุเท่านั้น ตำรามีน้อยมาก แต่การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองนั้นมีมากมายนับไม่ถ้วน และกระบวนการสร้างการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองเองยังสลับซับซ้อน มีผลเสียโดยตรงต่อฝ่ายตรงกันข้ามกับฝ่ายตนเอง ฉะนั้นฝ่ายผู้ที่ได้รับข่าวสารและผู้ส่งสารทางการเมือง จึงควรใช้จิตสำนึกในการสับรับฟังควรพิจารณาข้อมูลทางการเมืองอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นธรรมว่าพูดอย่างไรทำอย่างนั้นตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และกระบวนการสร้างวาทกรรมควรเป็นไปตามหลักผลประโยชน์ส่วนรวม

คำสำคัญ (Keywords): การสื่อสาร; การเมือง; นักการเมือง

Abstract

Political communication of politiciansFrom the past to the presentSince the Sukhothai eraUntil Rattanakosinthere are Political discourse throughout. Different, but in the pastThere is no communication to know each other much. But the inscription SilasOnly archivesThere are too few textbooks.But there is a lot of political communication among politicians.And the process of political communication politicians themselves are complex.Directly affect the opposition parties themselves. Therefore, parties who have received the news and political messenger. Awareness should be heard in the hearing to consider political data thoroughly justified. According to the principles of BuddhismAnd renders the process should be based on public interest.

Received: 2021-11-29 **Revised:** 2021-12-17 **Accepted:** 2021-12-19

¹ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Uthai Thani Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: selaphum.academic@gmail.com

² วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Uthai Thani Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Keyword: Communication; Politics; Politician

บทนำ (Introduction)

คำว่า การสื่อสารทางการเมืองนี้ เราได้ยินได้ฟังข้อมูลข่าวสารมีการสื่อสารทางสื่อกระแสหลัก เช่นวิทยุ วิทยุกระจายเสียง เครื่องเสียงตามสาย โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์มากมาย ฯลฯ และสื่อใหม่ เช่น ไลน์ (line) เฟสบุ๊ก (Face Book) อินช่าแกรมซ์ สิ่งตีพิมพ์มากมาย แต่ย้อนไปเจ็ดร้อยกว่าปีกว่า ไม่นับเคยกับศัพท์ว่า การเมืองมากนัก อาจจะเป็นไปได้ว่า มีศัพท์อื่นที่ดูเหมือนว่าจะใช้แทนกันอยู่แล้ว เช่นคำว่า “การปกครอง” “ความบ้าน ความเมือง” ดังปรากฏปรากฏเนื้อความตอนหนึ่งในหนังสือ ไตรภูมิพระร่วง บทพระนิพนธ์ของพระยาสิทธิไธ ซึ่งนิพนธ์ไว้ใน พ.ศ. 1888 ใช้คำว่า ความบ้าน ความเมือง ว่า “อันว่าลูกแก้วแห่งพระองค์คือพระมหาจักรพรรดิราชนั้น จึงกราบทูลแก่พญาจักรพรรดิราช ผู้บิดาตั้งนี้ว่า ข้าแต่สมเด็จพระราชบิดาเจ้า แต่นี้ไปเบื้องหน้าอันว่า ความบ้าน ความเมือง และราชกิจอันใด ๆ ก็ดี ขออย่าให้เคืองพระราชหฤทัยพระองค์เจ้าเลย ขอพระองค์เจ้าอยู่เสวยสุขทุกประการเถิด ส่วนอันว่าความบ้าน ความเมือง กิจการใด ๆ ก็ดีไว้ให้พนักงาน ตูข้าทั้ง 2 หากรู้ว่าแต่งให้จงชอบธรรมทุกอันแล้วแต่วันนั้นไปพญาจักรพรรดิราชหาความกังวล ความบ้าน ความเมืองและกิจการใด ๆ ก็ดี มิได้อาวรณ์สักสิ่งเลย (สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ, 2489) การสื่อสารทางการเมือง (political communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดเห็น ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ทาง การเมืองระหว่างบุคคล ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง โดยระบบการเมืองหรือรัฐบาลจะได้หาช่องทางให้ประชาชนได้รับทราบนโยบาย และกิจกรรมของรัฐบาลกับการที่ประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน โดยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง (ธัญญา ไยทอง, 2548) สังคมระบอบประชาธิปไตยเป็นสังคมที่มุ่งส่งเสริมและให้ความสำคัญแก่ประชาชน โดยส่วนรวม ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการปกครองประเทศ โดยการแสดงเจตนารมณ์ผ่านทาง ผู้แทนของตน คำว่า ประชาธิปไตย หรือ democracy เป็นคำ ในภาษากรีก มาจากคำ ว่า demos ซึ่งหมายถึงประชาชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, and for the people) นั้น คือ สังคมระบอบประชาธิปไตยต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศประชาชนย่อมมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันและอย่างเสมอภาคกัน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญต้องการให้เกิดความเห็นร่วมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ความเห็นพ้องต้องกัน (consensus) นี้ จะต้องเป็นความเห็นของประชาชนทั่วไปภายในรัฐ ฉะนั้นความเห็นพ้องต้องกันจึงเป็นวัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางของประชาธิปไตย และเมื่อประชาธิปไตยต้องการความเห็นพ้อง ดังนั้นจึงต้องมีการนานาประการที่จะทำให้ได้มาซึ่งความเห็นพ้องนี้ ซึ่งมีทั้งการอภิปราย โต้เถียง การแสดง ความคิดเห็น เป็นต้น ทั้งนี้ เพราะประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการปกครองบ้านเมืองได้ดังกล่าวนั้นแล้ว และสามารถแสดง

ความคิดเห็นอย่างอิสระมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยอาศัยเสียงข้างมากเป็นสำคัญ ดังสุภาษิตโรมันที่ว่า “เสียงประชาชน คือ เสียงสวรรค์” (VoxPopuli, Vox Dei) อย่างไรก็ตาม สิทธิและเสรีภาพของประชาชนก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย เพราะระบอบประชาธิปไตยเคารพในความเป็นธรรม เหตุผล เมตตาธรรม ความศรัทธาในมนุษยชาติ (faith inman) และความเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (Human dignity) ฉะนั้นทุกหน่วยงานองค์กรสถาบันจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั้งสิ้นการประชาสัมพันธ์จึงมีความสำคัญหรือมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการติดต่อสื่อสารในระบบสองทางขององค์การสถาบัน (Two-way Communication) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีแก่ประชาชน เช่น หน่วยงานของรัฐสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มประชาชน ขณะเดียวกันก็รับฟังความคิดเห็นหรือประชามติจากประชาชนซึ่งหลักการนี้มีส่วนสนับสนุนประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก และโดยที่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดถืออำนาจสูงสุดว่าเป็นของประชาชน ฉะนั้นจึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย ให้สอดคล้องกับความต้องการของตน สิ่งนี้คือหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ซึ่ง จะช่วยเอื้ออำนวยและส่งเสริมบทบาทประชาสัมพันธ์ในสังคมประชาธิปไตย (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2544) ดังนั้นการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้ ประสิทธิภาพทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ นับได้ว่าการสื่อสารทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรรทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของ “การใช้และการควบคุมอำนาจ” ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทางการเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้ (เสถียร เขยประทับ, 2540)

จะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองที่เราได้ยินได้ฟังทุกวันนี้จากนักการเมืองมีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงทุกวันนี้เพื่อใช้ในการสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ การสื่อสารจึงจัดว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการเมืองเป็นอย่างมาก

ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การสื่อสารเป็นรากฐานของกิจกรรมทางสังคมและการเมืองทุกชนิด มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองและอาศัยการสื่อสารเพื่อให้การอยู่ร่วมกันกับผู้คนในสังคมเป็นไปโดยปกติสุข ซึ่งการสื่อสารมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Communication อันมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Communis แปลว่า ความเหมือนกัน ความร่วมกัน ดังนั้น ถ้าแปลความตามรากศัพท์เดิมย่อมหมายความว่า เมื่อใดที่มนุษย์ทำการสื่อสาร ย่อมหมายถึงว่าเขากำลังทำกิจกรรมที่มุ่งสร้างความเหมือนกันหรือความ

คล้ายคลึงกันให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การสื่อสาร คือ การที่มนุษย์พยายามที่จะแลกเปลี่ยน (Share) ข้อมูลข่าวสาร (Information) ความคิด (Idea) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้มีนักวิชาการเกี่ยวกับการสื่อสารแนวคิดและความหมายของการสื่อสารไว้ดังนี้ (ประมะ สตะเวทิน, 2543) เมื่อการเมืองคือเรื่องของอำนาจ การสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึงการถ่ายทอดความหมาย สัญญาณ หรือ สัญลักษณ์ระหว่างบุคคล เพื่อต้องการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในสังคม (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530) ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึงกิจกรรมสื่อสารทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) หรือพื้นที่ส่วนตัว (Private Sphere) แต่ในการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองครั้งนี้จะใช้ศัพท์การสื่อสารทางการเมืองในความหมายแคบซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้

การสื่อสาร หมายถึง การติดต่อกันระหว่างมนุษย์เพื่อทำให้รับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน (สวนิต ยมาภัย, 2547) นันทนา นันทวโรภาส ได้อธิบายนิยามการสื่อสารทางการเมืองของ Manuel ParesiMaicas ไว้ 4 ข้อ ดังนี้ (นันทนา นันทวโรภาส, 2558)

1. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับบริบททางสังคม อันได้แก่ รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้อาจเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้รับสาร
2. การสื่อสารทางการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ จัดกระทำ หรือการหลอกลวง เพื่อจะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ
3. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
4. การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหยังเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

Michael Rush and Phillip Althoff นิยามการสื่อสารทางการเมือง คือการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างสังคมกับระบบการเมือง และได้อธิบายเสริมว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสถานะไม่หยุดนิ่ง กระบวนการต่าง ๆ ทางการเมือง เช่น การกล่อมเกลางานการเมือง การคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองล้วนต้องพึ่งพาอาศัยการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น

Robert E. Denton and Gary C. Woodward นิยามความหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเน้นถึงการสื่อสารเกี่ยวกับภารกิจที่รัฐกระทำ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึง “การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ (รายได้ของรัฐ) อำนาจหน้า (ใครรับมอบอำนาจในการออกกฎหมายหรือในการตัดสินใจทางการบริหารและนิติบัญญัติ) และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ (การให้รางวัลและการลงโทษ)” (Robert E. Denton and Gary C. Woodward, 1990)

Warren K Agee, Phillip H. Ault and Edwin Emery ระบุว่า การสื่อสารทางการเมือง “เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ ความคิดเห็น และประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง” (สุภาภรณ์ ดิ่งอินทร์, 2553)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ภายในระบบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำในทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกัน ผสานกับความต้องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของการเมืองที่ต้องมีการโน้มน้าวชักนำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การสื่อสารทางการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของชะตากรรมหรือความบังเอิญที่กำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติ หากแต่เป็นเรื่องของศักยภาพและเจตจำนงที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดเอง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545) จากการให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ของนักวิชาการจะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่ง โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารจนสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยัง ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านช่องทางสื่อ (Channel) เพื่อการรับรู้เรื่องราวอันมีความหมายร่วมกัน และเกิดการตอบสนองต่อกัน

องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารตามแนวคิด “S M C R” ของ David K. Berlo ที่จะต้องเริ่มจากผู้ส่งสาร (Sender) ทำการส่งข่าวสารออกไป (Message) ด้วยวิธีการหรือใช้สื่อเป็นตัวกลาง (Channel) ในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร (Receiver) แนวคิดของ Berlo เป็นแบบจำลองที่ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบของการสื่อสารและกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไป มีความเหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานให้แก่นักวิชาการด้านการสื่อสารทางการเมืองนำไปพัฒนาต่อยอดให้มีความเฉพาะเจาะจงต่อการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองมากขึ้น Michael Gurevich and Jay G. Blumler ได้พัฒนาองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารขึ้นมา มีจุดเด่นอยู่ที่การนำสื่อมวลชนมาเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองร่วมกับฝ่ายการเมืองหรือนักการเมือง ซึ่งโดยปกติแล้วสื่อมวลชนมักถูกจัดให้เป็นช่องทาง (Channel) ในกระบวนการสื่อสารและเพิ่มความเป็นการเมืองเข้าไปในกระบวนการสื่อสารด้วยการกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารให้ชัดเจนมากขึ้น ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงองค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสารทางการเมืองตามที่ศนะของ Michael Gurevitch and Jay G. Blumler ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

1. ผู้ส่งสาร ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ แหล่งข่าว ซึ่งได้แก่รัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่งคือสื่อมวลชน

ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสาร แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนก็สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารทางการเมืองได้ เช่น บทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. เนื้อหาของข่าวสาร มีลักษณะพิเศษ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ การแย่งชิงปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม เช่น การเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานรัฐ ฯลฯ ดังนั้นตัวบุคคลที่ปรากฏในข่าวสารจึงมีสถานะเป็นบุคคลสาธารณะและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม

3. ช่องทาง แบ่งได้เป็น ช่องทางที่ได้มาของข่าวสาร และช่องทางเผยแพร่ของข่าวสาร ประกอบด้วยช่องทางที่เป็นทางการ เช่น การแถลงข่าวของพรรคการเมือง การให้สัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรี การแถลงผลงานของรัฐบาล ฯลฯ และช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้ เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร หรือการเลือกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

4. เป้าหมายของการส่งสาร การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือของการใช้อำนาจเข้ามาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้กระทำการ จึงทำให้เป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อ “โน้มน้าวใจ” (Persuasion)

5. ผู้รับสาร ในแบบจำลองนี้ผู้รับสาร คือ เป้าหมายของผู้ส่งสารที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองและกลุ่มสื่อมวลชนเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้เป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบทางเดียว (One-way Communication) ที่ให้ความสำคัญต่อผู้ส่งสาร

สรุปองค์ประกอบของกระบวนการติดต่อสื่อสาร อาจสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารอาจเป็นคน ๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ที่พูดเขียน หรือแสดงกิริยาท่าทางให้บุคคลหรือองค์การอื่นทราบ โดยมีปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 4 ประการได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นคน ๆ หนึ่งหรือองค์การก็ได้ การที่ผู้รับสารจะได้รับสารครบถ้วนแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร อันได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร โดยที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีปัจจัยที่ส่งผลสำคัญในการทำหน้าที่ของตนเหมือนกัน และเมื่อมีการส่งสารไป ยังผู้รับสารแล้วย่อมเกิดผลของการสื่อสารมีผลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทักษะคิด หรือพฤติกรรมในตัวของผู้รับสารได้ขั้นตอนสุดท้าย คือ เกิดการโต้ตอบสารที่ส่งมา ก็คือ การตอบกลับ หรือปฏิกิริยาตอบสนองนั่นเอง

ลักษณะของการสื่อสารที่เป็นการเมืองของนักการเมือง

ลักษณะที่กำหนดให้การสื่อสารใดเป็นการสื่อสารทางการเมืองหรือไม่เน้นการตัดสินใจโดยยึดองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เลยจะทำให้ประสบกับความยุ่งยากและซับซ้อน ฉะนั้น เสถียร เชนประทับ จึงมีความเห็นว่าการสื่อสารใดจะเป็น

การเมืองสามารถพิจารณาได้จากแบบจำลองการสื่อสารของ Harold D.Lasswell ที่ว่า “ใครพูดอะไร ผ่านช่องทางไหน ถึงใคร แล้วทำให้เกิดผลอะไร” และได้สรุปว่าควรพิจารณาจากผลทางการเมืองของการสื่อสาร ซึ่งอาจเกิดจากแหล่งสาร สาร ช่องทางหรือผู้รับสารก็ได้ สอดคล้องกับ Brian McNair และ Robert E. Denton and Gary C.Woodward ที่เห็นว่า การสื่อสารจะเป็นการเมืองได้นั้นจะต้องเป็นการสื่อสารที่มีเป้าหมายทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

1. การสื่อสารทุกรูปแบบซึ่งกระทำโดยนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองอื่นๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง
2. การสื่อสารที่ส่งถึงนักการเมืองหรือตัวแสดงทางการเมืองซึ่งกระทำโดยผู้ที่ไม่ใช่นักการเมืองเช่นผู้ออกเสียงลงคะแนนนักเขียนบทความหนังสือพิมพ์
3. การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและตัวแสดงทางการเมืองและกิจกรรมที่พวกเขากระทำซึ่งปรากฏในการรายงานข่าวบรรณาธิการและสื่อมวลชนในรูปแบบอื่นๆ ที่อธิบายเกี่ยวกับการเมือง

สรุปว่าทุกสิ่งทุกอย่างคือการสื่อสารทางการเมืองกล่าวคือ ไม่เพียงแต่วจนภาษา (Verbal language) อันได้แก่ภาษาพูดหรือหรือเขียนเท่านั้นหากแต่รวมถึงการสื่อความหมายที่สามารถมองเห็นได้ด้วยสายตาหรือที่เรียกว่าวจนภาษา (Non-verbal language) เช่นเครื่องแต่งกายการแต่งหน้าทรงผมตราสัญลักษณ์ภาษากาย (Body language) เป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสร้างภาพลักษณ์ (Image) หรืออัตลักษณ์ (Identity) ให้กับผู้ส่งสาร

คำนิยามของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

ในการให้คำนิยามว่า “การสื่อสารทางการเมือง” คืออะไรนั้น ในที่นี้จะใช้ทัศนะของกูเรวิช และ บรูมเลอร์ที่เลียนเอาแบบจำลององค์ประกอบการสื่อสารมาใช้อธิบายการสื่อสารทางการเมืองดังนี้

1. ในระดับผู้ส่งสาร จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มแรก คือ แหล่งข่าว ซึ่งอาจจะเป็นรัฐบาล เจ้าหน้าที่รัฐ พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลักดันฝ่ายประชาชน ฯลฯ และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ สื่อมวลชนเอง ในบางกรณีสื่อมวลชนอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงช่องทางนำเสนอข่าวสารข้อมูลที่แหล่งข่าวส่งมาให้ แต่ในหลายกรณีสื่อมวลชนเองก็สามารถจะแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งข่าวสารทางการเมืองได้ เช่น ในรูปแบบของบทวิเคราะห์ทางการเมือง การตั้งฉายานาม เป็นต้น

2. สำหรับเนื้อหาของข่าวสาร จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองในความหมายของการจัดสรร การต่อสู้ แย่งชิง ปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของเนื้อหาทางการเมือง ก็คือ เป็นเรื่องราวที่อยู่ในบริบทของสาธารณะ (Public Affairs) เช่น เรื่องการเลือกตั้ง การแก้ไขกฎหมาย การทำงานของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ ตัวบุคคลที่อยู่ในข่าวสารจึงเป็นบุคคลสาธารณะ (Public Figures) และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม (Public Interest)

3. ช่องทางสำหรับการได้มาซึ่งข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นไปตามหลักการสื่อสารมวลชนโดยทั่วไป กล่าวคือ มีทั้งรูปแบบที่เป็นแบบฉบับเป็นทางการ เช่น พรรค การเมืองเปิด แดงขาว นายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ ฯลฯ รวมทั้งรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งสื่อมวลชนสามารถควบคุมช่องทางได้มากขึ้น เช่น การเจาะข่าวด้วยการค้นคว้าเอกสารหรือเลือกสัมภาษณ์ข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเหตุการณ์ เป็นต้น

4. คุณลักษณะที่สำคัญของการสื่อสารทางการเมือง ก็คือ เป้าหมายของการส่งข่าวสาร ดังที่กล่าวมาแล้วว่า “การเมือง” เป็นเรื่องของการใช้อำนาจมาจัดการกับสถานะที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตนาของผู้กระทำการ ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองย่อมเป็นรูปแบบ หนึ่งของการใช้อำนาจ เช่นนั้น ลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองจึงต้องเป็นรูปแบบหนึ่งของ “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ” (Persuasive Communication)

สรุปสื่อสารทางการเมืองในสายตาของประชาชนทั่วไป มักมีลักษณะเป็น “การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการครอบงำ” ซึ่งดูติดลบไปยิ่งกว่าการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวเสียอีก และอาจจะเนื่องมาจากคุณลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งมีปฏิกิริยาตอบโต้กับการสื่อสารทางการเมืองอยู่ 2 แบบ แบบแรก คือ กลัวและหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสาร (เช่น กลุ่มผู้หญิงที่ไม่อยากยุ่งกับการเมืองเพราะเป็นเรื่องโหดร้ายสกปรก) อีกแบบหนึ่ง คือ ทำให้คนเบื่อกและเลิกติดตามข่าวสารทางการเมือง ปฏิกริยาทั้งสองแบบนี้ นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีเงื่อนไขเบื้องต้น คือ ประชาชนต้องตัดสินใจเองและปกครองตัวเองด้วยการติดตามข่าวสารการเมืองอย่างเพียงพอ

ทิศทางของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

Lilleker ได้อธิบายว่าทิศทางการสื่อสารข้อมูลทางการเมืองในยุคโบราณมีลักษณะเป็นเส้นตรงจากบนลงสู่ล่าง จากผู้นำสู่ประชาชนเนื่องจากพื้นที่ทางการเมืองเป็นของชนชั้นปกครอง การสื่อสารไปสู่ประชาชนจึงเป็นการสั่งการการแจ้งให้ทราบทั้งประชาชนมีบทบาทน้อยจึงทำให้การสื่อสารจากล่างขึ้นสู่บนมีโอกาสดำเนินได้ได้น้อยมากแต่อย่างไรก็ตามระบอบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยเป้าหมายที่หลากหลายส่งผลให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ การสื่อสารทางการเมืองจึงทำให้เกิดความเข้าใจเรียนรู้ระหว่างกันและในขณะเดียวกันก็กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเพื่อชิงพื้นที่สื่อ ในสถานะเช่นนี้การสื่อสารทางการเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่วนข่าวสารจากกลุ่มใดจะมีพลังมากเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มที่ส่งสาร ระดับการสนับสนุนและกลยุทธ์ที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นกระบวนการสื่อสารทางการเมืองจึงมีความซับซ้อนมากกว่ายุคโบราณ (อลงกรณ์ อรรคแสง, 2553)

ทั้งนี้ทัศนะของศุภชัยยะประภาสและปิยากรหวิงมหาพรเห็นว่าทิศทางการสื่อสารทางการเมืองมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบของระบอบการเมืองกล่าวคือรัฐบาลจะสื่อสารไปถึงประชาชนในรูปแบบใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

กล่าวคือประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมจะใช้การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) เพื่อแจ้งข่าวสารการดำเนินการต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบโดยไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ของประชาชนในขณะที่ประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยจะใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ที่นอกจากรัฐบาลจะมีบทบาทเป็นผู้ส่งสารแล้วยังเป็นผู้รับสารเช่นข้อเรียกร้องคำวิจารณ์จากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง (ศุภชัย ยาวะประภาส และ ปียากร หวังมหาร, 2557)

สรุปว่านอกจากรูปแบบของระบอบการปกครองแล้วยังมีปัจจัยอื่นที่มีผลต่อทิศทางการสื่อสารของสถาบันการเมืองนั่นคือเป้าหมายในการสื่อสารหากสถาบันทางการเมืองมีเป้าหมายของการสื่อสารที่มุ่งโน้มน้าวจิตใจหรือกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกร่วมของสังคมจะทำให้ทิศทางการสื่อสารเป็นการสื่อสารทิศทางเดียว (One-way communication) ซึ่งเป็นรูปแบบทิศทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับการระดมข้อมูลข่าวสารส่งไปสู่ผู้รับสารเพื่อให้มีอิทธิพลต่อความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมให้มากที่สุดแต่หากสถาบันทางการเมืองเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้เกิดทิศทางการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เป็นการสื่อสารจากสถาบันทางการเมืองไปยังประชาชนและเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นตอบกลับมายังสถาบันทางการเมืองซึ่งจะก่อให้เกิดความสมดุลในการสื่อสารระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน

บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง

Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell ได้อธิบายถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองในเชิงโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-functional) โดยกล่าวว่า การสื่อสารทางการเมืองคือสะพานเชื่อมระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ในระบบการเมืองผ่านการนำข้อมูลข่าวสารจากโครงสร้างหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่งภายในระบบการเมืองซึ่งช่วยคำนวณให้ระบบการเมืองดำรงอยู่และสามารถทำหน้าที่นำข้อเรียกร้องความต้องการความคิดเห็นจากประชาชนเข้าสู่ระบบการเมืองให้รัฐบาลหรือองค์กรทางการเมืองรับทราบแล้วแปรเปลี่ยนเป็นนโยบายโครงการกฎหมายหรือการตัดสินใจเพื่อเผยแพร่หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและประชาชนจะส่งข้อมูลย้อนกลับเข้าสู่ระบบการเมืองอีกครั้งจนเป็นวัฏจักรของระบบทางการเมืองซึ่งตัวแสดงที่รับหน้าที่สำคัญนี้ก็คือสื่อมวลชนนั่นเอง ดังนั้นในอีกแง่หนึ่งการสื่อสารทางการเมืองจึงเปรียบเสมือน “เส้นประสาทของการเมืองการปกครอง” หรือที่ Karl W. Deutsch เรียกว่า The nerves of government เนื่องจากเห็นว่าโครงสร้างของระบบการเมืองมีลักษณะเป็นโครงข่ายของระบบการสื่อสารข้อมูลข่าวสารและกระบวนการสื่อสารเป็นพื้นฐานของทุกกิจกรรมทางการเมืองและช่วยประสานส่วนต่างๆของระบบการเมืองเข้าไว้ด้วยกัน (ชวนะ ภวภานันท์, 2557)

นอกจากนี้หากพิจารณาการสื่อสารทางการเมืองจากทัศนะของหลุยส์ อัลธัสแซร์ (Louis Althusser) ในประเด็นกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐเผยให้เห็นว่าแม้ “รัฐบาล” ซึ่งจัดเป็นกลไกด้านการปราบปรามของรัฐมีบทบาทหน้าที่หลักคือใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดเช่น ออกกฎหมายนโยบายหรือโครงการการบังคับบัญชาและกำกับดูแลให้หน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ตามแผนที่

ได้วางไว้การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้ฝ่าฝืนเป็นต้นแต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ยังมิบทบาทหน้าที่รองในเชิงอุดมการณ์ (กำหนดกรอบความคิดและการกระทำของคนในสังคม) ควบคู่กับการใช้ความรุนแรงด้วย (หลุยส์ อัลธุสแซร์, 2557) ซึ่งในที่นี้ก็คือการใช้สถาบันสื่อมวลชนในการเผยแพร่ส่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองตลอดจนค่านิยมแนวความคิดความเชื่อของรัฐ/รัฐบาล ไปสู่ส่วนอื่นของสังคมเช่นเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐหน่วยงานเอกชนและประชาชนเพื่อให้การกุมอำนาจรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่กระนั้นการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลมิได้เป็นไปอย่างง่ายดายนอกจากต้องเผชิญกับการท้าทายแรงต่อต้านทางความคิดจากผู้ที่ถูกปกครองซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่เชิงอุดมการณ์ของรัฐบาลเอง

จากการศึกษาแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองพบว่ามีหลากหลายมิติในการศึกษา แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองระดับมวลชนคือรัฐบาลซึ่งได้เข้ามาใช้อำนาจบริหารและทรัพยากรการสื่อสารของรัฐแล้วดำเนินการส่งสารเช่นนโยบายผลงานการดำเนินงานแนวคิดและค่านิยมทางการเมืองเป็นต้นผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง โดยเฉพาะสื่อมวลชนของรัฐไปสู่ประชาชนเพื่อให้เกิดการยอมรับหรืออย่างน้อยที่สุดไม่คัดค้านในกิจกรรมที่รัฐบาลกระทำทั้งในด้านข่าวสารนโยบายการปฏิบัติตามนโยบายซึ่งจะมีผลสืบเนื่องต่อการเกิดความชอบธรรมทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีส่วนสำคัญในการคำนวณระบบการเมืองให้ดำรงอยู่และไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีการปกครองรูปแบบใดก็ตามการสื่อสารทางการเมืองจะแสดงบทบาทหน้าที่ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล

รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆจะดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารชี้แจงนโยบายการดำเนินงานและผลงานไปยังประชาชนผ่านสื่อมวลชนโดยการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลมักมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเหตุการณ์ตลอดจนประเด็นทางการเมืองการปกครองให้ประชาชนรับทราบเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีในหน่วยงานหรือระหว่างองค์กรทางการเมืองกับประชาชนช่วยทำให้ประชาชนและรัฐบาลมองเห็นทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศได้อย่างสอดคล้องต้องกัน

2. กลุ่มเกลาคความคิดทางการเมือง

การดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชนในอีกด้านหนึ่งคือการสร้างการรับรู้และการเรียนรู้ในแนวทางการปกครองผ่านการเน้นย้ำและส่งต่อค่านิยมแนวคิดและอุดมการณ์ที่เป็นที่ยอมรับภายใต้ระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ให้แก่ประชาชนซึ่งสามารถก่อให้เกิดทัศนคติและจิตสำนึกทางการเมืองอันจะนำไปสู่การเตรียมพร้อมประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีตามแนวทางการปกครองเช่นมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการสนับสนุนภารกิจของรัฐบาลเคารพกฎหมายไม่ละเมิดค่านิยมของสังคมและเป็นการสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบการเมืองโดยป้องกันไม่ให้สมาชิกของสังคมหันเหไปสู่แนวทางการเมืองอื่น

3. สร้างภาพลักษณ์ทางการเมือง

ภาพลักษณ์ที่ดีทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คณะรัฐบาลสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีเสถียรภาพการสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกและรักษาไว้ซึ่งความนิยมชมชอบการยอมรับในสถานภาพและคุณงามความดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนโยบายกฎหมายตลอดจนการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เป็นที่ยอมรับหรือคณะรัฐบาลมีผลงานไม่โดดเด่นเท่าที่ควรแต่สามารถใช้สื่อมวลชนเน้นประชาสัมพันธ์เพียงด้านดีและกลบจุดด้อยเพื่อสร้างการยอมรับให้มีมากขึ้นก็นับว่าเป็นการสร้างภาพลักษณ์ได้เช่นกันดังนั้นภาพลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการประกอบสร้างความจริงซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงประสานกับการรับรู้ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของประชาชน

สรุปปัจจุบันภาพลักษณ์ คือ องค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยงาน องค์กร สถาบันทั่วไป และองค์กรสถาบันทางการเมือง ทุกหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง พยายามจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้เกิดขึ้นกับหน่วยงาน องค์กร สถาบัน บุคคลทางการเมือง ซึ่งทัศนคติทางการเมืองของปัจเจกบุคคลเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ภาพลักษณ์ทางการเมือง

สรุป

การอยู่รอดหรือการได้รับความยอมรับ หรือการได้รับความนิยม หรือการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจอย่างยั่งยืนขององค์กรทางการเมือง หรือกลุ่มการเมือง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ทางการเมือง หากองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมือง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องใดมีภาพลักษณ์ที่ดี ประชาชนก็จะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาให้ความไว้วางใจ และยอมรับให้ความร่วมมือต่อองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการดำเนินงาน และความเจริญก้าวหน้าขององค์กรทางการเมืองหรือกลุ่ม การเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากหน่วยงานใดมีภาพลักษณ์เชิงลบ มีชื่อเสียงเลื่อมเสีย ประชาชนก็จะไม่ไว้วางใจ ไม่เชื่อถือ เกิดความระแวง สงสัย ซึ่งผลที่ตามมา ก็คือ องค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น ย่อมประสบอุปสรรคนานาประการในการปฏิบัติงาน และถ้าหากองค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องปล่อยทิ้งไว้ไม่มีการแก้ไข องค์กรทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นจะไม่สามารถอยู่รอดได้ ต้องล้มเลิกภารกิจหรือกิจกรรมในการดำเนินงานทางการเมืองไปในที่สุด

จะเห็นได้ว่าการสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในทางการเมืองไทยมาตั้งแต่อดีตโดยมีบทบาท สำคัญในการถ่ายทอดและขยายแนวความคิดตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองจากผู้ปกครองไปยังประชาชนในปกครองเพื่อโฆษณาชวนเชื่อและจงใจให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบความศรัทธา เชื่อมั่นและความจงรักภักดีต่อผู้ปกครอง การพัฒนาทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารรวมถึงพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน นักการเมืองมักประดิษฐ์ถ้อยคำ (จะโดยตัวเองหรือคนอื่นคิดให้ก็ตาม) อันโดดเด่นเป็นที่

จดจำจนกลายเป็นวาทกรรมประจำตัวกันคนละมากบ้างน้อยบ้าง วาทกรรมดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารกับผู้ฟังคือสาธารณชนหรือประชาชนให้รับรู้และเข้าใจความคิด ความเชื่อ การกระทำของผู้พูดในสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด หรือไม่ก็เป็นแก่นความคิดของผู้พูด ที่แสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานทางการเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ฟังเชื่อถือ ยอมรับ และคล้อยตาม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จการเมืองได้ต่อไปแม้วาทกรรมเหล่านั้นได้ผ่านการประดิษฐ์คิดค้นมาอย่างดีหรือเกิดขึ้นโดยปุบปับฉับพลันก็ตาม แต่ไม่ได้หมายความว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลตามเป้าหมายเสมอไป มีหลายกรณีที่วาทกรรมอันสวดยหรูกลายเป็นหอกกลับเข้ามาทิ่มแทงผู้พูดอย่างไม่คาดคิดการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองคนสำคัญนั้น ถือว่าเป็นการสื่อสารที่ส่งผ่านไปถึงผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ชวนะ ภวานันท์. (2557). *ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ในประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 1-7*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ธัญญา ไยทอง. (2548). *กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมืองของสาขาพรรคประชาธิปัตย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นันทนา นันทวโรภาส. (2558). *สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แมสมีเดีย.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. (2530). *การสื่อสารทางการเมือง: เอกสารประกอบการบรรยาย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (2544). *นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ และ ปิยากร หวังมหาพร. (2557). *การสื่อสารทางการเมืองภาครัฐ ในประมวลสาระชุดวิชาการสื่อสารการเมือง หน่วยที่ 8-15*. พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ. (2489). *ความทรงจำพระนคร*. กรุงเทพฯ: พระจันทร์.
- สุภาภรณ์ ตังอินทร์. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่เคยดำรงตำแหน่งกำนัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนด์ พรีนติ้ง.

- เสถียร เขยประทับ. (2540). การสื่อสารกับการเมือง: เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หลุยส์ อัลธุสแซร์. (2557). *อุดมการณ์และกลไกทางอุดมการณ์ของรัฐ*. แปลโดยกาญจนา แก้วเทพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- อลงกรณ์ อรรคแสง. (2553). *พัฒนาการและการสื่อสารแนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2500 ถึงปัจจุบัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Robert E. Denton and Gary C. Woodward,. (1990). *Political Communication in America*. New York: Praeger.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

The People's Participation in Sustainable Development

ไกรสร วันละ¹ ยุภาพร ยุภาศ²
Kraisorn Wanla, Yupaporn Yupas

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อนำเสนอการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารและพัฒนาพื้นฐานประเทศในทุกระดับ ผ่านหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาและแก้ปัญหาจากฐานรากชุมชนที่แท้จริง ได้แก่ ร่วมศึกษา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหา ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลของการพัฒนา ทั้งในรูปแบบของบุคคล กลุ่ม และองค์กรด้วยความสมัครใจ สามารถพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพหรือพลังความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งศักยภาพของคน ทรัพยากร และทุนต่าง ๆ บทความนี้ ซึ่งผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง 3) การพัฒนาที่ยั่งยืน 4) การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; ชุมชน; การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This objective of article is presenting the people's participation in sustainable development under the national economic and social development plan no.12 and basic state policy or 20 years national strategy, which is a management approach and develop base of country in all levels. Through the people's participation in development and solve problems from real community base such as co-study, come together, joint analysis, joint decision, co-plan, joint the problem,

Received: 2021-06-04 Revised: 2021-07-11 Accepted: 2021-07-13

¹ นักศึกษาปริญญาเอก รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University. Corresponding Author e-mail: kraisorn.wanla256@gmail.com

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University e-mail: yupaporn_yu1@yahoo.com

participate in the follow-up evaluation, share responsibility and share the results of development. In the form of individuals, groups and organizations voluntarily, they can rely on themselves according to their potential or the power of talent in the community. The potential of people, resources and capital. In this article, the author has synthesized the guidelines people's participation in sustainable development. It's divided into 5 areas: 1) participatory development 2) self-reliant community 3) sustainable development 4) development based on the concept of sufficiency economy 5) community development based on wisdom.

Keywords: Participation; Community; Sustainable development

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาชุมชนภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ผ่านมา มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทำให้อัตลักษณ์ชุมชนที่หลากหลายได้ถูกพัฒนาให้มีมาตรฐานเดียวกัน และถูกรวบงำโดยทฤษฎีการพัฒนาแบบตะวันตก ส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกแทนที่ด้วยค่านิยมใหม่ ที่มุ่งเน้นวัตถุนิยม ชุมชนมีอัตราการสูญเสียป่า มีการทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เกิดภาวะมลพิษทางน้ำและอากาศ รวมถึงชุมชนไม่สามารถรับมือกับแรงกดดันของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การพัฒนาชนบทที่ล้มเหลว (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554) นอกจากนี้ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2559) ยังระบุว่า การพัฒนาสังคมที่ผ่านมานั้น ได้มุ่งเน้นไปในด้านวัตถุ กล่าวคือ มุ่งเน้นแต่ในด้านเศรษฐกิจ (Economic Development) เป็นส่วนใหญ่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อเชิงลบในมิติต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็น “กับดักความไม่สมดุล” (Imbalance Trap) รวมถึงปัญหาความยากจน เห็นได้จาก ธนพล สราญจิตร (2558) นำเสนอว่า ความยากจนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่สั่งสมมานาน เป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับบุคคลส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน และส่งผลต่อการพัฒนาในระดับประเทศตามมาในที่สุด ตลอดถึงปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาการหลอกลวง/ล่อลวงละเมิดทางเพศ การทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ในแวดวงราชการ/การเรียกรับสินบน ความรุนแรงโหดร้ายในครอบครัว/การทำร้ายกันในครอบครัว การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์/ลักทรัพย์ การหลอกลวง ต้มตุ๋น/ฉ้อโกงทรัพย์สินเงินทอง ที่เกิดจากการขาดความยับยั้งชั่งใจ การขาดสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคน การขาดการเอาใจใส่กันสังคมที่เห็นแก่วัตถุ คุณธรรม ศีลธรรม อ่อนแอ การขาดสติที่มีความอยากได้ และการขาดจิตสำนึก (ธัญนิชา วิโรจน์รุจน์, 2561)

จากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาที่ขาดความสมดุล หากต้องการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกกระบวน กล่าวคือ ทั้งการพัฒนา

วัตถุและศักยภาพมนุษย์ด้านจิตใจควบคู่กันไป โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐานการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน เริ่มตั้งแต่การศึกษาชุมชน การให้การศึกษแก่ชุมชน การวางแผนหรือโครงการ การดำเนินงานตามแผนหรือโครงการที่วางไว้ และการติดตามประเมินผล ในท้ายที่สุดแล้วประชาชนจะเป็นเจ้าของผลงานด้วยตัวเอง จะก่อให้เกิดความรักและความห่วงใยในผลงานของตนเองที่เกิดขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศิลปกรรม ในประเด็นการมีส่วนร่วมภายใต้การเห็นคุณค่าของคนในชุมชนจะเป็นชุมพลังแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน เห็นได้จาก พระพลากร สุ่มงคโล (อนุพันธ์) (2561) ทำวิจัยเรื่อง การจัดการป่าชุมชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนสำคัญในการรักษาป่าไม้ ด้วยการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ผ่านความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ในป่าเพื่อใช้เป็นกุศโลบายของการจัดการป่าชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เกิดความสามัคคีชุมชน การทำงานร่วมกันโดยไม่ต้องใช้การบังคับ การทำงานเป็นทีม เช่น การแบ่งงานกันทำตามบทบาทหน้าที่เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน เกิดความรักและห่วงใยทรัพยากรป่าไม้ เป็นปัจจัยภายในที่เข้มแข็ง ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกเข้ามาช่วย ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตนเอง ทุกการขับเคลื่อนจะเกิดความยั่งยืน สิริยา รัตนช่วย (2560) ยังแสดงทรรศนะว่า การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นั้น ควรเน้นการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ด้วยแนวคิดการพึ่งตนเอง และแนวคิดการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการดำเนินการตามวิถีแห่งประชาธิปไตยท้องถิ่น ที่เน้นหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นทั้งหลักการที่สำคัญและกระบวนการแห่งการพัฒนาของโลกยุคใหม่ ตลอดจนเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนในชุมชนจะต้องมีความศรัทธา และยึดถือเป็นกรอบใหญ่ในการเลือกหลักการ และวิถีแห่งการปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงการให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เช่นเดียวกับปรัชญาในการพัฒนาระดับประเทศที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันเพื่อรับมือกับความท้าทายและประเด็นอุบัติใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากของชุมชน ซึ่งในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. 2573 ของสหประชาชาติ ได้มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการ และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการจำนวน 37 คน ซึ่งมาจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นเลขานุการ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2560) ซึ่งให้เห็นว่ารัฐบาลมีความพยายามที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค เพื่อขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ

ที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนประเทศโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ดังนั้น เพื่อตอบสนองภารกิจดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงได้นำเสนอ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง 3) การพัฒนาที่ยั่งยืน 4) การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

จากการทบทวนแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีนักวิชาการ ได้แสดงทรรศนะไว้ คือ จามะรี เชียงทอง (2549) ; พงษ์ธร ธัญญสิริ (2552) นำเสนอว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นกรอบที่เกิดขึ้นจากโลกตะวันตกควบคู่มากับระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่อเรื่องการมีส่วนร่วม และมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งในเรื่องของความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualism) ว่าด้วยบุคคลมีศักยภาพในการคิดเอง หรือแสดงทรรศนะของตนเองท่ามกลางชุมชน ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจในขั้นตอนสำคัญของการทำงาน ตลอดถึงร่วมพัฒนาตามแผนโครงการต่าง ๆ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน จะเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) โดย สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540) ยังเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในการกำหนด หรือตัดสินใจในด้านนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องได้รับองค์ความรู้ กระบวนการแนวคิดที่รอบด้าน รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระปราศจากการครอบงำจากบุคคลภายนอก โดยจุดประสงค์สำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา สอดคล้องกับทางองค์การสหประชาชาติ (United Nation) (1981) ที่นิยาม การมีส่วนร่วม ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา มีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมยังรวมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนนั้น ยังรวมถึงจิตใจและอารมณ์ที่ส่งผลต่อการสำนึกรักชุมชนด้วย เห็นได้จาก เมตต์ เมตต์การุณจิต (2544) ที่แสดงทรรศนะไว้ว่า การมีส่วนร่วม มีความเกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งส่งผลเป็นเหตุเราให้เกิดการกระทำสนับสนุน (Contribution) ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรนั้น อีกทั้งทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมรับผิดชอบด้วย

อย่างไรก็ตาม หากมองย้อนกลับไปดูทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมา โกวิท พวงงาม (2562) อธิบายว่า แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (A Theory of participation) เป็นแนวคิดสำคัญในด้านการพัฒนาชนบทนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 และปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 ปี พ.ศ. 2525 - 2529 เป็นต้นมา ในแผนฉบับดังกล่าว ได้บรรจุการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สนับสนุนให้ชาวบ้านพึ่งตนเองได้

และสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนา ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ปี พ.ศ. 2535 -2539 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นการขับเคลื่อนสังคมสมัยใหม่ และตลาดแบบแนบแน่น สุดท้ายก็ต้องชะงักลงไปในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในปี พ.ศ. 2541 - 2545 เมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจการมีส่วนร่วมจึงถูกเปลี่ยนนัยเป็นการกระจายอำนาจทางการปกครอง นอกจากนี้ ยังมีการเปิดโอกาสให้องค์กรภาคเอกชน (NGOs : Non-Governmental Organizations) และภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาภายใต้กรอบแห่งเศรษฐกิจพอเพียง คำว่า การมีส่วนร่วม จึงถูกใช้มาจนถึงทุกวันนี้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

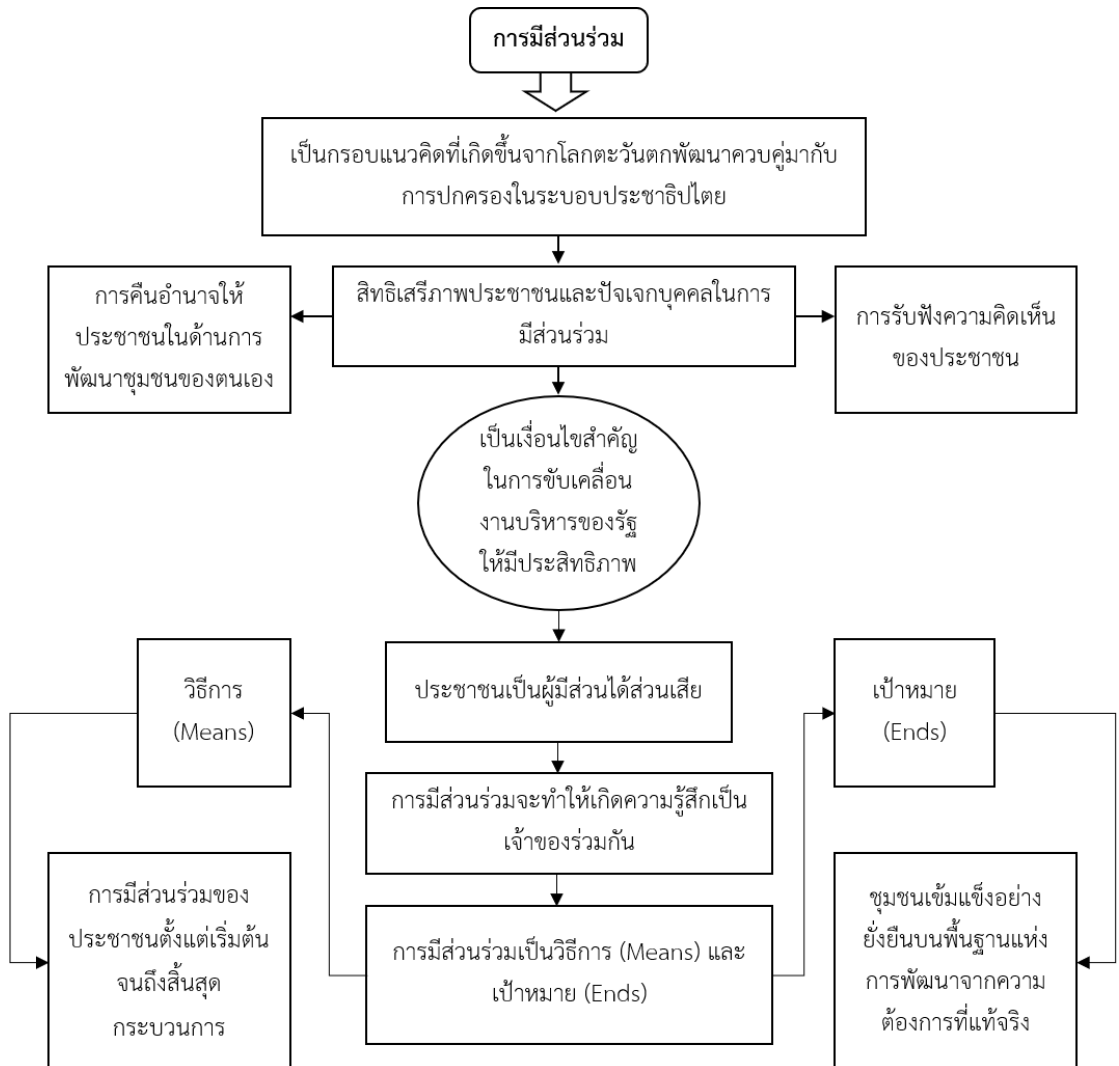
1. การมีส่วนร่วมมิติเชิงกระบวนการ (Process) เป็นการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการ มีขั้นตอนที่เน้นเกี่ยวกับการส่งเสริมการชักนำ โดยเปิดโอกาสให้บุคคล กลุ่มองค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะมีการดำเนินตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

2. การมีส่วนร่วมมิติเชิงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ (Decision- Marker) เป็นการให้ความสำคัญกับบุคคล กลุ่ม และองค์กร ในการตัดสินใจด้วยตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีอำนาจตัดสินใจในการกำหนดการพัฒนา การบริหาร การจัดการ ทุกกระบวนการพัฒนา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

3. การมีส่วนร่วมมิติเชิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จะมีความคล้ายคลึงกับผู้มีส่วนในการตัดสินใจ แต่จะมีความแตกต่างกันตรงที่ว่าบุคคล กลุ่มองค์กร ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องโดยตรงในลักษณะการเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาตนเอง หรือเป็นผู้ที่กำลังถูกพัฒนาในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาเป็นหลัก

4. การมีส่วนร่วมในมิติอื่น ๆ เป็นการมีส่วนร่วมในมิติด้านต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

สรุปว่า การมีส่วนร่วมเป็นกรอบแนวคิดที่เกิดขึ้นจากโลกตะวันตกพัฒนาควบคู่มากับระบอบประชาธิปไตยโดยพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนและปัจเจกบุคคลในด้านสิทธิเสรีภาพ และการพัฒนาชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ ยังเป็นเงื่อนไขสำคัญในการขับเคลื่อนงานบริหารของรัฐให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพราะประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องได้รับองค์ความรู้ กระบวนการแนวคิดที่รอบด้าน จะทำให้ไม่รู้สึกเฉย (Apathy) ต่อการพัฒนา เมื่อรู้สึกมีส่วนร่วมก็จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน ส่วนร่วมตัดสินใจในการดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป็นเป้าหมาย (Ends) อธิบายเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน
ที่มา : ไกรสร วันละ (2564)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริม และปรับปรุงภาวะต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ รวมถึง ศิลธรรม และจิตใจ ให้ดีขึ้น เจริญขึ้น ซึ่งนักวิชาการที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน คือ สกาวเดือน พิมพิศาล (2558) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การศึกษากระบวนการเพื่อพัฒนาชุมชน ที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ ในด้านกำลังคน กำลังทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ตลอดจนองค์ความรู้ของคนในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความเจริญเติบโตที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน ส่วนกรมพัฒนาชุมชน

(2558); กรมการพัฒนาชุมชน (2560) ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น สามารถช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้าน และ ชุมชนได้ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการประสานความร่วมมือระหว่างประชาชน และหน่วยงานภาครัฐ ในลักษณะวิธีการหรือโครงการ ที่มุ่งเน้น กระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของความสัมพันธ์แนวราบระหว่างคนในชุมชน โดยการพัฒนา จิตใจ พัฒนาศักยภาพคน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนสามารถร่วมกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาร่วมกันด้วยตนเองหรือพึ่งตนเองได้ของคนในชุมชน ดังพระบรมราโชวาทที่ พระราชทานแก่พัฒนากร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2508 มีใจความว่า

“ขอบใจมาก ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยทำงานในหมู่บ้านชนบท

และต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย

ขอให้ช่วยกันพัฒนาคนให้มีความฉลาดสามารถช่วยตนเองได้

ในการแนะนำส่งเสริมอาชีพ หรือให้คำแนะนำเรื่องต่าง ๆ

ต้องทำให้บ่อย ๆ ไม่ใช่พูด หรือทำหนเดียว

ขอให้ช่วย แนะนำชาวบ้าน ราษฎรให้ขยันขันแข็ง

มีความฉลาด สร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวทำงานหารายได้ และเก็บออม

เมื่อถึงคราวจำเป็น ความมั่นคงของประชาชนในชนบท

เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างชาติและป้องกันประเทศเป็นอย่างดี

ขอบใจ ขอให้สบายดี โชคดีทุกคน และมีความสำเร็จในกิจการงาน”

สรุปว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชน คือ การขับเคลื่อนชุมชนอันเป็นฐานรากของ การสร้างชาติให้เกิดความยั่งยืน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนา แก้ไขปัญหาร่วมกัน ชุมชน สามารถพึ่งตนเอง ในการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนสมบูรณ์ครอบคลุมทุกมิตินั้น จะต้องพัฒนาอย่างเป็น ระบบ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2552) ได้แบ่ง การพัฒนามนุษย์ ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. **การพัฒนากาย** (ความสัมพันธ์ทางกาย) หมายถึง การพัฒนาที่ไม่ได้มุ่งเน้นความ เจริญเติบโตทางร่างกายเท่านั้น แต่รู้จักใช้กายให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในทางที่ดี เช่น รู้จัก ใช้ปัจจัย 4 การบริโภคให้เกิดความคุ้มค่า การดูในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ พึงในสิ่งที่ดี ที่นำความสุขมาให้

2. **การพัฒนาศีล** (ความสัมพันธ์ทางสังคม) หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางสังคม การอยู่กับคนหมู่มาก ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น ใน ขณะเดียวกันก็ช่วยแก้ปัญหาสังคมและสร้างสรรค์สิ่งดีงามไปด้วย

3. **การพัฒนาจิตใจ** (คุณธรรม ความมั่นคง และความสุขในชีวิต) หมายถึง การพัฒนา จิตใจให้มีคุณธรรมมีความเคารพ มีความกตัญญูทศเวที สิ่งเหล่านี้จะเป็นฐานของพฤติกรรมที่เรียกว่า จริยธรรม คือ การกระทำที่ดีงาม นำไปสู่จิตใจที่มีความสุขไม่มัวเมาเศร้าหมองในจิตใจ มีคุณภาพจิต ดี สมรรถภาพจิตดี และสุขภาพจิตดี

4. **การพัฒนาปัญญา** (ความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และการหยั่งเห็น) หมายถึง มี ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามความเป็นจริง รับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยหัวใจที่อยู่เหนืออคติ สามารถพินิจ

พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างไม่เอนเอียง และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ นอกจากนี้ ยังรวมถึงจิตใจที่เป็นอิสระเหนือการกระทบจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรืออยู่ได้โดยไม่ทุกข์

สรุปว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการเพื่อปรับเปลี่ยนจากสภาพที่ไม่เจริญไปสู่ความเจริญบนฐานแห่งการร่วมมือกันทุกภาคส่วน ร่วมผนึกกำลัง คน ทรัพยากร การบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนจากฐานรากปัญหาที่แท้จริง เพื่อไปสู่ความเจริญที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมผ่านโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป เกิดเป็นความความสัมพันธ์แนวราบระหว่างคนในชุมชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกระดับ เห็นคุณค่าถึงอรรถประโยชน์ของชุมชนที่จะได้รับร่วมกัน (Utility) เกิดแรงจูงใจใฝ่อาชีพศตงาน เพื่อปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และจิตวิญญาณ ให้เกิดความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2563) แสดงทรรศนะว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องครอบคลุม 4 ด้าน คือ ร่างกาย ศิลธรรม จิตใจ และปัญญา เพื่อให้บรรลุอรรถประโยชน์สูงสุด คือ อรรถประโยชน์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนนั้น ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง 3) การพัฒนาที่ยั่งยืน 4) การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา มีรายละเอียด ดังนี้

1. **การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม** เป็นการพัฒนามาตรฐานแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ การแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการทุนชุมชน จัดการชีวิตของตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทรรศนะ และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ตนเอง รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ โดยมีหลักการ ดังนี้

1. หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ เป็นหลักการสำคัญที่องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส

2. หลักความคุ้มค่า เป็นการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก

3. เป้าหมายและวิธีการของการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เป็นการ โดยการมีส่วนร่วมอาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการ ต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่มีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และการเกิดผลประโยชน์ของกลุ่ม เนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับ

สรุปว่า การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการชีวิตตนเอง แสดงทรรศนะต่อนโยบายสาธารณะ และร่วมตรวจสอบ วางแผน ตัดสินใจในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บนฐานแห่งจิตสำนึกร่วมกัน ความคุ้มค่า และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

2. การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นสิ่งที่นักพัฒนาและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่ชุมชนควรส่งเสริมและให้ความสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของความยั่งยืนชุมชน นภาพกรณ์ หะวานนท์ และคณะ (2550) อธิบายว่า ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน คือ การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยไม่หวังพึ่งภายนอก ทั้งนี้ ยังมีมุมมอง ว่าการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของชุมชน และสามารถระดมทุนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชนด้วย นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534) ได้กล่าวถึงการพึ่งตนเองไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Self Reliance) 2) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self Reliance) 3) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technological Self Reliance) 4) พึ่งตนเองได้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Social-culture Self Reliance) 5) พึ่งตนเองได้ทางจิตใจ (Psychological Self Reliance) สรุปว่า การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการพึ่งตนเองของประชาชนตามศักยภาพหรือพลังความสามารถที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ทั้งศักยภาพของคน ทรัพยากร และสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการที่ประชาชนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง

3. การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง ในทรรศนะของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2561) เห็นว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ของทางคณะกรรมการโลกร (UN Commission On Environment and Development) ที่ให้คำจำกัดความไว้ว่า การพัฒนาที่สนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอม ยอมลดความต้องการของเขาเองไป ในการที่จะสนองความต้องการของตนเอง” นั้น หมายถึง พัฒนาไปข้างหน้าโดยไม่ให้ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไปที่จะขึ้นมาใช้ประโยชน์ในอนาคต เพราะฉะนั้นจะต้องคำนึงถึง ความคุ้มค่าสูงสุดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด คำนึงถึงขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม และความยุติธรรมในสังคมระหว่างชนรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อ ๆ ไป สรุปว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นพัฒนาบนหลักแห่งความคุ้มค่า ประโยชน์สูงสุดบนขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม ที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อคนรุ่นต่อไปหรือส่งผลกระทบน้อยที่สุดในอนาคต

4. การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาด้วยการวางรากฐานอันมั่นคง และยั่งยืนของชีวิต หมายถึง “พอมี พอกิน” มีความพอประมาณ และความมีเหตุผล สามารถอุมชูดูแลตัวเองได้ (Relative Lift - Sufficiency) กล่าวคือ อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ ประกอบด้วย 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

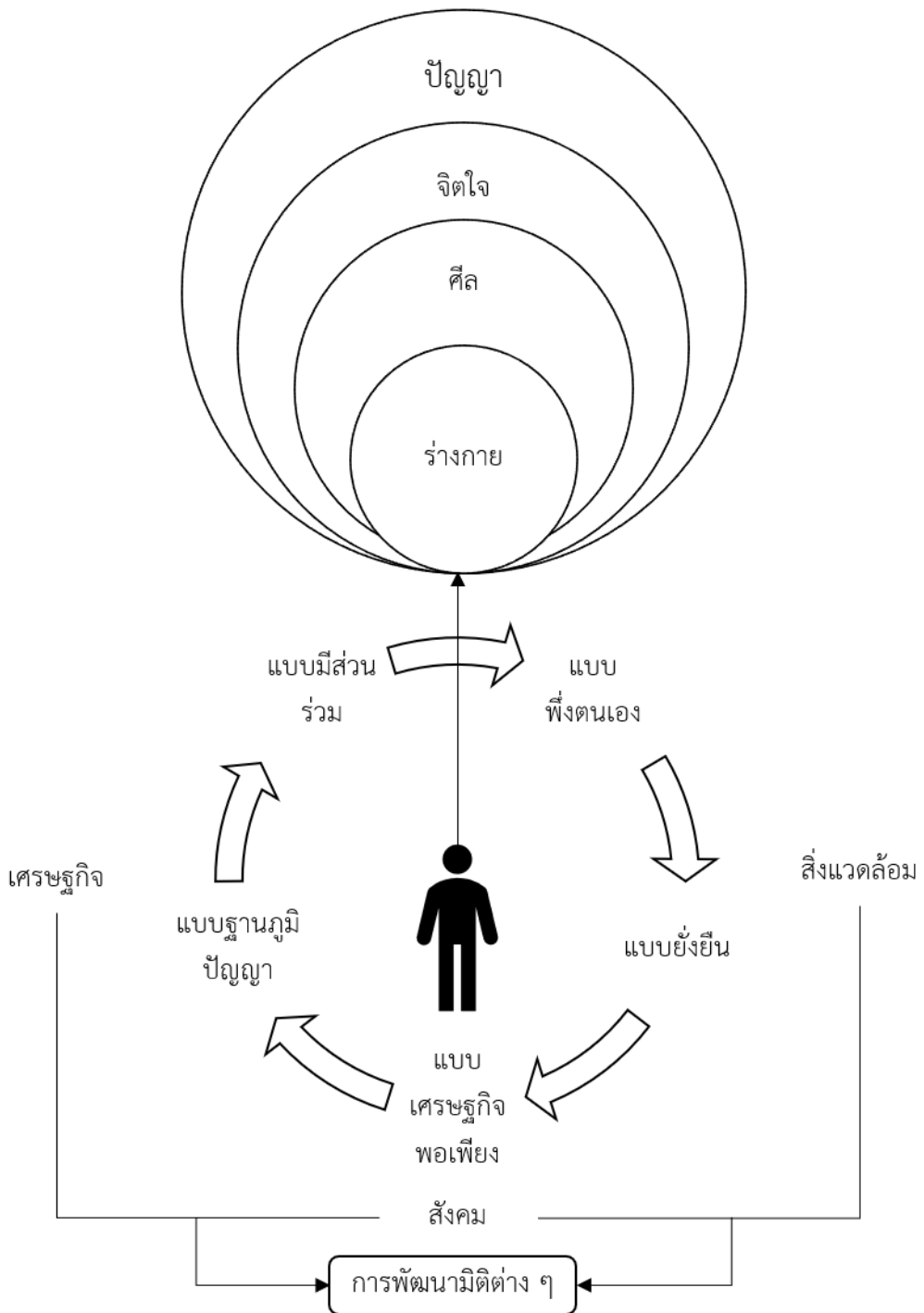
ขั้นที่ 2 รวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา

ขั้นที่ 3 ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต กล่าวคือ เป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

สรุปว่า การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องพัฒนาที่ยึดหลักความมั่นคงและยั่งยืน พอมี พอกิน อุมชูดูแลตัวเองได้ ไม่เดือดร้อน เมื่อฐานเศรษฐกิจของตนเองดีแล้ว ก็สามารถขยายผลการผลิตส่งออกสู่ตลาดด้วยการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

5. การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา เป็นการพัฒนาโดยการประยุกต์ภูมิปัญญาชุมชน ทั้งแบบนามธรรมและรูปธรรมสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะสิ่งที่ป็นรูปธรรม ที่สามารถแยกออกได้อีกหลายประเภท ทั้งทางด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม สุขภาพ สมุนไพร การนวด และศิลปะต่าง ๆ รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านจะมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ในความหลากหลายนั้น มีจุดร่วมกันอยู่อย่างหนึ่ง คือ คุณค่าที่อยู่เบื้องหลังภูมิปัญญานั้น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรม โดยเฉพาะโลกทัศน์และชีวะทัศน์ของผู้คนและชุมชน เช่น คุณภาพของธรรมชาติและที่อยู่ร่วมกันในชุมชน การพึ่งตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น ยังรวมถึงคุณค่าและมูลค่า ซึ่งเป็นการนำเอาแนวคิดเรื่องคุณค่า และมูลค่าเข้ามาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน จะส่งผลให้ชุมชน มีความก้าวหน้าทางวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป มูลค่าจะเป็นไปในด้านวัตถุ ส่วนคุณค่าจะเป็นไปในด้านจิตใจ เป็นการให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณ และรากเหง้าของตนเอง การนำคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม จะเป็นการแก้จุดอ่อนอย่างหนึ่งในสังคมไทยในทุกระดับ ให้หันกลับมาสร้างความสมดุลให้กับแนวคิดทั้งสองเพื่อสร้างคุณภาพแก่ชีวิต ชุมชน และธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนสืบไป สรุปว่า การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญานั้น เป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นภูมิปัญญาชุมชน ในด้านภูมิปัญญาทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ให้เกิดมูลค่า และคุณค่า เพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตชุมชนและสังคม และเป็นฐานรากสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ที่มา : ไกรสร วันละ (2564)

สรุป (Conclusion)

สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา ผ่านกระบวนการที่สำคัญ คือ การสร้างความรู้สึกร่วมกันของประชาชนเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า และตรวจสอบความโปร่งใสได้ ผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน ร่วมตัดสินใจในการดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา ส่งผลให้เกิดความรู้มีส่วนร่วม เกิดความรักและหวงแหนชุมชนตนเอง เมื่อประชาชนเข้าใจฐานรากของปัญหาที่เกิดขึ้นจริงแล้วย่อมสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้ สอดคล้องและตรงตามเป้าหมายได้ เป็นการเสริมระบบฐานรากการชุมชนให้เข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ร่างกาย ศิลธรรม จิตใจ และปัญญา เป็นแนวทางแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนบนฐานแห่งดุลยภาพของการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2558). *คู่มือการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย. (2560). *สรุปผลการทบทวนโดยสมัครใจระดับชาติของประเทศไทยประจำปี 2560 เกี่ยวกับการดำเนินงานวาระ 2573 เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2560*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2564 , จาก <http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/buzzfile/20181019161656-901.pdf>.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2562). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: อริยธรรม.
- จามะรี เชียงทอง. (2549). *สังคมวิทยาการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จินตวิริ์ เกษมสุข. (2554). *การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพล สราญจิตร. (2558). ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 5(2), 12-21.
- ธัญนิชา วิโรจน์รุจน์. (2561). ความมั่นคงทางจิตใจ: ลดความเสี่ยงช่วยแก้ปัญหาสังคม. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*. 5(2), 141-150.
- นภาพรณ หะวานนท์ และ คณะ. (2550). *ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

- พงษ์ธร ธัญญสิริ. (2552). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ.
- พระพลากร สุ่มงค์โล (อนุพันธ์). (2561). การจัดการประชุมชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. รายงานการวิจัย. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด.
- พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้บรรทัดฐานจริยธรรมทางการเมืองเพื่อความสุขของประชาชนภายใต้ฐานจริยศาสตร์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 9(3), 274-288.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2544). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สกาเวื่อน พิมพ์พิศาล. (2558). การศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. 2 (3), 153-172.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). การพัฒนาที่ยั่งยืน. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2540). การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยา.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2534). การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริยา รัตนช่วย. (2560). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตของโลกยุคใหม่. วารสารการเมืองการปกครอง. 7(1), 72-87.

การสร้างห้องเรียนผู้นำของสถาบันการศึกษาในศตวรรษที่ 21

Creating a Classroom Leaders of Education Institution 21 Century

ธนกิจ อาโฮง¹ ทศพร มะหะหมัด²
Thanakij Ahong, tosaporn Mahamud

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1 เพื่อสังเคราะห์แนวคิดหลักการทางด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับผู้นำการเรียนการสอนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในห้องเรียนยุคศตวรรษที่ 21 โครงสร้างการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ห้องเรียนประชาธิปไตย ช่องว่างการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดแนวคิดต่อผู้นำการศึกษานำไปประยุกต์ความรู้ ความสามารถสู่การพัฒนาผู้สอนในชั้นเรียน ความรู้ทางโครงสร้างการเรียนการสอน การปฏิบัติเพื่อนำผู้สอนในการสร้างห้องเรียนศตวรรษที่ 21 ภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ความพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อลดช่องว่างในการเรียนรู้เพื่อสร้างความกล้าหาญในแผนงานบุคคล เพื่อเป็นองค์กรพัฒนาทางด้านการศึกษาและเป็นการมองเห็นในรูปแบบใหม่เพื่อสร้างกลยุทธ์

คำสำคัญ (Keywords): ความเป็นผู้นำ; การศึกษา; ห้องเรียน

Abstract

This article aims 1 to synthesize academic concepts and principles. related to teaching leaders transformational leadership Education in the classroom, 21st century era, 21st century education structure, democratic classroom learning gap to create ideas for educational leaders to apply knowledge Ability to develop teachers in the classroom knowledge of teaching structure Practice to lead teachers to create 21st century classrooms within schools to understand modern technology and access information quickly. Readiness for change to bridge the learning gap to create a forward-looking HR plan. To be an educational development organization and a vision in a new way to create strategies

Keywords: Leadership; Education; Classroom

Received: 2021-06-01 Revised: 2021-09-27 Accepted: 2021-09-29

¹ คณะศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ Department of Education, Hadyai University, Songkhla. Corresponding Author e-mail: tosaporn.mah@kbu.ac.th

² คณะบัณฑิตวิทยาลัย สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Graduate School of business Administration, Kasembundit University, Bangkok. tosaporn.mah@kbu.ac.th

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาเติบโตและนวัตกรรมการเรียนรู้ผู้สอนต้องมีความสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา (ระวิ แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสปาโล 2556) จากสังคมในศตวรรษที่ 20 และกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ด้วยพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วิโรจน์ สารรัตน์, 2559) ส่งผลสร้างผลกระทบต่อระบบกิจกรรมต่างๆของการบริหารประเทศ เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการติดต่อสื่อสารระบบการเมืองการปกครอง ฯลฯ รวมทั้งการแพร่เชื้อของโรคติดต่อไวรัสโควิด 19 ได้กระตุ้นซ้ำเติมส่งผลต่อวิถีดำเนินแก้ปัญหาทุกส่วนของสังคมโลกการเรียนรู้แห่งสถาบันการศึกษา การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดอุปสรรคทำให้ระบบการศึกษาของประเทศต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางสังคมการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Kennedy, 2003) ดังนั้น การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เอื้อให้สังคมใหม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ข้ามระบบ ข้ามสถาบัน และหาความรู้จากเทคโนโลยีได้ตลอดเวลามากขึ้น รูปแบบการศึกษายุคใหม่ต้องสร้างความแตกต่างจากการเรียนรู้ในระบบเก่าที่ผู้เรียนได้ความรู้เฉพาะในห้องเรียนหรือในสถาบันจัดหาเท่านั้น ผู้สอนสมัยใหม่ต้องมีการเสริมสร้างทักษะความสามารถต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ทักษะแห่งเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ทักษะการจัดการข้อมูล ทักษะการสืบค้น ฯลฯ การสอนในยุคศตวรรษที่ 21 (Bao, & Koenig, 2019) ผู้สอนจำเป็นต้องมีข้อมูลสื่อสารที่เป็นประโยชน์ เป็นคลังปัญญาแห่งความรู้ทางเทคโนโลยี และเครื่องมือใหม่ ๆ เพื่อถ่ายทอดสร้างทัศนคติที่ดีสู่รากลึกในจิตใจ อำนวยความสะดวกก่อให้เกิดความต่อเนื่องด้านการเรียนรู้ (Gill & Kim 2002,) จากสิ่งที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ระบบการศึกษาสมัยใหม่เป็นโจทย์สำคัญแก่ผู้นำผู้บริหารในสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ระดับนโยบาย เพื่อนำการศึกษาไปสู่การวางแผนขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Richards & Skolits, 2009)

แม้ว่าผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว แต่สภาพการนำข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่ห้องเรียนมีระดับน้อย ในขณะที่ผู้เรียนสมัยใหม่ มีความต้องการเทคโนโลยีในระดับสูง และเป็นการใช้งานตลอดเวลา การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญแล้ว (Ronzhina, et al., 2021). โครงสร้างใหม่ ระบบการเรียนรู้สมัยใหม่ ห้องเรียนประชาธิปไตย สร้างผลประโยชน์สามารถตอบโจทย์การศึกษาต่อผู้เรียนดังต่อไปนี้ 1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการแข่งขันทางการเรียนรู้ 2. ผู้เรียนสามารถเข้าเนื้อหาด้วยตนเอง 3. สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4. เรียนรู้จากสิ่งหนึ่งสู่สิ่งหนึ่งจนเป็นความรู้ที่ถูกต้องโดยไม่รู้จบ เป็นการปฏิบัติการเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ไม่เน้นผลงานของผู้สอนอีกต่อไป ส่วนสำคัญกล่าวคือ ผู้บริหารองค์กรต้องบรรจุโครงสร้างการเรียนรู้สมัยใหม่แห่งสถาบันของการศึกษา (Waskow, 1998,) ดังนั้นผู้สอนในสถาบันการศึกษาต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ระดับสูง เชื่อว่าความสามารถของผู้สอนที่ดีส่งผลต่อผู้เรียนในการรับรู้ ซึมซับวัฒนธรรมการเรียนรู้ในแหล่งสังคมได้ดี และเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องว่างการเรียนรู้ โครงสร้างการเรียนการสอนสมัยใหม่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนในห้องเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ ทักษะ

ของผู้สอนที่ใช้ในการปฏิบัติต่อผู้เรียน หากผู้สอนมีความชำนาญปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนก่อเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Barsi, 2001) ผู้นำระดับนโยบาย ผู้บริหารที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการสอนในสถานศึกษา ต้องเข้าใจการเรียนรู้สมัยใหม่ และนำองค์ความรู้ที่จำเป็นมาฝึกฝนต่อผู้สอน สร้างความคาดหวังให้สูงเพื่อการปฏิบัติการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในทิศทางตรงกันข้ามผู้บริหารของสถาบันการศึกษา ยังมองข้ามการเรียนการสอนรูปแบบสมัยใหม่ และการเล็งเห็นในคุณค่าทางการปฏิบัติที่จะก่อเกิดทักษะความรู้ในศตวรรษที่ 21 (Dumas, 2010) อย่างแท้จริงนั้นยังไม่ปรากฏชัดเจน สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับการด้านการศึกษาต่าง ๆ ต้องตั้งตนเป็นพี่เลี้ยง นิเทศติดตาม ช่วยเหลือผู้สอนในสถาบันการศึกษา เพราะการศึกษาในรูปแบบสมัยใหม่ไม่เพียงแต่เป็นความรู้ซึ่งผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการเท่านั้น ผู้บริหารควรพิจารณาถึงการทำงานที่เน้นวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาทางสังคมด้วยเช่นกัน คำนึงว่าสิ่งที่จะก่อเกิดในอนาคตมีอะไรบ้าง เตรียมตัวอย่างไรบ้าง หากผู้นำองค์กรไม่เข้าใจ ละเลยต่อการปฏิบัติการรองรับการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงวิธีการหาองค์ความรู้รูปแบบใหม่ ๆ สร้างแนวคิดใหม่ และไม่ส่งเสริมผู้สอนในสถานศึกษามีทักษะต่าง ๆ นำเข้าสู่ชั้นเรียน การศึกษาจะล้าหลังและมีโอกาสปิดตัวเองในที่สุด (Bain, Walker, and Chan, 2011)

รูปแบบการปฏิบัติการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาฝึกฝน ดังนั้นผู้บริหารสูงสุดจึงต้องสรรหาหรือสร้างหน่วยงานองค์กรที่สามารถเข้าไปดูแล กำกับการบริหารในสถาบันการศึกษา อาจจะเป็นหน่วยงานต้นสังกัดทั้งภายในและภายนอกองค์กร สรรหาผู้เชี่ยวชาญมาเป็นพี่เลี้ยง สร้างทีมงานที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการวางแผนปฏิบัติงานเกิดการยอมรับในวงการศึกษาต่อไป (Hargreaves and Fullan, 2000,) เมื่อผู้นำระดับนโยบายยังไม่สามารถสร้างผลกระทบ และตอบสนองในการเรียนการสอนต่อผู้สอนเพราะยังไม่เข้าใจความแตกต่างในการเรียนรู้สมัยใหม่ ที่ผู้สอนต้องเตรียมการสอนให้ผู้เรียนมีความพร้อมความสามารถ และเป็นปัจจุบันตลอดเวลา

ประสิทธิภาพของผู้นำด้านการเรียนการสอนมี 3 ประการคือ

1. การพูดคุยปรึกษาหารือ
2. ค้นหาเข้าใจอธิบายสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างถูกต้อง
3. จัดสรรเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ และความรู้ที่จำเป็น มาร์ซูโน และวอเตอร์ส

อธิบายว่า นัยความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับผู้นำแห่งนโยบายการศึกษา ต้องรับผิดชอบในการร่วมสร้างมีดังนี้ 1. สร้างการทำงานร่วมกันด้วยความมั่นใจ 2. สร้างเป้าหมายปราศจากการต่อรองใด ๆ 3. สร้างแผนผังเกี่ยวโยงถึงเป้าหมายสำคัญของนโยบาย 4. ตรวจสอบความสำเร็จทางการจัดการและการบริหาร 5. การจัดสรรทรัพยากรที่ดีแก่ผู้สอน (Marzano & Waters, 2009)

หากหน่วยงานระดับนโยบายสนับสนุนระบบอย่างสมบูรณ์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นแก้ปัญหา นักการศึกษามีส่วนร่วมดูแลอย่างใกล้ชิด สถานศึกษาปรับปรุงประสิทธิภาพได้ตาม

ต้องการ ในบทความนี้จะกล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การศึกษายุคศตวรรษ 21 โครงสร้าง การศึกษาศตวรรษที่ 21 ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นการปฏิบัติตามและสอดคล้องกับความคิดสร้างสรรค์ สองทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานได้ดีในสภาพแวดล้อมแบบมืออาชีพหรือในองค์กร การศึกษา และเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและความพร้อมในการเปลี่ยนผ่าน นานหลายทศวรรษแต่ทุกอย่างอยู่ที่ค่านิยมหลักของการเรียนรู้ แต่ก็ยังเป็นค่านิยมหลักในหลายโรงเรียนจนถึงระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา เพราะระดับที่ได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์มีความจำเป็นในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งบางส่วนยังไม่ได้ค้นพบและจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ต่อไป

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (The Change of Leadership)

การเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตรทุกส่วนในชีวิต เมื่อก้าวแรกเริ่มเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการสร้างแผน วางแผนการบริหารองค์กรเป็นลำดับแรก หากผู้นำไม่เตรียมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่เคลื่อนไหว องค์กรไม่อาจดำรงอยู่รอด เบื้องต้นการเปลี่ยนแปลงองค์กรไม่สามารถรับรู้ว่าจะดำเนินการปฏิบัติอย่างไร หากเป็นองค์กรการศึกษาหน่วยงานในการกำกับดูแลการศึกษาต้องประชาสัมพันธ์ วางแผนหรือกระทั่งปลุกกระตุ้นให้เข้าใจถึงภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลง สถาบันการศึกษาต้องชะลอการนำนวัตกรรมเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ อาจเกิดข้อผิดพลาดหรือพบข้อบกพร่องหลายประการ เพราะระบบยังไม่พร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ การริเริ่มเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษใหม่ สังคมการเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้น อัตราการเปลี่ยนแปลงหรือจำนวนของการเปลี่ยนแปลงจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ขณะที่สังคมยุคสมัยเก่าหรือสมัยก่อนศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงสู่ความยั่งยืนมีน้อยมาก สิ่งที่ถูกต้องที่สุดยังไม่ได้ปฏิบัติดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ผู้นำสมัยใหม่ต้องตระหนัก เข้าใจทักษะของผู้นำที่ส่งผลต่อสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริหารองค์กรยุคโลกาภิวัตน์ คือการสร้างสังคมการเปลี่ยนแปลงสู่ทิศทางการบีบบังคับให้ผู้นำมีการตัดสินใจเป็นพลวัตร ยิ่งสังคมเปลี่ยนแปลงมากส่งผลต่ออัตราความเสี่ยงมาก ไม่มีใครลอบออกจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทีทันใด การเปลี่ยนแปลงสร้างผลกระทบต่อการบริหารองค์กรหลายอย่าง เช่น วัตถุประสงค์องค์กร แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติ การปรับขนาดองค์กร ฯลฯ หลักสำคัญการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา ผู้นำหลักสูตรต้องเชื่อมั่นลำดับความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างการศึกษา เพราะว่าโครงสร้างการปฏิบัติงานยุคใหม่ต้องโยงใยถึงภาพรวมกันทั้งหมด โดยเฉพาะการตัดสินใจซึ่งผู้นำต้องให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในสังคมประชาธิปไตย ต้องมีภาวะผู้นำในการกำกับตนเอง สร้างบทบาทหน้าที่ และเรียนรู้บนพื้นฐานแห่งความรู้ที่ระดับสูงขึ้นทั้งหมด การตัดสินใจต้องเกี่ยวโยงกับสิ่งต่อไปนี้ 1. ความสำคัญ 2. ความต้องการ 3. ความเหมาะสม 4. สิ่งที่ดีที่สุดในการเรียนรู้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการจูงใจต่อผู้ร่วมงานสู่การมีส่วนร่วมในองค์กร ทำงานเป็นระบบประชาธิปไตย ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม และปฏิบัติงานดีมีประสิทธิภาพในต่อผู้สอน (Quinn, 2002,) การเปลี่ยนแปลงจะมีศักยภาพ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นหากองค์กรปฏิบัติตามแผนดังต่อไปนี้ 1.

เป้าหมายที่วางไว้ 2. ระบบตรวจสอบที่ถูกต้อง 3. การวิจัย และสนับสนุนฐานข้อมูลอยู่เบื้องหลัง (Richards & Skolits, 2009) ผู้นำของการเปลี่ยนแปลงต้องมีความรู้ด้านวิจัย เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น

ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือผู้นำที่มีความพยายามนำผู้ร่วมงานเข้าใจการทำงานสู่วัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และสร้างองค์ประกอบเพื่อการบริหารการเปลี่ยนแปลง ไมเคิล พูลแลม 2001 ได้ระบุองค์ประกอบการทำงานของการเปลี่ยนแปลงดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ทางคุณธรรม 2. เข้าใจการเปลี่ยนแปลง 3. ความสัมพันธ์การเผชิญหน้าซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจและความภาคภูมิใจ 4. สร้างองค์ความรู้ 5. สร้างความเชื่อมโยง ผู้นำจะกลายเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นต้องพยายามให้ผู้ร่วมงานเข้าใจการทำงาน (Fullan, 2001) อนึ่งสิ่งที่ผู้นำต้องเข้าใจและต้องปฏิบัติเมื่อการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่องค์กรคือ 1. อย่าสร้างความช่วยเหลือหรือให้ความพึงพอใจมากเกินไป 2. อย่าหยุด ล้มเลิกในการสร้างพันธมิตรบนแนวทางที่มีประสิทธิภาพบนความพอเพียง 3. ต้องประเมินพลังวิสัยทัศน์ 4. สื่อสารภายใต้วิสัยทัศน์แห่งปัจจัย 5. ทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ แก้ปัญหาเพื่อสร้างกำแพงปกป้องวิสัยทัศน์ใหม่ 6. เมื่อล้มลง จงลุกขึ้นสู้เพื่อชัยชนะแก้ปัญหาในช่วงระยะเวลาสั้นๆ อย่าปล่อยให้นานเกินไป 7. จงประกาศชัยชนะล่วงหน้าก่อนเมื่อผลงานใกล้จะสำเร็จอย่าละเลยที่จะยึดมั่นในการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมองค์กร (Kotter, 1996,) หากผู้นำขาดประสิทธิภาพ ไม่มีความพยายามสร้างองค์ประกอบการทำงาน ไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลง ท้ายสุดเจอปัญหาสะสมไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เมื่อเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง การกำหนดเป้าหมายสู่ความยั่งยืนจำเป็นต้องใช้เวลามากกว่าปกติ เมื่อเปรียบเทียบทางระบบการจัดตั้งโครงสร้างการบริหาร เตรียมความพร้อมด้านสถานที่ สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้น ตลอดจนการให้คำแนะนำเพื่อองค์กรที่แข็งแกร่งและดำเนินไปในการสนับสนุน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างต้องเปลี่ยนที่วัฒนธรรมขององค์กรรวมถึงวิธีการใหม่ ๆ โครงสร้างต้องฝังตัวเข้าไปในตัวผู้ปฏิบัติงานประจำ ส่วนการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเปลี่ยนรูปให้เกิดขึ้น รักษาการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการเชื่อมโยงทั่วทั้งองค์กร (Ling, 2008) เมื่อองค์กรได้รับการยอมรับที่ระดับความยั่งยืนแล้ว ต้องมาตรวจสอบทางโครงสร้างอีกครั้งว่า ความยั่งยืนเป็นหนึ่งในทางการปฏิบัติการที่ครอบคลุมทุกส่วน การปฏิบัติการใหม่จะต้องยึดหลักความเคารพซึ่งกันและกัน สร้างเสริมโอกาส และแรงจูงใจในหลักการเปลี่ยนแปลง เก็บสะสมข้อมูลที่จำเพาะเจาะจงด้านการเปลี่ยนแปลง และใช้ผลลัพธ์ทางการปฏิบัติขับเคลื่อนองค์กร ประชุมหารือ อภิปรายผลเพื่อพัฒนาอาชีพทั่วทั้งองค์กร (Bain, Walker & Chan, 2011) นอกจากนี้ องค์กรต้องสร้างให้บุคคลภายนอกตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจสนับสนุนด้านวัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของการศึกษาไปด้วยกัน

การศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 (The Educational in 21st Century)

การจัดการศึกษารูปแบบดั้งเดิมเน้นที่สมรรถนะองค์ความรู้ แต่ยุคโลกาภิวัตน์เน้นถึงทักษะที่หลากหลายของผู้เรียน ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ไม่ควรละเลยด้านความจำเป็นของการบริหารจัดการในสถานศึกษาต่อประเด็นห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้สมัยใหม่ต้อง

คำนึงถึงโลกยุคดิจิทัล แนวโน้มการตลาด สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนหรือ อีธุรกิจ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องวิเคราะห์ วางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่แก่องค์กรอย่างเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้จริง (ชัยรัตน์ จุสปาโล, 2554) การพัฒนาการสื่อสารทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาไทยมีชื่อใช้เรียกหลายอย่าง เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ เครือข่าย มิตรภาพ กลุ่มสังคมออนไลน์ การตื่นตัวด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้นำการศึกษาต่อการ ประยุกต์ใช้ มีปัจจัยหลายอย่างต่อการพิจารณาเข้าสู่ชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ความพร้อมด้าน เครื่องมือที่สามารถจัดเก็บข้อมูล การประเมินความก้าวหน้าเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีความคิดเรียนรู้ สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือได้ คือจุดประสงค์หลักแห่งการศึกษาของห้องเรียนในอนาคต (Karanian & Chedid, 2004,) ห้องเรียนอนาคตส่วนใหญ่จะกล่าวถึงสภาพการใช้ การออกแบบ เทคโนโลยีของห้องเรียน ความคล่องตัวในการใช้ การจัดวางในการใช้เทคโนโลยีโดยตรงของผู้เรียน และผู้สอนในห้องเรียนเท่านั้น แต่ลักษณะห้องเรียนอนาคตต้องแยกให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจน มากขึ้น เช่น การออกแบบการเรียนการสอน รูปแบบตัวแบบของห้องเรียน โครงสร้างการจัดการ เรียนการสอน ฯลฯ

“การลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทรงคุณค่า คือความสามารถทางการศึกษาของ คนรุ่นต่อไป และเตรียมลูกหลานเราเป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพในสภาพสังคมเศรษฐกิจแห่งศตวรรษที่ 21ที่กำลังเริ่มต้น เราต้องแน่ใจว่าผู้เรียนในระดับก่อนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา สามารถใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการต่อ- ยอดทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และอาชีพการงาน (โสภี วิวัฒน์ชาญ กิจ, 2564) ตัวอย่าง การดำเนินการเรียนรู้ของประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งออกแบบบนฐานของโครงสร้าง ดำเนินการเพื่อเตรียมการสอนในห้องเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 และการดำเนินการที่ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อผู้สอนเป็นวงกว้าง (Sigurðardóttir & Hjartarson, 2011,) จากการอภิปรายผล ทางการวิจัยเรื่อง “การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกของวิทยาการศึกษาในศตวรรษที่ 21” รูปแบบการศึกษายุคสมัยใหม่เป็นรูปแบบการพัฒนาจากนโยบายของหน่วยงานการศึกษา อธิบายได้ ดังนี้ ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองหรือเรียนรวมกันแบบที่ตนเองชอบ และสามารถเลือกเรียนเอง ได้ สำคัญคือความพยายามของผู้บริหารการศึกษา ออกแบบบรรยากาศองค์กร สภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา และการดำเนินการสร้างห้องเรียนของโครงสร้างใหม่ มีความยืดหยุ่นสูง มุ่งสู่การเรียนรู้ พร้อมที่จะเปิดโลกทัศน์แก่ผู้เรียนได้ แสวงหาความต้องการอย่างแท้จริง และผู้สอนต้องร่วมมือ ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จำเป็น ให้ผู้เรียนมีโอกาสกำหนดความต้องการ ลดความ แตกต่างระหว่างการเรียนด้วยตนเองกับการเรียนแบบกลุ่มในสถานศึกษา รวมถึงรองรับการเกิด ของเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดเดาในอนาคตได้ (Madden, Wilks, Maione, Loader, & Robinson, 2012,) การศึกษาแห่งอนาคตผู้นำองค์กรต้องวางแผนสู่การเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ เช่น การสอน ในห้องเรียน โครงสร้างการศึกษาเป็นสำคัญซึ่งจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

โครงสร้างการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (The 21th Education Structure)

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 “การปรับพื้นฐานเทคโนโลยีในระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐ มีความเสี่ยงสูง ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะถูกนำมาใช้ในรูปแบบ “กิจกรรมการเรียนรู้” เพิ่มขึ้น ผู้สอนไม่อาจอธิบายความรู้ได้มากกว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ การสอนแบบตัวต่อตัว สอนรวมกลุ่ม และทำกิจกรรมตามจุดประสงค์ทางการเรียน กล่าวได้ว่าเป็นทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทวรรณกรรมทบทวนของชังก์ (Shank, 2000,) ยังกล่าวอีกว่า จะถูกแทนที่ด้วยระบบการสอนทางออนไลน์ การทำนายมากเกินไปเกินจริง แต่นัยสำคัญในความหมายคือบางสิ่งบางอย่างที่กำลังส่อถึงผู้สอนในศตวรรษที่ 21” “การพึ่งพิงมากเกินไปของคนงานในศตวรรษที่ 21 ระบบงานคล้ายกับระบบการศึกษาแล้ว (Angiello, 2001) หมายความว่า ระบบงานแบบเก่า เริ่มถูกลบออก ระบบงานใหม่เข้ามาแทนคนงาน คนจะทำงานที่บ้านไม่ต้องไปทำงานที่สำนักงาน เป็นรูปแบบตัวอย่างคล้าย ๆ กับระบบการศึกษาในห้องเรียน ผู้เรียนผู้สอน และโครงสร้างทางการออกแบบระบบการเรียนการสอนทางการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนสื่อสารส่งงานได้ทุกที่ที่สะดวก ขณะเดียวกันได้ทำบางสิ่งบางอย่างมากมายตามต้องการ การเรียนภายในห้องเรียนต้องใช้ความสัมพันธ์ระหว่างกันทางสังคมที่คาดหวังในตัวผู้เรียน สมัยใหม่ ระบบการเรียนในห้องเรียนกับนอกห้องเรียนมีค่าเท่ากัน (Sheninger & Larkin, 2012)

ในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนในอนาคตต้องฝึกอบรมเสริมทักษะที่จำเป็น เพื่อดำเนินการในห้องเรียนได้ หมายความว่า ผู้นำต้องให้การอบรมแก่ผู้สอน สู่ทักษะที่มีความชำนาญในการสอน ผู้สอนรุ่นใหม่ต้องจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมทักษะการสอนที่ดีขึ้น ติดตามข่าวสาร ศึกษาหาความรู้เพื่อบูรณาการสู่ห้องเรียนต่อการ เป็นสำคัญ การสอนต้องตระหนักถึงเป้าหมายของความสำเร็จที่ท้าทายแห่งศตวรรษใหม่ มิใช่การสอนเพียงความรู้ แต่หมายถึงการหลอมรวมทุกอย่างเข้าด้วยกัน เพื่อให้ลูกหลานของเรามีคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการของเศรษฐกิจโลกได้ เช่นเดียวกับการเป็นพลเมืองที่ดี และการมีส่วนร่วมอย่างเต็มพิกัด มีชีวิตในสังคมแห่งประชาคมโลกโดยไม่ลำบาบ สารที่กล่าวนั้น คือขั้นตอนที่สำคัญในความพยายามที่จะส่งเสริมการรวมขององค์ความรู้ทักษะอย่างเป็นทางการในการเตรียมผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ขึ้นต่อไปเราหวังที่จะเห็นข้อมูล เทคนิคต่าง ๆ ในการเสริมสร้างช่วยเหลือสถานศึกษา สถาบันหรือ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ” ทักษะกับความรู้ในทิศทางเดียวกันคือสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้สอน ดังนั้น

สมรรถนะที่จำเป็นของผู้สอนในห้องเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 องค์กรแห่งสถาบันการศึกษาต้องร่วมสร้างมีดังต่อไปนี้

1. ความสำเร็จในการจัดตำแหน่งเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอน และการพัฒนาความสามารถสร้างสรรค์การใช้เทคโนโลยีเจาะจงที่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเรียนรู้
2. การเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานความรู้ และทักษะของศตวรรษที่ 21

3. ดุลยภาพการเรียนการสอนกับกลยุทธ์ รวมถึงการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการปฏิบัติของโครงการต่าง ๆ
4. เตรียมความพร้อม กำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อการประยุกต์ใช้เด็กและหนุ่มสาวในการพัฒนาความรู้สู่วัยแห่งการเรียนรู้
5. ใช้ระดับผลการประเมินของกลยุทธ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน และความแตกต่างของการเรียนการสอน
6. การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในทางชุมชนการเรียนรู้ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญของสถานศึกษา หน่วยงานนโยบายการศึกษา ท้องถิ่น ฯลฯ มีการฝึกฝนให้คำปรึกษาด้านความรู้ร่วมกันตลอดจนทีมงานการเรียนการสอน
7. ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและโค้ช เป็นเพื่อนกับบรรดานักการศึกษา
8. ใช้ช่วงของกลยุทธ์ (เช่น การประเมิน) ในการเข้าถึงความหลากหลายของผู้เรียน และเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
9. หาโอกาส เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และการสร้างศักยภาพระยะยาวในอาชีพตลอดจนการเรียนรู้ทางจรรยาบรรณในการเป็นมืออาชีพ

นอกจากนี้ มาตรฐานต้นแบบที่จำเป็นสำหรับผู้สอนกับการสร้างรูปแบบวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้นแบบด้านทักษะสังคมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีแห่งสากลสมาคมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาระหว่างประเทศ ได้ระบุทักษะผู้สอนที่ต้องนำไปปฏิบัติ ดังนี้ 1. อำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ และความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน ใช้ความรู้เทคโนโลยีจากประสบการณ์ พัฒนาให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้า สร้างสรรค์นวัตกรรม สร้างสภาพแวดล้อมเสมือนในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน 2. ออกแบบ พัฒนาประสบการณ์ ประเมินผลการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการประเมินผลของการผสมผสานเครื่องมือ หรือการใช้ทรัพยากรร่วมสมัย เพิ่มเนื้อหาการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ทักษะ มีทัศนคติที่ดี 3. เป็นตัวแทนของกระบวนการเรียนทักษะการหาความรู้แบบมืออาชีพด้านนวัตกรรมใหม่ยุคสังคมดิจิทัล 4. สอนส่งเสริมสนับสนุนรับผิดชอบให้ผู้เรียนมีความเข้าใจกับปัญหาสังคมระดับท้องถิ่น และระดับโลก รักษาวัฒนธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและจริยธรรมแห่งอาชีพ 5. มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ มีภาวะผู้นำ พัฒนาการปฏิบัติงานระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมทรัพยากรในการการสร้างชุมชนให้มีประสิทธิภาพและการใช้เครื่องมือดิจิทัล (Maurer, & Davidson, 1998) การส่งเสริมโครงสร้างการศึกษาให้สถาบันละผลิตนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ผู้นำต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ผล สร้างภาวะผู้นำ ปรับบรรยากาศสภาพแวดล้อมองค์กรที่ดี ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถปรับตัวให้ทันกับมาตรฐาน และการพัฒนาสรรค์สร้างสิ่งใหม่ ที่มีคุณภาพที่แตกต่างไปจากเดิม ทั้งนี้ผู้บริหารต้องส่งเสริมพฤติกรรมให้บุคลากรมีแรงจูงใจ สามารถขับเคลื่อนพัฒนานวัตกรรมได้อย่างสร้างสรรค์ (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และ ชัยรัตน์ จุสปาโล, 2557) การออกแบบโครงสร้างทางการเรียนการสอนในชั้นเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องตอบสนองเน้นสู่ความ

ต้องการของผู้เรียน มีการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้อธิบายไว้แล้วในเนื้อหาข้างต้น การออกแบบโครงสร้างการเรียนรู้ ต้องพัฒนาห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการกำกับตนเอง ผู้สอนผู้บริหารต้องกระตุ้นตัวเองในการเรียนรู้ ส่งเสริมทำงานร่วมคิดสร้าง- สรรค์นวัตกรรม เข้าใจสังคมโลกให้ความเคารพ คำนึงถึงแนวคิดของสังคมชุมชนส่วนใหญ่ (Anonymous, 2007, Eikenberry, 2009) การออกแบบทางโครงสร้างของห้องเรียนประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ขออธิบายในหัวข้อถัดไป

ห้องเรียนประชาธิปไตย (The Democracy Classroom)

ห้องเรียนประชาธิปไตย เป็นที่แห่งหนึ่งที่ผู้เรียนและผู้สอน “มีส่วนร่วมมีความสนใจเพื่อให้แต่ละคนมีการอ้างถึง การกระทำของตนเองต่อผู้อื่นรวมถึงการพิจารณาความคิดเห็น การแสดงออกของคนอื่น ๆ นำมาประกอบการพิจารณาให้เกิดด้วยตัวของมันเอง” ช่วงต้นของปี 1933 วรรณกรรมการศึกษาของอเมริกัน ปี 2004 อธิบายถึงคุณค่าของห้องเรียนประชาธิปไตยว่า “การศึกษาในเวลานั้นชี้ให้เห็นว่า ผู้สอนมีการพิจารณาเน้นถึงเสรีภาพในห้องเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถกำกับตัวเอง ทำให้เกิดกิจกรรมมากมายในห้องเรียน และการตัดสินใจของผู้เรียนนั้นมาจากการพิจารณาผลประโยชน์ในสังคมของห้องเรียนทั้งหมด เช่นเดียวกันกับผลประโยชน์ของตัวเอง ระบบห้องเรียนเป็นความพยายามที่จะพัฒนานักคิดอิสระให้เล็งเห็นความต้องการเป้าหมายของกลุ่มหรือผู้อื่น แต่ละคนมุ่งมั่นแข่งขัน นำเสนอความคิดของตนเอง ผลักดันออกมาเพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมให้คนอื่น ๆ หรือกลุ่มได้พิจารณาและนำมาขับเคลื่อน” (Pryor, 2004) ห้องเรียนประชาธิปไตย คือการสนับสนุนความคิดเห็นส่วนตัว การสร้างสรรค์ อารมณ์ความรู้สึกของงานทั้งส่วนตัวและงานของสังคมที่จะเกิดขึ้น รวมถึงความรับผิดชอบต่อชุมชน” (Anonymous, 2007) ห้องเรียนประชาธิปไตยมีข้อกำหนดในเรื่องการเตรียมสภาพแวดล้อมด้านบวก ผู้เรียนพอที่จะร่วมแรงร่วมสร้าง ปกป้อง ถกปัญหา ขจัดความเสี่ยงจากการกระทำที่อาจเกิดขึ้น นำข้อเสนอความคิดมุมมองส่วนบุคคลเข้ามาแก้ปัญหา การแสดงออกยังคงรักษาความเคารพซึ่งกันและกัน ทุกคนคือส่วนหนึ่งมีส่วนร่วม มีความเท่าเทียมกันในทุกสถานการณ์ทุกโอกาส ผู้สอนของห้องเรียนต้องสร้างโครงสร้างการปฏิบัติการ สนับสนุนด้านสิทธิของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อปกป้องสิทธิ และสร้างความร่วมมือในการทำงาน (Kesici, 2008) ความร่วมมือของห้องเรียนประชาธิปไตยมีหน้าที่ 7 ประการ ดังนี้ 1. ร่วมกันตัดสินใจ 2. ให้ความเสมอภาค 3. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 4. เป็นศูนย์กลางของการศึกษาแก่ผู้เรียน 5. ให้ความสำคัญกับผู้เรียน 6. มีความเป็นธรรมและ 7. แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ แม้ว่าผู้สอนนำกลยุทธ์ไปใช้ในสถานที่แบบพลวัตมาดำเนินการด้านความแตกต่างของอำนาจระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน บางครั้งอาจจะกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาของห้อง -เรียนประชาธิปไตย อำนาจที่แตกต่างสามารถสร้างความร่วมมือตัดสินใจในห้องเรียนได้ ซึ่งผู้สอนต้องสำรวจการเปลี่ยน- แปลงร่วมกันมีความโปร่งใส แบ่งปันการใช้อำนาจอย่างแตกต่างระหว่างกัน ดังนั้นอำนาจที่แตกต่างอาจช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถควบคุมการเรียนการสอนได้ (Eikenberry, 2009,) หากสถาบันการศึกษา

ได้ตัดสินใจสร้างห้องเรียนประชาธิปไตย ในความหมายคือ ห้องเรียนประชาธิปไตย - โดยสามารถเพิ่มศักยภาพแก่ผู้เรียนต่อการรับรู้ปัญหา เพิ่มทางเลือกในการตัดสินใจมากขึ้น และสามารถควบคุมปัญหาได้ เพราะปัญหาบางอย่างที่ได้รับมานั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้สอน เมื่อผู้สอนเปลี่ยนผู้เรียนจากห้องเรียนระบบเก่าสู่ห้องเรียนประชาธิปไตย ข้อจำกัดของผู้สอนคือมาตรฐานและการประเมินที่จำเป็น ผู้สอนต้องมุ่งมั่น ให้ความสำคัญของผู้เรียน เรียนรู้ในสถานที่ที่มีข้อจำกัดด้านอำนาจการรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร (Ellis, 2013) ซึ่งหมายถึงข้อจำกัดด้านกฎระเบียบในองค์กรทั้งหมดต้องแก้ไขให้เกิดความตระหนักและกำหนดขอบเขตลงในห้องเรียนประชาธิปไตย ก่อนที่จะดำเนินการ ปัจจัยอีกข้อหนึ่งซึ่งต้องได้รับการพิจารณาก่อนคือ ความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้สอนที่จำเป็นเข้าสู่ห้องเรียน รวมไปถึงการออกแบบการเรียนการสอน การปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ต้องให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการวางแผนทางการเรียนรู้ของพวกเขาเอง การสนับสนุนการปฏิบัติงาน บางครั้งผู้สอนเห็นว่าไม่เหมาะสม เพราะผู้เรียนมิใช่ผู้เชี่ยวชาญก็ต้องยอมในบางบริบท ส่วนประสบการณ์ของกลุ่ม และการปฏิบัติการสอนต้องสัมพันธ์กับทางการตัดสินใจ เมื่อผู้เรียนมีปัญหาตั้งข้อสงสัย ต้องแยกเป็นสัดส่วนระหว่างกลุ่มที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง เช่น การเรียนอย่างต่อเนื่อง ประเมินความรู้ตามประสบการณ์ของการพัฒนาการของกลุ่ม ฯลฯ

ช่องว่างแห่งการเรียนรู้

ปัจจัยที่ส่งผลด้านประสิทธิภาพต่อการประเมินองค์กรระยะยาว หากต้องการให้องค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต้องผลักดัน ยิ่งผลักดันยิ่งต้องเพิ่มพลัง ยิ่งเพิ่มพลังยิ่งต้องสร้างอิทธิพล ยิ่งสร้างอิทธิพลยิ่งมีกำไร และผลทางการปฏิบัติที่ดีก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ประโยคที่ยกมาข้างต้นกล่าวได้ว่า องค์กรเกิดข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างองค์กรการศึกษากับองค์กรอื่น ๆ ที่บริหารคล้ายกัน การบริหารองค์กรต้องสร้างการทำงานอย่างมีส่วนร่วมด้านการแข่งขัน จะเห็นว่ากลยุทธ์และบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแข่งขัน ดังนั้นการแข่งขันในตลาดธุรกิจการศึกษา ผู้บริหารต้องสร้างกลยุทธ์การแข่งขันที่สามารถตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง ระบุค่าความสำเร็จในการบริหารองค์กรดังนี้ 1. ความล้ำหน้าในแวดวงธุรกิจคล้ายกัน 2. วางแผนปฏิบัติงานด้านบุคลากรและด้านอื่น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ สิ่งที่ยังมองไม่เห็นหลายอย่างในการสร้างกลยุทธ์ คือการสร้างผลกระทบให้องค์กรดีขึ้น การเปลี่ยนแปลงของการบริหารองค์กรการศึกษา สิ่งที่ยังต้องปฏิบัติคือ ปรึกษาหารือร่วมกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อหาตัวเลือกทิศทางในการวางแผนวิเคราะห์องค์กรเพื่อนำไปสู่ระดับที่ดี ส่วนใหญ่ข้อเสนอที่ได้จากที่ปรึกษามักจะระบุเรื่องใช้ง่าย เวลาที่เหมาะสม และความมุ่งมั่น (Smith, 2009) ค่าปรึกษาที่ได้รับเหล่านั้นไม่ค่อยประจักษ์ และสร้างผลกระทบใด ๆ ต่อการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ (Burstyn, 2003) สรุปได้ว่าความล้ำหน้าทางการตลาด และการวางแผนด้านบุคลากรและด้านอื่น ๆ (Dumas, 2010) เป็นรูปแบบที่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นฐานแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถอธิบายผลทาง

ช่องว่างการเรียนรู้ทำให้องค์กรมีการพัฒนาการเพื่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถนำมาปรับปรุงในบริบทอื่น ๆ ได้

บทสรุป

การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางสังคมการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เอื้อให้สังคมใหม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ข้ามระบบ ข้ามสถาบัน และหาความรู้จากเทคโนโลยีได้ตลอดเวลาเพิ่มขึ้นแม้ว่าผู้เรียนมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วแต่สภาพการนำข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่ห้องเรียนมีระดับน้อย ในขณะที่ผู้เรียนสมัยใหม่ มีความต้องการเทคโนโลยีในระดับสูง และเป็นการใช้งานตลอดเวลา การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้นำระดับนโยบายผู้บริหารที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการสอนในสถานศึกษา ต้องเข้าใจการเรียนรู้สมัยใหม่ และนำองค์ความรู้ที่จำเป็นมาฝึกฝนต่อผู้สอน สร้างความคาดหวังให้สูงเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในทิศทางตรงกันข้ามผู้บริหารของสถาบันการศึกษา ยังมองข้ามการเรียนการสอนรูปแบบสมัยใหม่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (The Change of Leadership) การเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัตทุกส่วนในชีวิต เมื่อก้าวแรกเริ่มเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดการสร้างแผน วางแผนการบริหารองค์กรเป็นลำดับแรกศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้สมัยใหม่ต้องคำนึงถึงโลกยุคดิจิทัล (Digital) แนวโน้มการตลาด สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนหรือธุรกิจ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องวิเคราะห์ วางแผนเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่แก่องค์กรอย่างเหมาะสมที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้จริงช่องว่างการเรียนรู้ (Knowing the Gap) ปัจจัยที่ส่งผลด้านประสิทธิภาพต่อการประเมินองค์กรระยะยาว หากต้องการให้องค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต้องผลักดัน ยิ่งผลักดันยิ่งต้องเพิ่มพลัง ยิ่งเพิ่มพลังยิ่งต้องสร้างอิทธิพล ยิ่งสร้างอิทธิพลยิ่งมีกำไร และผลทางการปฏิบัติที่ดีก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ประโยคที่ยกมาข้างต้นกล่าวได้ว่า องค์กรเกิดข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างองค์กรการศึกษากับองค์กรอื่น ๆ ที่บริหารคล้ายกัน การบริหารองค์กรต้องสร้างการทำงานอย่างมีส่วนร่วมด้านการแข่งขันเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการศึกษาและความทัดเทียมในศักยภาพของโลกรับการศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติพร เนาว์สุวรรณ และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2557). การเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อการเข้าสู่อาเซียน. *มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 6(2), 156-166
- สารรัตน์. (2016). นวัตกรรมกับกระบวนการศึกษาศตวรรษที่ 21. *Journal of Yanasangvorn Re-search Institute Mahamakut Buddhist University*. 7(2), 268-283.

- โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ. (2564). การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 จังหวัดนนทบุรี. *พุ่มไม้คึก*. 6(1), 190-2-1
- Bain, A., Walker, A., & Chan, A. (2011). Self-organization and capacity building: Sustaining the change. *Journal of Educational Administration*, 49(6), 701-719.
- Barsi, A. L. (2001). The knowing-doing gap: How smart companies turn knowledge into action. *Administrative Science Quarterly*, 46(3), 558-560.
- Eikenberry, A. M. (2009). Improving quality and creating democracy in the classroom. *Administrative Theory & Praxis*. 31(1), 119-126.
- Ellis, L. (2013). Why does he want a dictator? Action research on democratic classroom decision making. *English Education*. 45(4), 385-401.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. (1st ed.). San Francisco: Jossey-Bass.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2000). Mentoring in the new millennium. *Theory into Practice*. 39(1), 50.
- Kennedy, K. J. (2003). Higher Education Governance as a Key Policy Issue in the 21st Century. *Educational Research for Policy and Practice* 2, 55-70
- Kesici, S. (2008). Teachers' opinions about building a democratic classroom. *Journal of Instructional Psychology*. 35(2), 192-203.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
- Madden, J., Wilks, J., Maione, M., Loader, N., & Robinson, N. (2012). Journeying together: Understanding the process of teacher change and the impacts on student learning. *International Studies in Educational Administration* 40(2), 19-35.
- Marzano, R. J., & Waters, T. (2009). *District leadership that works*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Maurer, M. M., & Davidson, G. (1998). *Leadership in instructional technology*. Upper Saddle River, NJ: Merrill.
- Pryor, C. R. (2004). Creating a democratic classroom: Three themes for citizen teacher reflection. *Kappa Delta Pi Record*, 40(2), 78.

- Quinn, D. M. (2002). The impact of principal leadership behaviors on instructional practice and student engagement. *Journal of Educational Administration*, 40(4/5), 447-467.
- Richards, J., & Skolits, G. (2009). Sustaining instructional change: The impact of professional development on teacher adoption of a new instructional strategy. *Research in the Schools*, 16(2), 41.
- Ronzhina, N., Kondyurina, I., Voronina, A., Igishev, K., & Loginova, N. (2021). Digitalization of Modern Education: Problems and Solutions. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 16(4), 122–135.
- Schank, R. C. (2000). A vision education for the 21st century. *T.H.E. Journal*, 27(6), 42-49.
- Sheninger, E., & Larkin, P. (2012). Changing perceptions of social media. *Principal Leadership*, 13(1), 78-79.
- Sigurðardóttir, A. K., & Hjartarson, T. (2011). School buildings for the 21st century: Some features of new school buildings in Iceland. *CEPS Journal: Center for Educational Policy Studies Journal*, 1(2), 25-43.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นตอนของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ค้นหาค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำหนักกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่นอนุวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคน ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์, 2561)

2. ผู้แต่งสองคน ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์และสมาน งามสนิท, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (สมาน งามสนิทและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.
Author.// (Year of Publication).// Title of Book.// Edition of Book.// Place of
Publication.// Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2560). *พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New York:
John Wiley & Sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่
พิมพ์).//เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.// (Date of Publication).// Title of Article.// Name of
Journal.// Year(Volume).// page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรกร ทองแย้ม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการ
สร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.
วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปี, เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Newspaper.//
page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิ. *กรุงเทพธุรกิจ*, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต,
มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//

Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหา

จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//รายงานผลการวิจัย.//สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม*.

รายงานผลการวิจัย). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์

ราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).//ตำแหน่ง.//[บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรณ์ราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้น วัน เดือน ปี.//จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). *พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก

<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*.

Retrieved March 20, 2020, from [https://thebuddhistcentre.com/text/who-](https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha)

[was-buddha](https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha).

